

คู่มือการจัดกิจกรรม

หนังสืออ่านนอกเวลา

วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

คู่มือการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา

วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ผู้จัดพิมพ์

กลุ่มพัฒนาสื่อการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๘ ๕๗๓๗ โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๕๔๖๐

จำนวน ๓๒,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๕๘

ISBN : 978-616-372-761-9

ผู้พิมพ์

โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๔๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๓๘ ๓๐๒๒ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๓๒๑๕

www.suksapan.or.th

เลขงาน ๕๘๐๒๐๐๕

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง อนุญาตให้ใช้สื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมหนังสือ
อ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อเป็นแนวทางและตัวอย่างสำหรับครู
และผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมสำหรับหนังสืออ่านนอกเวลา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา
รวม ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
และกลุ่มหน้าที่พลเมือง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้ใน
สถานศึกษาได้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำนำ

คู่มือการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมืองนี้ คณะกรรมการจัดทำและคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาจัดทำขึ้นสำหรับครูและผู้ปกครอง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง สำหรับหนังสืออ่านนอกเวลาเป็นรายเล่ม รวม ๗๒ เล่ม แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และกลุ่มหน้าที่พลเมือง

เนื้อหาในเล่มประกอบด้วย แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เกณฑ์และแนวทางการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา หนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่องรายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อบูรณาการเรียนรู้ออกไปสู่วิถีจริง เพื่อการคิดวิเคราะห์ และเพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม พร้อมทั้งแนวทางในการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลาเป็นรายเล่ม ประกอบด้วย ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน เนื้อหาโดยสรุป แนวคิดหลัก ข้อสังเกต (ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม และการประเมินผล การจัดกิจกรรม สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ต้องการให้นักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการจัดกิจกรรมเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ครู ผู้ปกครอง และผู้สนใจ จะได้ใช้เป็นแนวทางพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้หนังสืออ่านนอกเวลาเป็นสื่อ และขอขอบคุณคณะกรรมการทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำมา ณ โอกาสนี้

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
- แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง	๒
- เกณฑ์และแนวทางการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง	๕
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง	๗
บทที่ ๒ รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง	๙
- กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์	
- กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย	
- กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา	
- กลุ่มหน้าที่พลเมือง	
บทที่ ๓ แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา	๒๓
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง	๒๔
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์	๒๕
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม	๒๖
บทที่ ๔ แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา ระดับประถมศึกษา	๓๑
<i>กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ / กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย</i>	๓๓
ชุด “พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล”	
๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	
๒. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	
๓. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	
๔. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	
๕. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	

๖. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	
๗. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	
๘. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล	
๙. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙	
๑๐. การ์ตูนเทิดไถ่องค์ราชันย์ รัชกาลที่ ๙ เล่มที่ ๑ (พระคือพลังแห่งแผ่นดิน)	
<i>กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา</i>	๔๓
๑. ก - ฮ เทียบงานวัด	๔๔
๒. ของเล่นจากไม้	๔๗
๓. ตวงเอ๋ยตวงข้าว	๕๐
๔. เทพธิดาข้าว	๕๒
๕. บทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก	๕๕
๖. แป้งร่ำทำนาเกลือ	๕๗
๗. ไม้ของแม่	๖๑
๘. ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว	๖๔
๙. รามเกียรติ์ ปฐมบท	๖๖
๑๐. วันสงกรานต์	๗๒
<i>กลุ่มหน้าที่พลเมือง</i>	๗๕
๑. ความดีสี่เหลี่องสั้ม	๗๖
๒. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “การประมาณตน”	๗๘
๓. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความรับผิดชอบ”	๘๐
๔. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม “เลือกคบมิตรดี”	๘๒
๕. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม “ปัญญาเลิศเกิดผล”	๘๕
๖. พ่อครูครับผมจะเป็นเด็กดี	๘๘
๗. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤกษ์กับลิง ๑ ตอนปราบลิง	๙๐
๘. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤกษ์กับลิง ๒ ตอนชิงตำแหน่ง	๙๒
๙. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤกษ์กับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่	๙๔
๑๐. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤกษ์กับลิง ๔ ตอนอยู่อย่างลิง	๙๖
๑๑. สมบัติล้ำค่าของตายาย	๙๗

ระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์

	๑๐๐
๑. คนและเหตุการณ์ของไทยที่ยูเนสโกยกย่อง	๑๐๑
๒. ในหลวงของเรา	๑๐๕
๓. สมเด็จพระนวมินทราธิราช	๑๐๗
๔. อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม	๑๑๐

กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

	๑๑๖
๑. กว่าไทยจะคงดินแดนรูปขวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน	๑๑๗
๒. พัฒนาการของธงชาติไทย	๑๒๒
๓. วิถีการปฏิวัติ ร.ศ. ๑๑๒ ป้อมพระจุลจอมเกล้ากับการรักษาเอกราชของชาติ	๑๒๙
๔. คึก ๙ ทัพ อารมย์รัฐ พิพัฒน์สยาม	๑๓๒
๕. สงครามมีดวงญี่ปุ่นบุกไทย	๑๓๘

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

	๑๔๑
๑. ๑๐๐ เรื่องเมืองใต้	๑๔๒
๒. การศึกษาสาระตะขอมูลวัตถุของจริง ประเภทเครื่องประดับ	๑๔๕
๓. เครื่องทองเหลืองพื้นเมืองภาคใต้	๑๔๙
๔. เงินตราภาคใต้	๑๕๑
๕. ช ช้าง กับ ค คน	๑๕๔
๖. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน	๑๕๖
๗. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้	๑๕๙
๘. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์	๑๖๑
๙. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า	๑๖๓
๑๐. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย	๑๖๕
๑๑. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา	๑๖๗
๑๒. ซ่อนไว้ในลึกลับ ก - อ ในชีวิตอีสาน	๑๖๙
๑๓. บุหงาปัตตานี	๑๗๒
๑๔. ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้	๑๗๖
๑๕. ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้	๑๗๙
๑๖. พระอริยสงฆ์ภาคใต้	๑๘๒

	หน้า
๑๗. ภูมิปัญญาในครัวไฟป่ากะชีโต้	๑๘๕
๑๘. เรือยาว	๑๘๘
๑๙. เรือพระราชพิธี และเห่เรือมาจากไหน?	๑๙๑
๒๐. วัฒนธรรมศาสตร์ราชภาคใต้	๑๙๓
๒๑. สมุดภาพศิลปกรรมรามเกียรติ์ ฉบับยาวชน	๑๙๗
๒๒. เหล็กขุดของชาวใต้	๑๙๙
๒๓. อีสานบ้านเฮา	๒๐๑
<i>กลุ่มหน้าที่พลเมือง</i>	<i>๒๐๔</i>
๑. ความสุขผลิบานในทุกเช้า	๒๐๕
๒. จะเล่าให้คุณฟัง	๒๑๓
๒. ชุด กินตามน้ำ เรื่อง เธอคือความหวังของแผ่นดิน	๒๑๗
๔. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว ๓ เล่ม	๒๒๓
๕. วันอังคารแห่งความทรงจำกับครูมอริรี	๒๒๗
๖. อาม่าบนคอนโด	๒๓๑
๗. แอนิมอล ฟาร์ม สงครามกบฏของสรรพสัตว์	๒๓๕
ภาคผนวก	๒๔๑

บทที่ ๑

บทนำ

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรื่อง รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือแนะนำ

ควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

บทนำ

แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือแนะนำ ควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

สืบเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง เพื่อกำหนดกรอบนโยบายทิศทางการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอน กำหนดสื่อการเรียนรู้หลัก เผยแพร่และประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง และจากการประชุมเสวนากำหนดจุดเน้นวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ประเด็นสื่อการเรียนรู้ มติที่ประชุมเห็นควรจัดทำคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือการจัดการเรียนการสอน หนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดทำและคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อจะช่วยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม จะช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ เพื่อพัฒนาสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานและกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

จากการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผ่านมา ได้แก่ หลักสูตรพุทธศักราช ๒๕๐๓ หลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง) หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๒๔ (ฉบับปรับปรุง) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมการใช้หนังสือสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาหนังสือกระทรวง

ศึกษาธิการที่ วก๔๑๙/๒๕๒๒ สั้ ณ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ นับแต่กรมวิชาการ (เดิม) จนกระทั่ง ปัจจุบันปรับเปลี่ยนตามโครงสร้างใหม่เป็นสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๖ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศให้สถานศึกษานำหนังสือ อ่านนอกเวลากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยไปใช้ ซึ่งเริ่มประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ และครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๔ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ หนังสือเสริมประสบการณ์ และหนังสืออ่านเพิ่มเติม โดยอนุญาตให้ครูผู้สอนนำหนังสือดังกล่าวไปจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตาม บทเรียนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระวิชาการเรียนรู้วิชานั้นๆ ต่อมาในปีการศึกษา ๒๕๕๗ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านและสร้างเสริม นิสัยรักการอ่านจึงแต่งตั้งให้คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่าน เพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อประกาศให้สถานศึกษานำหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง ไปจัดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมืองการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมการใช้ หนังสือสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษากระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดให้ใช้ หนังสือตามประเภทของหนังสือดังต่อไปนี้

๑. หนังสือเสริมประสบการณ์ แยกประเภทได้ดังนี้

๑.๑ **หนังสืออ่านนอกเวลา** คือหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียน วิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรนอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดย ถือว่ากิจกรรมการเรียนเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนตามหลักสูตร

๑.๒ **หนังสืออ่านเพิ่มเติม** คือหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของ แต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

๑.๓ **หนังสืออุเทศ** คือหนังสือสำหรับใช้ค้นคว้าอ้างอิงเกี่ยวกับการเรียน การเรียบเรียง หนังสือประเภทนี้เป็นเชิงวิชาการ

๑.๔ **หนังสือส่งเสริมการอ่าน** คือหนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เป็นไปในทาง ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อวัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และมี สารประโยชน์

สภาพการณ์ปัจจุบันการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับวิชา ประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมืองได้แก่ สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ในสังคม มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่าง สันติสุข และมาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สำหรับการ จัดกระบวนการเรียนรู้ สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทยซึ่งมีจุดเน้นสอดคล้องกับ ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)

จากการดำเนินงานด้านการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเสนอโครงการเร่งด่วน สมควรที่จะผลักดันเพื่อดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘ คือการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน โดยมีจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษา คือปฏิรูปการศึกษาอย่างจริงจัง ประกอบด้วย ครู ผู้สอนผู้เรียน สถานศึกษา และระบบบริหารจัดการ และการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนและ บริหารจัดการศึกษา ได้แก่การพัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบและการแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุ เป็นผล การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การสร้างวินัย การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมยึดมั่นใน สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่ของพลเมือง รวมถึงการสอนศีลธรรมแก่นักเรียนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ และควรส่งเสริมการเรียนรู้ให้เข้มข้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบาย เพื่อมุ่งเน้นและเร่งรัดคุณภาพการศึกษารวมทั้งให้ความสำคัญแก่ครูผู้สอนซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญ ในการกระตุ้น ผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน พร้อมทั้งเป็นที่ปรึกษาดำเนินการจัด กระบวนการการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยมุ่งเน้น การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการ จัดทำคู่มือครูการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หนังสืออ่านนอกเวลา เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนและเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตร เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ แล้วควรมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ มีค่านิยมอัน พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพเพื่อการศึกษา ต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้ มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทยความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีนิสัยที่ดีในการบริโภคเลือกและตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำ

ประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงประกาศรายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทย และหน้าที่พลเมือง มาแนบท้ายนี้

เกณฑ์และแนวทางการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา หนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

การคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม ใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

เนื้อหา-รูปแบบ-ภาษา

๑. มีเนื้อหาช่วยเสริมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

๒. มีเนื้อหาถูกต้องตรงตามหลักวิชา

๓. เนื้อหาไม่ขัดต่อคุณธรรม จริยธรรม และความมั่นคงของประเทศ

๔. เนื้อหากระตุ้น ปลุกจิตสำนึก สร้างค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย

๕. เนื้อหาเป็นเรื่องให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเป็นชาติไทย สังคมวัฒนธรรมไทย หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการยกย่องเชิดชูบุคคลที่ทำความประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติบ้านเมืองทุกด้าน และภูมิปัญญาไทย

๖. มีเนื้อหาช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๗. เนื้อหามีความสั้นยาวของเรื่องเหมาะสมแก่ระยะเวลาของภาคเรียน

๘. มีรูปแบบการแต่งเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรอง มีลักษณะเป็นบันเทิงคดี เป็นเรื่องแต่งหรือเรื่องแปล

๙. มีความถูกต้องตามหลักการประพันธ์และมีภาษาเชิงวรรณศิลป์
๑๐. มีรูปแบบ กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและชวนอ่าน
๑๑. การใช้สำนวนภาษาถูกต้องและเหมาะสม
๑๒. มีความยากง่ายเหมาะสมแก่ผู้เรียนแต่ละระดับชั้นและช่วงวัยของผู้เรียน

อนึ่ง การพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลาควรคำนึงถึง**ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ** ดังนี้

๑. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
๒. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
๓. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
๔. ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม
๕. รักษาวัฒนธรรม ประเพณีไทยอันงดงาม
๖. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เพื่อแม่และแบ่งปัน
๗. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
๘. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
๙. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติ ตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
๑๐. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
๑๑. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
๑๒. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และของชาติมากกว่าประโยชน์ของตนเอง

รูปลักษณะของหนังสือ

๑. รูปเล่มสวยงาม น่าสนใจ และเหมาะแก่วัย
๒. ขนาดตัวอักษรชัดเจน
๓. คำชี้แจงและสารบัญให้รายละเอียดชัดเจน
๔. ภาพประกอบถูกต้อง เหมาะสม ชัดเจน
๕. การเข้ารูปเล่มแข็งแรง

ลิขสิทธิ์และการจัดพิมพ์จำหน่าย

เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ในประเทศไทย มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง สามารถพิมพ์จำหน่ายครั้งต่อไปได้ หากได้รับการพิจารณาคัดเลือก

๖ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม
วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ตามคำสั่ง สพฐ. ที่ ๒๙๓/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย และหน้าที่พลเมือง ดังนี้

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ และเพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นสมบัติทาง วัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการอ่านของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งพัฒนาคนไทยให้มีความสามารถในการอ่าน มีนิสัยรักการอ่าน และสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการส่งเสริมการอ่าน สืบเนื่องจากคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มอบนโยบายและแนวทางการดำเนินงานกับ กระทรวงศึกษาธิการโดยมีจุดเน้นการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการด้านการปฏิรูปการศึกษา อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งครูผู้สอน ผู้เรียน สถานศึกษา และระบบบริหารจัดการเป็นตัวจักรสำคัญ ในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาของชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำและคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง โดยคณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์เรียบร้อยแล้ว จึงได้ประกาศรายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อให้สถานศึกษาพิจารณากำหนดให้ผู้เรียนอ่าน เพื่อศึกษาหาความรู้ในการเรียนตามหลักสูตรนอกจากหนังสือเรียนสำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมเกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพด้านการอ่าน ปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม อารมณ์รักชาติประเพณีและวัฒนธรรมไทย เข้าใจความเป็นมาของความเป็นชาติไทย วัฒนธรรมภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและอ้างความเป็นไทย จึงกำหนดให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ในการกำหนดหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมืองนี้ ได้จัดแบ่งออกเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และกลุ่มหน้าที่พลเมือง โดยให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาสามารถเลือกอ่านปีการศึกษาละไม่น้อยกว่า ๒ เล่ม ชั้นมัธยมศึกษาสามารถเลือกอ่านภาคเรียนละไม่น้อยกว่า ๒ เล่ม นอกจากนี้ยังได้กำหนดหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง ซึ่งเป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร เหมาะสำหรับอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของบุคคล อีกทั้งยังสามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ได้ นักเรียนสามารถเลือกอ่านจากกลุ่มเดียวกันหรือละกลุ่มได้ หนังสือดังกล่าวสถานศึกษาควรจัดหาไว้ในห้องสมุด ให้นักเรียนเลือกอ่านอย่างเพียงพอ ในกรณีที่พิจารณาเห็นว่า ยังมีหนังสืออื่นๆ อีกที่สมควรคัดเลือกให้นักเรียนอ่านก็สามารถคัดเลือกเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมและดุลยพินิจของสถานศึกษา รายละเอียดรายการหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติมแต่ละระดับชั้นมีดังแนบท้ายประกาศ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง เพื่อให้ครูใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนด้วยแล้ว

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทที่ ๒

รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา

วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

รายชื่อหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม

วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ชื่อหนังสือ	ผู้แต่ง/หน่วยงาน	สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
ระดับชั้นประถมศึกษา		
กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์/กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย		
ชุด “พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล” ได้แก่	(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)	
๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	วนิดา สถิตานนท์	องค์การค้ำของ สกสค.
๒. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	ศรี เกศมณี	องค์การค้ำของ สกสค.
๓. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว	ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	องค์การค้ำของ สกสค.
๔. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	ศรี เกศมณี	องค์การค้ำของ สกสค.
๕. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา	องค์การค้ำของ สกสค.
๖. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	คุณหญิงโสมรศมี จันทระประภา	องค์การค้ำของ สกสค.
๗. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	องค์การค้ำของ สกสค.
๘. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล	วนิดา สถิตานนท์	องค์การค้ำของ สกสค.
๙. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙	ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา	องค์การค้ำของ สกสค.
๑๐. การทูตเทิดไถ่องค์ราชันย์ รัชกาลที่ ๙ เล่มที่ ๑ (พระคือพลังแห่งแผ่นดิน)	สละ นาคบำรุง	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา		
๑. ก - ฮ เทียบงานวัด	พุงกลม	ประกาศการพับลิชชิ่ง
๒. ของเล่นจากไม้	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๓. ดวงเอ๋ยดวงข้าว	ศิริลักษณ์ พุทธิโคตร	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๔. เทพธิดาข้าว	อรพิมพ์ จิระศรีปัญญา	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๕. บทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก	เกริก ยूनพันธ์	ต้นอ่อนแกรมี่
๖. แป้งร่ำทำนาเกลือ	พรอนงค์ นิยมคำ	แฮปปี้คิดส์
๗. ไม้ของแม่	สองขา	พาส แอท คิดส์
๘. ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว	เกื้อกมล นิยม	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๙. รามเกียรติ์ ปฐมบท	รัตนา คชนาท และคณะ	ห้องเรียน
๑๐. วันสงกรานต์	อารีย์ อัครปราการกุล	วัฒนาพานิช
กลุ่มหน้าที่พลเมือง		
๑. ความดีสี่เหลี่ยม	มูลนิธิเด็ก	มูลนิธิเด็ก
๒. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “การประมาณตน”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก

๓. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความรับผิดชอบ”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม “เลือกคบมิตรดี”	โชติ ศรีสุวรรณ	สถาพรบุ๊คส์
๕. นิทานชาดก เสริมสร้างคุณธรรม “ปัญญาเลิศเกิดผล”	โชติ ศรีสุวรรณ	สถาพรบุ๊คส์
๖. พ่อครูครับผมจะเป็นเด็กดี	โชติ ศรีสุวรรณ	มติชน
๗. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๑ ตอนปราบลิง	ปรีดา ปัญญาจันทร์ (รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงศึกษาธิการ)	องค์การคำของ สกสค.
๘. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๒ ตอนชิงตำแหน่ง	ปรีดา ปัญญาจันทร์ (รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงศึกษาธิการ)	องค์การคำของ สกสค.
๙. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่	ปรีดา ปัญญาจันทร์ (รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงศึกษาธิการ)	องค์การคำของ สกสค.
๑๐. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๔ ตอนอยู่อย่างลิง	ปรีดา ปัญญาจันทร์ (รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า กระทรวงศึกษาธิการ)	องค์การคำของ สกสค.
๑๑. สมบัติล้ำค่าของตายาย	กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์	อੰนนานบุ๊ค

ระดับชั้นมัธยมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์

๑. คนและเหตุการณ์ของไทยที่ยูเนสโกยกย่อง	สมบัติ จำปาเงิน	สถาพรบุ๊คส์
๒. ในหลวงของเรา	งามพรรณธร เวชชาชีวะ (สำนักงานเสริมสร้าง เอกลักษณ์ของชาติ)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๓. สมเด็จพระนวมินทราชาธิราช	คุณหญิงคณิตา เลขากุล (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
๔. อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม	รื่นฤทัย สัจจพันธุ์	พิมพ์คำ

กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

๑. กว่าไทยจะคงดินแดนรูปขวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน	พลตรีชัยวิทย์ ชยาภินันท์	องค์การคำของ สกสค.
๒. พัฒนาการของธงชาติไทย	กฤษฎา ไพโรวรรณ	ศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์

๓. วิกฤตติการณ ร.ศ. ๑๑๒
ป้อมพระจุลจอมเกล้า
กับการรักษาเอกราชของชาติ	วุฒิชัย มูลศิลป์	ต้นฉบับ
๔. ศึก ๙ ทัพ อารังรัฐ พิพัฒนสยาม	วงเดือน นาราสาัจ และคณะ
(ธนาคารกสิกรไทย)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๕. สงครามมีควันฎีปูนบุกไทย	สรศัลย์ แพ่งสภา	สารคดี

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

๑. ๑๐๐ เรื่องเมืองใต้	ประพนธ์ เรืองณรงค์	อมรินทร์
๒. การศึกษาสารัตถะข้อมูลวัตถุของจริง
ประเภทเครื่องประดับ	ชลมา วงศ์ศุภรานันต์
(สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ)	เอสพริ้นท์ (๒๐๐๔)
๓. เครื่องทองเหลืองพื้นเมืองภาคใต้	ชลมา วงศ์ศุภรานันต์
(สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ)	ม.ป.พ.
๔. เงินตราภาคใต้	ชัยวุฒิ พิชยะกุล
(สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ)	ม.ป.พ.
๕. ช ช่าง กับ ค คน	ศรัณย์ ทองปาน	สารคดี
๖. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
ปราสาทหินในถิ่นอีสาน	ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา	แปลน ริดเดอร์ส
๗. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้	วิไลรัตน์ ย้งรอด
และ ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา	แปลน ริดเดอร์ส
๘. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
วัดในรัตนโกสินทร์	วิไลรัตน์ บั้วรอด และคณะ	แปลน ริดเดอร์ส
๙. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
วัดและวังในกรุงเก่า	ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา	แปลน ริดเดอร์ส
๑๐. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย	ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา	แปลน ริดเดอร์ส
๑๑. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา	ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา	แปลน ริดเดอร์ส
๑๒. ซ่อนไว้ในสลิม ก - อ ในชีวิตอีสาน	อุ๋ทอง ประศาสน์วินิจฉัย	Fullstop Publishing Limited
Partnership
๑๓. บูหงาปัตตานี	ประพนธ์ เรืองณรงค์	สถาพรบุ๊คส์
๑๔. ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้	เขมิกา หวังสุข
(สถาบันทักษิณคดีศึกษา
มหาวิทยาลัยทักษิณ)	ขวัญใจงานพิมพ์

๑๕. ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้	อุบลศรี อรรถพันธุ์ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)	เอสพีรันธ์ (๒๐๐๔)
๑๖. พระอริยสงฆ์ภาคใต้	ชัยวุฒิ พิชะกุล (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)	เอสพีรันธ์ (๒๐๐๔)
๑๗. ภูมิปัญญาในครัวไปรษณีย์ใต้	อุบลศรี อรรถพันธุ์ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)	เอสพีรันธ์ (๒๐๐๔)
๑๘. เรือยาว	วินัย รอดจ่าย	ต้นอ้อ
๑๙. เรือพระราชพิธี และแหล่งเรือมาจากไหน?	สุจิตต์ วงษ์เทศ	โพสดี พับลิชชิ่ง
๒๐. วัฒนธรรมศาสตร์ราวุธภาคใต้	พิชัย แก้วขาว และ บุญเลิศ จันทระ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)	ขวัญใจงานพิมพ์
๒๑. สมุดภาพศิลปกรรมรามเกียรติ์ ฉบับเยาวชน	สายไหม จบกมลศึก และคณะ (สำนักพระราชวัง)	อมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๒๒. เหล็กชุดของชาวใต้	บุญเลิศ จันทระ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)	ม.ป.พ.
๒๓. อีสานบ้านเฮา	วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง	สารคดี
กลุ่มหน้าที่พลเมือง		
๑. ความสุขผลิบในในทุกเช้า	ปะการัง	แพรวสำนักพิมพ์
๒. จะเล่าให้คุณฟัง	ฆอร์เม่ บุญกาย เพ็ญนิสาข์ ศรีวรรณารถ แพล	ผีเสื้อสเปน
๓. ชูต กินตามน้ำ เรื่อง เธอคือความหวังของแผ่นดิน	ถวัลย์ มาศจรัส (กระทรวงศึกษาธิการ)	องค์การค้าของ สกสศ.
๔. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑	มัลลิกา ตัณพนันท์ และคณะ	บี มีเดียกรุ๊ป
๕. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒	มัลลิกา ตัณพนันท์ และคณะ	บี มีเดียกรุ๊ป
๖. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๓	มัลลิกา ตัณพนันท์ และคณะ	บี มีเดียกรุ๊ป
๗. วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุฑมอริรี	मितซ์ อัลบอม อมรรรัตน์ โรเก้ แพล	ซีเอ็ดดูเคชั่น
๘. อาม่าบนคอนโด	ชัมย์กร แสงกระจ่าง	คมบาง
๙. แอนิมอล ฟาร์ม	จอร์จ ออร์เวลล์ บัญชา สุวรรณานนท์ แพล	ไต้ฝุ่น

รายชื่อหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ชื่อหนังสือ ระดับชั้นประถมศึกษา	ผู้แต่ง/หน่วยงาน	สำนักพิมพ์/โรงพิมพ์
กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์		
๑. แม่หลวงของปวงชน	กระทรวงศึกษาธิการ	องค์การค้ำของ สกสค.
กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา		
๑. กรุงเทพน่ารู้ ตอน วัดและวัง	ศิวพงศ์ สีเสียดงาม	มติชน
๒. กรุงเทพน่ารู้ ตอน ย่านเก่าเล่ากรุง	ชลธร วงศ์รัศมี	มติชน
๓. กรุงเทพน่ารู้ ตอน ล้ำคลอง	มณฑล ประภากรเกียรติ	มติชน
๔. กรุงเทพน่ารู้ ตอน ถนนประวัติศาสตร์	มณฑล ประภากรเกียรติ	มติชน
๕. เด็กบ้านดอย	มาลา คำจันทร์	เคล็ดไทย
๖. ประเพณีไทย	อารี พุกษอาภรณ์	ต้นอ่อนแกรมมี
๗. ผ้าของพ่อ	สองขา	พาส แอท คิดส์
๘. มากกว่าข้าว	เกื้อกมล นิยม และคณะ	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๙. เมื่อวัยเด็ก	เอนก นาวิกมูล	สถาพรบุ๊คส์
๑๐. ไม่มี ไม่ร่อย	ศิริลักษณ์ พุทธโคตร	แพลนพรินต์
๑๑. สนุกสนานตามธรรมชาติ เล่นริมน้ำ	ปรีดา ปัญญาจันทร์	ด้านสุทธาการพิมพ์
กลุ่มหน้าที่พลเมือง		
๑. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง เพื่อนรักจากต่างดาว ตอนโลกร้อน	กรองทอง บุญประคอง และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้ำของ สกสค.
๒. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง กระจายสามพี่น้อง	มัลลิกา ตันชนันท์ และ กอบกาญจน์ เทียนไชยมงคล (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้ำของ สกสค.
๓. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง เมืองขวานทอง	สายไหม จบกมลศึก และ ศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้ำของ สกสค.

๔. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ยิ้มของหนูดี	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๕. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง การเดินทางของข้าวเปลือก	ชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๖. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง ความฝันของเซเมม	เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๗. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง หนูแบ่งแปลงชุมชนทรัพย์	ศิริลักษณ์ พุทโคตร และ ปิยะพงษ์ โมกขพันธ์ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๘. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง วงล้อปริศนา	วชิรมาศ อาษารัฐ และ วามม์ แสงรัตนมณี (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๙. สื่อนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้เพื่อชีวิต ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง เด็กหญิงแก้วใสกับไร่ผัก	เพลิกา โลหารขุน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๐. ธรรมจริยา เล่ม ๔	เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๑. กากับนกกาน้ำ	จรัส ดวงอิสาร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๒. ขุดบ่อน้ำในทะเลทราย	จรัส ดวงอิสาร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๓. หมาจิ้งจอกจอมขี้ขลาด	จรัส ดวงอิสาร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.

๑๔. ชุดความรู้เรื่อง พระไตรปิฎก เรื่อง นิทานชาดก ๑ - ๓	จำรัส ดวงธิดา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๕. นักปั้นน้อย	เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๖. ครูอาร์	ทวี วรคุณ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๗. การบูชาคนที่ควรบูชา	เกษม บุญศรี (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๘. นิทานคติธรรม	แปลก สนธิรักษ์ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๙. กวาง เต่า นกกระเต็น	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๐. กาละโมบ	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๑. ครุฑกับนาค	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๒. โคนันทิวีสาล	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๓. นกกระทาบัณฑิต	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๔. นกแขกเต้าสองพี่น้อง	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๕. พญาช้างเผือกกับพรานป่า	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.

๒๖. พยานกษัตริย์ผู้รู้คุณ	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๗. พยานเนื้อผู้ทรงศีล	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๘. พยานเนื้อทอง	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๒๙. แพะเจ้าปัญญา	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๐. ราชสีห์กับสุนัขจิ้งจอก	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๑. ราชสีห์ผู้รู้คุณ	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๒. ลิงกับจระเข้	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๓. วานรคตัญญู	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๔. ห้าสหาย	สมทรง แสงแก้ว (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๕. ขยะสีขาว	สินจิรา สินธุเสน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๖. แม่น้ำศักดิ์สิทธิ์	อำนาจ เย็นสบาย (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๗. ฉันทน์เป็นคนไทย	วุฒิชัย คำยั้ง และคณะ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.

๓๘. ชุดกินตามน้ำ เรื่อง เกาะกลับใจ	อำนาจ เย็นสบาย (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๓๙. ฝึเสื้อกับทุ่งหญ้า	วินัย รอดจ่าย	ต้นอ้อ
๔๐. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “การให้”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๑. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความซื่อสัตย์”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๒. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความประหยัด”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๓. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความพอเพียง”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๔. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความเพียร”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๕. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “ความสามัคคี”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๖. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “พูดจริง ทำจริง”	ปรีดา ปัญญาจันทร์	แพรวเพื่อนเด็ก
๔๗. มะ มา สนุกกัน	นภัทร พิทักษ์เวช	ศรีเมืองการพิมพ์
๔๘. ลูกแมวขอโทษ	นภัทร พิทักษ์เวช	ศรีเมืองการพิมพ์

ระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์

- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล
พระมหาธีรราชเจ้า (สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ) อักษรไทย
- รัตนราชินีศรีประเทศ สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง

กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

- ธงไทย ยุพร แสงทักษิณ องค์การค้าของ สกสค.
- มรดกโลกล้ำค่า พระนครศรีอยุธยาธานี สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การค้าของ สกสค.

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

- เทพศิรินทราวาสสุพรรณ สำนักงานทรัพย์สิน
ส่วนพระมหากษัตริย์ แปลนพริ้นท์ติ้ง
(นางกุลวดี สติจิรัตน์ และคณะ)

๒. ปทุมวานานุสรณ์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (นางกุลวดี สถิติรัตน์ และคณะ)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๓. ประยูรวงศานุสรณ์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (นางกุลวดี สถิติรัตน์ และคณะ)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๔. รัตน์แห่งจิตรกรรม	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (นางสาวสุภาภรณ์ และคณะ)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๕. ราชันดตามหาเจษฎานุสรณ์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (นางกุลวดี สถิติรัตน์ และคณะ)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง
๖. ชาวไทยมาจากไหนแล้วจะไปไหนต่อ	ปิยพงษ์ โมกขพันธุ์ และคณะ	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๗. เครื่องถ้วยเบญจรงค์	ภุชงค์ จันทวิช	เมืองโบราณ
๘. ชาวนาไทยไม่จน (ปัญญา)	ศิริลักษณ์ พุทธโคตร และคณะ	สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ
๙. นิทานพื้นบ้าน ลาว-อีสาน	เอื้อยนาง และ รชนิค พานิชกิจ	สุวีรียาสาส์น
๑๐. ล้านนา สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม	สุรพล ดำริห์กุล	คอมแพคท์พริ้นท์
๑๑. วัดภูมินทร์และวัดหนองบัว	น. ณ ปากน้ำ และ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย	เมืองโบราณ
๑๒. วัดสุทัศน์เทพวราราม	น. ณ ปากน้ำ	ด้านสุทธาการพิมพ์
๑๓. วัยใสหัวใจชน	ภูผา	อักษรสัมพันธ์
๑๔. วิถีไทย	พิสมัย จันทวิมล	ดอกหญ้า
๑๕. สารานุกรมวัฒนธรรมไทย	ส. พลายน้อย	พิมพ์คำ
๑๖. สิมม่วงขึ้น	อุ๋ทอง ประศาสน์วินิจฉัย	คอมแพคท์พริ้นท์
๑๗. หนึ่งตระกูล	ปรีชา นุ่นสุข	องค์การค้าของ สกสค.
๑๘. อาณาจักรแห่งหัวใจ	อัคราฐิณี	นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์

กลุ่มหน้าที่พลเมือง

๑. คำพ่อสอน : ประมวลพระบรมราชาไมตรี และพระราชดำรัสเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน	มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย และมูลนิธิสคสศรี-สุภษดีวงศ์	กรุงเทพ (๑๙๘๔)
๒. คุณปู่แว่นตาแตก	ชัยภร แสงกระจ่าง	คมบาง
๓. คุณปู่แว่นตาโต	ชัยภร แสงกระจ่าง	คมบาง
๔. เจ้าหญิง	บินหลา สันกาลาศิรี	ไรท์เตอร์
๕. ชุด การส่งเสริมสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณสัตว์ เรื่อง ไบเอียง	ปรุงเกียรติ เทพกาญจนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง

๖. ชุด การส่งเสริมสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณสัตว์ เรื่อง อบอุ่นบุญรัก	ปรุงเกียรติ เทพกฤษร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๗. ชุด การส่งเสริมสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณสัตว์ เรื่อง พญาสีดอ	พิมพ์รัตน์ คันธธากูร (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๘. ชุด การส่งเสริมสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณสัตว์ เรื่อง สัตว์โลกที่น่ารัก	วรุฒม์ ภัคดีบุรุษ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๙. ชุด การส่งเสริมสวัสดิภาพและป้องกันการทารุณสัตว์ เรื่อง ความสุขของกูกไก่	ชวิน พงษ์ผจญ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๑๐. ดอกไม้บนภูเขา	วิทยากร เชียงกุล	มูลนิธิเด็ก
๑๑. เด็กหญิงสวนกาแฟ	เม น้อยนาเวศ	แพรวเยาวชน
๑๒. ต้นไม้ ไข่ไก่ และหัวใจหอคะเมณ	เวนเดอลิน แวน ดราเนิน ธิดารัตน์ เจริญชัยชนะ แพล	อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชซิ่ง
๑๓. สิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน	วินทร์ เลียววาริณ	๑๑๓
๑๔. สมบัติของผู้ดี (ฉบับภาษาไทย - ภาษาอังกฤษ)	เจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)	องค์การค้าของ สกสค.
๑๕. หลักพระพุทธศาสนา กับการส่งเสริม วิถีชีวิตประชาธิปไตย	อภิชาติ คำดี	ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบ การเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา

- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อบูรณาการ
การเรียนรู้กับชีวิตจริง
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็น
พลเมืองดีของสังคม

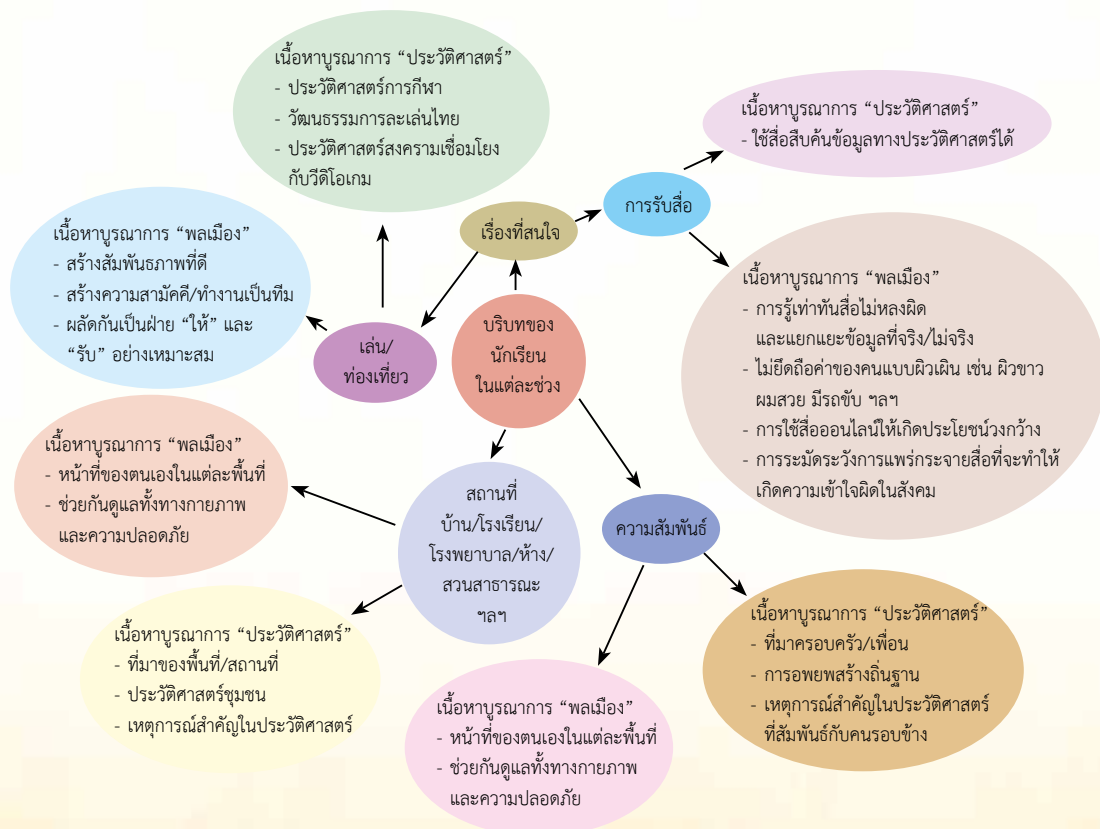
แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง

การบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง คือการให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจและแรงบันดาลใจที่ได้จากการอ่านหนังสือไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์จริง การสร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

๑. **ทำความเข้าใจกับแนวคิดและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ** ของหนังสือแต่ละเล่ม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดกิจกรรม

๒. **คำนึงถึงบริบทของนักเรียน** ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง เพื่อสร้างกิจกรรมที่มีความหมายกับเขา ทำให้นักเรียนสามารถบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์

การคิดเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม ผู้ใหญ่จะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกใช้ความคิดอย่างมีระบบ รู้จักคิดเปรียบเทียบ คิดเชื่อมโยง คิดแก้ปัญหา สามารถคิดวิเคราะห์ และคิดอย่างสร้างสรรค์

โดยธรรมชาติ เด็กมักจะสนใจสิ่งรอบตัวและแสดงออกอยู่แล้ว พ่อแม่และคนในครอบครัวคือ บุคคลสำคัญเป็นเบื้องต้น ผู้ใหญ่จะต้องเข้าใจว่าขณะที่เด็กกำลังแสดงออกในรูปแบบต่างๆ สมองของเด็กกำลังทำงาน กำลังใช้ความคิด ดังที่มีนักจิตวิทยาที่ศึกษาเรื่องเด็กได้กล่าวว่า “While they are playing, they are working” ผู้ใหญ่จึงต้องให้เวลาให้เด็กได้แสดงออกโดยอิสระ ไม่ขัดจังหวะ สนใจที่จะอ่านความคิดของเด็ก ให้กำลังใจและช่วยแนะนำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวมีส่วนช่วยอย่างมากด้านพัฒนาการทางภาษาและอารมณ์ ผ่านกิจกรรม สนทนา ศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะและการแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น

เมื่อเข้าสู่โรงเรียน ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในและนอกห้องเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครู ระหว่างเพื่อนนักเรียนทั้งร่วมชั้นและต่างชั้น เป็นโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้ความคิดของตน ได้ฟังความคิดของผู้อื่น เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด และใช้เหตุผลในการหาข้อตกลงร่วมกัน ลักษณะกิจกรรมต้องเหมาะสมกับสภาพผู้เรียนและสภาพแวดล้อม เป็นกิจกรรมที่ทำหาความสามารถ ดึงดูดความสนใจ โดยเฉพาะสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นและเข้าสู่วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่รักการค้นหา ผจญภัย ครูสามารถใช้ประโยชน์จากการสังเกต ติดตาม ประเมิน และปรับความคิด และการกระทำของนักเรียนให้เข้าสู่แนวทางที่ถูกที่ควร

โดยทั่วไปแล้ว กิจกรรมหลังการเรียนรู้หรือการอ่าน จะเป็นกิจกรรมเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องราวหรือเนื้อหา ได้แก่การสนทนาถามตอบ และเขียนตอบคำถาม

กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความคิดในระดับสูงขึ้น ได้แก่

- ความคิดระดับตีความ สามารถจัดในรูปแบบของการอภิปราย การระดมสมอง หาเหตุที่มาของเรื่องหรือเหตุการณ์ว่า ทำไม เพราะเหตุใด เรื่องราวเป็นไปอย่างนั้น ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นจะเกิดอะไรขึ้น เป็นต้น

- ความคิดระดับวิเคราะห์ โลกของการสื่อสารในปัจจุบัน เด็กรับสารได้ฉับไวจากหลายช่องทาง เด็กจึงต้องฝึกคิดวิเคราะห์สารที่ได้รับ ฝึกแสวงหาข้อมูลจากหลายๆ แหล่ง นำมาแยกแยะเปรียบเทียบ เชื่อมโยง เพื่อหาข้อสรุป กิจกรรมอาจจะจัดในรูปแบบของการแบ่งกลุ่มสำรวจสภาพชุมชน สัมภาษณ์บุคคล ติดตามรวบรวมข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ จากสื่อหรือจากที่พบเห็นจริง นำมาจัดอภิปราย จัดป้ายนิเทศ หรือจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ตามความถนัดและเหมาะสมกับหัวข้อเรื่อง

การฝึกทักษะการคิดจะต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และสอดคล้องกันตั้งแต่บ้านสู่โรงเรียน เด็กจะมีพื้นฐานการคิดที่ถูกต้อง และสามารถสร้างสรรค์สิ่งดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมโดยรวมต่อไป

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อให้เด็กได้ประโยชน์ทั้งเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์หรือหน้าที่พลเมือง ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการสร้างนิสัยรักการอ่าน อาจดูเป็นเรื่องที่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วกิจกรรมสองแบบนี้เป็นเรื่องที่ครูสามารถดำเนินการไปพร้อมๆ กันได้ เพราะทุกครั้งที่ย่านหนังสือผู้อ่านย่อมได้รับความรู้ สารเนื้อหา จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการอ่าน เพียงครูเลือกจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ตรงกับจุดประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ และเหมาะสมกับความต้องการของเด็กๆ ในแต่ละช่วงชั้น เลือกหนังสืออ่านเพิ่มเติมนอกเหนือจากหนังสือเรียนประจำ แต่ให้พิจารณาครอบคลุมไปถึงสื่อออนไลน์ เช่น e-book ที่นักเรียนใช้เพื่อการเรียนรู้เช่นกัน กิจกรรมที่น่าเสนอเป็นเพียงกิจกรรมในภาพรวม คุณครูสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการอ่านใหม่ๆ ไปพร้อมกับเนื้อหาในวิชาที่สอนได้เสมอ

แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติไทย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็นพลเมืองดีของชาติไทย คุณครูสามารถจัดกิจกรรมตามแนวทางประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายเสนอแนะหนังสือที่ต้องการเลือกนำมาเป็นหนังสืออ่านนอกเวลา และครูควรเชื่อมโยงให้เด็กๆ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในฐานะต่างๆ เช่นผู้อ่านหนังสือ ผู้อภิปรายหนังสือ ผู้ยืมหนังสือจากห้องสมุด หรือแม้แต่ในฐานะเจ้าของหนังสือ ซึ่งระหว่างการอ่านหนังสือควรมีคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองดีของชาติสอดแทรกอยู่ตลอดเวลา เช่น

- มีความรับผิดชอบดูแลรักษาหนังสือของตนเองและของห้องสมุดซึ่งเป็นของส่วนรวม ให้มีอายุการใช้งานได้นาน
- การแบ่งปันเรื่องราว ความนึกคิด หรือสิ่งที่ได้รับจากการอ่านหนังสือ โดยผ่านการไต่ตรองอย่างรอบคอบ และเคารพสิทธิผู้อื่น
- การจดบันทึก คุณครูฝึกให้นักเรียนจดบันทึกเรื่องราวที่อ่าน จดข้อความที่ชื่นชอบสนใจ หรือเขียนสรุปเรื่องที่ได้รับจากการอ่านหนังสือ
- การแบ่งปันหนังสือ รู้จักการแบ่งปันหนังสือให้ผู้อ่านได้อ่านด้วยหรืออ่านออกเสียงให้ผู้อ่านได้รับฟังด้วย
- ความกล้าแสดงออก ในการวิจารณ์ อภิปรายหนังสือที่อ่านหนึ่งเล่มย่อมก่อให้เกิดความคิดเห็นต่างๆ ตามมาซึ่งแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นเหมือนกันหรือแตกต่างกัน การเปิดเวทีให้นักเรียนได้อภิปรายจึงเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นตามแนวทางประชาธิปไตยและรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

นอกจากนี้คุณครูยังสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมเพิ่มเติมด้วยตนเองได้อย่างเสรี เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของชาติ

ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับประถมศึกษา

๑. แต่งสวยให้หนังสือ หนังสือที่มีหน้าปกเหมือนกันทุกเล่มคงดูไม่น่าสนใจสำหรับนักเรียน และเมื่อต้องอ่านหนังสืออ่านนอกเวลาที่หน้าตาเหมือนกัน ทุกคนในห้องเรียนก็ยังมีเหมือนกันจึงดูเป็นหนังสือเรียนอีกเล่มหนึ่ง คุณครูทดสอบให้นักเรียนหาปฏิทินปีเก่าๆ หรือกระดาษห่อของขวัญใช้แล้วมาห่อปกหนังสืออ่านนอกเวลาของตัวเอง โดยตกแต่งให้สวยงามตามใจชอบ แต่คงมีรายละเอียดของหนังสือไว้ครบถ้วน เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ชื่อผู้วาดภาพประกอบ ชื่อผู้แปล คุณครูให้นักเรียนเขียนเมื่อห่อด้วยกระดาษเรียบร้อยแล้ว

เมื่อนักเรียนใช้หนังสืออ่านนอกเวลาที่ตกแต่งไปแล้ว คุณครูทดลองให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า การห่อปกหนังสือด้วยกระดาษนักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง เกิดประโยชน์อย่างไร หรือให้เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียระหว่างการห่อปกหนังสือด้วยกระดาษกับการห่อปกหนังสือด้วยพลาสติก คุณครูควรแนะนำนักเรียนในการห่อปกหนังสือว่าไม่ควรติดเทปกาวระหว่างปกหนังสือกับกระดาษที่ใช้ห่อ เพราะเทปกาวเป็นวัสดุที่เสื่อมคุณภาพได้เร็ว และจะทิ้งรอยไว้เมื่อเสื่อมคุณภาพ

เพื่อนักเรียนจะได้มีความรับผิดชอบ ดูแลสมบัติของตนเองให้มีอายุการใช้งานยาวนาน สามารถเก็บรักษาและแบ่งปันสู่ผู้อื่นได้ รู้จักนำวัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างสรรค์งานให้มีคุณค่ามากขึ้น เป็นการรักษาสິงแวดล้อม อีกทั้งยังได้ใช้ความรู้และทักษะทางด้านศิลปะสร้างสรรค์งานอีกด้วย

๒. คั่นหนังสือคั่นเวลา หนังสืออ่านนอกเวลาบางเล่มเป็นหนังสือวรรณกรรมเยาวชน หรือสารคดี ซึ่งมีจำนวนหน้ามาก นักเรียนอาจต้องใช้เวลานานในการอ่าน ไม่สามารถอ่านได้จบทั้งเล่มโดยทันทีครั้งเดียว นักเรียนจึงจำเป็นต้องมีที่คั่นหนังสือเตรียมพร้อมไว้ใช้งาน

คุณครูควรมอบงานให้นักเรียนประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือจากเศษวัสดุเหลือใช้ โดยให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า ที่คั่นหนังสือที่ดีควรมีลักษณะเช่นใด จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนกลับไปประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือของตนเองและนำมาเสนอต่อเพื่อนๆ ว่าตนเองได้เลือกใช้วัสดุอะไรในการทำที่คั่นหนังสือ เพราะเหตุใด และสามารถใช้งานได้จริงหรือไม่ การใช้งานมีปัญหาอะไรหรือไม่

กิจกรรมนี้นักเรียนจะได้ใช้งานจากที่คั่นหนังสือที่ตนเองลงมือทำ ได้ใช้ความรู้และทักษะทางด้านศิลปะตามแนวทางของตน และสะท้อนให้เห็นถึงการนำเศษวัสดุเหลือใช้มาเพิ่มมูลค่า ด้วยการสร้างสรรค์งานขึ้นมาใหม่ ครูชี้ให้นักเรียนเห็นว่าเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรของชาติไปพร้อมๆ กัน

๓. ประโยคจิตโดนใจ หนังสือทุกเล่มมักมีวรรคทองซ่อนอยู่ด้วยเสมอ โดยเฉพาะหนังสือที่ผ่านการคัดเลือกมาเป็นหนังสืออ่านนอกเวลาให้นักเรียนได้อ่าน ย่อมมีขุมทรัพย์ทางภาษาซ่อนอยู่

ซึ่งนักเรียนแต่ละคนที่อ่านอาจค้นพบประโยชน์ที่โดดเด่นหรือกระทบใจแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะหนังสือเล่มนั้นจะมีขนาดยาวหรือเป็นหนังสือนิทานภาพสั้นๆ ก็ย่อมแฝงข้อคิดไว้ด้วยเสมอ คุณครูลองให้นักเรียนเขียนประโยชน์ที่โดดเด่นจากหนังสือนำมารวมกันประดิษฐ์เป็นหนังสือเล่มเล็กในห้องเรียน หรือจัดนิทรรศการประโยชน์ที่โดดเด่นในห้องเรียน

ครูอาจให้นักเรียนนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในห้องเรียน หรือพิจารณาว่าแต่ละประโยคสร้างแรงบันดาลใจ หรือให้ข้อคิดอะไรบ้าง อีกทั้งนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งมีความสามารถทางสื่อเทคโนโลยีคุณครูอาจให้นักเรียนตกแต่งภาพในโปรแกรมตกแต่งภาพ แล้วเผยแพร่ทางสังคมออนไลน์ โดยคุณครูเน้นย้ำให้นักเรียนระบุที่มาด้วย ว่านำมาจากหนังสือเล่มใด ใครเป็นผู้เขียน แล้วอภิปรายถึงผู้ที่มาแสดงความคิดเห็น

นักเรียนจะต้องใช้ทักษะการอ่าน การคิด การเขียน มาใช้ในกิจกรรมตลอดเวลา เมื่อเข้าสู่การอภิปรายก็จำเป็นต้องใช้ทักษะการฟัง การพูด การคิดอีกครั้ง ซึ่งนักเรียนจะได้ฝึกสมอง ทักษะการคิดหลากหลายรูปแบบ และสามารถนำเสนอผลงานของตัวเองได้อย่างสร้างสรรค์

๔. หนึ่งเล่มแบ่งกันอ่าน ในชั้นเรียนของคุณครูอาจมีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีปัญหาในการซื้อหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติม ถ้าคุณครูวางแผนการเรียนการสอนได้ดีจะใช้เวลาให้นักเรียนได้อ่านอย่างไม่เร่งรีบ หนังสือหนึ่งเล่มอาจให้นักเรียนแบ่งกันอ่าน จะเป็นการจับคู่ หรือเป็นกองกลางแล้วอ่านตามเวลาที่กำหนดไว้

นักเรียนจะได้ประโยชน์จากกิจกรรมเพราะต้องมีวินัยในการอ่าน เนื่องจากมีเพื่อนที่ต้องรออ่านหนังสือต่อจากเรา รวมทั้งสร้างนิสัยการดูแลรักษาของสาธารณะที่ต้องใช้ร่วมกันคุณครูอาจให้นักเรียนช่วยกันคิดกฎกติกาในการใช้หนังสือร่วมกัน เพื่อเป็นข้อปฏิบัติ หลังจากนั้นทุกคนได้อ่านหนังสือ ให้ช่วยกันสำรวจสภาพของหนังสือว่าเป็นอย่างไรบ้าง นักเรียนพอใจกับสภาพของหนังสือตอนนี้หรือไม่ เพราะอะไร

ประโยชน์ของกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนได้ฝึกจิตสาธารณะในการทำสิ่งดีๆ เพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และได้แสดงความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกทักษะทางด้าน การอ่านออกเสียงภาษาไทยไปด้วย

๕. อ่านหนังสือให้น้องฟัง การอ่านออกเสียงโดยเฉพาะการอ่านให้ผู้อื่นฟังนั้นเป็นพลังที่ส่งถึงกันระหว่างผู้อ่านและผู้ฟัง หนังสืออ่านนอกเวลาหลายเรื่องที่เป็นหนังสือนิทานภาพ ถ้าคุณครูให้พี่ๆ ที่มีหนังสือนิทานภาพไปอ่านหนังสือให้น้องๆ ระดับชั้นอนุบาลฟังแบบหนึ่งต่อหนึ่ง ทั้งพี่ๆ และน้องๆ คงจะมีความสุข

โดยครูต้องแนะนำให้พี่ๆ คนอ่านฝึกซ้อมการอ่านออกเสียงไปก่อนอ่านต่อหน้าน้องระมัดระวังตัว ร ล และคำควบกล้ำ รวมทั้งการปฏิบัติตนเมื่ออ่านหนังสือให้น้องๆ ฟัง พี่ๆ ต้องระวัง

ดูแลรักษาหนังสือด้วย เมื่อพี่ๆ อ่านเสร็จคุณครูให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในการอ่านหนังสือให้น้องฟังว่ารู้สึกอย่างไร คุณครูอาจบันทึกภาพและให้พี่ๆ เขียนข้อความรู้สึกและนำมาจัดนิทรรศการในห้องเรียนได้

สังคมออนไลน์กับกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมออนไลน์เป็นสังคมที่สำคัญสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน ซึ่งถ้าเราสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อออนไลน์ได้ย่อมเป็นประโยชน์เช่นเดียวกันนักเรียนสามารถเข้าถึงสื่อออนไลน์ได้สะดวกขึ้นทั้งจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์สมาร์ตโฟน อีกทั้งในสมาร์ตโฟนยังมีความหลากหลายของแอปพลิเคชัน ที่ทำให้เด็กๆ สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับโลกยุคใหม่ได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ที่คุณครูสามารถเลือกใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียนและนักเรียนด้วย

โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่ครูเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีกับกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเข้าด้วยกันย่อมดึงดูดใจนักเรียนยุคใหม่ให้เชื่อมโยงประสบการณ์การอ่านกับโลกออนไลน์ได้อย่างสนุกสนาน และมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมการอ่านระดับมัธยมศึกษา

๑. แชนแนล กิจกรรมการถ่ายรูปเป็นเหมือนกิจกรรมหลักของวัยรุ่นในปัจจุบัน ดังนั้นคุณครูลองให้นักเรียนถ่ายรูปคู่กับหนังสือที่อ่านในอิริยาบถต่างๆ และมีข้อแม้ว่าต้องอ่านหนังสือเล่มนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นการ์ตูน นิตยสาร วารสาร วรรณกรรม เมื่อถ่ายรูปเสร็จลงเครื่องถ่ายสังคมออนไลน์แล้วดูการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนๆ ว่ามีทัศนคติต่อรูปหนังสือ หรือพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเราว่าเป็นอย่างไร

โดยคุณครูให้นักเรียนลงรูปถ่ายคู่กับหนังสืออย่างน้อยอาทิตย์ละครั้งจนครบเดือนเมื่อครบกำหนดครูให้นักเรียนออกมาเล่าความรู้สึกหรือบอกการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนที่โดนใจเรา อาจพิมพ์ใบแสดงความคิดเห็นมาให้คุณครูและเพื่อนดูด้วย

๒. กลุ่มหนังสือ การสร้างกลุ่มในสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยประเด็นที่สนใจร่วมกันก็เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจไม่น้อย เช่นกลุ่มในเฟซบุ๊ก ไลน์ โดยให้นักเรียนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องหนังสือที่ตัวเองอ่าน หรือคุณครูอาจตั้งเป็นประเด็นว่า ถ้านักเรียนต้องออกข้อสอบด้วยหนังสืออ่านนอกเวลาเรื่องนี้ นักเรียนจะออกข้อสอบว่าอย่างไร โดยให้เพื่อนๆ ในกลุ่มเป็นทั้งคนออกข้อสอบและคนตอบคำถามด้วยก็ได้ การสร้างกลุ่มอาจเป็นกลุ่มชั่วคราวในการอ่านหนังสือหนึ่งเล่ม แต่ถ้าเกิดกระแสและการเคลื่อนไหวสม่ำเสมอคุณครูควรใช้โอกาสนี้ในการแนะนำหนังสือเรื่องอื่นๆ ผ่านกลุ่มเพื่อให้เด็กๆ ได้อ่านหนังสืออย่างต่อเนื่อง

๓. หนังสือทำมือ นักเรียนสมัยนี้ต้องการพื้นที่ในการแสดงพลังของพวกเขาเสมอ และสังคมออนไลน์ก็มีพื้นที่เหล่านี้อย่างมากมาย การทำหนังสือเรื่องไม่ใช่เรื่องยากสำหรับเด็กสมัยนี้อีกต่อไป เพียงแค่มีโทรศัพท์สมาร์ตโฟนหนึ่งเครื่องก็สามารถใช้เป็นอุปกรณ์การถ่ายทำและตัดต่อได้เบ็ดเสร็จ การทำหนังสือของคุณครูอาจจะกำหนดจากตอนใดตอนหนึ่งของหนังสือ ให้นักเรียนสร้างสรรค์เอง ตั้งแต่การเลือกตอน การตีความ การเขียนบทภาพยนตร์ การคัดเลือกนักแสดง หรือให้นักเรียนแตกประเด็นในเรื่องหน้าที่พลเมืองที่กระทบโดนใจจากการอ่านหนังสือ แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นหนังสือก็ได้ ถ้าในห้องเรียนของคุณครูสามารถทำหนังสือได้หลายเรื่อง คุณครูอาจจัดสัปดาห์หนังสือจากหนังสือในโรงเรียนก็ได้ และเปิดโอกาสให้นักเรียนชั้นอื่นในโรงเรียนได้รับชม พร้อมกับเผยแพร่ทางสื่อออนไลน์ได้อีกด้วย

๔. หนังสือทำมือ นอกเหนือจากการผลิตสื่อดิจิทัลแล้ว จากงานศิลปะก็ยังคงมีเสน่ห์อยู่เสมอ เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเสร็จคุณครูลองให้นักเรียนได้ขีดๆ เขียนๆ เรื่องราวต่างๆ หรือถ่ายทอดจินตนาการของพวกเขาเป็นตัวอักษร ภาพวาด หรือภาพถ่าย ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากหนังสือเรื่องที่อ่าน จากนั้นรวบรวมผลงานของนักเรียน แล้วนำมาเข้าเล่มรวมกันเป็นหนังสือทำมือ

คุณครูควรสร้างสรรคกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านบ้าง เพราะกิจกรรมเช่นนี้ได้ก็ๆ ได้ออกห่างจากอุปกรณ์ที่ทันสมัยและหันมาละเมียดละไมกับผลงานศิลปะของตนเองได้ดีทีเดียว และเปิดโอกาสให้เด็กๆ ได้ชื่นชมผลงานของตนเอง และของเพื่อนโดยการเลือกหรือแลกเปลี่ยนกันชื่นชมผลงานเพื่อน

๕. สำรวจโลกการอ่าน การอ่านเป็นสิ่งที่ไม่ออกจากชีวิตมนุษย์ บางครั้งการอ่านก็เกิดจากสัญชาตญาณเช่นการอ่านป้ายถนนหนทาง ป้ายจราจร ป้ายโฆษณา ซึ่งเป็นการอ่านไปโดยไม่รู้ตัว ในขณะที่เดียวกันเราก็เลือกอ่านเรื่องราวต่างๆ มากมายจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ บางคนเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ บางคนเข้าเว็บไซต์ที่มีประโยชน์

คุณครูเปิดใจและลองสำรวจโลกการอ่านออนไลน์ โดยให้นักเรียนทำสมุดบันทึกการอ่านออนไลน์ดูบ้าง เพื่อคุณครูจะได้เห็นว่า เด็กๆ อ่านอะไรกันในโลกออนไลน์และมีเรื่องราวที่น่าสนใจอะไรในโลกออนไลน์ที่สามารถแบ่งปันให้คนอื่นได้บ้าง อาจออกแบบสมุดบันทึกการอ่านออนไลน์ดังนี้

วันที่อ่าน	เวลาที่อ่าน	เว็บไซต์ที่อ่าน	ข้อคิดที่ได้จากการอ่าน

แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบ
การเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา

ระดับประถมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ / กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

แนวทางในการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา

ชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล

วนิดา สถิตานนท์. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๓๐. ๒๒ หน้า.

ศรี เกศมณี. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๓๓. ๓๑ หน้า.

วนิดา สถิตานนท์. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๒๓. ๓๓ หน้า.

ศรี เกศมณี. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๒๓. ๓๔ หน้า.

สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา, ท่านผู้หญิง. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๒๘. ๔๑ หน้า.

โสมรสมิ์ จันทระประภา, คุณหญิง. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๓๓. ๓๑ หน้า.

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๒๘. ๔๖ หน้า.

วนิดา สถิตานนท์. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๒๘. ๓๗ หน้า.

ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: องค์การการค้าของ สกสค., ๒๕๔๒. ๗๕ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล เป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์จักรีที่ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติเป็นอเนกประการ ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทในการวางนโยบายการส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นและความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติมาโดยตลอด พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ทรงปรับปรุงประเทศนานัปการโดยมีพระราชประสงค์ที่จะสร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติทะนุบำรุงประโยชน์ให้แก่ประชาชนทั้งปวง สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษามุ่งหวังให้ผู้เรียนและผู้อ่านได้รับความรู้ เกิดความเข้าใจศรัทธายึดมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์และช่วยกันธำรงไว้ให้ยั่งยืนเป็นหลักของชาติสืบไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล ครบทั้ง ๙ เล่มแล้ว นักเรียนจะได้รับความรู้เริ่มตั้งแต่ประวัติพระราชสมภพ พระจริยวัตรของพระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ที่สำคัญในรัชสมัยของพระองค์ท่าน เช่น พระราชกรณียกิจเพื่อความเจริญของบ้านเมืองและประชาชน ด้านการปกครอง การเศรษฐกิจและการสาธารณสุข โภค การศึกษาและการศาสนา โครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การบำบัดทุกข์บำรุงสุข ความสัมพันธ์และการเมืองระหว่างประเทศ งานอักษรศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจในเอกราชของชาติไทย สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพระมหากษัตริย์ไทยที่ผ่านมาทุกๆ พระองค์

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระราชประวัติเริ่มตั้งแต่พระราชสมภพ การเสด็จขึ้นครองราชย์ พระราชกรณียกิจสำคัญตามสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้น ที่สำคัญยิ่งก็คือ พระมหากษัตริย์ไทยทุกๆ พระองค์ทรงมีจุดศูนย์รวมอยู่ที่การรักษาเอกราชของชาติให้ดำรงอยู่และการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรจวบจนเสด็จสู่สวรรคาลัย

แนวคิดหลัก

ผู้เขียนหรือผู้เรียบเรียงหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล มีดังนี้

๑. หนังสือเรื่องพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เรียบเรียงโดย นางสาวนิตา สลิตานนท์
๒. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เรียบเรียงโดย นางศรี เกศมณี
๓. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดย นางสาวนิตา สลิตานนท์

๔. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดย นางศรี เกศมณี โดยมี นางกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ เป็นผู้ตรวจ

๕. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดย ท่านผู้หญิง สมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา

๖. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดย คุณหญิงโสมรสมิ์ จันทระประภา

๗. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียบเรียงโดย นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

๘. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เรียบเรียงโดย นางสาววนิดา สถิตานนท์

๙. หนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เรียบเรียงโดย นายทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา

ผู้เรียบเรียงหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับพระราชวงศ์ เป็นอย่างดี มีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์แห่งราชวงศ์จักรีโดยถ่ายทอดเนื้อหาและพระราชกรณียกิจที่สำคัญยิ่งในรัชสมัยของพระองค์ท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาเอกราชของชาติไทยและการพัฒนาประเทศให้เท่าเทียมอารยประเทศ

ข้อสังเกต

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ นั้น เนื่องด้วยพระมหากษัตริย์ของไทยแต่ละรัชกาลมีพระราชกรณียกิจตามสภาพสังคมและสภาพการณ์ในรัชสมัยนั้นๆ การที่พระมหากษัตริย์พระองค์ใดตัดสินใจพระราชหฤทัยถือเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์สำคัญของประวัติศาสตร์ที่ครูผู้สอนควรนำมาเป็นประเด็นและสร้างองค์ความรู้เชิงวิเคราะห์สถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน

ทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ มีดังนี้

๑. การเรียนรู้โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเรียกว่า PBL (Project-Based Learning)

๒. การเรียนรู้แบบใช้โครงการ (Project Learning Methods)

๓. การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานคิด (Problem-Based Learning) เป็นการเรียนรูปแบบหนึ่งของ PBL จัดเป็นโครงการที่ดำเนินการแก้ปัญหาที่ยากและซับซ้อนจากกรณีที่เป็นเรื่องจริง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดนั้น ครูผู้สอนควรอ่านหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ให้ครบถ้วนทุกเล่ม แล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธีการคิดวิเคราะห์ การศึกษาหาเหตุผล และการใช้คำถามจากข้อมูลเพื่อให้ผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลเชิงลึกต่อไป รวมทั้งการจัดกิจกรรมจัดทำโครงงาน และเทคนิควิธีอื่นๆ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเบื้องต้นนั้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อพสกนิกร อันมีพระราชกรณียกิจสำคัญคือ รักษาชาติบ้านเมืองให้อำรงอยู่สืบไปและผู้เรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระมหากษัตริย์ไทยและเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองในช่วงเวลาแห่งรัชสมัยของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์และควรให้ผู้เรียนน้อมนารำลึกถึงพระกรุณาธิคุณที่ทรงเสียสละ และเป็นแบบอย่างของความรักชาติ

กิจกรรมสืบค้นข้อมูลจากทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ : พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

- ครูผู้สอนมอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำโครงงาน รายงาน หรือการจัดกิจกรรมพาที่สร้างสรรค์ การอภิปราย การพูดอวาทิ จากประเด็นสำคัญๆ อาทิ เกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมยุคใหม่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามสู่วิกฤต เสด็จประพาสแดนไกล ศิลปกรรมก้าวไกล เลิกไพร่-ทาสราชฎ์เป็นไทย ด้านการศึกษา ได้แก่ กรณีการตั้งโรงเรียนในพระบรมมหาราชวัง การตั้งโรงเรียนสำหรับราชฎ์ การตั้งกรมศึกษาธิการ การส่งนักเรียนทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ และด้านการสาธารณสุขเพื่อปวงประชาราษฎร์ เป็นต้น

- ครูผู้สอนเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สร้างความสนใจและแรงบันดาลใจในการสืบค้นข้อมูลในการคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ โดยใช้สภาพปัญหาเป็นฐานคิดในการแก้ปัญหาที่ยากและซับซ้อนจากกรณีเหตุการณ์จริงทางประวัติศาสตร์ เช่น การเสด็จประพาสต่างประเทศแต่ละครั้งทรงมีวัตถุประสงคสำคัญอันใด เพื่ออะไร

: พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

- ครูผู้สอนกำหนดประเด็นสำคัญหรือกรณีศึกษา ให้นักเรียนสืบค้นพระราชกรณียกิจพระราชจริยวัตรอันงดงาม พระอัจฉริยภาพด้านต่างๆ อาทิ การวาดรูป ถ่ายภาพ เล่นกีฬา ดนตรี ประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมและทฤษฎีต่างๆ เศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการน้ำ การแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นต้น

- นักเรียนนำข้อมูลที่สืบค้นมาจัดนิทรรศการ จัดทำโครงงาน จัดทำรายงาน จัดทำหนังสือเล่มเล็ก อัลบั้มภาพ เป็นต้น

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

การประเมินผลการจัดกิจกรรมจากหนังสือชุด พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล ขอให้ครูผู้สอน คำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมืองเป็นสำคัญ

รูปแบบการประเมิน

การประเมินความครอบคลุมของชิ้นงาน การสังเกต การตอบคำถาม การทำแบบทดสอบ การประเมินโครงงาน การจัดทำรายงาน การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เป็นต้น

การ์ตูนเทิดไถ่องค์ราชันย์ รัชกาลที่ ๙ เล่มที่ ๑ (พระคือพลังแห่งแผ่นดิน)

สละ นาคบำรุง. การ์ตูนเทิดไถ่องค์ราชันย์ รัชกาลที่ ๙ เล่มที่ ๑ (พระคือพลังแห่งแผ่นดิน). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔. ๑๔๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้”

เป็นหนังสือที่ประมวลพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีการคัดสรรเหตุการณ์สำคัญที่เป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงของประเทศในมิติต่างๆ นำเสนอหนังสือ การ์ตูนภาพสี่สีทั้งเล่ม แต่ละบทมีเนื้อหาจบสมบูรณ์ในบทนั้น

ส่วนนำมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างยิ่ง ได้แก่ พระบรมฉายาลักษณ์ พระปรมาภิไธย “พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร” พระราชลัญจกรประจำรัชกาลที่ ๙ ลำดับพระราชสกุลวงศ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และตราประจำพระบรมราชจักรีวงศ์

เนื้อหาจำแนกเป็น ๖ บท ส่วนนำแต่ละบทที่ให้ข้อมูลภาพรวมของบท มีแกนสำคัญ และขยายรายละเอียด นักเรียนสามารถอ่านหรือศึกษาแต่ละบทโดยใช้เวลาไม่มากนัก อย่างไรก็ตามเนื่องจากเป็นหนังสือภาพ การให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ ในบางเรื่อง บางประเด็นอาจไม่กระจ่างนัก นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นข้อมูลอื่นๆ หรือสอบถามจากคุณครูหรือผู้รู้ นอกจากนี้ ภาพประกอบมีความหลากหลาย ทั้งภาพลายเส้น ภาพวาดเหมือนจริงจำลองจากภาพถ่าย พระบรมฉายาลักษณ์ที่หายากจำนวนมาก ทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจ

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

พระอัจฉริยภาพในด้านต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ช่วยให้เกิดความรักและเทิดทูนในสถาบันกษัตริย์ ในฐานะที่เป็นสถาบันหลักของชาติ เป็นแรงบันดาลใจที่ให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้ พัฒนาตนเอง เพื่อทำประโยชน์ต่อส่วนรวม เจริญรอยตามพระราชจริยวัตร นักเรียนได้แบบอย่างในการไม่ทิ้งดูดายต่อสิ่งเล็กน้อยหรือช่วยเวลาเกิดวิกฤตเป็นโอกาสและจุดเริ่มต้นที่จะพัฒนาตนเองและสังคม ข้อมูลแต่ละบทชวนให้นักเรียนตั้งคำถาม และกระหายที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับคำสำคัญ และเรื่องราวที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย

เนื้อหาโดยสรุป

เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น ๖ ตอน เรียงลำดับตั้งแต่เมื่อทรงครองราชย์ จนถึงทรงสืบสานราชประเพณีผูกมิตรนานาประเทศ และบทสุดท้ายว่าด้วยพระราชจริยวัตรในฐานะที่ทรงเป็นศูนย์รวมใจของชาวไทย รายละเอียดของแต่ละบทโดยสังเขป ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ แสงสว่างแห่งความหวัง ช่วงเวลาหลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตอย่างกะทันหัน และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์เป็นพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่ ตอนนี้ได้นำเสนอช่องทาง การรับข่าวสารในสมัยนั้นอย่างหลากหลาย ได้แก่ การเล่าเรื่องอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ในช่วงเวลาที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประทับ ณ ประเทศฝรั่งเศส ระหว่างรถแล่นผ่านวัดเบญจมบพิตร ทรงได้ยินเสียงใครคนหนึ่งร้องขึ้นดังๆ ว่า “อย่าละทิ้งประชาชน” เป็นเหตุที่ทำให้ทรงมีปณิธานแน่วแน่ในพระราชหฤทัยว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้า แล้วข้าพเจ้าจะละทิ้งอย่างไรได้” ท้ายบทเป็นเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อทางการปกครองของไทย

ตอนที่ ๒ นางแก้วคู่บารมี การเสด็จพระราชดำเนินจากประเทศไทยเพื่อกลับไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระเจ้าอยู่หัวทรงพบกับ “รักแท้” จนนำไปสู่พระราชพิธีอภิเษกสมรส ตอนนี้มีจุดสำคัญในการเรียนรู้เรื่องการจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

และพระราชพิธีอภิเษกสมรส และยังแทรกเรื่องราวให้เห็นการรักการอ่านของตัวละครในตอนนี้ รวมทั้งคำราชาศัพท์ที่ตัวละครใช้

ตอนที่ ๓ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีราชาภิเษกตามโบราณราชประเพณีตามลำดับ ซึ่งสามารถขยายรายละเอียดไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้อีก ได้แก่ พระสุพรรณบัฏ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องศิวภรณ์ เครื่องราชูปโภค พระแสงราชศัสตราวุธ เหตุการณ์สำคัญ คือ พระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” และพระราชพิธีทรงผนวช

ตอนที่ ๔ “ไปเถิดมหาบพิตร ราษฎรไม่เป็นภัยแก่พระมหากษัตริย์” ชื่อตอนนี้นำจากสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ถวายพระพรสนับสนุนให้เสด็จออกไปเยี่ยมราษฎรพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เริ่มเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชนไปตามภูมิภาคต่างๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๖ มีการนำเสนอพระราชดำรัส และเหตุการณ์ที่สำคัญ ได้แก่ แม่เฒ่าตุ้ม จันทนิตย์ ชาวบ้านศรีบุญเรือง จังหวัดนครพนม ขอให้ลูกหลานพามารอเข้าเฝ้าฯ บนเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน แม้ว่าดอกไม้ซึ่งเด็ดมาถวายนั้นเริ่มเหี่ยวเฉา แต่ยายก็ยืนยันที่จะถวายดอกไม้เพื่อแสดงความแน่วแน่ในความจงรักภักดี ในช่วงเวลาดังกล่าวทรงฟื้นฟูโบราณราชประเพณี ได้แก่ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ การเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารคใน พ.ศ. ๒๕๐๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ ล้วนแต่เป็นพระราชกรณียกิจสำคัญที่ทำให้ชาวต่างประเทศรู้จักเมืองไทย

ตอนที่ ๕ สืบสานราชประเพณี ผูกไมตรีนานาชาติ ส่วนต้นนำเสนอเหตุการณ์ผันผวนทางการเมือง ทั้งการยึดอำนาจรัฐบาล จวบจนถึงช่วงที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เจ้าของวาทะ “ข้าพเจ้ารักผิคนแต่ผู้เดียว” เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๔ หลังจากการทำรัฐประหารและเหตุการณ์บ้านเมืองนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสืบสานราชประเพณีอันทรงคุณค่า ได้แก่ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีการเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค ในการถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม และใน พ.ศ. ๒๕๐๓ รัฐบาลประกาศให้วันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ วันที่ ๕ ธันวาคม เป็นวันชาติแทนวันชาติเดิม (วันที่ ๒๔ มิถุนายน) ตอนท้ายของบทได้อัญเชิญพระราชดำรัสให้เข้าใจความสำคัญของการปฏิบัติพระราชภารกิจเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ อันเป็นการเจริญพระราชไมตรีกับมิตรประเทศต่างๆ

ตอนที่ ๖ ศูนย์รวมน้ำใจไทยประชา กล่าวถึงพระราชกรณียกิจด้านต่างๆ ได้แก่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทำนองเพลงประจำมหาวิทยาลัย เริ่มเสด็จพระราชทานปริญญาบัตรแก่สถาบันอุดมศึกษา ทรงพระกรุณาเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรียังมหาวิทยาลัย

บางแห่งเป็นประจำทุกปี ซึ่งเรียกว่า “วันทรงดนตรี” ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมทหาร พระราชทานธงประจำรุ่นให้ลูกเสือชาวบ้าน และทรงช่วยเหลือราษฎรในด้านต่างๆ

แนวคิดหลัก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจต่อแผ่นดิน อย่างที่ไม่เคยมีพระมหากษัตริย์ใดในโลกยุคปัจจุบันทรงกระทำมาก่อน ทุกครั้งที่มมีปัญหา ก็มีแต่พระองค์เท่านั้นที่เป็นที่พึ่งของประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง ตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างมากมายสุดพรรณนาทรงเป็นแบบอย่างของผู้ที่ศึกษาและเรียนรู้ตลอดเวลา เมื่อทรงเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ทรงศึกษาอย่างลึกซึ้ง จนสามารถเอื้อประโยชน์แก่พสกนิกรของพระองค์ได้อย่างไพศาล

ข้อสังเกต

หนังสือเล่มนี้ได้ประมวลเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมกับพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหนังสือภาพที่อ่านหรือทำความเข้าใจได้ง่าย ผ่านภาพวาด ภาพถ่าย แผนที่ ที่น่าสนใจ เหตุการณ์บางช่วงเป็นช่วงที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นหัวใจของหัวใจต่อใน การพัฒนา ทั้งช่วงเวลาที่นำชื่นชมยินดี หรือช่วงเวลาที่ประเทศเผชิญกับความทุกข์ระทมเพียงใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ทรงใช้ทั้งวิกฤตและโอกาสเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนของพระองค์ได้ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

หนังสือเล่มนี้แม้ว่าเนื้อหาในแต่ละบทมีจำนวนเหมาะสมสำหรับการอ่านที่ไม่ใช้เวลามากนัก แต่มีรายละเอียดที่นักเรียนต้องศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งขึ้น ในการอ่านจึงควรดำเนินการดังนี้

1. การอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านเรียงลำดับตามบท ครูผู้สอนสามารถเลือกบทอ่านให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาที่นักเรียนกำลังเรียนในช่วงเวลานั้นได้ หรือนักเรียนสามารถเลือกอ่านได้ตามความสนใจ
2. ครูสามารถอธิบายเกี่ยวกับคำสำคัญที่ปรากฏในแต่ละบท ก่อนที่จะมอบหมายให้อ่าน เพื่อช่วยให้ นักเรียนศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น
3. ในหลายบทมีการนำเสนอภาพเหตุการณ์สั้นๆ นักเรียนอาจเข้าใจไม่ลึกซึ้งนัก ได้แก่ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ และเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ คุณครูอาจจัดกิจกรรมอธิบายหรือให้ตัวอย่างเพิ่มเติม

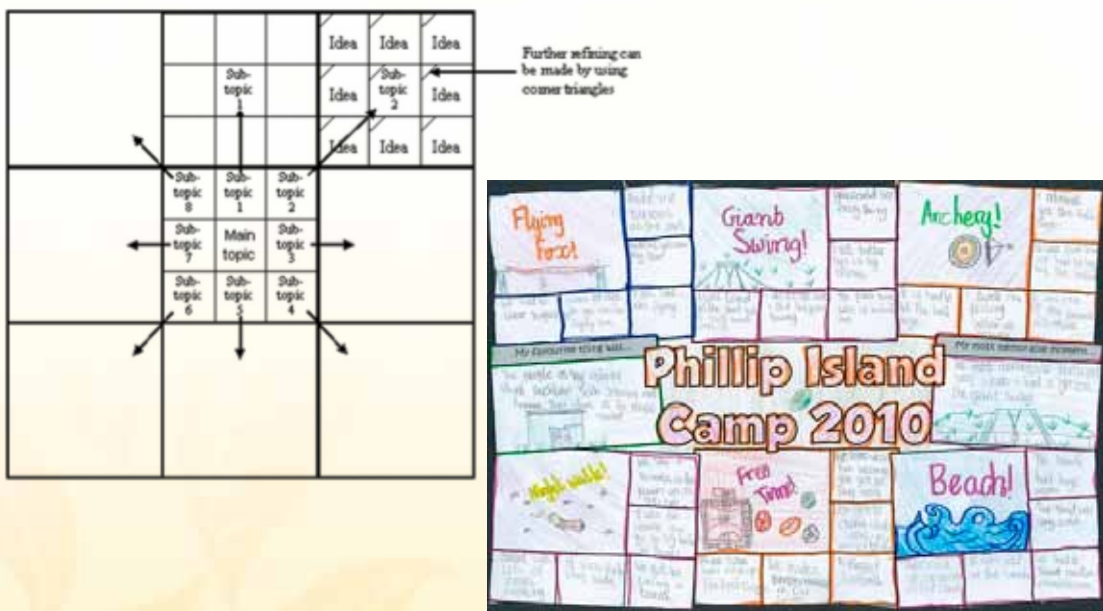

๔. ครูหรือนักเรียนสามารถศึกษาเพิ่มเติมโดยการ “สืบจากภาพ” ที่ปรากฏในหนังสือนี้ ไปสู่การค้นคว้าภาพจริงหรือภาพวิดิทัศน์ที่มีในระบบเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวที่ปรากฏอยู่อย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยครูสามารถมอบหมายให้นักเรียนจัดทำเป็นรายงาน เพื่อนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น เล่าให้เพื่อนฟัง จัดป้ายนิทรรศการ จัดทำเป็นเอกสารรายงาน จัดทำเป็นหนังสือการ์ตูนเล่มเล็ก

๕. ให้นักเรียนเขียนสรุปเกี่ยวกับความประทับใจที่เกิดจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ โดยเขียนลงในกระดาษที่สวยงาม อาจเคลือบให้มีความคงทนมากขึ้น แล้วนำไปจัดแสดงในห้องสมุดหรือมุมหนังสือในชั้นเรียน เพื่อเชิญชวนให้เพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ได้มาอ่าน เป็นกิจกรรมทำบรรณนิทัศน์ฉบับนักเรียน โดยครูอาจสอนกระบวนการเขียนโดยสังเขป และให้พิจารณาบรรณนิทัศน์ที่ดีและเป็นตัวอย่างได้

๖. การนำเสนอประเด็นหรือ “วรรคทอง” ที่เป็นข้อความสำคัญจากหนังสือมาทำเป็นแถบประโยคตกแต่งให้สวยงาม และนำมาจัดป้ายนิเทศ เผยแพร่ให้แก่เพื่อนนักเรียนในชั้นหรือคนอื่นๆ ในโรงเรียนได้อ่านหรือศึกษา

๗. ฝึกกระบวนการเขียนให้นักเรียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน ได้แก่ การสอนเทคนิค lotus chart หรือแผนภูมิตอกบัว โดยให้เขียนหัวข้อหลักไว้ตรงกลาง และคิดประเด็นหรือคำสำคัญจากเรื่องวางขยายออกไปด้านข้าง เป็นการคิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ แล้วใช้แผนภูมินี้มาอธิบายวิธีคิดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านกับครูหรือกับเพื่อน เพื่อตรวจสอบว่าเก็บประเด็นได้ครบถ้วนเพียงใด จากนั้นจึงลงมือเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่าน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

ให้นักเรียนเขียนบันทึกอ่านในรูปแบบต่างๆ เช่น

๑. ทำแผนที่ความคิด (Mind mapping) โดยพิจารณาว่านักเรียนจับประเด็นโดยการเลือกคำสำคัญของเรื่องและรายละเอียดประกอบได้ถูกต้องและเหมาะสมเพียงใด

๒. ให้เขียนตอบคำถาม โดยครูเตรียมแผ่นเขียนหัวข้อให้นักเรียนไปเขียนสรุปที่ได้จากการอ่าน เมื่ออ่านจบแล้วมอบหมายให้เล่าให้ผู้ปกครองหรือเพื่อนฟังก่อน เมื่อมีการอภิปรายซักถามได้ข้อมูลเพิ่มเติมแล้วจึงเรียบเรียงเรื่องที่จะเขียนสรุปจากเรื่องที่อ่าน คำถามสำหรับให้นักเรียน ได้แก่

- สิ่งที่คุณได้เรียนรู้จากการอ่านเรื่องนี้คือ....
- เรื่องที่คุณอยากศึกษาเพิ่มเติมคือ...
- จากเรื่องที่อ่าน คุณจะนำไปใช้ประโยชน์โดย...

๓. ให้จัดกิจกรรม Think pair shared ดังนี้

๓.๑ ให้นักเรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน อาจมีการวาดภาพหรือเขียนคำสำคัญลงในกระดาษใช้เวลา ๒-๓ นาที

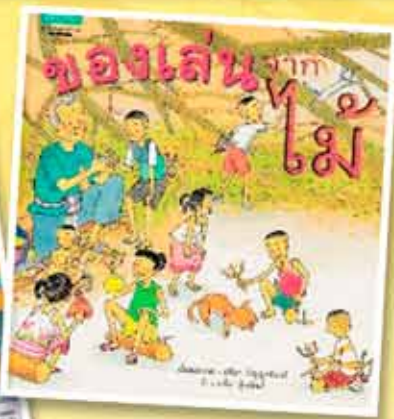
๓.๒ ให้นักเรียนจับคู่เล่าถึงสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ให้คู่ของตัวเองฟัง ใช้เวลาคนละ ๒ นาที

๓.๓ ให้นักเรียนแต่ละคู่เล่าให้เพื่อนในชั้นเรียนทั้งหมดฟังว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง อาจใช้เวลากลุ่มละ ไม่เกิน ๑ นาที และไม่จำเป็นต้องเล่าให้ครบทุกกลุ่ม

๔. ให้นักเรียนทำเป็นหนังสือวงกลม (Cycle Book) โดยออกแบบปกให้สวยงาม เนื้อหาด้านในสามารถกำหนดหัวข้อให้นักเรียนเขียนอย่างน้อย ๔ ประเด็น เช่น เรื่องย่อ ข้อความที่ประทับใจ สิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งนำไปใช้ จากนั้นนำแผ่นเนื้อหาที่เขียนสรุปมาประกบกับแผ่นหน้าปกที่เจาะช่องให้เห็นเนื้อหาด้านในได้ ตัดมุมทองเหลืองเพื่อเชื่อมกระดาษทั้งสองแผ่น และทำให้ปกสามารถหมุนไปได้อีก ดังภาพ

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

ก- ฮ เทียบงานวัด

พุงกลม. ก – ฮ เทียบงานวัด. กรุงเทพฯ: ประภาคารพิบลีซซิ่ง, ๒๕๕๔ . ๒๔ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

แม้ว่าเด็กไทยจะเรียนรู้ภาษาไทยตั้งแต่แรกเกิด แต่ในปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ ภูมิศาสตร์ ชุมชนบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปมาก การสอนให้เด็กจดจำตัวอักษรหนังสือแบบเดิมที่ว่า ก เอ๋ย ก ไก่ ข ไข่ในหล้า ค่อนข้างจะล้าสมัยต่างไปจากบริบทของสังคมไทย การคิดค้นวิธีสอนแนวทางใหม่เพื่อให้เด็กจดจำอักษรไทย ภาษาไทย ตั้งแต่อักษร ก ถึง ฮ ลักษณะเป็นคำประพันธ์ประกอบภาพอย่างง่าย เนื้อหาเดียวกันทั้งเรื่อง จะช่วยปลูกฝังการเรียนรู้อักษรไทย วัฒนธรรมประเพณี โดยประพันธ์ให้เด็กๆ ชักชวนพ่อแม่ปู่ย่าตายายไปเที่ยวงานวัดข้างยี่ม ชี้ชวนกันให้ดูกิจกรรม สิ่งของ อาคาร สถานที่ในวัด หนังสือมีภาพวาดสีสดใส อักษรตัวโต ทำให้เข้าใจง่าย ชวนจดจำ

จำเป็นต้องให้เด็กเล็กได้อ่านจะได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ช่วยให้จดจำตัวอักษร ภาษา เข้าใจเบื้องต้นในเรื่องศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทย จะช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในเด็กอีกด้วย

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเล็กที่เริ่มหัดเรียน เขียน อ่าน จดจำตัวอักษรไทย ภาษาไทย
๒. มีเจตคติที่ดีต่อชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย ความเป็นไทย
๓. มีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา กิจกรรมทางพุทธศาสนา
๔. ทราบวิธีละเล่น การแสดงสนุกสนาน กิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม
๕. เริ่มตระหนักรู้ในเรื่องศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมไทย

เนื้อหาโดยสรุป

เด็กชายหญิงชวนพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายไปเที่ยวงานวัดพุทธศาสนาชื่อวัดช้างอี๋มได้พบเห็นสถานที่ สถาปัตยกรรม และโรงเรือนสร้างชั่วคราวแปลกตา กิจกรรมตื่นใจหลายอย่าง กำหนดไปตามตัวอักษรชวนอ่านและจดจำ **ตั้งแต่ ก- ฮ เช่น**

ง งานวัด จัดยิ่งใหญ่ งานไทยไทย ได้สืบสาน
จ เจตีย์ เลื่องลือนาน คนกล่าวขาน งามจับใจ

แนวคิดหลัก

การเริ่มเรียน เขียน อ่านอักษร ภาษา เรียนรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวญาติพี่น้อง การอยู่อย่างไทย พุทธศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และได้รับความตื่นเต้น สนุกสนานจากการชิมอาหาร ชิมขนม น้ำดื่มต่างๆ ร่วมกิจกรรม ชมการแสดง ชมของแปลก

ข้อสังเกต

แนวทางการจดจำตัวอักษรแบบใหม่ เป็นหนังสือสวยงามสำหรับเด็ก รางวัลชมเชย หนังสือดีเด่นประจำปี ๒๕๕๕

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ครูแนะนำให้เด็กๆ ชักชวนคุณพ่อคุณแม่รวมทั้งญาติพี่น้องไปเที่ยวงานวัดร่วมกิจกรรมทางศาสนาตามเทศกาล เช่น วันมาฆบูชา วิสาขบูชา วันเข้าพรรษา งานเทศกาลของวัดแล้วให้เด็กนำประสบการณ์และความเกี่ยวข้องของตัวอักษร ก-ฮ กับสถานที่ สิ่งของ กิจกรรม อาหาร เป็นต้น มาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้ให้นักเรียนจดจำตัวอักษรไทย ก-ฮ
๒. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. เพื่อให้ให้นักเรียนกล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักกิจกรรมต่างๆที่จัดในงานวัด
๕. เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักอาคารสถานที่ สถาปัตยกรรมในวัด

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการจดจำตัวอักษร
๒. ความกล้าแสดงออก

๓. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมในงานวัด
๔. ความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมในวัด

ประเมินผล

๑. สังเกตความทรงจำตัวอักษร
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตว่าได้รับความรู้ด้านกิจกรรมที่จัดในงานวัด สถานที่จัด และสถาปัตยกรรม

กิจกรรมที่ ๒ ครูให้เด็กจัดกลุ่มทำกิจกรรมจำลองงานวัดในห้องเรียนหรือห้องกิจกรรม เช่น จัดนิทรรศการภาพโปสเตอร์ วิหาร เจดีย์ จัดเวทีย่านคำกลอนอย่างง่าย เล่นละคร แสดงตลก ร้องเพลง จัดซุ้มขายขนม ขายน้ำหวาน เป็นต้น

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้นักเรียนรู้จักกิจกรรมต่างๆที่จัดในงานวัด
๕. เพื่อให้นักเรียนรู้จักอาคารสถานที่ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมในวัด

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
๒. ความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. ความกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมสนุกสนานในงานวัด
๕. ความรู้เรื่องสถานที่สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมในวัด

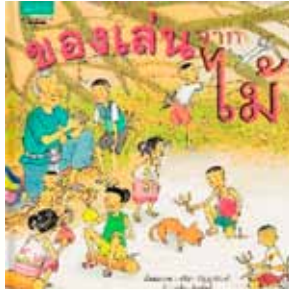
ประเมินผล

๑. สังเกตความทรงจำด้านตัวอักษรและความรู้เรื่องงานวัดและเกี่ยวกับวัด
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตความรู้ด้านกิจกรรมสนุกสนานที่จัดในงานวัด
๕. สังเกตความรู้เรื่องสถานที่ในวัด สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม

ของเล่นจากไม้

ปรีดา ปัญญาจันทร์. ของเล่นจากไม้. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก, ๒๕๕๕, ๓๒ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“ของเล่นจากไม้” เป็นหนังสือที่รวบรวมของเล่นชนิดต่างๆ ที่ผลิตขึ้นจากไม้เพื่อให้เด็กได้มีความสุขสนุกสนานและเพลิดเพลินไปกับการละเล่นในแต่ละชนิด ซึ่งล้วนผลิตด้วยภูมิปัญญาของชนในท้องถิ่น และผลิตจากวัสดุคือไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีทั้งอุปกรณ์การเล่นที่เด็กๆ สามารถผลิตได้เองโดยง่าย และอุปกรณ์ที่มีกลไกซับซ้อนต้องได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากผู้มีภูมิปัญญาจึงจะผลิตได้ หนังสือเรื่อง “ของเล่นจากไม้” ได้อธิบายวิธีทำอุปกรณ์แต่ละชนิดไว้อย่างย่อ แต่ก็พอจะเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อ่านเกิดความคิดที่จะประดิษฐ์อุปกรณ์การเล่นของเด็กจากไม้ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นขึ้นใช้เองได้ ทั้งเป็นหนังสือที่แฝงนัยให้ข้อคิดว่า การผลิตอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ขึ้นใช้เอง นอกจากจะเป็นผลดีแก่เด็กและผู้ปกครอง คือ เด็กจะไม่สัมผัสสารเคมีจากสีที่เคลือบอุปกรณ์การเล่น ซึ่งโรงงานผลิตจากพลาสติกหรือโลหะ และจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง เพราะไม่ต้องซื้ออุปกรณ์ที่ผลิตจากโรงงานทั้งยังเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ และทำให้ชนในท้องถิ่นเกิดความหวงแหนป่า เพราะป่าคือแหล่งผลิตอุปกรณ์ทุกอย่างของชุมชน ทุกคนจึงควรอ่านหนังสือเรื่อง “ของเล่นจากไม้” จะได้เห็นประโยชน์ของไม้ แล้วไม่คิดจะทำลายป่าอีกต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

“ของเล่นจากไม้” เป็นหนังสือภาพวาดเครื่องเล่นชนิดต่างๆ ที่ทำจากไม้ จำนวน ๑๐ ชนิด แต่ละชนิดผู้เขียนได้บอกชื่อเครื่องเล่น และลักษณะอาการของเครื่องเล่นที่ปรากฏในขณะที่เล่น รวมทั้งได้อธิบายวิธีทำและวิธีเล่นอุปกรณ์แต่ละอย่างไว้ในภาคผนวก จึงเป็นหนังสือที่มีประโยชน์ ดังนี้

๑. เป็นแบบอย่างให้ผู้ที่ใส่ใจเรียนรู้วิธีทำอุปกรณ์เครื่องเล่นจากวัสดุที่หาได้ง่ายในชุมชน
๒. ช่วยให้ผู้ประหยัดค่าใช้จ่ายไม่ต้องซื้ออุปกรณ์ที่ผลิตจากโรงงาน
๓. เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ตลอดไป

๔. เป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนมีความคิดต่อยอดเพื่อประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ จากไม้
๕. สะท้อนเครื่องเล่นของเด็กในอดีตแม้กระทั่งต้นไม้ที่ล้มก็สามารถใช้เป็นเครื่องเล่นได้
๖. เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมท้องถิ่นให้บริสุทธิ์ ปราศจากสารพิษที่ติดมาจากโรงงาน

เนื้อหาโดยสรุป

“ของเล่นจากไม้” เป็นหนังสือภาพวาดต้นไม้และอุปกรณ์เครื่องเล่นชนิดต่างๆ ที่ทำจากไม้ เริ่มต้นภาพที่ ๑ เป็นภาพเด็กๆ ที่กำลังตื่นเต้นเล่นปีนปายกิ้งต้นไม้ที่ล้มอย่างสนุกสนาน ภาพที่ ๒ เป็นภาพชายสูงอายุวัยคุณตาคนหนึ่ง กำลังยืนมองเด็กๆ ที่กำลังปีนปายต้นไม้ แล้วไปตัดกิ่งไม้ที่มีง่าม มาสอนวิธีทำหนังสือให้เด็กดู เด็กก็สนุกกับการทดลองยิงหนังสือ ภาพที่ ๓ คุณตาสาธิตวิธีทำลูกข่าง และเด็กก็ทดลองป็นลูกข่างให้หมุนอยู่ในวงกลม ภาพที่ ๔ คุณตาสาธิตวิธีทำใบพัดไม้ แล้วให้เด็ก ใช้มือป่นแกนเพื่อให้ใบพัดหมุนลอยบินไป ภาพที่ ๕ คุณตาสอนวิธีทำเต้าไม้ให้เด็กเล่นด้วยวิธีดึงเชือก บนหลังเต้า ภาพที่ ๖ คุณตาสอนวิธีเล่นนกไม้ที่ใช้กลไกมากขึ้น นกจะกระพือปีกเมื่อเด็กใส่คันไม้ให้ ล้อหมุน ภาพที่ ๗ คุณตาสอนวิธีเล่นเครื่องลิงเคาะไม้ ให้เด็กสนุกด้วยการกระตุกเชือกที่ลิงตัวล่าง แล้วลิงตัวบนก็จะเคาะไม้ ภาพที่ ๘ คุณตาสอนวิธีเล่นเครื่องเล่นไกจิกข้าว โดยให้เด็กเล่นดึงเชือก ด้านล่าง หัวไกก็กระดกขึ้นลงเหมือนอาการจิกข้าว ภาพที่ ๙ คุณตาสอนวิธีเล่นเครื่องคนเลื่อยไม้ ชักเย่อ ซึ่งเป็นวิธีที่ซับซ้อนมากขึ้น ภาพที่ ๑๐ คุณตาสอนวิธีเล่นม้าโยก ด้วยการให้ขึ้นนั่งบนหลังม้า แล้วโยกตัวไปข้างหน้าและข้างหลัง

แนวคิดหลัก

“ของเล่นจากไม้” เป็นหนังสือที่แฝงไว้ด้วยความคิดที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และ สืบหวอดวัฒนธรรมการเล่นของเด็กในสมัยก่อน ซึ่งเป็นของเล่นที่ผลิตขึ้นด้วยวัสดุที่หาได้ภายใน หมู่บ้าน และผลิตด้วยภูมิปัญญาของชนในท้องถิ่นเอง ทั้งเป็นของเด็กเล่นที่ปราศจากพิษสารเคมี ผู้เขียนต้องการสะท้อนให้เห็นว่า ของเล่นที่เกิดจากภูมิปัญญาไทยก็สามารถพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของเด็กไทยได้ โดยไม่จำเป็นต้องใช้วัสดุอุปกรณ์สวยงามด้วยรูปลักษณ์และ สีที่ผลิตจากโรงงาน ซึ่งต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก แต่มีประโยชน์เท่ากันกับอุปกรณ์ที่ผลิตได้เอง จากไม้ในท้องถิ่น

ข้อสังเกต

“ของเล่นจากไม้” เริ่มดำเนินเรื่องด้วยตัวละครเด็กๆ ทั้งหญิงและชายที่กำลังปีนปายกิ้ง ต้นไม้ที่ล้มอย่างสนุกสนานในขณะที่คุณตาคนหนึ่งยืนดูอยู่ด้วยท่าทางครุ่นคิด แล้วเข้าไปอธิบาย

ประโยชน์ของไม้ให้เด็กฟัง พร้อมทั้งนำกิ่งไม้มาสาธิตวิธีทำหนังสือเด็กและสอนวิธีเล่นให้เด็ก คุณตา ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง เป็นผู้ที่ทรงภูมิปัญญาในท้องถิ่น สามารถนำไม้ที่ล้มมาทำของเล่นให้เด็กได้ อย่างหลากหลาย จากเรื่องดังกล่าว จึงมีข้อสังเกต ดังนี้

๑. ผู้เขียนต้องการชูประเด็นว่า ผู้สูงอายุในชุมชน เป็นผู้มีประสบการณ์สามารถใช้ภูมิปัญญาของท่านให้เป็นประโยชน์ต่อเยาวชนได้

๒. เครื่องเล่นบางชนิดที่ปรากฏในหนังสือ แม้จะเหมาะกับการเล่นของเด็ก แต่กรรมวิธีการผลิตมีความซับซ้อนยากที่เด็กจะทำเองได้

๓. ผู้เขียนได้อธิบายวิธีทำและวิธีเล่นอุปกรณ์แต่ละชนิดไว้ในภาคผนวก แต่เป็นคำอธิบายที่รวบรัดจนขาดรายละเอียดบางอย่างไป

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือเรื่อง “ของเล่นจากไม้” แล้วสอบถามนักเรียนว่า ของเล่นจากไม้ทั้ง ๑๐ ชนิดที่มีในหนังสือ ชนิดใดที่นักเรียนเคยเล่น และชนิดใดที่นักเรียนสามารถผลิตเองได้ แล้วจัดกลุ่มให้นักเรียนที่เคยเล่นแต่ละชนิดออกมาอธิบายวิธีเล่นให้เพื่อนๆ ในห้องฟัง ส่วนกลุ่มนักเรียนที่สามารถผลิตของเล่นจากไม้ได้เอง ก็ให้จัดอุปกรณ์มาสาธิตกรรมวิธีการผลิตของเล่นแต่ละอย่างให้เพื่อนๆ ในห้องดู

จุดประสงค์

๑. เพื่อทราบพื้นฐานความรู้การเล่นและการผลิตของเล่นของนักเรียนแต่ละคน
๒. เพื่อฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกต่อหน้าเพื่อนๆ หรือชุมชน
๓. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
๔. เพื่อให้รู้จักรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

ตัวชี้วัด

๑. ความกล้าแสดงออก
๒. ความสามารถในการผลิตเครื่องเล่นจากไม้
๓. ความสามัคคีในกลุ่ม
๔. ความรับผิดชอบงานที่มอบหมาย

การประเมินผล

๑. ผลสำเร็จของงานที่ฝึกผลิต
๒. สังเกตพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในกลุ่ม
๓. สังเกตความรับผิดชอบต่อหน้าที่
๔. สังเกตการตรงต่อเวลา

ดวงเอ๋ยดวงข้าว

ศิริลักษณ์ พุทธิโคตร. ดวงเอ๋ยดวงข้าว. กรุงเทพฯ: สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ, ๒๕๕๒. ๑๓ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้สอนวิธีคิดพื้นฐานมาตรการตวง อันเป็นวิถีวัฒนธรรมเนื่องในการอาชีพเกษตรกรรม เกี่ยวกับระบบ “ชั่ง ตวง วัด” ของชาวนาไทยสมัยก่อน เป็นหนังสือภูมิปัญญาไทย และเป็นหลักฐานประวัติศาสตร์ นำเสนอด้วยคำประพันธ์ที่อ่านง่ายจำได้ขึ้นใจ ควบคู่กับภาพประกอบเป็นการสอนด้วยภาพตั้งแต่ต้นจนจบ แนวคิดของคนโบราณที่สอนเด็กให้รู้จักการนับจำนวนโดยเริ่มต้นจากนิ้วมือของตัวเอง ก่อนเข้าสู่การตวงด้วยภาชนะ เป็นอุปกรณ์ที่นำมาจากวัสดุธรรมชาติในสวนคือกะลาจากผลมะพร้าว ขยายภาชนะเพื่อตวงในปริมาณมากขึ้นเป็นกระบุง เพื่อให้ได้จำนวนตามมาตรการตวงอันเป็นที่ยุติ คือ เกวียนอันเป็นมาตรการตวงขั้นสุดท้าย

แนวทางการสอนเด็กเล็กอย่างมีขั้นตอนด้วยคำประพันธ์ประกอบภาพนี้เอง เป็นการสร้างแรงบันดาลใจแนวใหม่ให้เกิดแก่เด็ก ปลุกความรู้สึกเคารพ และภูมิใจในคำสอนของผู้ใหญ่ถือได้ว่าเป็นการวางพื้นฐานจิตใจเด็กให้รู้จักวิธีคิดให้พร้อมที่จะเลียนแบบอย่างสร้างสรรค์

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

แนวการสอนได้ให้ความกระจ่างในวิธีคิดที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก เริ่มจากตัวเอง และสิ่งที่มีในธรรมชาติใกล้ตัว เพื่อนำมาสร้างเกณฑ์การนับแล้วต่อยอดด้วยขั้นตอนของการตวง ให้เป็นมาตราที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันในสังคมไทยและสร้างความเชื่อถือที่ตรงไปตรงมาไม่มีการเอาเปรียบกัน ทำให้เด็กเข้าใจเกณฑ์การตวงนี้ คือภูมิปัญญาของชาวไทย และเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่ปรากฏในชาติใด

เนื้อหาโดยสรุป

การร้อยเรียงด้วยกาพย์ยานีเป็นฉันทลักษณ์สำหรับอ่าน เพื่อการท่องจำที่ทำได้ได้ง่ายและคล่องปาก บอกให้รู้ว่า ข้าวที่ชาวนาปลูกเมื่อเก็บเข้ายุ้งฉางเพื่อบริโภคแล้วส่วนที่เหลือก็นำออกจำหน่าย จำนวนข้าวที่ค้าขายปริมาณมากน้อยจะใช้วิธีตวง หน่วยนับสูงสุดเรียกว่าเกวียน มาตรการตวงกำหนดเป็นระบบตั้งแต่ขนาดต่ำสุดถึงขนาดสูงสุด ดังนี้

- ๔ กำมือ คือ ๑ ฟายมือ
- ๒ ฟายมือ คือ ๑ กอบมือ
- ๔ กอบมือ คือ ๑ ทะนาน
- ๒๕ ทะนาน คือ ๑ สัด
- ๘๐ สัด คือ ๑ เกวียน

แนวคิดหลัก

จากชื่อเรื่อง “ตวงเอ๋ยตวงข้าว” ต้องการบอกแนวการสร้างปริมาตรตวงข้าว อันเป็นมาตราไทยโบราณ เริ่มต้นจากมือของชาวนาผู้ปลูกข้าวเป็นเกณฑ์ตวงเบื้องต้นเป็นกำ เป็นฟาย เป็นกอบ แล้วขยายจากตัวชาวนาสู่ภาชนะเป็นกะลามะพร้าว ไม้ผลที่ปลูกไว้ในสวน กะลาทำเป็นทะนานใช้ตักข้าวทั้งข้าวเปลือกและข้าวสาร ตวงให้พอดีเสมอขอบปากทะนาน

ทะนานกะลามะพร้าวเป็นภาชนะตวงขนาดเล็ก ตวงข้าว ๒๕ ทะนานเทใส่กระบุง กระบุงคือภาชนะที่จักสานด้วยไม้ไผ่เทใส่ให้เต็มพอดี ปริมาณข้าวในกระบุงนี้เรียกว่า ๑ สัด กระบุงมักจะสานและประดิษฐ์เป็นลวดลายงดงาม

จากหน่วยตวงสัด จำนวน ๘๐ สัดจะเป็น ๑ เกวียน สร้างเกวียนมีล้อเลื่อนบรรจุงข้าว ๘๐ สัดพร้อมที่จะเคลื่อนย้ายไปสู่การจำหน่ายหรือโรงสีข้าวต่อไป เฉพาะหน่วยเรียกเกวียนยังคงใช้เรียกอยู่ถึงทุกวันนี้ หากแต่การซื้อขายมิได้ยึดถือการตวงแล้ว ใช้การชั่งตามน้ำหนักแทน

ข้อสังเกต

หนังสือเล่มนี้อยู่ในชุดหนังสือบูรณาการชีวิต ชุด “ข้าว” ระดับประถมต้น มีอีกเรื่องหนึ่งในชุดนี้คือ เรื่องเทพธิดาข้าว

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ สร้างความเข้าใจศัพท์ “ตวง” และ “ตัก” ให้นักเรียนอธิบายหรือแสดง ความหมายการตวง นอกจากตวงข้าว ตวงสิ่งได้อีก เช่นตวงแป้ง น้ำตาลทราย นม กรณีทำอาหาร คาวหวาน

กิจกรรมที่ ๒ นักเรียน อธิบายระบบ ชั่ง ตวง วัด และ จำลองแบบการตวง

กิจกรรมที่ ๓ อธิบายศัพท์ ในมาตราไทยที่ใช้ตวง ทุกคำ

กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนออกเสียงท่องมาตราการตวงต่างๆ ตามหนังสือ พร้อมกันให้คล้องปาก

กิจกรรมที่ ๕ ทะนันที่เลือกมาจากกะลามะพร้าวมีหลายทรง กลมบ้าง ยาวรีบ้าง ต่อมา
ทำด้วยโลหะเป็นทรงใด ให้เลือกตอบ ทรงกระบอกกลม หรือ กรวยแหลม

กิจกรรมที่ ๖ สร้างภาพเกวียน ตามหน่วยตวง และเกวียนที่เป็นพาหนะในท้องถิ่นต่างๆ
แล้วให้นักเรียนเลือกตอบ

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

เทพธิดาข้าว

อรพิมพ์ จิระศรีปัญญา. **เทพธิดาข้าว**. กรุงเทพฯ: สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ , ๒๕๕๒. ๑๓ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

เด็กนักเรียนที่อ่านหนังสือเล่มนี้มีศรัทธาความเชื่อที่บริสุทธิ์ว่า ข้าวที่เป็นพืชพันธุ์ธัญญาหาร
สำหรับเลี้ยงชีวิตมนุษย์นั้นมีเทพธิดาที่แสนสวยและใจดี นามว่า “แม่โพสพ” ปกป้องรักษาคุ้มครองอยู่
กับต้นข้าวตั้งแต่เริ่มปลูกตราบกระทั่งถึงเวลาเก็บเกี่ยวนำข้าวขึ้นเก็บในยุ้งฉาง ความรู้สึกของนักเรียน
จึงมีแต่ความรักเคารพและเต็มไปด้วยความหวัง เมื่อจะเริ่มการงานสิ่งใดก็ตาม มักจะตั้งใจอย่างมุ่งมั่น
ให้สำเร็จประโยชน์ จึงมีความมานะพยายามเป็นต้นทุน การทำงานมีผลให้รู้จักความรับผิดชอบ

เด็กนักเรียนปลูกความนึกคิดที่ดีและสร้างสรรค์จินตนาการให้งอกงามเติบโตอย่างงดงาม ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีในอนาคตโดยเฉพาะความเชื่อจากเรื่องเทพธิดาข้าว เด็กชนบทที่คลุกคลีอยู่กับงานเกษตรกรรมย่อมเพิ่มพูนเคารพในธรรมชาติ อันมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองปกป้องรักษามากขึ้น พรรณนาเรื่องด้วยคำประพันธ์และลายเส้น ที่ให้สัมผัสทั้งอรรถรสของภาษาและภาพวาดลายเส้นที่ประณีตลึกซึ้งสวยงามให้คุณค่าที่เป็นประโยชน์หลายด้านทั้งคุณธรรมวัฒนธรรมธรรมชาติ ศิลปะและเข้าใจภูมิปัญญาไทย

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ให้ความรู้เรื่องการปลูกข้าวของชาวไทยสมัยก่อนว่าวัฒนธรรมไทยนั้นมีความเชื่อและเคารพในพิธีกรรมที่จะขอสิ่งสวัสดิมงคลจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองปกป้องรักษามาอำนวยการช่วยให้กำลังใจเมื่อตั้งใจมั่นและพากเพียรในการทำงาน ดังนั้นเมื่อจะเริ่มปลูกข้าวก็จะเคร่งครัดในพิธีกรรมตั้งแต่เริ่มฤดูกาลและตลอดทุกขั้นตอนที่ต้นข้าวเจริญเติบโตกระทั่งถึงเวลาเก็บเกี่ยว

การเรียนรู้พิธีกรรมเป็นภูมิปัญญาไทยที่สร้างความเชื่อมั่นในความสำเร็จย่อมเป็นวัฒนธรรมที่ดีงามของชนในชาติ นักเรียนจะได้ภูมิใจในความเป็นชาติที่เจริญทางจิตใจมายาวนาน ในเวลาเดียวกันจะเป็นเด็กที่รักศิลปะ มีความคิดเชิงบวกเสมอไม่รู้จักการเอาใจเอาเปรียบ

เนื้อหาโดยสรุป

เมื่ออย่างเข้าฤดูฝนชาวนากราบบอกแม่โพสพขอความเมตตาที่ตนเองจะปลูกข้าว กราบแม่โพสพให้ขอพรแม่พระธรณีช่วยทำให้พื้นดินที่แห้งแล้งแข็งกระด้างนั้นชุ่มชื้นเพื่อไถหว่านได้ง่ายเพื่อให้ได้ต้นกล้ามาปักดำในผืนนาเป็นต้นข้าวที่แข็งแรง ในช่วงที่ข้าวจะเติบโตเป็นเวลา ๓ เดือน กราบแม่โพสพได้โปรดขอพรพระพิรุณให้ประทานน้ำฝนคลให้ต้นข้าวงอกงามเติบโต เมื่อข้าวตั้งท้อง ชูช่อออกรวง ก็ทำพิธีสู่ขวัญบูชาแม่โพสพซบกล่อมให้เมล็ดข้าว ออกดกงดงามแล้วขอพรให้ทรงปิดเป่าฝูงแมลงร้ายให้โบยบินหลีกเร้นหนีหายด้วยเสียงเพลงที่พลีจากขลุ่ยที่แม่เป่าคลให้ไปไกลแสนไกล เมื่อข้าวแก่เริ่มสุกรวงข้าวเป็นสีทองชาวนาต่างปรีดีเปรมเกี้ยวเก็บเข้ายุ้งฉาง เป็นเวลาถึงหกเดือนที่แม่โพสพดูแลปกป้องรักษาข้าวให้ชาวนาจบด้วยคำประพันธ์ว่า

หกเดือนแม่ถนอม	ทั้งซบกล่อมปกป้องภัย
ข้าวน้อยเติบโตใหญ่	เลี้ยงดูให้เติบโตดี
ทุกเมล็ดที่เรากิน	อร่อยลิ้นทั่วปฐพี
ก้มกราบต่อความดี	แม่ผู้มีพระคุณเอย

แนวคิดหลัก

เทพธิดาข้าว หรือแม่โพสพ เป็นหนังสือที่ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐานในชุมชน สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ ปลูกฝังความเข้าใจในการปลูกข้าวไว้ในหัวใจด้วยศรัทธา ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก คุณธรรมประกอบด้วยการให้ความเคารพสักการะสิ่งที่เหนือธรรมชาติ นับถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการประกอบอาชีพไม่จำกัดว่าเป็นอาชีพใดเมื่อตั้งมั่นอยู่ในความขยันหมั่นเพียรย่อมจะทำให้ประสบผลสำเร็จ ชุมชน หมู่บ้าน ตลอดทั้งครอบครัวย่อมจะผาสุกร่มเย็น ในที่สุดเป็นวัฒนธรรมที่สร้างภูมิปัญญาทางความคิดก่อให้เกิดสันติสุขในสังคม

ข้อสังเกต

หนังสือเล่มนี้อยู่ในชุดหนังสือบูรณาการชีวิต ชุด “ข้าว” ระดับประถมศึกษาตอนต้น มีอีกเรื่องหนึ่งในชุดนี้ คือ เรื่องดวงเอยดวงข้าว

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ รู้จักเทพธิดาอื่นนอกจากแม่โพสพอีกหรือไม่ บอกนาม และวาดรูปให้รู้พอสังเขป

กิจกรรมที่ ๒ แบ่งกลุ่ม จัดพิธีกรรมสักการะแม่โพสพ ตอนใดตอนหนึ่งตามที่ตนพอใจ

กิจกรรมที่ ๓ นักเรียนลองหัดทำงานฝีมือ เย็บบายศรี แบบที่ใช้ในพิธีกรรมนี้

กิจกรรมที่ ๔ สร้างปริศนาคำทายเกี่ยวกับข้าว

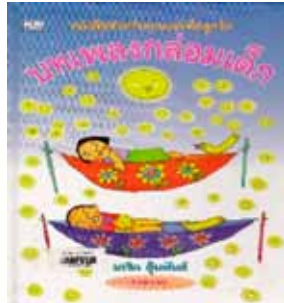
การประเมินผลการจัดกิจกรรม

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

บทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก

เกริก ยู่นพันธ์. บทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่, ๒๕๔๐. ๔๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือบทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก เป็นหนังสือที่รวบรวมบทเพลงกล่อมเด็กจำนวน ๒๒ บทเพลงด้วยกัน เพลงกล่อมเด็กเป็นบทเพลงที่ใช้ร้องกล่อมให้เด็กเล็กๆ นอน ซึ่งมีทุกภูมิภาคของประเทศ บทเพลงกล่อมเด็กที่ผู้เขียนรวบรวมไว้นี้ เป็นเพลงที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป เช่น บทเพลงจันทร์เจ้าขา เพลงนกกาเหว่า เพลงนกเอี้ยงเอ๋ย ประเทศต่างๆ ในโลกส่วนใหญ่จะมีบทเพลงกล่อมเด็ก สำหรับประเทศไทย บทเพลงกล่อมเด็กมีมาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทย ที่แต่งบทเพลงกล่อมเด็ก โดยใส่เนื้อเรื่องในเพลงที่ทำให้เด็กๆ สนใจ เคลิบเคลิ้ม นอนหลับไป สำหรับหนังสือบทเพลงกล่อมเด็กนี้ ผู้เขียนใส่เนื้อเรื่องน่าสนใจและไพเราะ มีภาพประกอบสวยงามสอดคล้องกับเนื้อร้อง ผู้เขียนเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงน่าเชื่อถือทางด้านนี้อยู่แล้ว เด็กนักเรียนควรอ่านจะได้รู้จักวัฒนธรรมภูมิปัญญาของไทยด้านเพลงกล่อมเด็ก และจะได้สืบทอดวัฒนธรรมนี้ต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว นักเรียนจะเข้าใจและได้ความรู้เรื่องเพลงกล่อมเด็กของไทย จะทำให้นักเรียนมีความรัก ความภาคภูมิใจและมีความหวงแหนวัฒนธรรมอันดีงามของชาติตนเอง และพยายามสืบทอดต่อไป

เนื้อหาโดยสรุป

บทเพลงกล่อมเด็ก : หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก มีบทเพลงทั้งหมด ๒๒ บทเพลง ประกอบด้วยนกเอี้ยงเอ๋ย เดือนหก วันเอ๋ยวันนี้ วัดเอ๋ยวัดหงส์ จิงโจ้เอ๋ย เจ้าการะเกด ค้างเอ๋ย

ค่างควา จันท์เจ้าขา เพลงนกกาเหว่า นกคลั่งโคลงเอ๋ย วัดเอ๋ยวัดโบสถ์ เจ้านกกระทุง เดือนหงาย
แมวมเหิมยว จำจิ้มมะเขือเปราะ ตั่งเอ๋ยตั่งไซ้ เจ้าเนื้ออ่อน เจ้าเนื้อละมุน นกเขาเอ๋ย แต่ละเพลง
จะมีภาพเขียนสวยงามประกอบตรงกับเนื้อร้องของแต่ละเพลง

แนวคิดหลัก

ผู้เขียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็กตั้งแต่สมัยเด็กๆ และประสงค์จะรวบรวม
บทเพลงกล่อมเด็กไว้ให้เด็กๆ ได้รู้จัก บทเพลงกล่อมเด็กถือว่าเป็นวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่งดงามของ
คนไทย ซึ่งนับวันการร้องเพลงกล่อมเด็กจะค่อยๆ เลือนหายไป แม้บางคนอาจใช้เสียงเพลงต่างๆ
จากเทปหรือซีดีสำหรับกล่อมให้เด็กหลับ บางคนอาจเปิดเพลงคลาสสิกให้เด็กๆ ฟัง วัฒนธรรม
การกล่อมเด็กโดยแม่เป็นคนร้องกล่อมใช้บทเพลงอาจจะเลือนหายไปและไม่มีต่อไป ซึ่งเป็นเรื่อง
ที่น่าเสียดาย แต่หนังสือเล่มนี้จะเป็นสะพานเชื่อมให้เด็กสมัยใหม่ได้รู้จัก วัฒนธรรม ภูมิปัญญา
ของคนไทย หวงแหน และสืบทอดต่อไป

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังหลังจากนักเรียนได้อ่านหนังสือเล่มนี้ คือนักเรียนมีความเข้าใจ และ
มีความรู้เกี่ยวกับบทเพลงกล่อมเด็กของไทย

กิจกรรมที่ ๑ : บทเพลงกล่อมเด็กภาคต่างๆ

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักบทเพลงกล่อมเด็กในภาคต่างๆ ของประเทศ

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำและให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพลงกล่อมเด็ก
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม ให้ค้นข้อมูลเกี่ยวกับเพลงกล่อมเด็ก ๔ ภาค
๓. นักเรียนค้นข้อมูลเรื่องเพลงกล่อมเด็กภาคต่างๆ จากหนังสือในห้องสมุด หรือ
อินเทอร์เน็ต หรือสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ที่บ้าน เช่น คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย หรือคุณพ่อคุณแม่
๔. นักเรียนรายงานหน้าชั้นเรียน
๕. ครูสรุปและมีคำถามให้นักเรียนตอบในชั้นเรียน

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการรายงานหน้าชั้นเรียนของนักเรียน
๒. ประเมินผลจากการตอบคำถามในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ ๒ : การร้องเพลงกล่อมเด็ก

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนสามารถร้องเพลงกล่อมเด็กได้อย่างน้อยคนละ ๑ เพลง
ขั้นตอน

๑. ครูอธิบายเกี่ยวกับบทเพลงกล่อมเด็ก และการร้อง
๒. เปิดซีดีเกี่ยวกับการร้องเพลงกล่อมเด็กให้นักเรียนฟัง
๓. ครูร้องเพลงกล่อมเด็กให้นักเรียนฟังและสอนให้นักเรียนร้องตาม
๔. ให้นักเรียนหัดร้องเพลงกล่อมเด็ก จนสามารถร้องได้อย่างน้อยคนละ ๑ เพลง
๕. ร้องให้เพื่อนๆ ฟัง หน้าชั้นเรียนอาจจะร้องเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มก็ได้

การประเมินผล

ประเมินผลจากการให้นักเรียนปฏิบัติจริง คือการร้องเพลงกล่อมเด็ก และสามารถร้องเพลง
กล่อมเด็กได้อย่างน้อย ๑ เพลง

แข่งร่ำทำนาเกลือ

พรอนงค์ นิยมคำ. แข่งร่ำทำนาเกลือ. กรุงเทพฯ: แอปป์คิดส์, ๒๕๕๒. ๒๓ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

แข่งร่ำทำนาเกลือ เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำนาเกลือ ใช้ภาษาอ่านง่าย ๆ
เล่าเรื่องสนุก และให้ความรู้ เด็กๆ ควรอ่าน เพราะเป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นประโยชน์ใกล้ตัวและ
ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

หนังสือเล่มนี้เมื่อนักเรียนอ่านแล้ว จะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เรื่องการทำนาเกลือ เพราะผู้เขียนเขียนโดยนำตัวละครเดินทางไปชมนาเกลือ แล้วเห็นวิธีการทำนาเกลือ การเก็บรักษาเกลือ ผลิตภัณฑ์จากเกลือ ข้อมูลผังการทำนาเกลือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำนาเกลือ ซึ่งเป็นประโยชน์ ทำให้นักเรียนเข้าใจ เรื่องของการทำนาเกลือได้ดียิ่งขึ้น

เนื้อเรื่องโดยสรุป

วันสุดสัปดาห์ เดือนมกราคม แแบ้งร่ำพร้อมพี่โต้ง พี่ต๋อง พี่ป๋อง และน้องอิงเดินทางไป อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อไปชมนาเกลือของบ้านลุงผู้ใหญ่ต้น เมื่อถึงโรงเกลือ ได้เห็น กระบวนการล้างเกลือให้สะอาดด้วยเครื่องจักร ซึ่งลุงผู้ใหญ่ต้นเป็นผู้สร้างเครื่องจักรนี้ ในนาเกลือ จะมีเกลือ ๔ ชนิด มีเกลือแกลงสำหรับปรุงอาหาร เกลือจืดสำหรับทำแป้งทาน้ำ ตีเกลือใช้ทำยา และ ชี้แดดใช้ทำปุ๋ย จากนั้นลุงผู้ใหญ่ต้น พาไปชมผลิตภัณฑ์จากนาเกลือ วันศุกร์ เดือนยี่ นายนา ชื่อตาพจน์ พาพวกแบ้งร่ำไปทำขวัญนาบูชาศาลตาพุกายพัก ซึ่งเป็นต้นตระกูลของคนทำนาเกลือคนแรก และ เดินเล่นในนา และมุ่งหน้าไปยังวังน้ำที่มีปูแสม ปูนา และปลาหมอ เดินผ่านนาตาก นาแม่ นาดอก ได้ทดลองช้อนดอกเกลือ วันต่อมากลุ่มของแบ้งร่ำได้ช่วยกันหาบเกลือเข้าที่เก็บ หลังจากนั้น ตาพจน์ และเด็กๆ ได้ร่วมรับประทานอาหารบนเรือติดป่าชายเลน

แนวคิดหลัก

สังคมไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ผู้ต้องการข้อมูลจะ สืบค้นข้อมูลจากกูเกิลในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต และสามารถสืบค้นข้อมูลได้ รวดเร็วเห็นข้อมูลจากหน้าจอคอมพิวเตอร์ พิมพ์ออกมาใช้ แต่ไม่ได้สัมผัสของจริง ความเข้าใจอย่าง ถ่องแท้จะเกิดขึ้นไม่ได้ อาจเข้าใจอย่างฉาบฉวยไม่ลึกซึ้ง

ผู้เขียนได้ผูกให้ตัวละครได้ไปสัมผัสกับของจริง ซึ่งเป็นอาชีพของคนทำนาเกลือ ที่ผู้ประกอบ อาชีพได้ใช้ภูมิปัญญาไทย ซึ่งเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ นักเรียนได้เข้าใจการทำนาเกลือ เข้าใจชนิดของเกลือที่อยู่ในนาทั้ง ๔ ชนิด คือ เกลือแกลง เกลือจืด ตีเกลือ และชี้แดด ผู้เขียนให้ตัวละคร ได้ลงมือช่วยปฏิบัติการทำนาเกลือในขั้นตอนที่เด็กช่วยได้ เช่น การตัดดอกเกลือ การหาบเกลือ เข้าที่เก็บ เด็กมีโอกาสวิ่งเล่นไล่จับปูตามท้องนา เป็นภาพบรรยากาศสบายๆ อ่านแล้วทำให้เด็กรู้สึก สนุกเหมือนกับได้ไปเที่ยวนาเกลือด้วยตนเอง นอกจากนั้นผู้เขียนได้ทิ้งท้ายชวนให้เด็กมาเที่ยวอีกใน เดือนตุลาคมซึ่งเป็นช่วงทำขวัญวันแรกกลนา

ข้อสังเกต

ในหนังสือแข่งร่ำทำนาเกลือ ผู้เขียนจัดให้มีตัวละครดังนี้

๑. แข่งร่ำ เป็นตัวเอกของเรื่อง
๒. พี่โต้ง พี่ต๋อง พี่ป๋อง และน้องอึ่ง เป็นตัวประกอบ
๓. ลุงผู้ใหญ่ตั้น เจ้าของโรงเกลือ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
๔. ตาพจน์เป็นนายนา (เกลือ) ปฏิบัติงานที่โรงเกลือของผู้ใหญ่ตั้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หลังจากนักเรียนได้อ่านหนังสือเล่มนี้ คือนักเรียนเข้าใจมีความรู้เกี่ยวกับการทำนาเกลือ รู้จักประเภท ชนิด และประโยชน์ของเกลือ

กิจกรรมที่ ๑ : ทัศนศึกษานาเกลือ

จุดประสงค์

ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์จริงและเรียนรู้การทำนาเกลือ

ขั้นตอน

๑. ครูทำโครงการขออนุมัติจากผู้บริหารสถานศึกษา
๒. ครูติดต่อเจ้าของนาเกลือ เพื่อขออนุญาตนำนักเรียนไปชม
๓. ครูอธิบายข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับการทำนาเกลือก่อนไปทัศนศึกษา
๔. เจ้าของนาเกลือให้ความรู้ เกี่ยวกับการทำนาเกลือให้เด็กนักเรียนฟัง
๕. นักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติการทำนาเกลือในขั้นตอนเบื้องต้น เช่นการตัดดอกเกลือ

การหาเกลือไปเก็บในยุ้งหรืออาคารที่เก็บเกลือ

๖. นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสและรู้จักผลิตภัณฑ์เกลือ
๗. ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มรายงานความรู้ที่ได้รับจากการไปทัศนศึกษานาเกลือ
๘. ครูประเมินผล และสรุปพร้อมกับกล่าวชมและมอบรางวัล

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการตอบคำถามหลังจากกลับจากทัศนศึกษา
๒. ประเมินผลจากการสังเกตการรายงาน

กิจกรรมที่ ๒ : เกลือในประวัติศาสตร์ไทย

จุดประสงค์

ให้นักเรียนได้ศึกษา และได้รับความรู้ เกี่ยวกับเรื่องของเกลือในประวัติศาสตร์ไทย

ขั้นตอน

๑. ครูอธิบายเรื่องเกลือในประเทศไทยที่มี ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือเกลือสินเธาว์ และเกลือสมุทร
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้ไปทำรายงานเกี่ยวกับ เกลือในประวัติศาสตร์ไทย
๓. นักเรียนค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับเกลือในประวัติศาสตร์ไทย จากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต

๔. นักเรียนนำข้อมูลมารายงานหน้าห้องเรียน
๕. ครูประเมินการรายงานของนักเรียน และชมเชย
๖. ครูอธิบายสรุป เกี่ยวกับเรื่องของเกลือในประวัติศาสตร์ไทย

การประเมินผล

นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และได้รับความรู้เกี่ยวกับเกลือในประวัติศาสตร์ไทย

กิจกรรมที่ ๓ : ประโยชน์ของเกลือ

จุดประสงค์

ให้นักเรียนเข้าใจความสำคัญและประโยชน์ของเกลือและได้ลงมือปฏิบัติการถนอมอาหาร โดยใช้เกลือ

ขั้นตอน

๑. ครูอธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ของเกลือตั้งแต่การปรุงอาหาร ทำแป้งทาน้ำ ท้ายา ทำปุ๋ย ทำเกลือไอโอดีน ซึ่งเป็นโครงการพระราชดำริของในหลวงที่ทรงดำริ เรื่องเส้นทางเกลือ เพื่อส่งเกลือไอโอดีนไปให้ถึงประชาชนทั่วประเทศและเน้นเรื่องประโยชน์ของการถนอมอาหาร
๒. ครูเตรียมผัก ผลไม้ เกลือ น้ำตาล ภาชนะ และอุปกรณ์สำหรับการถนอมอาหาร
๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ลงมือดองผัก ผลไม้ ตามขั้นตอนที่ครูแนะนำ
๔. ครูประเมินผลการดองผัก และผลไม้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม และให้นักเรียนชิมของกลุ่มอื่น

พร้อมวิจารณ์

๕. ครูสรุปประโยชน์ของการใช้เกลือในการถนอมอาหารอีกครั้ง

การประเมินผล

๑. นักเรียนได้รับความรู้และเข้าใจประโยชน์ของเกลือและได้ลงมือปฏิบัติการถนอมอาหาร โดยใช้เกลือเป็นส่วนหนึ่งในการดองผักหรือผลไม้
๒. ประเมินผลจากการสังเกตในห้องเรียน

ไม้ของแม่

สองขา. ไม้ของแม่. กรุงเทพฯ: พาส แอท คิตส์, ๒๕๕๔. ๒๔ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เด็กในสังคมไทยปัจจุบันได้พบอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เป็นพลาสติก เช่น ไม้กวาด ไม้ถูพื้น แม่กระทิงตะกร้า และไม้หนีบผ้า เป็นต้น ซึ่งเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ประจำบ้านที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ทำให้อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทำจากไม้แบบดั้งเดิม ซึ่งบุคคลสมัยคุณแม่คุณยายเคยใช้ประจำ ได้เสื่อมคลายความนิยมลงตามลำดับ และได้ขาดหายไปจากบ้านเรือนของชนในสังคมเมืองปัจจุบัน ยิ่งคงเหลือไว้แต่ความทรงจำของบุคคลผู้สูงวัยรุ่นคุณแม่คุณยายเท่านั้น เยาวชนคนรุ่นหลังจะไม่รู้จักอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทำจากไม้และที่บรรพชนเคยใช้ในชีวิตประจำวันมาเป็นเวลาอันยาวนาน อุปกรณ์เหล่านี้จะกลายเป็นสิ่งแปลกประหลาดสำหรับเยาวชนไทยในอนาคต หนังสือ “ไม้ของแม่” ได้รวบรวมอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันของแม่เริ่มตั้งแต่ไม้ที่แม่ใช้ปั้นนุ่นเพื่อทำเบาะนอนหรือหมอนให้ลูกน้อยแรกคลอด จนกระทั่งไม้เท้าค้ำยัน เมื่อแม่เข้าสู่วัยชรา หนังสือเล่มนี้จึงเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนภาพการดำรงชีวิตของบรรพชน ให้คนรุ่นหลังได้เห็นประโยชน์ของไม่ว่า มีอย่างอเนกอนันต์ จึงเป็นหนังสือดีที่เยาวชนควรอ่านอย่างยิ่ง

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

หนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” เป็นหนังสือที่รวบรวมอุปกรณ์ที่ทำจากไม้ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตมนุษย์ตั้งแต่แรกคลอด จนเข้าสู่วัยชรา หรือตลอดชีวิต ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้กำลังเสื่อมความนิยมและจะสูญหายไปในที่สุด ในขณะที่อุปกรณ์ชนิดใหม่ที่ทำด้วยพลาสติก ซึ่งผลิตขึ้นจากวัสดุที่ผสมสารเคมี และอาจจะเป็นภัยต่อสุขภาพของผู้ใช้ได้ ผู้ที่อ่านหนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” จะเกิดความคิดและได้รับประโยชน์ ดังนี้

๑. สะท้อนภาพวิถีชีวิตของสังคมไทยในอดีต

๒. ได้เห็นคุณค่าของไม้ที่สัมพันธ์กับมนุษย์ตั้งแต่แรกคลอด จนตลอดชีวิต
๓. ได้เห็นภาพอุปกรณ์เครื่องมือการดำรงชีวิตชนิดต่างๆ ที่ทำจากไม้
๔. ทำให้รู้ว่า อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวันสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้
๕. ทำให้เกิดสำนึกในการอนุรักษ์ป่า อันเป็นแหล่งกำเนิดของต้นไม้

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” เป็นหนังสือภาพวาดอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทำจากไม้ ทั้งหมดมี ๑๐ ภาพ แต่ละภาพมีบทประพันธ์เป็นกาพย์ยานี ๑๑ หนึ่งบทอธิบาย และส่งสัมผัสต่อเนื่องไปตลอด รวมเป็นกาพย์ยานี ๑๐ บท เช่นบทประพันธ์อธิบายถึงไม้ป่านุ่นและไม้ขัดหม้อว่า

แม่มีไม้ป่านุ่น	ยัดหมอนหนุนให้ลูกนอน
ห่มผ้ากอดให้พร	กล่อมเพลงนอนให้ฝันดี ๆ
แม่มีไม้ขัดหม้อ	อุดมไวตามินบี
ขามรอน้ำข้าวนี้	อิมู่นดีโรยเกลือพรม ๆ

ภาพอุปกรณ์ไม้ที่แม่ต้องใช้มาตลอดชีวิต มีทั้งอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับเลี้ยงดูลูก สำหรับประกอบอาชีพ สำหรับทำความสะอาดบ้าน สำหรับป้องกันภัย สำหรับทำโทษลูก และสำหรับค้ำยันในการเดินทาง ยามวัยชรา

แนวคิดหลัก

หนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” มีความโดดเด่นที่แฝงความคิดไว้ให้ทุกคนเห็นว่า ไม้เคยเป็นสิ่งสำคัญที่มีความสัมพันธ์และเกื้อกูลมนุษย์มาตลอด เริ่มตั้งแต่แรกคลอดจนถึงวัยชรา แต่ปัจจุบันมนุษย์ขาดมนัสสำนึกในคุณค่าที่ยั่งยืนของไม้ หันมานิยมชมชอบวัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตจากพลาสติก ซึ่งล้วนเคลือบด้วยสารเคมีที่เป็นพิษสามารถกัดกร่อนชีวิตมนุษย์ให้สั้นลงทุกขณะ ผู้เขียนจึงแฝงนัยความคิดหลักไว้ให้เห็นว่า มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสภาพแวดล้อมของธรรมชาติที่เป็นป่าไม้ โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยวัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตจากวัสดุเคลือบสารเคมีใดๆ

ข้อสังเกต

หนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” เป็นการรวบรวมภาพวาดอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของบุคคลในสมัยก่อน ผู้เขียนจึงใช้

๑. คุณแม่เป็นตัวเอกในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ
๒. ที่น่าสังเกตคือ เมื่อคุณแม่ทำงาน ผู้เป็นลูกก็ช่วยทำด้วย เป็นลักษณะการสอนงานชนิดหนึ่ง

๓. บทประพันธ์แต่ละบทเพียงแต่บอกชื่อวัสดุอุปกรณ์และวิธีใช้เท่านั้น
๔. ผู้เขียนไม่ได้อธิบายถึงวิธีทำวัสดุอุปกรณ์ชนิดนั้นๆ ไว้ด้วย
๕. บทสรุปของเรื่อง คือความสุขของแม่ที่ลูกเป็นเสมือนไม้เท้าช่วยพยุงแม่เดิน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑

ครูให้นักเรียนอ่านหนังสือเรื่อง “ไม้ของแม่” แล้วสอบถามนักเรียนว่า ไม้ของแม่ทั้ง ๑๐ ชนิด ที่มีในหนังสือชนิดไหนที่นักเรียนเคยเห็น และชนิดไหนที่นักเรียนไม่เคยเห็น แล้วให้นักเรียนที่เคยเห็น ไม้ของแม่แต่ละชนิดออกมาอธิบายให้เพื่อนๆ ฟัง ทั้งวิธีใช้ และรูปร่างลักษณะของไม้

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีความกล้าในการแสดงออก
๒. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
๓. เพื่อให้มีความรอบรู้ในการใช้อุปกรณ์แต่ละชนิด
๔. เพื่อให้เห็นคุณค่าของอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ทำจากไม้

ตัวชี้วัด

๑. ความกล้าแสดงออก
๒. ความสามัคคีในกลุ่ม
๓. ความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์การเล่นที่ทำจากไม้

การประเมินผล

๑. สังเกตพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในกลุ่ม
๒. สังเกตพฤติกรรมการตรงต่อเวลาและความมีมนุษยสัมพันธ์
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สอบถามความพึงพอใจเป็นรายบุคคล

ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว

เกื้อกมล นิยม. ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว. กรุงเทพฯ: สานอักษร มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ, ๒๕๕๒. ๓๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ชาวไทยมีพันธุ์ข้าวมากกว่า ๑๗,๐๐๐ สายพันธุ์ที่ขึ้นอยู่บนผืนแผ่นดินไทย พันธุ์ข้าวแต่ละชนิดล้วนมีคุณสมบัติเฉพาะที่จะขึ้นงอกงามในทุกลักษณะของพื้นที่และภูมิอากาศในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น ที่แห้งแล้ง ที่น้ำท่วม บนภูเขา ใกล้ทะเล ที่ดินเค็ม ที่ดินเปรี้ยว ฯลฯ จึงเป็นความภาคภูมิใจที่ชาวไทยได้เป็นเจ้าของผืนแผ่นดินนี้และพันธุ์ข้าวทั้งหลาย จำเป็นอย่างยิ่งที่ลูกหลานไทยทุกคนจะต้องรับรู้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ข้าวไทยเป็นมรดกของชาติ ชาวไทยทุกคนควรรับรู้สิ่งที่ชาวไทยเป็นเจ้าของและตระหนักว่าผืนแผ่นดินไทยนี้มีความอุดมสมบูรณ์ สามารถมีพืชพันธุ์ธัญญาหารเลี้ยงพลเมืองได้ทุกท้องที่ จะได้มีสำนึกว่าชาวไทยต้องรักและหวงแหนความเป็นชาติให้ยั่งยืน

เนื้อหาโดยสรุป

ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว เป็นข้าวสายพันธุ์ที่ได้คัดเลือกกว่า เป็นข้าวไทยที่มีความพิเศษสุดยอดได้แก่

๑. **ข้าวหอมมะลิ** เป็นข้าวเจ้า เดิมชื่อข้าวดอกมะลิเมล็ดยาวขาวสวย หุงแล้วนิ่มกลิ่นหอมเหมือนใบเตยเป็นพันธุ์พื้นเมืองของอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ต่อมานิยมปลูกมากที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพราะมีความอดทนเป็นเลิศ ชอบดินปนทราย ทนแล้งทนเค็ม เฉพาะพื้นดินของประเทศไทยปลูกข้าวหอมมะลิได้อร่อยเป็นพิเศษ เป็นสินค้าเศรษฐกิจส่งขายต่างประเทศปีละ ๒๕ ล้านบาทต่อปี

๒. **ข้าวเหนียว** เป็นข้าวเหนียว ลักษณะพันธุ์ สูงประมาณ ๑๕๐ เซนติเมตร ลำต้นและขอบสีม่วง เหมาะที่จะปลูกในที่ดอนได้ดี พบมากในภาคเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่มีการระบาดของแมลงบัว เมล็ดสั้นอ้วน

๓. **ข้าวปิ่นแก้ว** เป็นข้าวเจ้า ลำต้นสูง ๔ เมตร ๕๐ เซนติเมตร ตามที่ระดับน้ำท่วมขัง ลำต้นและกาบสีเขียวอ่อน เมล็ดข้าวเปลือกสีฟางข้าวเมื่อหุงจะร่วนค่อนข้างแข็ง ลักษณะเด่นเมื่อปลูกทนน้ำลึกได้ดี สามารถยึดปล้องหนีน้ำ และแตกรากตามข้อปล้องได้ พบมากในที่ราบภาคกลางที่น้ำหลากช้านาน เช่นที่ จังหวัดอ่างทอง พระนครศรีอยุธยาและสุพรรณบุรี

๔. **ข้าวปือขอมมี** เป็นข้าวเจ้า ปลูกที่ภาคเหนือ อากาศหนาวเย็น บนเขาสูงมีพื้นที่ลาดชันทนต่อความแห้งแล้งและโรคพืช เมล็ดข้าวค่อนข้างเล็ก หุงแล้วหอม เหนียวนุ่ม อร่อย

๕. **ข้าวเจ้าแตก** เป็นข้าวเหนียว ปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้นสูง ๑๒๐ เซนติเมตร แตกกอปานกลาง รวงยาว คอรวงเหนียว เมล็ดกลมอ้วน ผลผลิตสูง สมกับคำว่าเจ้าแตก

๖. **ข้าวกัญญา** ภาคเหนือเรียกว่าข้าวเหนียวดำ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเรียกว่าข้าวกำ มีสรรพคุณในทางยา บำรุงโลหิตป้องกันโรคหัวใจ ลดน้ำตาลในกระแสเลือด และลดการหลังกรดในกระเพาะอาหาร ฯลฯ พันธุ์ข้าวที่มีสีให้คุณทางยาเช่นกัน ได้แก่ ข้าวดอกมะขาม ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวหอมนิล ข้าวสังข์หยด เป็นต้น

๗. **ข้าวลูกแดงปัตตานี** เป็นข้าวเจ้า ต้นสูงประมาณ ๑๖๐ เซนติเมตรเจริญเติบโตบริเวณชายฝั่งทะเลที่น้ำท่วมถึงทนสภาพดินเค็มดินเปรี้ยว หุงได้ข้าวสุกนุ่มกลิ่นหอมเล็กน้อย ปลูกในพื้นที่ภาคใต้จังหวัดพัทลุง สงขลา สตูล ปัตตานี และนราธิวาส

ข้อสังเกต

เป็นหนังสือการ์ตูน ที่กำหนดตัวละครแสดง คือเมล็ดข้าวแต่ละพันธุ์ มีบทบาทประกาศคุณลักษณะพิเศษของตนให้เข้าใจได้อย่างกระจ่างชัด และมีหนังสือที่เกี่ยวกับเรื่องข้าว สำหรับชั้นประถมศึกษาอีก ๒ เรื่อง คือ

๑. เรื่องดวงเอยดวงข้าว
๒. เรื่องเทพธิดาข้าว

แนวคิดหลัก

ข้าวเป็นอาหารหลักประจำชาติ มีข้าวเจ้าและข้าวเหนียว ชาวไทยภาคกลางและภาคใต้นิยมรับประทานข้าวเจ้าส่วนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือนิยมรับประทานข้าวเหนียว ดังนั้นข้าวจึงเป็นพืชที่เลี้ยงดูชีวิตชาวไทยที่ดำรงความเป็นชาติ และเป็นเครื่องหมายที่บ่งบอกความ

อุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดินมาแต่โบราณกาล ดังที่กล่าวไว้ในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช แห่งกรุงสุโขทัยว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว” นอกจากเป็นอาหารเพื่อการบริโภคภายในประเทศแล้วยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่เป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายทั่วโลกเนิ่นนานมาแล้วเป็นรายได้เข้ามาบำรุงเลี้ยงบ้านเมืองปีละกว่า ๒๕ ล้านบาทต่อปี มีการแปรรูปข้าวเป็นแป้ง เป็นสินค้าซื้อขายกันภายในประเทศ และส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

- กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนภาพความคิดข้าวที่ปลูกในประเทศ
- กิจกรรมที่ ๒ ข้างนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อะไรได้บ้าง
- กิจกรรมที่ ๓ วาดภาพอาหารที่ทำจากข้าว เช่น ขนมจีน ก๋วยเตี๋ยว ข้าวต้มมัด

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

รามเกียรติ์ ปฐมบท

รัตนา คชนาท และคณะ. รามเกียรติ์ ปฐมบท. กรุงเทพฯ: ห้องเรียน, ๒๕๕๖. ๑๑๘ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

แม้ว่าสังคมไทยเราจะเปลี่ยนแปลงไป ได้รับความรู้ความคิดจากทางตะวันตก ทันทสมัยมากขึ้น แต่วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วรรณคดีไทย สถานที่ ถนนหนทาง เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ พระราม นางสีดา ยังคงอยู่คู่คนไทยตลอดไป บัดนี้ เป็นที่น่ายินดีที่เรามีหนังสือวรรณคดีเอกเรื่อง รามเกียรติ์ของไทย ที่สามารถสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ วรรณคดีเอกเรื่องนี้มีต้นเค้าจาก ประวัติศาสตร์ปรัมปราระดับโลกของอินเดีย ว่าด้วยกำเนิดของตัวละครสำคัญในเรื่องไปจบตอน

ทศกัณฐ์ลักนางสีดา โดยเล่าความจากบทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทำให้ทราบถึงตัวละครหลายเผ่าพันธุ์ในเรื่อง ทั้งเทวดา มนุษย์ วานร ยักษ์ และอมมนุษย์ที่ล้วนมีความรัก เกียรติ โลก โกรธ หลง มีอัตลักษณ์ ความเป็นมา ผลักดันให้ทำสิ่งต่างๆ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่แตกต่าง ทั้งดีงาม อัปลักษณ์ ต่ำต้อย ยิ่งใหญ่ พลังมหาศาล สะท้อนถึงความลุ่มลึกในมิติต่างๆ ของความเป็นมนุษย์ ตลอดจนปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ท้องฟ้า แผ่นดิน ใต้ดิน ทะเล มหาสมุทร แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีคุณค่าสูงยิ่งทุกยุคทุกสมัย หนังสือเน้นจัดตัวอักษรขนาดใหญ่ เล็ก ภาพขนาดใหญ่ ขนาดเล็ก เพื่อเพิ่มความสนใจ ในชั้นแรก กำหนดว่าจะมีหนังสือ ๓ เล่ม ขณะนี้มี ๑ เล่ม นับว่าเป็นหนังสือภาพสำหรับเยาวชนที่โดดเด่นที่สุดเล่มหนึ่งในวงวรรณกรรมของไทย

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในวรรณคดีเอกเรื่องรามเกียรติ์ของไทย และรามายณะของอินเดีย
๒. ทราบบ่อเกิดของวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วรรณกรรม ศาสนา ปรัชญา คุณธรรม จริยธรรม จิตกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ทั้งในราชสำนัก ประชาชนทั่วไปของไทย
๓. ทราบส่วนหนึ่งของบ่อเกิดความเป็นไทย เอกลักษณ์ที่โดดเด่นของไทยในสังคมโลก ที่จะต้องรักษาไว้ให้มั่นคงยั่งยืนต่อไปตราบนานเท่านาน

เนื้อหาโดยสรุป

หิรัณยกิปูที่ประทับบนยอดเขาจักรวาลได้รับพลังจากพระศิวะเทพเจ้าผู้ทรงอำนาจให้ขับไล่มนุษย์ที่ไม่อยู่ในศีลกินในธรรมและสรรพสัตว์ให้พ้นจากแผ่นดินโดยถลกแผ่นดินขึ้น พระนารายณ์จึงแปลงเป็นสุกรเผือกมาปราบ โลกมนุษย์จึงมีความสงบสันติสุข หลังจากนั้นเมื่อพระนารายณ์ประทับบนพระยานาคที่เกษียรสมุทร ดอกบัวผุดจากพระนาภีในดอกบัวเกิดท้าวโนมาต้นมนุษย์คนแรกเป็นต้นวงศ์ของท้าวทศรถ ต่อจากนั้นพระอินทร์ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาทวารวดี ให้ท้าวทศรถทรงครองอยู่อย่างมีความสุข

จากนั้นกล่าวถึงนनुทุกผู้ต่ำต้อยคอยล้างเท้าให้เทวดาที่เชิงบันไดเขาไกรลาส ถูกกดขี่ข่มเหงมาแล้วเป็นโกฏิปีจึงขอพรจากพระอิศวร พระอิศวรประทานนิ้วเพชรให้ แต่ก็นำไปใช้ผิดชี้ให้เทวดามนุษย์ตายไปทั่ว เตือดร้อนพระนารายณ์ออกอุบายไปปราบให้ชี้นิ้วไปที่ตัวของนनुทุก นनुทุกจึงตายแล้วไปเกิดเป็นโอรสของลัสเตียนกับมเหสีองค์ที่ ๕ มีชื่อว่าทศกัณฐ์ครองกรุงลงกา มีพี่น้องรวม ๖ คน รวมทั้งพิเภกมีนางกาลอัศิเป็นมเหสีเอก

กรุงสาเกตมีการเสกนางอัจนจากกองไฟ นางอัจนให้กำเนิดลูกสาวชื่อสวาหะ รับพรจาก พระอิศวรให้เกิดหนุมานในปีชกาล วันอังคาร เดือนสาม พระอิศวรชบเหงื่อไคลของพระองค์ให้เป็น ชมพูพาน

ในขณะที่เมื่อถึงฤดูฝน นางมณีเมฆขลาผู้รักษามหาสมุทรร้อนลูกแก้ววาววับ รามสูรจึง ขว้างขวานออกไปเกิดเป็นฟ้าร้องฟ้าแลบฟ้าผ่า ครั้งหนึ่งพระอรชุนเทพแห่งยอดเขาจักรวาลเปลี่ยงปล้ำ ฤกรมสูรจับฟาดเขาพระสุเมรุ ทำให้เขาพระสุเมรุเอียง พระอิศวรให้พญากากาศกับสุครีพยกเขา พระสุเมรุให้ตั้งตรง สุครีพใช้อูบายจัดตรงสะดือนาคที่รัดเขาพระสุเมรุอยู่ นาคตกใจสะดุ้งขดตัวทำให้ เขาพระสุเมรุเคลื่อน พญากากาศก็ดันเขาพระสุเมรุให้กลับตั้งตรงได้

นางมณโฑเดิมเป็นนางกบ อาศัยอยู่ใกล้กับอาศรมพระฤๅษี ๔ ตนมีโคนม ๕๐๐ ตัวจากป้า มาหยดนมไว้ในอ่างทุกเช้า เมื่อพระฤๅษีฉนั้นแล้วก็ให้นมที่เหลือแก่นางกบ วันหนึ่งพระฤๅษีเห็นธิดานาค สมสู่กับงูดินจึงเอาไม้เท้าเคาะให้แยกจากกัน ธิดานาคโกรธคิดแค้นจึงมาคายนพิชไว้ในอ่างนม นางกบ เห็นเกรงว่าฤๅษีจะเป็นอันตราย ด้วยจิตกตัญญูนางจึงยอมตายในอ่างนมพิช ก่อนกระโจนลงไปใอ่าง นางอธิษฐานขอให้ได้เกิดเป็นมนุษย์ในชาติใหม่ ฤๅษีเห็นนางกบตายก็โกรธ คิดว่านางกบละโมบอาหาร แต่ด้วยความเมตตา จึงชุบชีวิตขึ้นมาแล้วสอบถาม นางกบเล่าเรื่องนาคมาคายนพิชในอ่างนม พระฤๅษี เห็นนางมีใจกตัญญู จึงชุบให้เป็นหญิงงามกว่านางใดในสามโลก ให้ชื่อว่า มณโฑ ซึ่งแปลว่า กบ แล้วนำไปถวายพระอิศวร ให้เป็นนางกำนัลของพระอูมา นางมณโฑรับใช้พระอูมาด้วยความจงรักภักดี พระอูมาเมตตานางมาก จึงสอนเวทมนต์ตบะกิจพิธีให้

วันหนึ่งวิรุฬหกใช้สังฆวานาคขว้างตุ๊กแกจนเขาไกรลาสทรุด พระอิศวรบัญชาให้ทศกัณฐ์ ยกเขาไกรลาสให้ตั้งตรงดังเดิม ทศกัณฐ์ทูลขอพระอูมาเป็นรางวัล พระอิศวรก็ประทานให้ แต่ทศกัณฐ์ ไม่สามารถสัมผัสองค์พระอูมาได้เพราะกายของนางร้อน ต่อมาพระนารายณ์ทำอุบายให้ทศกัณฐ์คืน พระอูมาและขอประทานนางมณโฑแทน ระหว่างที่ทศกัณฐ์นำนางมณโฑกลับกรุงลงกา ขณะเหาะ ข้ามเมืองขีดขิน พาลีได้แย่งชิงนางมณโฑไปและนางได้อยู่กับพาลีจนตั้งครรภ์ ฝ่ายทศกัณฐ์เมื่อเสียนางมณโฑไปก็เสียใจมาก จึงไปขอให้พระฤๅษีอังกศซึ่งเป็นอาจารย์ของพาลีไปช่วยไกลเกลี่ยขอคืน นางมณโฑจากพาลีมาได้ โดยนำโอรสของพาลีในครรภ์นางมณโฑมาใส่ไว้ในท้องนางแพะ เมื่อครบ กำหนดพระฤๅษีก็ผ่าท้องแพะนำกุมารออกมาให้ชื่อว่า องคต มีสีกายเป็นสีเขียวอย่างพาลีผู้เป็นบิดา

ท้าวทศรถครองอโยธยาแต่ไม่มีโอรสจึงเชิญพระฤๅษี ๕ องค์ คือพระวสีษฐ์ พระสวามิตร พระวชัคคี พระภารทวาช และพระฤๅษีกไลโทฎฐทำพิธีขอพรให้มีผู้มีฤทธานุภาพมาเป็นโอรส โดยไปเฝ้าพระอิศวรอัญเชิญพระนารายณ์อวตารมาปราบยุคเข็ญ พระนางลักษมีมาเป็นนางสีดา อาวุธของพระนารายณ์คือสังข์ และบัลลังก์นาคเกิดเป็นพระลักษมณ์ จักรเป็นพระพรต คทาเป็น พระสัตรุด ทวยเทพอาสาเป็นนาวารพลบริวาร พระอิศวรประทานมนต์สฤษีพิ ทำพิธีขอโอรส บังเกิด

กองอัคคี มือสุรทูนถาดข้าวทิพย์ ๔ ชั้น ผุดขึ้นกลางกองไฟ กลิ่นข้าวทิพย์หอมไปถึงกรุงลงกา นางมณฑิลาอยากเสวย ทศกัณฐ์ให้นางกานาสูรแปลงเป็นกาบินมาโฉบข้าวทิพย์ไปครึ่งปั้น

ท้าวทศรถประทานข้าวทิพย์แก่นางเกาสุริยา นางไภเกษี องค์ละ ๑ ปั้น ที่เหลือให้นางสมุทรเทวี นางเกาสุริยาประสูติพระรามกายสีเขียว นางไภเกษีประสูติพระพรตกายสีชมพู นางสมุทรเทวีประสูติพระลักษมณ์กายสีเหลือง พระสัตรุดกายสีม่วง

นางมณฑิลาเห็นของทศกัณฐ์ได้ประสูติธิดาคือนางสีดา เมื่อแรกประสูติร้องว่าผลาญราพณ์ ๓ ครั้ง พิเภกได้ทำนายว่า พระธิดาจะเป็นภัยแก่กรุงลงกา และทูลให้ทศกัณฐ์นำพระธิดาใส่ผอบทองไปลอยน้ำ ท้าวชนกแห่งกรุงมิลิลาซึ่งถือพรตบวชอยู่เก็บผอบได้ จึงนำไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม แต่เนื่องจากยังถือบวชจึงนำผอบฝังดิน ผากแม่พระธรณีคุ้มครอง ครั้นลาพรตจึงขุดผอบขึ้น เมื่อเปิดผอบก็พบว่านางเจริญวัยอายุได้ ๑๖ ปี เป็นหญิงงามอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ ท้าวชนกให้นามพระธิดาว่าสีดา และพานางกลับเมืองมิลิลา

พระโอรสทั้งสององค์ของท้าวทศรถได้เล่าเรียนวิชาความรู้จากพระฤๅษี พระวไลยธู และพระสวามิตร เมื่อสำเร็จวิชาแล้วพระอาจารย์ตั้งพิธีบูชาไฟ พระอิศวรประทานศรพรหมาสตร์ อครนิवास พลายวาท เป็นอาวุธ พระพรตเสด็จไปเมืองไภเกศกับพระไวยงกา

พระรามพระลักษมณ์เสด็จกลับอโยธยา ปราบยักษ์ที่สร้างคามเดือดร้อนระหว่างทาง ได้เข้าร่วมยกธนูมหาโมลีที่เมืองมิลิลาจนมีชัยชนะ ได้อภิเษกกับนางสีดาแล้วพานางกลับเมืองอโยธยา

ท้าวทศรถประสงคค์ยกกรุงอโยธยาให้พระราม นางไภเกษีทวงสัญญาขอให้มอบแก่พระพรต ท้าวทศรถจำเป็นต้องถือสัตย์ที่ให้ไว้ นางไภเกษีอ้างโองการให้พระรามออกบวชไปถือพรตอยู่ในป่า ๑๔ ปี จึงจะคืนเมืองได้ พระรามกระทำการตามสัจจะของบิดา พระลักษมณ์และนางสีดาตามเสด็จด้วย พระพรตตกใจ ตามไปเชิญพระรามกลับไปครองเมือง พระรามรักษาสัจจาจา พระพรตอัญเชิญฉลองพระบาทพระรามไปไว้ในปราสาทแก้วแทน พระรามนางสีดาและพระลักษมณ์เสด็จเข้าป่าลึกบำเพ็ญภาวนา ไม่มีใครทราบว่ประทับอยู่ที่ใด

นางสำมนักขาน้องทศกัณฐ์เป็นหม้ายเนื่องจากสามีของนางที่แลบลิ้นปิดเมืองลังกาแทน ทศกัณฐ์ ๗ วัน ถูกจักรทศกัณฐ์สังหารด้วยเข้าใจผิด นางสำมนักขาออกเที่ยวป่า พบพระรามกำลังบำเพ็ญพรต บรรณาณาได้มาเป็นสามี ใช้เสน่ห์เฝ้าชวนพระรามขับไล่ นางตามมาอาศรมพบนางสีดาจึงหึงหวงเข้าทำร้ายนางสีดา พระรามและพระลักษมณ์ลงโทษตัดแขนขาหูกมูก นางกลับไปฟ้องทศกัณฐ์ และพรรณนาความงามของนางสีดาให้ทศกัณฐ์หลงใหล มาริศแปลงเป็นกวางทองให้พระรามออกติดตาม มาริศร้องเป็นเสียงพระรามให้พระลักษมณ์ออกไปช่วย สบโอกาสนางสีดาประทับอยู่ลำพัง พระองค์เดียวทศกัณฐ์จึงลักพานางสีดาไปกรุงลงกา นกสดาอายุมาต่านทานไว้แต่ก็แทบเอาตัวไม่รอด

แนวคิดหลัก

๑. สอนมนุษย์ทุกเพศทุกวัยตามแนวปรัชญาศาสนา พราหมณ์ ฮินดู พุทธ ในเรื่องความมีคุณธรรม จริยธรรม ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความรัก ความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดี ความยิ่งใหญ่ ความต่ำต้อย ความเกลียด ความโลภ โกรธ หลง ความอยาก ความงาม กามารมณ์ ความอิจฉา ริษยา
๒. ให้ความรู้ด้านภาษา วรรณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ภูมิศาสตร์ของไทย

ข้อสังเกต

เรื่องรามเกียรติ์ฉบับนี้ไม่จบในเล่มเดียว ตามกำหนดจะต้องมีต่ออีก ๒ เล่ม

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ครูพานักเรียนไปศึกษาภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ ที่ปรากฏตามวัดต่างๆ ทั้งในกรุงเทพมหานครและในท้องถิ่น/ภูมิภาคต่างๆ เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้ว พระบรมมหาราชวัง โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยาอมรดกโลก นำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องรามเกียรติ์ในบริบทของประเทศไทย
๒. เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. กล้าแสดงออก
๔. รู้จักภาพเขียน จิตรกรรมฝาผนังต่างๆ ที่วาดในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดอื่นๆ
๕. รู้จักสถาปัตยกรรมในวัดที่มีส่วนประกอบจากเรื่องรามเกียรติ์

ตัวชี้วัด

๑. การรับรู้วรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์
๒. ความกล้าแสดงออก
๓. ความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรมฝาผนังในวัด
๔. ความรู้เรื่องสถาปัตยกรรมในวัด

ประเมินผล

๑. สังเกตการจำเรื่องราวในเนื้อเรื่องรามเกียรติ์
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม

๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตว่าได้รับความรู้ด้านวรรณคดี วัฒนธรรม ศิลปะ และสถาปัตยกรรมของไทย

กิจกรรมที่ ๒ แบ่งกลุ่มนักเรียนจัดกิจกรรมค้นหาความรู้เพิ่มเติมและตอบปัญหาที่ครูกำหนดเกี่ยวกับเรื่องย่อ ตัวละคร ฝ่ายความดี ฝ่ายตรงข้าม เทพเจ้า อมนุษย์ วานร ความเปลี่ยนแปลงในธรรมชาติ ภาษาคุณธรรม เป็นต้น

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต
๒. เกิดความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. กล้าแสดงออก
๔. รู้จักวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์
๕. รู้จักอาคารสถานที่ สถาปัตยกรรมในวัดที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีเรื่องนี้

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
๒. ความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. ความกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์
๕. ความรู้เรื่องสถานที่และสถาปัตยกรรมในวัด

ประเมินผล

๑. สังเกตการประมวลความรู้เรื่องรามเกียรติ์ ที่ได้จากการค้นคว้า
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตความรู้ความทรงจำเกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์
๕. สังเกตความรู้เรื่องสถานที่ สถาปัตยกรรมในวัด ที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องรามเกียรติ์

วันสงกรานต์

อารีย์ อัครปราการกุล. วันสงกรานต์. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, ๒๕๒๘. ๑๖หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเรื่องวันสงกรานต์ เป็นหนังสืออ่านสำหรับเด็ก ชูตสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กล่าวถึงวันสงกรานต์ของไทยที่มีการละเล่นหลายอย่าง เช่น รีรีข้าวสาร ภูกินหาง มอญซ่อนผ้า เพื่อให้เด็กไทยได้รู้จักวัฒนธรรมประเพณีไทยดั้งเดิมที่เด็กไทยควรภาคภูมิใจ ผู้เขียนเขียนเล่าเป็น ค่ำกลอนคล้องจอง มีภาพวาดประกอบเขียนสะท้อนภาพของคนไทย วัฒนธรรมไทย เด็กไทย ทั้งหน้าตาและการแต่งกายสวยงาม นักเรียนควรอ่าน จะได้ทั้งความรู้ ความเพลิดเพลิน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิม และสืบทอดต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว นักเรียนจะได้รับความรู้ทราบถึงประเพณีของวันสงกรานต์ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง และทราบถึงการทำบุญตักบาตร การสรงน้ำพระ ช่วยให้จิตใจสดชื่นเบิกบาน มีความภาคภูมิใจในประเพณีที่ดั้งเดิม และสืบทอดประเพณีนี้ต่อไป

เนื้อหาโดยสรุป

วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปี เป็นวันสงกรานต์มีการรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ ตอนเช้าไป ทำบุญตักบาตรและฟังธรรมที่วัด จากนั้นปล่อยนกปล่อยปลา ขนทรายเข้าวัดและก่อเจดีย์ สรงน้ำ พระพุทธรูป พระสงฆ์นั่งให้พรที่ศาลา ช่วงบ่ายมีการละเล่นต่างๆ ตามประเพณี เช่น หมากกรุก ลูกช่วง ภูกินหาง รีรีข้าวสาร มอญซ่อนผ้า และมีการรดน้ำ สาดน้ำต่อกันอย่างสนุกสนาน เดิมวันที่ ๑๓ เมษายน เป็นวันปีใหม่ของไทย ปัจจุบันวันปีใหม่ เป็นวันที่ ๑ มกราคม ของทุกปี

แนวคิดหลัก

วันสงกรานต์ คือวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี เดิมเป็นวันปีใหม่ของไทย แต่ปัจจุบันวันปีใหม่ ของทุกปี เป็นวันที่ ๑ มกราคม วันสงกรานต์เป็นวันที่คนไทยทั้งประเทศหยุดทำงานและไปทำบุญ ตักบาตรที่วัด ไปสรงน้ำพระ รดน้ำดำหัว พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติผู้ใหญ่ ปัจจุบันยังถือปฏิบัติ กันอยู่ในชนบท แต่ในเมืองหลวงเป็นการสาดน้ำตามถนน หนังสือเรื่องวันสงกรานต์แสดงให้เห็นภาพ ประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของคนไทยสมัยก่อนว่าในวันสงกรานต์นั้น เป็นวันสนุกสนานของทุกคน ทุกวัย นอกจากได้เข้าวัดทำบุญ ขอพรพระ สรงน้ำพระ ฟังธรรมะแล้ว มีกิจกรรมที่สนุกสนานเล่นกัน เช่น ลูกช่วง งูกินหาง รวมทั้งการขนทรายเข้าวัด ก่อเจดีย์ทรายและตกแต่งอย่างสวยงาม ผู้เขียน ตั้งใจให้ผู้อ่านเห็นภาพประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของวันสงกรานต์ เพื่อผู้อ่านจะได้มีความรัก ความภาคภูมิใจ และเกิดความหวงแหน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องวันสงกรานต์

กิจกรรมที่ ๑ : ประวัติวันสงกรานต์

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ทราบเกี่ยวกับประวัติของวันสงกรานต์

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำเกี่ยวกับเรื่อง วันสงกรานต์
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่อค้นข้อมูล เกี่ยวกับประวัติของวันสงกรานต์
๓. นักเรียนค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูล เกี่ยวกับวันสงกรานต์
๔. แต่ละกลุ่มรายงานหน้าชั้นเรียน
๕. ครูประเมินผลการรายงานและบรรยายสรุปข้อมูลเกี่ยวกับประวัติวันสงกรานต์อีกครั้ง
๖. แจกประเมินผล

การประเมินผล

๑. นักเรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับเรื่องประวัติของวันสงกรานต์
๒. ประเมินผลจากแบบประเมินผลที่นักเรียนตอบ

กิจกรรมที่ ๒ : การละเล่นในวันสงกรานต์

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้แสดงกิจกรรมการละเล่นในวันสงกรานต์

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำเรื่องการละเล่นในวันสงกรานต์ที่มีหลากหลาย เช่น ลูกช่วง รีรีข้าวสาร งูกินหาง มอญซ่อนผ้า
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อการละเล่นกลุ่มละ ๑ เรื่อง
๓. นักเรียนแต่ละกลุ่มหาข้อมูล และเตรียมการละเล่น
๔. แสดงการละเล่นของแต่ละกลุ่ม
๕. ครูประเมินการแสดง กล่าวชมเชย และมอบรางวัล
๖. ครูสรุปกิจกรรมสำคัญวันสงกรานต์ อีกครั้ง

การประเมินผล

๑. นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการละเล่นต่างๆ ในวันสงกรานต์ และมีโอกาสเล่นเองด้วย
๒. ประเมินผลจากการสังเกตกิจกรรมที่นักเรียนแสดง

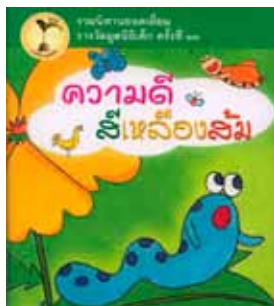

กลุ่มหน้าที่พลเมือง

ความดีสี่เหลืงส้ม

มูลนิธิเด็ก. ความดีสี่เหลืงส้ม. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก, ๒๕๕๓. ๑๒๘ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ความดีสี่เหลืงส้มเป็นหนังสือรวมนิทานเก้าเรื่องจากการประกวดรางวัลนิทานมูลนิธิเด็กไว้ด้วยกัน โดยแต่ละเรื่องเป็นนิทานที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์ แผงคุณธรรมที่เด็กพึงมีพึงปฏิบัติไว้กับลักษณะนิสัยของตัวละครที่มีความคิดเชิงบวก ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เนื้อหาทำให้นักเรียนเรียนรู้เรื่องหน้าที่ต่อตนเอง หน้าที่ต่อผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การมองโลกในแง่งาม การคิดแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แต่ละเรื่องนักเรียนก็จะได้เรียนรู้และเห็นประเด็นที่ผู้เขียนสอดแทรกไว้แตกต่างกันประกอบกัน ซึ่งนักเรียนได้เห็นพฤติกรรมจากตัวละครที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ นักเรียนก็จะได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ติดตัวไปด้วยเช่นกัน

ตัวละครในเรื่องมีทั้ง คน สัตว์ ต้นไม้ และสิ่งของ ที่อยู่ร่วมกันในโลกแห่งจินตนาการที่ไม่จำกัดความคิดสร้างสรรค์ ทุกเรื่องจบลงด้วยความสุข ความปรองดอง นักเรียนเห็นถึงความหลากหลายของความดี เข้าใจคำพูดนามธรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้นเช่นกัน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนเห็นถึงการทำความดีโดยไม่หวังผลตอบแทน
๒. นักเรียนเห็นถึงการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดอง มีความสุข
๓. นักเรียนเรียนรู้ถึงพลังของการคิดบวก และการคิดสร้างสรรค์
๔. นักเรียนเห็นถึงความเสียสละ และพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่จากตัวละครในเรื่อง
๕. นักเรียนเห็นรูปแบบความหลากหลายในการเขียนนิทานที่สร้างสรรค์

เนื้อหาโดยสรุป

นิทานสั้น ๆ จำนวนเก้าเรื่องที่มีตัวละครทั้งคน สัตว์ สิ่งของ เช่น หนอนผีเสื้อ ต้นมะกรูด พระจันทร์ ดอกไม้ ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด พฤติกรรม ผ่านตัวละครหลักเหล่านี้อย่างสร้างสรรค์ แต่ละเรื่องมีจุดเด่นและข้อคิดที่แตกต่างกันออกไป ทุกเรื่องสอดแทรกภาพประกอบสวยงามช่วยให้นักเรียนได้พักสายตาจากการอ่านตัวอักษร มาดูภาพประกอบที่ตั้งใจวาดเป็นภาพหน้าคู่

แนวคิดหลัก

เป็นนิทานที่สะท้อนภาพให้เห็นเรื่องการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข แฝงด้วยคุณธรรมข้อคิดในการทำความดี พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ การคิดไตร่ตรอง การเสียสละ การหาคำตอบ ผ่านตัวละครที่มีปมปัญหาของตัวละครที่แตกต่างกันออกไป

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ให้นักเรียนหาคุณธรรมที่สอดแทรกอยู่ในนิทานแต่ละเรื่องทั้งเก้าเรื่อง บางเรื่องอาจจะได้คุณธรรมมากกว่าหนึ่งข้อ จากนั้นนำมาอภิปรายกับเพื่อนในห้องว่าเห็นเหมือนกันหรือต่างกันหรือไม่อย่างไร จัดทำตารางคุณธรรมที่ได้รับจากการอ่านหนังสือเรื่องนี้ร่วมกันในห้อง

๒. ให้นักเรียนเลือกเรื่องที่มีตัวละครมีปัญหา ไปสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น ช่วยกันพิจารณาว่าตัวละครนั้นควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปเช่นไร หาแนวทางแก้ไขพฤติกรรมของตัวละครอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและสร้างสรรค์

๓. ผู้สอนแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น ๙ กลุ่ม หรือตามความเหมาะสมแล้วให้นักเรียนทำหนังสือนิทานภาพแต่ละเรื่อง โดยให้นักเรียนช่วยกันแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มว่าต้องมีตำแหน่งหน้าที่ใดบ้าง ขอบเขตงานของแต่ละหน้าที่คืออะไร วางแผนระยะเวลาทำงาน กำหนดส่งงาน รวมทั้งช่วยกันคิดถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการทำงานและแก้ปัญหาล่วงหน้า

๔. ให้นักเรียนในห้องร่วมกันจัดกิจกรรมละครนิทาน โดยเลือกจากนิทานเรื่องที่ตนเองชื่นชอบ ให้เลือกกันตามแนวทางประชาธิปไตย และให้นักเรียนช่วยกันแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มว่าต้องมีตำแหน่งหน้าที่ใดบ้าง ขอบเขตงานของแต่ละหน้าที่คืออะไร วางแผนระยะเวลาทำงาน กำหนดส่งงาน รวมทั้งช่วยกันคิดถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการทำงานและแก้ปัญหาล่วงหน้า

๕. ให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานนิทานด้วยตัวเองตามความคิดและจินตนาการ เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้แบ่งปันให้เพื่อนอ่าน และให้เพื่อนๆ หาสาระข้อคิดที่ได้จากการอ่านนิทานของเพื่อน ครูอาจจัดป้ายนิเทศนิทานที่นักเรียนเขียน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินจากสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม
๒. ประเมินจากผลงานของนักเรียน
๓. ประเมินจากการนำเสนอ

นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส “การประมาณตน”

ปรีดา ปัญญาจันทร์. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส การประมาณตน. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก, ๒๕๕๗. ๒๘ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“การรู้จักตน รู้กำลังของตนเอง รู้จักว่าตนมีขีดความสามารถแค่ไหน”

เป็นนิทานคุณธรรมจากที่ผู้เขียนได้นำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย จากคุณธรรมเรื่อง การประมาณตน

“การรู้จักประมาณตน ได้แก่ การรู้จักและยอมรับว่าตนเองมีภูมิปัญญาและความสามารถด้านไหน เพียงใด และควรทำงานด้านไหน อย่างไร การรู้จักประมาณตนนี้จะทำให้คนเรารู้จักใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับงาน และได้ประโยชน์สูงสุดเต็มตามประสิทธิภาพ ทั้งยังทำให้รู้จักขวนขวายศึกษาหาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่เสมอ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้ยิ่งสูงขึ้น”

ผู้เขียน/วาดภาพ สามารถนำพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง การประมาณตน มาสื่อสารกับเด็กๆ ด้วยถ้อยคำง่ายๆ เหมาะกับเด็ก เป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เข้าใจง่าย ภาพประกอบมีชีวิตชีวา ดำเนินเรื่องรวดเร็ว เหมาะสมกับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับได้จากการอ่าน

๑. นักเรียนเข้าใจพระราชดำรัสของพระเจ้าอยู่หัวในคุณธรรม เรื่องการประมาณตน
๒. นักเรียนได้ข้อคิด คติเตือนใจ จากเรื่องที่อ่านและสามารถนำข้อคิดที่ได้จากการอ่าน มาใช้ในชีวิตประจำวันในด้านการประมาณตนในด้านต่างๆ เช่น การประมาณตนด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา
๓. นักเรียนได้อ่าน และเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนภาษา สั้น กระชับ เหมาะกับวัยของเด็ก
๔. นักเรียนเห็นตัวอย่างภาพประกอบที่มีชีวิตชีวา ตรงกับชีวิตประจำวันของเด็กๆ ทั่วไป

เนื้อหาโดยสรุป

เด็กชายคนหนึ่งไปจ่ายตลาดกับแม่ ได้พบเด็กผู้ชายคนหนึ่งช่วยคุณป้าถือข้าวของ จึงอยากทำตาม โดยอาสาช่วยแม่ถือของทั้งหมด แม่ห้ามก็ไม่ฟัง ทำให้ข้าวของหล่นกระจายเสียหาย แม่จึงสอนให้รู้จักประมาณตน

ข้อสังเกต

ผู้เขียนสามารถอธิบายพระราชดำรัสเรื่อง การประมาณตน ให้เด็กได้เข้าใจจากเรื่องราว เหตุการณ์ในหนังสือได้เข้าใจง่าย เห็นภาพชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ให้เด็กอ่านหนังสือเรื่อง การประมาณตน แล้วชวนพูดคุยถึงเรื่องราวในหนังสือ
๒. ให้เด็กๆแต่ละคน เล่าเรื่องราวในหัวข้อ การประมาณตน ที่แตกต่างจากเรื่องนี้แต่เป็น ประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อนๆ ฟังแล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นในห้องเรียน
๓. ให้เด็กเขียนเรื่อง วาดภาพ ระบายสี เรื่องเกี่ยวกับ การประมาณตน ของแต่ละคนใน กระดาษแผ่นเดียว แล้วนำมาจัดแสดงภาพของทุกคน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. สังเกตการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็นของนักเรียนในเรื่อง การประมาณตน
๒. สำนวความสนใจของนักเรียนที่มีต่อหนังสือเรื่อง การประมาณตน
๓. สำนวพฤติกรรมการของนักเรียนด้านการประมาณตน ในด้านต่างๆ ตามกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา ที่นักเรียนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

นิทานคุณธรรมจากราชดำรัส “ความรับผิดชอบ”

ปรีดา ปัญญาจันทร์. นิทานคุณธรรมจากราชดำรัส ความรับผิดชอบ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อนเด็ก, ๒๕๕๗. ๒๘ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“การจะทำงานให้มีประสิทธิผลและให้ดำเนินไปได้โดยราบรื่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำด้วยความรับผิดชอบต่ออย่างสูง”

เป็นนิทานคุณธรรมจากผู้เขียนได้นำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย จากคุณธรรมเรื่อง **ความรับผิดชอบ**

“...คนทุกคนมีหน้าที่ที่ต้องทำ แม้เป็นเด็กก็มีหน้าที่อย่างเด็ก คือศึกษาเล่าเรียน หมายความว่า จะต้องเรียนให้รู้วิชา ฝึกหัดทำการงานต่างๆ ให้เป็น อบรมขัดเกลาความประพฤติและความคิด จิตใจให้ประณีต ให้สุจริต แจ่มใส และเฉลียวฉลาดมีเหตุผล เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้ ความสามารถและมีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง”

ผู้เขียน/วาดภาพ สามารถนำพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง **ความรับผิดชอบ** มาสื่อสารกับเด็กๆ ด้วยถ้อยคำง่ายๆ เป็นเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เข้าใจง่าย ภาพประกอบมีชีวิตชีวา ดำเนินเรื่องรวดเร็ว เหมาะสมกับเด็กในวัยประถมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนเข้าใจพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในคุณธรรม เรื่องความรับผิดชอบต่อ
๒. นักเรียนได้ขบคิด คติเตือนใจ จากเรื่องที่อ่าน
๓. นักเรียนได้อ่าน และเห็นตัวอย่างการใช้สำนวนภาษา สั้น กระชับ เหมาะกับวัยของเด็ก
๔. นักเรียนได้เห็นตัวอย่างภาพประกอบ ที่มีชีวิตชีวา ตรงกับชีวิตประจำวันของเด็กๆ ทั่วไป

เนื้อหาโดยสรุป

เด็กชายคนหนึ่ง แม่ได้มอบหมายให้ช่วยรดน้ำต้นไม้ และให้อาหารแมว พอแม่ออกจากบ้าน เด็กชายก็เล่น แต่เมื่อเพื่อนๆ มาชวนไปเล่นนอกบ้าน เขานึกได้ว่าต้องทำงานตามที่แม่ขอให้ช่วย จึงไม่ไป และได้ทำงานที่แม่ขอให้ช่วยและงานอื่นอีกด้วย

ข้อสังเกต

ผู้เขียนสามารถอธิบายพระราชดำรัสเรื่อง ความรับผิดชอบ จากเรื่องราว เหตุการณ์ในหนังสือได้เข้าใจง่ายเห็นภาพชัดเจน

ข้อสังเกต

หนังสือนิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส มี ๙ เล่ม

๑. การให้ ๒. พุดจริง ทำจริง ๓. ความเพียร ๔. การประมาณตน ๕. ความรับผิดชอบ ๖. ความประหยัด ๗. ความสามัคคี ๘. ความซื่อสัตย์ ๙. ความพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ให้เด็กอ่านหนังสือเรื่อง ความรับผิดชอบ แล้วชวนพูดคุยถึงเรื่องราวในหนังสือ
๒. ให้เด็กๆ แต่ละคน เล่าเรื่องราวในหัวข้อ ความรับผิดชอบ ที่แตกต่างจากเรื่องนี้แต่เป็นประสบการณ์ของตนเองให้เพื่อนๆ ฟังว่านักเรียนแต่ละคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบอะไรบ้าง ทั้งที่บ้านและในโรงเรียน
๓. ให้เด็กเขียนเรื่อง วาดภาพ ระบายสี ในกระดาษแผ่นเดียว เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่ประทับใจ แล้วนำมาจัดแสดงภาพของทุกคน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. มอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละคน และหรือ เป็นกลุ่ม ให้รับผิดชอบ พร้อมดูผลที่นักเรียนปฏิบัติ
๒. สำนวณพฤติกรรมความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายว่าลุล่วงเพียงไร

นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม “เลือกคบมิตรดี”

โชติ ศรีสุวรรณ. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม เลือกคบมิตรดี. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๕. ๓๒ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม เรื่อง เลือกคบมิตรดี มีเนื้อหาเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม ปลุกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการเลือกคบมิตรดี เพราะในสังคมปัจจุบันเพื่อนและการคบเพื่อนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นมากขึ้น หนังสือเล่มนี้ช่วยสร้างโลกทัศน์ที่ดีให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างมาก

ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่าน

๑. รู้จักเลือกคบคน รู้จักเลือกเพื่อน
๒. รู้จักแบ่งเวลาในการคบหาสมาคมกับเพื่อน มีความเชื่อมั่นในตนเอง
๓. ปลุกจิตสำนึกให้รักครอบครัว มากกว่าเพื่อน
๔. รู้จักนำแง่คิดที่ครอบครัว หรือบุพการีอบรมสั่งสอนไปคิดปฏิบัติ

เนื้อหาโดยสรุป

เรื่องที่ ๑ คบคนพาล

คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตพาให้เจริญรุ่งเรือง

ในสมัยพระเจ้าพรหมทัต ณ เมืองพาราณสี มีช่างทรงชื่อพลายมทิพามุข เป็นช่างที่มีนิสัยว่าง่าย สอนง่าย เรียบร้อย รักสงบ ต่อมาเมื่อโจรกลุ่มหนึ่งมาตีมสุรา พุดจาโอ้อวดหยาบคาย แสดงความโหดร้ายให้ได้ยินเสมอๆ พลายมทิพามุขหลงผิดเข้าใจว่าโจรมาสั่งสอน จึงแสดงนิสัยกลายเป็นช่างเกร เมื่อพระเจ้าพรหมทัตมีรับสั่งถามความทุกข์ นายสัตวบาลและอำมาตย์แล้วทรงทราบว่าอุปนิสัยของพลายมทิพามุขเปลี่ยนไป เพราะได้ยินพวกโจรพุดคุยกัน จึงอนุญาตให้อำมาตย์นิมนต์พระมาเทศน์ ไกล่โรงช่างหลวงทุกวัน เมื่อพลายมทิพามุขได้ฟังการสนทนาธรรมเป็นประจำนิสัยก็กลับอ่อนโยนสงบเสีียมเหมือนเดิม

เรื่องที่ ๒ เพื่อนต่างเผ่าพันธุ์

การมีเพื่อนเป็นสิ่งดี แต่การติดเพื่อนเกินไปเป็นความทุกข์

ในสมัยพุทธกาลที่เมืองพาราณสี มีชายหนุ่มสองคนเป็นเพื่อนรักกัน แม้อันหนึ่งบวชอีกคนเป็นอุบาสก ก็ยังคบหากันตลอดเวลา เพราะในอดีตสมัยพระเจ้าพรหมทัต คนหนึ่งเกิดเป็นพระยาช้างต้น อีกคนเกิดเป็นลูกสุนัข มีความรักใคร่เอื้อเฟื้อต่อกัน ต่อมามีคนเอาลูกสุนัขไปเลี้ยง ทำให้พระยาช้างต้นเหงาหงอยเมื่อเอาสุนัขมาคืนและได้เล่นกับพระยาช้างต้นเหมือนเดิม สัตว์ทั้งสองตัวก็มีความสุข

เรื่องที่ ๓ สิงโตกับสุนัขจิ้งจอก

ผู้คบหาคนพาลเป็นมิตร ย่อมพบแต่ความหายนะ

พระโพธิสัตว์เกิดเป็นสิงโต มีลูก ๒ ตัวคือ มโนชะตัวผู้ และน้องตัวเมีย มโนชะมีหน้าที่หาอาหารเลี้ยงครอบครัว ได้พบศิระสุนัขจิ้งจอก คอยประจบประแจง พระโพธิสัตว์เตือนมโนชะไม่ควรคบกับสุนัขจิ้งจอก เพราะมีนิสัยชอบโกหกหลอกลวง จะนำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว แต่มโนชะไม่เชื่อฟังคำตักเตือนของพ่อ วันหนึ่งมโนชะไปจับม้าของพระราชามากิน พ่อก็ห้ามปรามเพราะกินเนื้อม้าแล้วอายุไม่ยืน และการฆ่าม้าของพระราชาก็ทำให้เดือดร้อน พระราชารู้ข่าวจึงสั่งให้ทหารมาตักยิงด้วยธนู สุนัขจิ้งจอกได้ยินเสียงร้องของสิงโต รีบหนีเอาตัวรอด ก่อนสิ้นใจสิงโตมโนชะก็คิดว่าควรเชื่อฟังคำสอนของพ่อแม่ ไม่ควรไปหลงคารมของสุนัขจิ้งจอกเพื่อนชั่ว

แนวคิดหลัก

๑. เด็กควรอยู่ใกล้ชีวิตความสุขก่อนนอน ได้ฟังธรรมบ่อยๆ ช่วยทำให้จิตอ่อนโยน สุขภาพเรียบร้อย เหมือนปลายมहिพามุข
๒. การคบเพื่อนเป็นสิ่งดี แต่ถ้าบุคคลนั้นติดเพื่อนจนเกินไปจะทำให้เกิดโทษ เช่น มีความทุกข์ เพราะคิดถึง เสียการงาน เสียโอกาสเจริญก้าวหน้า
๓. ในวัยเยาว์เด็กอาจเลือกคบคนไม่เป็น ต้องมีพ่อแม่ ผู้ปกครองคอยให้คำตักเตือนแนะนำ และเด็กต้องตระหนักว่าพ่อแม่เป็นผู้หวังดีต่อบุตรธิดาเสมอ

ข้อสังเกต

นิทานชาดกตอนท้ายจะมีการบอกว่าตัวละครหรือบุคคลนั้นในอดีตคือใคร เช่น เรื่องสิงโตกับสุนัขจิ้งจอก พ่อสิงโตคือพระพุทธเจ้า สิงโตมโนชะคือพระภิกษุรูปนั้น สุนัขจิ้งจอกศิระคือพระเทวทัต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมหลัก (หน้าที่พลเมือง)

เกม ๕๐/๕๐ การกระทำของบุคคลต่อไปนี้เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม (ดี / ไม่ดี)

	เฉลย
๑. สิงโตมโนชะเชื้อคำชักชวนของสุนัขจิ้งจอกคิริยะเรื่องกินเนื้อม้า	×
๒. พระราชาสั่งให้ทหารมาคอยปกป้องม้าของพระองค์	✓
๓. แม่สิงโตบอกพ่อสิงโตไม่ควรห้ามลูกคบกับสุนัขจิ้งจอก	×
๔. พ่อแม่ควรสั่งสอนลูกถ้าลูกมีกิริยามารยาทไม่เรียบร้อย	✓
๕. นักเรียนควรใช้เวลาอยู่กับเพื่อนให้มากกว่าครอบครัว	×
๖. แมวชอบไปแอบฟังผู้ใหญ่คุยเรื่องเลวร้ายที่ไปทำกับคนอื่นมา	×
๗. เป้ชวนนิวไปอ่านหนังสือในห้องสมุดเสมอๆ	✓
๘. อ้อยไม่ชอบไปฟังพระเทศน์เพราะเสียเวลาเรียนพิเศษ	×
๙. ครูหนอยให้นักเรียนไปช่วยครูฝรั่งทำงานบ่อยๆ จะได้พูดภาษาอังกฤษเก่ง	×
๑๐. ดาวรุ่งจ๊กจันท์รู้ว่าเด็กชอบเที่ยว แต่ไม่เคยไปเที่ยวกับจันท์	✓

กิจกรรมกัลยาณมิตร

ให้นักเรียนเขียนรายการกิจกรรม / ประสพการณ์ ที่เคยทำเรื่องการคบมิตรดี (๕ ข้อ)

ตัวอย่าง

๑. เพื่อนชวนไปช่วยจัดห้องสมุด เป็นยุวบรรณารักษ์
๒. ผมและเพื่อนๆ ไปช่วยพระรับอาหารบิณฑบาตในวันพระ
๓. เป็นคณะกรรมการนักเรียนจัดกิจกรรมหน้าเสาธง
๔. ช่วยงานห้องคลินิกภาษาไทย สอนเพื่อนที่อ่านหนังสือไม่คล่อง
๕. ชวนเพื่อนๆ ไปรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดที่ตลาดสาละวินน้ำเย็น

กิจกรรมกัลยาณมิตร

๑. ให้นักเรียนรวมกลุ่ม ๔ คน
๒. ช่วยกันเขียนกิจกรรม / ประสพการณ์ที่เคยทำ เรื่องเลือกคบมิตรมาคนละ ๑ ข้อ (๕ คะแนน)
๓. สมาชิกทุกคนอ่านข้อความที่เขียน (๕ คะแนน) ตัดสินจากตัวชี้วัด
 - เสียงดังเหมาะสม
 - อ่าน / พูด ชัดเจน ถูกต้องน่าฟัง
 - บุคลิกภาพดี

๔. นำผลงานกลุ่มจัดป้ายนิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน						
เกณฑ์	ดีมาก	- ๑๐	คะแนน	(กลุ่ม) ดีมาก	- ๓๖ - ๔๐	คะแนน
	ดี	- ๘ - ๙	คะแนน	ดี	- ๓๑- ๓๕	คะแนน
	ผ่าน	- ๗	คะแนน	ผ่าน	- ๒๑ - ๓๐	คะแนน
	ไม่ผ่าน	- ๐ - ๖	คะแนน	ไม่ผ่าน	- ๐ - ๒๐	คะแนน

นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม “ปัญญาเลิศเกิดผล”

โชติ ศรีสุวรรณ. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม ปัญญาเลิศเกิดผล. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๕. ๓๒ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม เรื่องปัญญาเลิศเกิดผล มีเนื้อหาเสริมสร้างศีลธรรม จริยธรรม ปลุกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี มีศรัทธาถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติ สภาพสังคมในปัจจุบันเด็กจะชอบทำตามผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้สังคมออนไลน์ การตอบรับข่าวสารข้อมูล ขาดการใช้ความคิดวิจารณ์ญาณให้รอบคอบ ทำให้เกิดผลเสียมากมาย ดังนั้นเราควรใช้นิทานชาดกสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็ก

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. รู้จักใช้ความคิดวิจารณ์ญาณหาเหตุผล
๒. สอนให้รู้ว่าไม่มีอาวุธใดเทียบได้เท่าปัญญา
๓. ผู้ที่รักษาศีลหยาบไม่ก่อทุกข์และก่อเวร
๔. ให้ผู้เรียนตระหนักในการใช้ความคิดโดยรอบคอบไม่ฟังวาทถุนิยม

เนื้อหาโดยสรุป

เรื่องที่ ๑ พญานกใหญ่ผู้มีปัญญา

แม้สัตว์เดียรฉานยังรู้ที่สมควรอยู่สบายหรืออยู่ไม่สบาย ไฉนพวกเธอจึงไม่รู้

เมื่อพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญานกใหญ่ อาศัยอยู่กับบริวารเป็นจำนวนมากบนต้นไม้ใหญ่ที่มีกิ่งเสียดสีกันอยู่เสมอ อาจทำให้เกิดไฟลุกไหม้ขึ้น จึงชวนบริวารให้อพยพหนีไปอยู่ที่ต้นไม้อื่น แต่มีบริวารบางส่วนไม่เห็นด้วย กลับเห็นว่าเป็นการตีตนไปก่อนไข้และอวดดีไม่เชื่อฟังคำแนะนำ ต่อมาช่วงฤดูแล้งเกิดลมพายุฤดูร้อนพัดเสียดสีกันจนเกิดไฟไหม้ลุกลามอย่างรวดเร็ว นกทั้งฝูงถูกไฟเผาไม่เหลือรอดไปได้เลย

พระพุทธเจ้าเล่าเรื่องนี้ เพราะพระภิกษุออกไปปฏิบัติธรรมในป่า ไฟไหม้ศาลาที่พักหมด จึงขอให้ชาวบ้านสร้างให้ใหม่ แต่ชาวบ้านต้องทำนาเก็บเกี่ยวข้าวไม่มีเวลาว่าง ภิกษุกลุ่มนี้ต้องอยู่กลางแจ้งเป็นเวลา ๓ เดือน

เรื่องที่ ๒ ยักษ์ชนเหนียว

เจ้าไม่ควรสร้างกรรม เพราะฆ่าสัตว์ฆ่ามนุษย์ ที่เจ้าเกิดเป็นยักษ์เพราะสร้างกรรมมาแต่ชาติก่อน ถ้าไม่อย่ากรับกรรมในนรกภูมิเจ้าจะต้องรักษาศีล

พระเจ้าพรหมทัต แห่งเมืองพาราณสี มีโอรสชื่อปัญจาวุธกุมาร โทรมหลวงทำนายว่ามีบุญญาธิการมาก ต้องใช้อาวุธ ๕ ชนิดคือพระขรรค์ หอก กระบี่ กระบอง ธนูให้ชำนาญจะช่วยปกครองบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง หลังเรียนจบในสำนักศึกษาปาโมกข์แล้ว ก็เดินทางกลับบ้านเมือง ได้พบกับยักษ์ชื่อสิเลสโลม ซึ่งตัวสูงใหญ่เท่าต้นตาล หัวเท่ายอดตาล เขี้ยวแหลมสองข้างเท่าปลีกล้วย หน้าตาน่ากลัวชอบจับสัตว์และมนุษย์กินเป็นอาหาร จึงเรียกว่ายักษ์ชนเหนียว เมื่อปัญจาวุธกุมารผ่านเข้ามาในถิ่นของยักษ์ชนเหนียว ยักษ์ได้กลิ่นก็จะจับกิน ต่อสู้กันด้วยอาวุธทั้ง ๕ ชนิดไม่ได้ผล ปัญจาวุธกุมารหลอกยักษ์ว่ามีอาวุธลับอยู่ในร่างกาย ถ้ากินเข้าไปยักษ์ก็จะตายเหมือนกัน ยักษ์เปลี่ยนใจไม่กิน ปัญจาวุธกุมารจึงสอนให้ยักษ์รักษาศีลห้าเป็นการตอบแทน ยักษ์ฟังธรรมแล้วเกิดปัญญาเลื่อมใสรักษาศีลห้าตั้งแต่นั้นมา

เรื่องที่ ๓ สองพ่อค้า

พระพุทธเจ้าเล่าเรื่องนี้ตามคำกราบบังคมทูลของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ผู้ช่างสังเกต รู้จักพิจารณาเหตุผล ย่อมสามารถแก้ปัญหาพาดนให้รอดพ้นจากอันตรายได้

ณ เมืองพาราณสีพ่อค้าเกวียนสองคนเป็นเพื่อนกัน พ่อค้าเกวียนคนแรกเป็นคนเบาปัญญา เจ้าอารมณ์ ขาดความสังเกต พ่อค้าเกวียนอีกคนเป็นผู้มีปัญญา ช่างสังเกตรอบคอบใช้หลักธรรมคิดเหตุผล เช่นจะไปค้าขายเมืองเดียวกัน แต่ก็ไปไม่พร้อมกัน จะได้ไม่ขาดแคลนอาหารและน้ำ พ่อค้าเกวียนเบาปัญญาจึงคุมเกวียน ๕๐๐ เล่ม คน ๕๐๐ คนเดินทางไปค้าขายก่อน ระหว่างทางพบยักษ์

กินคนแปลงตัวมาหลอกว่าทางข้างหน้ามีน้ำและหล้าอุดมสมบูรณ์ จึงไม่เตรียมขนน้ำขนหญ้าไป ทำให้อ่อนเพลียจากการเดินทางและไม่รู้จักป้องกันตนเอง ถูกยักษ์จับกินเป็นอาหารทั้งคนและโค เดือนต่อมาพ่อค้าเจ้าปัญญาเตรียมตัวอย่างรอบคอบก่อนออกเดินทางไปค้าขาย เมื่อเข้าเขตทะเลทราย พยัคฆ์มาทำอุบายหลอกเหมือนตอนพบพ่อค้าเบาปัญญา แต่หลอกไม่สำเร็จ เพราะพ่อค้าเจ้าปัญญา เป็นคนช่างสังเกต รอบคอบคิดอย่างมีเหตุผล ไม่เชื่อยักษ์ สั่งให้ลูกน้องระมัดระวัง เมื่อยักษ์ทำอะไร ไม่ได้ต้องหนีไป

ข้อสังเกต

หนังสือชุดนี้มีทั้งหมด ๙ เล่ม

๑. กตัญญูรู้คุณ	๒. เชื้อฟงคำสั่งสอน	๓. เลือกคบมิตรดี
๔. ชื่อสัตย์สุจริต	๕. ตี้อรันให้โทษ	๖. พากเพียรอุตสาหะ
๗. ปัญญาเลิศเกิดผล	๘. ตั้งสติเตือนตน	๙. คิดหาเหตุผล

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมใช้ปัญญาหาคำตอบ

- สมมติสถานการณ์ให้นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผลลงในกระดาษคำตอบสั้นๆ
 - นักเรียนไปพบชายคนหนึ่งชักชวนให้สูบบุหรี่ นักเรียนจะตอบรับหรือปฏิเสธอย่างไร
 - เพื่อนรุ่นพี่มาชวนเล่นพนันบอลลงทุนเพียง ๑๐๐ บาท ได้ค่าขนม ๑,๐๐๐ บาท นักเรียนจะเล่นหรือไม่เพราะเหตุใด
 - เพื่อนข้างบนบอกว่าผู้หญิงสมัยใหม่ต้องสวย แต่งตัวทันสมัย กินอาหารเสริมและชวนให้ลองทำ นักเรียนจะปฏิบัติตามหรือไม่เพราะเหตุใด
- (กลุ่ม) ให้นักเรียน ๔ คน ช่วยกันหาคำตอบ เขียนแสดงความคิดเห็น
- นักเรียนออกมาพูดแสดงความคิดเห็น เสนอวิธีแก้ไขสถานการณ์
- นำผลงานจัดป้ายนิเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์
- ครูอาจจัดกิจกรรมเสริมเพิ่มเติม เช่น ทำหนังสือเล่มเล็ก แสดงละคร ทำหนังสือสั้น

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

- นักเรียนและครูตกลงเป็นงานกลุ่ม ๑ ชิ้นงาน ๒๐ คะแนน
- การให้คะแนน

เขียน – พูด แสดงความคิดเห็น	๑๐	คะแนน
จัดป้ายนิเทศ	๕	คะแนน

กระบวนการกลุ่ม (ความร่วมมือในการทำงาน)	๕	คะแนน
รวม	๒๐	คะแนน
ดีมาก	- ๑๘ - ๒๐	คะแนน
ดี	- ๑๕ - ๑๗	คะแนน
ผ่าน	- ๑๑ - ๑๔	คะแนน
ปรับปรุง	- ๐ - ๑๐	คะแนน

พ่อครูครับผมจะเป็นเด็กดี

โชติ ศรีสุวรรณ. พ่อครูครับผมจะเป็นเด็กดี. กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๕๖, ๑๕๒ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้ทำให้เห็นว่าการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองนั้นเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่ แต่ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ยาก เพียงแค่ปฏิบัติตนตามหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เต็มความสามารถ ก็เท่ากับเป็นการสร้างประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่ให้แก่ชาติบ้านเมืองเลยทีเดียว โดยไม่ต้องคำนึงถึงตำแหน่งหน้าที่ สถานที่ หรือความยิ่งใหญ่ของสิ่งที่เราได้กระทำ เหมือนกับพ่อครูตัวละครหลักในเรื่องนี้ ที่ทำงานในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร มีแต่ความไม่พร้อมทั้งเรื่องของอุปกรณ์การเรียนการสอน การใช้ชีวิต แต่ด้วยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ ก็สามารถผลักดันให้พ่อเป็นครูที่ประสบความสำเร็จทั้งในบทบาทของครู และบทบาทอื่น ๆ อีกมากมาย

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้วนักเรียนจะเห็นคุณค่าของบุคคลที่ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความรู้ความสามารถ และสิ่งเหล่านี้ก็ส่งผลถึงคนอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่สำคัญความดีงามทั้งหลายที่ตนเองปฏิบัติก็ย้อนกลับมาที่ตัวเองทั้งสิ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนเห็นถึงการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของตัวเองและผู้อื่น
๒. นักเรียนเห็นถึงการปฏิบัติตนตามศีลธรรม และจารีตประเพณี
๓. นักเรียนเห็นถึงความเพียรพยายามในการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในถิ่นทุรกันดาร
๔. นักเรียนเห็นถึงบรรยากาศประเพณี วัฒนธรรมที่เหมือนและแตกต่างกันของตนเอง
๕. นักเรียนเห็นถึงการยอมรับ ปรับตัว ให้เข้ากับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

เนื้อหาโดยสรุป

โรงเรียนอาคารพาณิชย์ตะมุ้งสังกะสีตั้งอยู่กลางทุ่งนา มีครูประจำการเพียงสองคน ซึ่งแต่ละคนต้องสอนมากกว่าหนึ่งชั้นเรียน คนหนึ่งเป็นครูใหญ่ อีกคนคือพ่อครูถือตามคำเรียกของเด็กๆ ที่ต้องรับหน้าที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียน ตั้งแต่ครูผู้สอน ครูธุรการ ไปจนถึงภารโรง แต่เด็กๆ ที่โรงเรียนก็เรียนรู้ทุกอย่างสนุกสนานกับธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมโรงเรียน โรงเรียนเริ่มได้งบประมาณสร้างอาคารเรียนหลังใหม่ มีครูประจำการมากขึ้น จนถึงวันที่พ่อครูถือต้องเกษียณอายุราชการ ทำให้เด็กๆ ทั้งโรงเรียนเสียใจโดยเฉพาะเด็กๆ รุ่นแรกในโรงเรียนนี้

ผู้เขียนได้สอดแทรกให้เห็นวิถีของสังคมชนบทที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เห็นความสัมพันธ์กันระหว่างเด็กๆ กับธรรมชาติ ซึ่งของเล่นของเด็กก็หามาได้จากธรรมชาติเช่นกัน และเห็นความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างบ้านวัด วัง ตามวิถีชนบทสมัยก่อนที่สวยงาม

แนวคิดหลัก

ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งแต่ละคนย่อมมีบทบาทมากกว่าหนึ่งบทบาทในสังคมเสมอ และแต่ละบทบาทก็มีหน้าที่ที่พึงกระทำ การกระทำหน้าที่ของตนเองให้เรียบร้อยสมบูรณ์เป็นเรื่องที่ต้องฝึกหัดกันตั้งแต่เล็ก เหมือนหน้าที่ของเด็กๆ ที่ต้องมาโรงเรียน ครูมีหน้าที่สอนหนังสือ แม้มีความยากลำบาก อุปสรรค ก็ไม่ย่อท้อ และทุกหน้าที่ต่างก็ช่วยเหลือเกี่ยวเนื่องกันให้สังคมเป็นสุข

กิจกรรม

๑. ให้นักเรียนช่วยกันหาประเพณีวัฒนธรรมจากหนังสือทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่นักเรียนอาศัยอยู่ จากนั้นให้ระดมสมองช่วยกันคิดว่า ประเพณีวัฒนธรรมนั้น ๆ แฝงคติข้อคิด หรือสิ่งที่ผู้คนที่เข้าร่วมจะได้รับประโยชน์เป็นอะไรบ้าง ครูอาจนำมาเปรียบเทียบกับประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตัวเองหากเป็นเด็กโต แต่ถ้าเป็นเด็กเล็กครูอาจให้เด็กช่วยกันคิดประโยชน์จากประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

๒. ของเล่นจากธรรมชาติ ในหนังสือเล่มนี้ตัวละครมีของเล่นมากมายหลายอย่างแทบจะทุกบท ลองให้นักเรียนรวบรวมของเล่นจากธรรมชาติเหล่านี้ และพิจารณาร่วมกันว่าของเล่นแบบใดที่เราสามารถเล่นได้ ให้จัดเป็นกิจกรรมการเล่นขึ้นมา และให้ช่วยกันคิดกิจกรรมการละเล่นที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือหาของเล่นจากธรรมชาติในท้องถิ่นมาร่วมกันเล่นด้วย

๓. ให้นักเรียนลองเขียนเรียงความสั้นๆ ว่าถ้าเราต้องเรียนหนังสือในสภาพโรงเรียนเป็นแบบโรงเรียนโนนซึกี้ลิ่ง เด็กๆ จะรู้สึกอย่างไรชอบสิ่งใด ไม่ชอบสิ่งใด เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้ออกมานำเสนอให้เพื่อนฟัง อาจจะวาดรูปสภาพของโรงเรียนตามจินตนาการ หรือทำแผนที่โรงเรียน วัด ลำธาร บ่อน้ำตามเรื่องประกอบด้วย

๔. ให้เด็กๆ ลองคิดว่าชื่อหนังสือ “พ่อครูครับ ผมจะเป็นคนดี” น่าจะเป็นคำพูดของตัวละครตัวไหนในเรื่อง และให้ช่วยกันหาคำว่า “ความดี” ตามชื่อเรื่องมีสิ่งใดในเรื่องที่ชี้เป็นความดีให้เห็นชัดเจนบ้าง อาจยกตัวอย่างเป็นพฤติกรรมของตัวละครประกอบด้วยได้

๕. แบ่งกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของฉาก บรรยากาศชนบทกับในเมือง หรือความแตกต่างระหว่างชนบทสมัยก่อนกับสมัยนี้ ว่ามีสิ่งใดแตกต่างกันบ้าง แล้วถ้าเราอยากอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเล็กๆ ให้หวนกลับมาเราจะทำได้อย่างไร ให้เด็กๆ ระดมความคิดและสรุปความคิดร่วมกัน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินจากสังเกตพฤติกรรมมีส่วนร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม
๒. ประเมินจากผลงานของนักเรียน
๓. ประเมินจากการนำเสนอ

รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๑ ตอนปราบลิง

ปรีดา ปัญญาจันทร์. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๑ ตอนปราบลิง. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของ สกสค., ๒๕๔๖. ๕๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เยาวชนในปัจจุบันโดยเฉพาะเด็กเล็กจะรู้จักและเข้าใจกฎหมายในรัฐธรรมนูญในลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า แต่หนังสือฤๅษีกับลิงชุดนี้จะปลูกจิตสำนึกและอุดมการณ์ทางการเมืองได้ สนุกสนาน ทำให้เข้าใจความเป็นกฎหมายและมีความรู้มากขึ้น ฤๅษีเปรียบเสมือนผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองผู้ดูแล ลิงก็คือตัวแทนของประชาชน คล้ายๆ กับเรื่องราวเกียรติที่คนไทยคุ้นเคยเคยอ่านกันมา เมื่อนำลิงและฤๅษีมาเป็นตัวดำเนินเรื่องสร้างความสนุกสนานและคุ้นเคยให้กับผู้อ่าน ภาพการ์ตูนฝีมือปรีดา ปัญญาจันทร์ วาดภาพได้สวยงามสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์ความเป็นไทย เนื้อเรื่องสนุกสนานให้ความรู้เรื่องสิทธิส่วนบุคคลใช้ภาษาสุภาพ มีข้อคิดสอนใจ เหมาะกับเด็กๆ ระดับประถมศึกษาตอนต้น ตัวหนังสือแสดงเอกลักษณ์ตัวหนังสือไทย ไม่เหมือนการ์ตูนเล่มอื่นๆ

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ฤๅษีกับลิง (ตอนปราบลิง) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้อ่านได้เรียนรู้การปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ

๑. เรียนรู้เข้าใจเรื่องกฎหมายในการอยู่ร่วมกัน เคารพไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น
๒. มีความเมตตากรุณา มีน้ำใจ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๓. สังคมจำเป็นต้องมีผู้นำ และเป็นผู้นำที่มีความรับผิดชอบ

เนื้อหาโดยสรุป

ฤๅษีจุดธูปเข้ามาในป่า สร้างกุฏิหลังเล็กๆ อยู่ ฝูงลิงแอบดูเมื่อฤๅษีไม่อยู่ ฝูงลิงก็เข้าไปคั่นกุฏิ กระจายกระจาย ฤๅษีกลับมาเข้ามานดูก็รู้ว่าลิงมารื้อคั่นกุฏิจึงแก้มองออกไปจากกุฏิและจับพวกลิงได้ ลิงตัวใหญ่หนีหมดจับได้ลิงน้อยตัวเดียว ลิงน้อยอยู่กับฤๅษีและช่วยทำงาน พวกลิงรู้ว่าฤๅษีใจดีจึงมาขอยุ่ด้วย ฤๅษีตั้งกฎระเบียบว่าห้ามมาคั่นข้าวของบนกุฏิ **กฎข้อที่ ๑ คือ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล** ต่อมาฤๅษีกับลิงก็ช่วยกันออกกฎระเบียบประกาศให้ลิงรู้ทั่วกัน พวกลิงช่วยกันทำหน้าที่ของตน แต่ลิงโหนดเอาเปรียบเพื่อนและชวนลิงจ้อ ลิงจ้อย ลิงอ้วน หลบเลี้ยงงาน ฤๅษีและเพื่อนลิงจับได้ ลิงสี่ตัวจึงถูกจับขังกรงไว้หลังถูกพายุกระหน่ำ ลิงสี่ตัวจึงสำนึกผิดและเข้าใจกฎระเบียบ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมพลเมืองลิงที่ดี

เมื่อนักเรียนอ่านฤๅษีกับลิง ตอนที่ ๑ ปราบลิงจบแล้ว ให้นักเรียนสมมติว่าเป็นพลเมืองลิง นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อปฏิบัติตามกฎข้อที่ ๑ เคารพในสิทธิส่วนบุคคล

พลเมืองลิงที่ดี ควรเคารพในสิทธิของลิงอื่นๆ ดังนี้

๑. ไม่เข้าไปคั่นของสมบัติส่วนตัวของลิงตัวอื่น
๒. ช่วยฝูงลิงหาอาหาร
๓. ไม่แย่งของกินจากลิงตัวอื่น
๔. ไม่รังแกลิงตัวเล็กกว่า ไม่แก้งลิงตัวโต
๕. เคารพกฎระเบียบที่ลิงตกลงกันได้

การประเมินกิจกรรม ตอนที่ ๑ ปราบลิง

๑. อ่านและตอบคำถามกิจกรรมได้ ๑ - ๕ ข้อ
 ๒. ให้นักเรียนอ่านหรือแสดงความคิดเห็น ตามที่เขียนตอบมา
(ฝึกการพูดคิดวิเคราะห์) (๕ คะแนน)
เกณฑ์ ดีมาก	=	๑๐	คะแนน
ดี	=	๙ - ๘	คะแนน
ปานกลาง	=	๗	คะแนน

รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๒ ตอนชิงตำแหน่ง

ปรีดา ปัญญาจันทร์. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๒ ตอนชิงตำแหน่ง. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของ สกสค., ๒๕๔๖, ๕๖ หน้า.

๙๒ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ฤๅษีกับลิงมีทั้งหมด ๔ เล่ม เล่ม ๒ ตอนชิงตำแหน่ง แต่ละเล่มจะจบเป็นตอนๆ ผู้อ่านจะเข้าใจเนื้อเรื่องในแต่ละตอนได้เป็นอย่างดี ตอนชิงตำแหน่งสะท้อนความคิดที่ถูกต้องของผู้ที่จะเป็นหัวหน้าเป็นผู้นำของสังคม นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังและให้เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างถูกต้องไว้แต่วัยเยาว์ เด็กๆ จะพบการหาเสียงการแข่งขันเลือกตั้งผู้นำในชุมชนอยู่เสมอ แต่ฤๅษีกับลิง ตอนชิงตำแหน่งจะสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจที่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ให้ความรู้เกี่ยวกับการหาเสียง การเลือกหัวหน้าหรือผู้นำสังคม ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง มีการนำเสนอพฤติกรรมด้านดีและไม่ดีเปรียบเทียบให้เด็กๆ ได้คิดพิจารณา โดยเฉพาะแนวคิดในการแบ่งหน้าที่และการร่วมมือกันทำงาน นับว่าเป็นการสร้างรากฐานทางประชาธิปไตยที่สำคัญยิ่งให้แก่เด็กๆ ในวัยเรียนรัฐธรรมนูญได้ยอดเยี่ยม

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ฤๅษีกับลิง (ตอนชิงตำแหน่ง) มีจุดมุ่งหมายให้เยาวชนเข้าใจสาระและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญคือ

๑. สะท้อนความคิดที่ไม่ถูกต้องของผู้ที่จะมาเป็นหัวหน้าในสังคมให้เข้าใจ
๒. ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการหาเสียง และการเลือกหัวหน้าด้วยวิธีการที่ถูกต้อง
๓. นำเสนอพฤติกรรมด้านดี และไม่ดีเปรียบเทียบให้เข้าใจ
๔. ได้เรียนรู้วิธีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน และร่วมมือกันทำงาน

เนื้อหาโดยสรุป

หลังเกิดพายุพัดจนกฤๅษีพัง พวกลิงประชุมกันเพื่อสร้างกฤๅษีใหม่ให้ฤๅษี ลิงทะเลาะกันตกลงกันไม่ได้ ฤๅษีจึงแนะนำให้ตั้งหัวหน้า โดยเลือกจากคนที่มีความคิดดี ความสามารถ และทำประโยชน์ให้ส่วนรวมได้มากที่สุด ลิงโตนและลิงทองแข่งขันกัน ลิงโตนแจกผลไม้ให้พวกลิงจึงได้เป็นหัวหน้า และลีสสร้างกฤๅษีให้ฤๅษี ลิงทองมาเตือนก็โกรธและไม่ยอมทำ ต่อมาลิงอ้วนเกือบโดนงูกิน ลิงทองและเพื่อนลิงช่วยกันจับงูไว้ และให้ฤๅษีเสกคาถาใส่งูกลายเป็นหนอน พวกลิงหันกลับมาเชื่อลิงทอง และร่วมมือกับลิงทองช่วยสร้างกฤๅษีให้ฤๅษี

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมหน้าที่ของพวกเรา ให้นักเรียนช่วยกันเติมเรื่องราวต่อไปนี้ให้ครบ (๑๐ คะแนน)

๑. ลิงทองทำหน้าที่อะไร (ควบคุมสร้างกฤๅษี)
๒. ลิงทองแบ่งหน้าที่ให้ลิงเด็กทำอะไร (เก็บใบไม้มาปรุงหลังคา)

๓. ลิงสาวได้ช่วยทำอะไร	(ผูกแวงใบไม้ไว้ทำเสา)
๔. ลิงสูงอายุช่วยทำอะไรได้บ้าง	(เตรียมต้นไม้ทำเสา)
๕. ลิงหนุ่มต้องช่วยทำอะไร	(แบกเสาและผูกเสา)
๖. ลิงโทนแอบไปทำอะไรตอนกลางคืน	(ฟังกุฏิ)
๗. ลิงไปบอกฤๅษีเรื่องอะไร	(กุฏิพังหมดแล้ว)
๘. ฤๅษีลงโทษผู้ที่มาฟังกุฏิอย่างไร	(เสกให้เป็นกิ้งก่า)
๙. ในที่สุดใครช่วยสร้างกุฏิจนสำเร็จ	(ลิงทอง)
๑๐. เครื่องมือสำคัญที่ลิงใช้สร้างกุฏิคืออะไร	(ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจ)

รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่

ปรีดา ปัญญาจันทร์. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของ สกสค., ๒๕๔๖, ๕๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ฤๅษีกับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่ มีส่วนช่วยส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจสาระและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ รวมทั้งช่วยปลูกฝังจิตสำนึกและอุดมการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ดีมาก เนื้อหาตอนนี้เป็นการสะท้อนให้เข้าใจ การประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำที่ดี และผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้มีคุณธรรม ให้โอกาสแก่ผู้ที่ทำผิดได้กลับใจมาประพฤติตัวดี นับว่าเป็นการสอนทั้งการปกครองและศีลธรรมที่ดีมาก เป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนตั้งแต่วัยเด็กและได้เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ เนื้อหาสาระสนุกสนานอ่านได้ทุกภาคทุกศาสนาไม่ขัดศีลธรรม เข้าใจง่ายใช้ภาษาดีไม่หยาบคาย รูปภาพเขียนได้น่ารัก สนุก สอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือเล่มนี้เป็นตัวอย่างของนักเขียนและนักวาดที่นำเอกลักษณ์ไทยมาสอดแทรกไว้ได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. เด็กๆ เข้าใจลักษณะและความประพฤติของผู้นำที่ดี
๒. เด็กๆ ได้ค้นหาคุณธรรมของผู้นำที่ดี
๓. สอนให้เด็กๆ แบ่งงานกันทำตามหน้าที่
๔. สอนให้รู้จักให้ออกาสผู้ที่ทำผิดได้กลับตัวเป็นคนดี
๕. สอนให้รู้จักให้อภัยตนเองและผู้อื่น

เนื้อหาโดยสรุป

ฤๅษีเรียกลิงมาประชุมขอใจที่ช่วยสร้างกุฏิให้ ฤๅษีบอกให้พวกลิงเลือกหัวหน้าใหม่ พวกลิงเลือกลิงทองเป็นหัวหน้าใหม่ ลิงทองเสนอให้พวกลิงช่วยกันสร้างที่เก็บอาหาร สร้างที่พัก สร้างโรงเรียนเด็ก สร้างทางเดิน สร้างที่พักผ่อน ต่อมาอีกาขโมยอาหาร พวกลิงจึงต้องซ่อมโรงเก็บอาหาร และจัดเวรยามคอยไล่อีกา ลิงโทณสำนึกผิดขอช่วยเหลือนด้วย ฤๅษีจึงเสกให้เป็นลิงเหมือนเดิม หลังจากปราบอีกาได้แล้ว ลิงโทณจึงได้รับเลือกเป็นรองหัวหน้า ลิงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ฤๅษีจึงย้ายไปอยู่ป่าแห่งอื่น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมวิเคราะห์คุณสมบัติผู้นำที่ดี
 - ๑.๑ ทำไมพวกลิงจึงให้ความเชื่อถือและไว้วางใจลิงโทณ (๕ คะแนน)

ลิงโทณได้แสดงความรับผิดชอบและช่วยเหลือพวกลิง คือ

 - ๑) จัดลิงป้องกันอีกา
 - ๒) ช่วยทำหุ่นลิงไล่กา
 - ๓) ฝึกการใช้อาวุธให้ลิงหนุ่มๆ
 - ๔) จัดลิงยามเฝ้าโรงเก็บอาหารทุกวัน
 - ๕) ลิงโทณเปลี่ยนนิสัยมีความรับผิดชอบ
 - ๑.๒ ผู้นำที่ดีควรมีคุณสมบัติข้อใดบ้าง (ตอบมา ๕ ข้อ) (๕ คะแนน)
 - ๑) มีความรับผิดชอบ
 - ๒) ช่วยเหลือการงาน
 - ๓) กล้าหาญ
 - ๔) ซื่อสัตย์
 - ๕) รักพวกพ้อง

รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๔ ตอนอยู่อย่างลิง

ปรีดา ปัญญาจันทร์. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน ชุด ฤๅษีกับลิง ๔ ตอน อยู่อย่างลิง. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของ สกสค., ๒๕๔๖, ๕๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ฤๅษีกับลิง ๔ ตอนอยู่อย่างลิง เป็นการจำลองสังคมในรูปแบบลิงให้เด็กๆ ได้เข้าใจว่าทุกสังคมประชาชนในสังคมต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีกฎระเบียบ และทำตามกฎระเบียบที่ตกลงกันไว้เพื่อความสงบสุขของสังคม ผู้เขียนใช้พลเมืองลิง ชาย หญิง และเด็ก เป็นตัวอย่างแสดงบทบาทหน้าที่ของพลเมืองให้เห็นความรัก ความช่วยเหลือเกื้อกูล และความสามัคคีช่วยกันแก้ปัญหาในยามคับขันยามทุกข์ ในที่สุดสังคมก็จะพบทางออก และทุกคนในสังคมจะอยู่รอดปลอดภัยได้เช่นเดียวกับพลเมืองลิง ที่เคารพกฎกติกา พ้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนจะเข้าใจการแบ่งหน้าที่กันทำงาน
๒. ให้รู้จักการช่วยเหลือ การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ
๓. การใช้สติปัญญา แก้ปัญหาไม่ใช้อารมณ์
๔. การให้ออกาสผู้ที่ทำผิดได้กลับมาอยู่ร่วมกันในสังคม

เนื้อหาโดยสรุป

หลังจากฤๅษีออกธุดงค์ไปป่าแห่งใหม่ พวกลิงก็จัดระเบียบสังคมกันเอง ลิงหนุ่มๆ ช่วยลิงทองดูแลความเรียบร้อย ลิงสาวเลี้ยงและดูแลลิงเด็กๆ ให้เรียนรู้ การตีลังกา โหนต้นไม้ เก็บผลไม้ ลิงทองก็มาช่วยเหลือ ในที่สุดลิงจ่าและลิงทองแต่งงานกัน ต่อมางูที่ฤๅษีเสกให้กลายเป็นหนอน ได้กลายเป็นผีเสื้อยักษ์มาแก้แค้นลิง และจับลิงจ่าไป ลิงโทนช่วยปลอบใจและเตือนสติลิงทอง ลิงโทนเรียกประชุม

ลิงให้มาช่วยกันปราบผีเสื้อยักษ์ แต่ผีเสื้อยักษ์ไม่ทำร้ายลิงจำ ทำให้พันคำสาปกลายเป็นงูเห่า ล้อม พวกลิงเข้าใจความสำคัญในการแบ่งหน้าที่กันทำงาน จึงคิดผลัดกันเป็นหัวหน้า ลิงอยู่ร่วมกันอย่าง สงบสุขด้วยกฎระเบียบที่สร้างขึ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมแบ่งหน้าที่กันทำงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๔ คน ช่วยกันสรุปว่า การแบ่งหน้าที่กันทำงาน มีผลดีต่อครอบครัว (สังคม / โรงเรียน / ห้องเรียน) อย่างไร และส่งตัวแทนมาพูดให้เพื่อนฟัง

๑. เขียนคำตอบในใบงาน	๕	คะแนน
๒. สังเกตกระบวนการกลุ่ม	๕	คะแนน
๓. การพูดแสดงความคิดเห็น	๕	คะแนน
๔. กลุ่มเพื่อนให้คะแนน	๕	คะแนน (รวม ๒๐ คะแนน)

- การสอนหน้าที่พลเมือง ครูนำนิทานไปเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เข้าใจลักษณะของ บุคคลว่าต้องปฏิบัติเช่นไร

ครูอาจมีกิจกรรมอื่นๆ ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อีก เช่น

- การผลัดกันเป็นหัวหน้าห้องได้อย่างไร
- ลักษณะหัวหน้าห้องในดวงใจ
- ถ้านักเรียนสมัครเป็นประธานนักเรียน อยากทำกิจกรรมอะไร
- กิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดให้นักเรียน

สมบัติล้ำค่าของตายาย

กุลวรรษา ชูพงศ์ไพโรจน์. สมบัติล้ำค่าของตายาย. กรุงเทพฯ: อੰนนาคู๊ค, ๒๕๕๗. ๓๖ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

สมบัติล้ำค่าของตายาย เป็นหนังสือนิทานภาพสำหรับเด็ก ที่สอนให้เด็กรู้จักหน้าที่ของตนเอง โดยผู้เขียนซ่อนสาระไว้อย่างแนบเนียนและแยบยล ไม่ให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นการสั่งสอนโดยตรง แต่เลือกสะท้อนผ่านตัวละครในวัยเด็กที่เล่นสนุกสนานจนหลงลืมภาระหน้าที่ของตนเอง ซึ่งผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่าแม่จะเป็นเด็กแต่ก็มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเช่นกัน

หนังสือมีภาพประกอบสวยงามในบรรยากาศความเป็นไทย ผู้อ่านจะได้เห็นวิถีความเป็นไทย ที่สอดแทรกอยู่ในเรื่องทั้งเรื่องสังคม ประเพณีวัฒนธรรมไทย ที่มีวัดเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ เห็นการละเล่น ทรงผม เครื่องแต่งกาย ของเด็กไทยสมัยก่อน ซึ่งแตกต่างจากเด็กในยุคปัจจุบัน

เมื่อนักเรียนอ่านแล้วจะเห็นพฤติกรรมของตัวละครอย่างผมแกละที่ให้แง่คิด เรื่องความตั้งใจเรียน ผมแกละยังให้คำตอบว่าทำไมเด็กๆ ต้องไปโรงเรียน ทำไมเด็กๆ ต้องเรียนหนังสือ เพราะผู้เขียนได้ให้คำตอบผ่านบทเรียนของผมแกละ โดยนำเสนอเครื่องมือที่จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน ต้องเรียนรู้ภาษาซึ่งเป็นเรื่องพื้นฐาน ให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านออกเขียนได้ หรือการอ่านหนังสือเป็นเล่มๆ เรื่องเหล่านี้หากทำได้ก็ถือเป็นการประสบความสำเร็จสำหรับเด็กในช่วงวัยประถมศึกษาแล้ว

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการศึกษาหาความรู้
๒. นักเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียนและนำมาเป็นแบบอย่างในชีวิต
๓. นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพสุจริตในอนาคต
๔. นักเรียนเรียนรู้ถึงประเพณีวัฒนธรรมไทย ผ่านภาพประกอบที่สวยงาม
๕. นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของภาษาไทย และการอ่านหนังสือ

เนื้อหาโดยสรุป

ผมแกละอาศัยอยู่กับตายายในชนบทแห่งหนึ่ง ตายายอายุมากแล้วจึงพาผมแกละไปเรียนหนังสือกับหลวงตาที่วัด และบอกผมแกละว่าได้เตรียมทรัพย์สมบัติไว้ให้ผมแกละแล้วอยู่ในสวนและในยุ้ง ผมแกละดีใจที่ตาก็บยายเตรียมสมบัติไว้ให้จึงไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อถึงวันหนึ่งที่ตาก็บยายจากไปผมแกละจึงเข้าไปในสวนดูสมบัติก็ต้องตกใจเพราะต้นไม้ในสวนออกลูกเป็นพญูชนะ สระวรรณยุกต์ และตัวเลข ผมแกละจึงไปดูในยุ้งก็เจอแต่หนังสือ จึงไปเล่าให้หลวงตาฟัง หลวงตาจึงสอนผมแกละอ่านหนังสือ คิดเลข จนต่อมาผมแกละก็สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านหนังสือไปประกอบอาชีพสุจริตได้

แนวคิดหลัก

ผู้อ่านตระหนักรู้หน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง หน้าที่ของเด็กที่พึงกระทำ เห็นความสำคัญของการศึกษาเล่าเรียน เห็นความสำคัญของภาษาไทย เลขไทย และหนังสือ เพื่อเป็นเครื่องมือในการใช้ความรู้ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ข้อสังเกต

เนื้อหาและภาพประกอบเป็นเรื่องราวในอดีต แต่ผู้สอนควรชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของเด็กทุกยุคทุกสมัยไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ให้นักเรียนหาบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนแต่ละตัวในเรื่องผมแกละ ตากบยาย หลวงตา จากนั้นให้นักเรียนเขียนบทบาทและหน้าที่ของตัวเอง เช่น บทบาทหน้าที่ของลูก บทบาทหน้าที่ของนักเรียน บทบาทหน้าที่ของเพื่อน บทบาทหน้าที่ของพุทธศาสนิกชน เป็นต้น

๒. ให้นักเรียนช่วยกันระดมสมองถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลอาชีพต่างๆ ในสังคมอาจเริ่มจากใกล้ตัว เช่น ในโรงเรียน ครู คนขับรถ ภารโรง แม่ครัว และอาชีพรอบๆ ตัวที่นักเรียนรู้จัก ลองคิดว่าถ้าแต่ละอาชีพ ไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน จะเกิดอะไรขึ้น และสิ่งที่เกิดขึ้นจะมีผลกระทบต่อเราและสังคมหรือไม่ อย่างไร

๓. ให้นักเรียนลองสร้างเรื่องใหม่ว่าถ้าผมแกละไม่ยอมไปเรียนหนังสือกับหลวงตา จะเกิดอะไรขึ้น ให้นักเรียนเขียนหรือเล่าเป็นเรื่องสั้นๆ พร้อมวาดภาพประกอบเรื่องของตนเอง

๔. ให้นักเรียนทำบัตรพยัญชนะไทย สระ วรรณยุกต์ เลขไทย และเก็บไว้ใช้ในห้องเรียนร่วมกัน ครูอาจนำมาให้เด็กเล่นเกมแบ่งหมู่ตัวอักษร สูง กลาง ต่ำ สร้างรูปคำจากบัตร

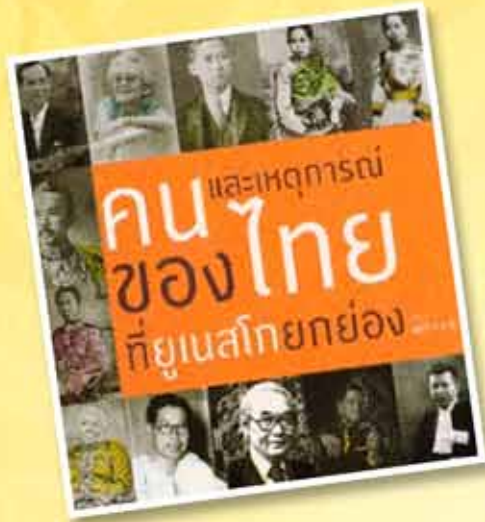
๕. ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีอาชีพที่นักเรียนใฝ่ฝันเมื่อเติบโตขึ้น พร้อมเขียนบทบาทหน้าที่ของอาชีพเหล่านั้น ครูอาจให้นักเรียนหาข้อมูลจากผู้ปกครอง บรรณารักษ์ ครูแนะแนว ว่าการประกอบอาชีพเหล่านี้ต้องใช้ทักษะการเรียนวิชาใดเป็นพิเศษบ้าง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินจากสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม
๒. ประเมินจากผลงานของนักเรียน
๓. ประเมินจากการนำเสนอ

ระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์

คนและเหตุการณ์ของไทยที่ยูเนสโกยกย่อง

สมบัติ จำปาเงิน. คนและเหตุการณ์ของไทยที่ยูเนสโกยกย่อง. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๖.
๓๙๒ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“คนที่ยิ่งใหญ่และมีความคิดที่ยิ่งใหญ่ เป็นคนของมนุษยชาติมาตลอดหลายศตวรรษ บ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นหนึ่งเดียวกันของหมู่ชน
ที่นำพามาสู่การตระหนักรู้ว่า
เราคิดเห็นตัวตนที่ยิ่งใหญ่ในอดีตเหล่านี้มากมายเพียงไหน
ที่จะช่วยขัดเกลารายธรรมที่เรามีร่วมกันในตอนนี”
(ยูเนสโก)

หนังสือที่รวบรวมเรื่องราวของบุคคล ๒๒ ท่านและ ๑ เหตุการณ์ คือ การสถาปนาเมือง เชียงใหม่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (United Nation Educational Scientific and Cultural Organization–UNESCO) ได้ประกาศ ยกย่องสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในวาระฉลองวันประสูติครบ ๑๐๐ ปี ในปี ๒๕๐๕ ถือเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับการถวายสดุดีเป็น “บุคคลสำคัญของโลก” หนังสือนี้ได้ รวบรวมข้อมูลสำคัญของบุคคลมาเป็นลำดับตามเส้นเวลา (Time line) ทั้งพระประวัติ/ประวัติในด้านต่างๆ รวมทั้งผลงานของแต่ละท่าน รวมทั้งมีภาพประกอบที่ช่วยเข้าใจข้อมูลต่างๆ และทำให้หนังสือเล่มนี้ น่าสนใจ ในภาคผนวกยังให้ข้อมูลว่าด้วยการฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ กระบวนการนำเสนอและหลักการพิจารณาคัดเลือก

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ให้ข้อมูลว่าด้วยเรื่องบุคคลและเหตุการณ์ที่ได้รับยกย่องในระดับโลก ความหมายที่ซ่อนอยู่ในเรื่องก็คือ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะเป็นพลเมืองของโลก และการมุ่งมั่นทำงานที่นอกจากจะช่วยพัฒนาชาติได้แล้ว ยังเป็นการสรรค์สร้างสิ่งที่ดีงามให้แก่โลกไปพร้อมกันด้วย

เนื้อหาโดยสรุป

เรื่องราวของบุคคล ๒๒ ท่านและ ๑ เหตุการณ์ ประกอบด้วย

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ : พระบิดาแห่งประวัติศาสตร์ไทย
๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ : พระบิดาช่างศิลป์แห่งกรุงสยาม
๓. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย : กษัตริย์ผู้มีผลงานดีเด่นด้านศิลปวัฒนธรรม
๔. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระมหากษัตริย์ราชเจ้า
๕. สุนทรภู่ หรือพระสุนทรโวหาร (ภู่) : กวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์
๖. พระยาอนูมานราชชน (เสฐียรโกเศศ) : ปราชญ์ผู้ไม่เคยหยุดแสวงหาความรู้
๗. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส : ภิกษุผู้เป็นกวีเอกแห่งรัตนโกสินทร์
๘. ศาสตราจารย์ พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
๙. สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก : หมอเจ้าฟ้า พระบิดาแห่ง

การแพทย์ไทย

๑๐. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช : พระมหากษัตริย์นักพัฒนา
๑๑. สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี : พระราชมารดาแห่งการแพทย์ชนบทและการสังคมสงเคราะห์

๑๒. ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ : นักประชาธิปไตยผู้ยิ่งใหญ่
๑๓. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระปิยมหาราชกับประวัติศาสตร์ไทย
๑๔. ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล : ผู้วางรากฐานการศึกษาสมัยใหม่ของไทย
๑๕. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย
๑๖. กุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา) : นักเขียนผู้ปลื้มชีวิตเพื่อประชาธิปไตย
๑๗. พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส) : พุทธทาส – ทาสแห่งพุทธศาสนา
๑๘. พระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท : ผู้แตกฉานในสรรพวิชา
๑๙. เอื้อ สุนทรสนาน (สุนทราภรณ์) : ผู้สร้างตำนานเพลงลูกกรุงอมตะของไทย
๒๐. หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช : ปราชญ์แห่งสังคมไทย
๒๑. สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า : เจ้านายผู้อุทิศพระองค์

เพื่อประชาชน

๑๐๒ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

๒๒. หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ : ผู้เป็นครุกระทั้งวาระสุดท้ายของชีวิต

๒๓. การสถาปนาเมืองเชียงใหม่

รายละเอียดในแต่ละตอนเป็นการเรียงตามลำดับเวลาที่ยูเนสโกได้ประกาศให้เป็นบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญ ให้ข้อมูลว่าด้วยพระประวัติ/ประวัติ ผลงาน ภาพถ่ายประกอบ บางเรื่องมีการนำเสนอเกร็ดหรือรายละเอียดที่น่าสนใจ ได้แก่ ตอนของ “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ” นำเสนอโคลงที่ให้คติข้อคิด และเป็นที่ยึดจำกันได้ถึงจนถึงปัจจุบัน คือ

ยามเยาว์เห็นโลกล้วน	แสนสนุก
เป็นหนุ่มสาวก็หลงสุข	คำเข้า
กลางคนเริ่มเห็นทุกข์	สุขคู่ ก็นนอ
ตกแก่จึงรู้เค้า	ว่าล้วนอนิจจัง

แนวคิดหลัก

บทบาทหน้าที่ขององค์กรระดับโลก ที่เข้ามามีส่วนร่วมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนทั้งโลก โดยเฉพาะยูเนสโก ที่มีความเห็นว่าการฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นโครงการใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเชิดชูบุคคลและเหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในอดีต โดยมีความโดดเด่นอันสะท้อนเป็นแบบอย่างของความมีคุณค่าด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม สังคมศาสตร์ และการสื่อสาร อันจะเผยแพร่ไปยังประเทศสมาชิกทั่วโลก

ข้อสังเกต

เรื่องราวของแต่ละท่านมีจำนวนมาก ด้วยความจำกัดของจำนวนหน้าของหนังสือที่ไม่ควรหนาจนเกินไป จึงไม่อาจให้รายละเอียดมากนัก หากแต่มีความพยายามที่จะมีการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ ช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นคุณูปการของแต่ละท่านได้เป็นอย่างดี ภาพประกอบหลายชิ้นเป็นภาพที่หาได้ยาก ถือเป็นเอกสารชั้นต้น (primary source) สำหรับใช้ประกอบการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ได้ด้วย

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ตอนต้นของเอกสาร นำเสนอเส้นเวลา (Time line) ของคนและเหตุการณ์สำคัญของไทย ที่ยูเนสโกยกย่อง ให้ข้อมูลเป็นภาพถ่ายบุคคล ชื่อบุคคล วาระที่ประกาศ สาขาที่ได้รับรางวัล และภาพประกอบ อาจให้นักเรียนลองทำเส้นเวลาไว้บนป้ายนิเทศ ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น

๒. การอ่านไม่จำเป็นต้องอ่านทั้งหมด ผู้เรียนสามารถเลือกอ่านบางบท บางเรื่องที่น่าสนใจกับบทเรียนที่เรียนอยู่ หรือที่สนใจ จากนั้นก็เขียนสรุปการเรียนรู้ด้วยรูปแบบต่างๆ

๓. ให้นักเรียนเขียนสรุปเรื่องโดยใช้รูปแบบหนังสือเล่มเล็กที่ตนเองสนใจ รูปแบบที่เหมาะสมกับเนื้อหา นี้ ได้แก่

- การทำหนังสือเล่มเล็ก โดยนักเรียนจัดทำโดยใช้โปรแกรมนำเสนอ Power Point ค้นภาพ หรือข้อมูลจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ต่างๆ แล้วใช้ขั้นตอน ดังนี้
 - จัดวางภาพให้เหมาะสม และมีการบรรณาธิกรากิจเนื้อหาและการสะกดคำ
 - สั้งพิมพ์เป็นเอกสารประกอบการบรรยาย (Hand-outs) แบบ ๓ กรอบ/ภาพ (frame) และถ้าเลือกพิมพ์แบบหมึกสีก็จะทำให้ผลงานน่าสนใจมากขึ้น ดังภาพ

- ตัดกระดาษออกเป็นแถบ รวมเล่มตามลำดับเรื่อง และเข้าเล่มให้สวยงาม ดังภาพ

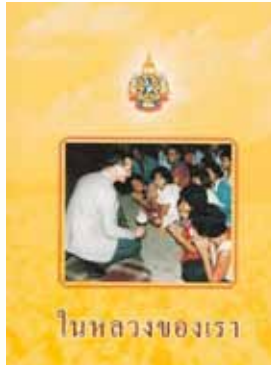
การประเมินผลการจัดกิจกรรม

- ครูผู้สอนสามารถประเมินความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องทีอ่านด้วยวิธีหรือรูปแบบต่างๆ ดังนี้
๑. เขียนชื่อบุคคลสำคัญ ทำเป็นฉลากในขวดโหล ให้นักเรียนมาจับฉลาก ใครจับได้เรื่องอะไรให้เล่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคลที่ได้ให้เพื่อนฟัง
 ๒. ทำแผ่นโฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหนังสือ โดยให้ข้อมูลสำคัญต่างๆ
 ๓. เขียนข้อมูลลงในกระดาษชาร์ต ด้วยเทคนิค KWLตอบคำถาม ๓ ข้อ คือ สิ่งทีฉันรู้แล้ว (What do you Know?) สิ่งทีฉันต้องการจะรู้จากการศึกษาหนังสือเล่มนี้ (What do you want to know?) และสิ่งทีฉันได้เรียนรู้จากการอ่านหรือศึกษา (What have you learned?)
 ๔. ให้เวลา ๑ นาที เขียนสิ่งทีได้เรียนรู้จากการอ่านมาให้มากที่สุด
 ๕. ให้ประเมินตนเอง โดยมีเส้นคะแนนบนพื้นจาก เลข ๑ ถึง ๑๐ แล้วให้ไปยืนในตำแหน่งเลขทีประเมินคุณภาพการอ่านของตนเองว่าอยู่ในระดับใด และให้อธิบายเหตุผล

ในหลวงของเรา

งามพรรณ เวชชาชีวะ. ในหลวงของเรา. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๗. ๑๖๗ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเรื่อง ในหลวงของเรา คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดทำขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อมอบให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใช้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลาเพื่อเผยแพร่พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจและพระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านให้นักเรียนได้รับทราบโดยทั่วถึงกัน หนังสือเล่มนี้ ผู้เรียบเรียงมีรูปแบบการนำเสนอโดยจัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ และพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้นักเรียนและผู้อ่านเลือกศึกษาหาความรู้เฉพาะที่ต้องการและองค์ความรู้ดังกล่าวจะครอบคลุมเฉพาะเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะ

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือ เรื่อง ในหลวงของเรา นักเรียนจะได้รับความรู้ทั้ง ๓ ส่วน ได้แก่ พระราชประวัติตั้งแต่ทรงพระเยาว์ พระอัจฉริยภาพของพระองค์ท่านด้านต่างๆ และพระราชกรณียกิจสำคัญยิ่งที่ทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญา พระวิริยะอุตสาหะ เพื่อประเทศชาติและประชาชนของพระองค์ทุกๆ ถิ่นที่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรเพื่อให้นักเรียนและผู้อ่านได้น้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์เนื่องด้วยพระองค์ทรงงานหนักเพื่อประชาชนของพระองค์มาโดยตลอด

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง ในหลวงของเรา ผู้เรียบเรียงได้จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้เรียบเรียงได้นำเสนอพระราชประวัติตั้งแต่ทรงพระเยาว์และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์โดยกำหนดคำสำคัญแล้วเรียบเรียงเรื่องราวจากคำสำคัญนั้น ๆ เป็นองค์ความรู้ให้แก่ผู้อ่าน

ส่วนที่ ๒ พระอัจฉริยภาพด้านต่างๆของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาให้แก่ประชาชน ราษฎรของพระองค์ อาทิ กังหันชัยพัฒนา ฝนหลวง เพลงพระราชนิพนธ์ การถ่ายภาพ ศิลปวัฒนธรรม การต่อเรือใบ บทพระราชนิพนธ์วรรณกรรมต่างๆ ทฤษฎีใหม่ เศรษฐกิจพอเพียง โครงการแก้มลิง แกล้งดิน คลองลัดโพธิ์เป็นการบริหารจัดการน้ำ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ พระราชกรณียกิจอันเนื่องมาจากการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ ซึ่งเป็นที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุข ขาวนา ขาวเขา ขาวไร่ ขาวสวน การปลูกป่า การสร้างอาชีพให้แก่ราษฎร การศึกษา โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานทุนเล่าเรียนหลวงสำหรับพระสงฆ์ไทย การศาสนา การดูแลสุขภาพ โปรเจกต์ตั้งหน่วยทันตแพทย์ พระราชทานพระทุนทรัพย์ให้ก่อตั้งสถาบันราชประชาสมาสัยขึ้นเพื่อทำการวิจัยโรคเรื้อรัง และให้ความช่วยเหลือผู้ป่วย เป็นต้น

แนวคิดหลัก

ผู้เรียบเรียงหนังสือเรื่อง ในหลวงของเรา กำหนดคำสำคัญเกี่ยวกับพระราชประวัติ พระเจ้าอยู่หัว พระอัจฉริยภาพ และพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน องค์ความรู้ที่นักเรียนควรได้รับความรู้ แล้วเรียบเรียงเนื้อหาความเป็นมาของคำสำคัญนั้นได้อย่างครอบคลุมน่าสนใจและน่าติดตาม ความรู้ที่ได้รับเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายรวมทั้งมีภาพประกอบให้สื่อสารได้ตรงประเด็นยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด ครูผู้สอนควรจัดเนื้อหาและความรู้ที่นักเรียนควรได้รับบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราชกรณียกิจสำคัญตามวันสำคัญ และเหตุการณ์สำคัญ รวมทั้งสถานที่สำคัญที่เป็น การระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามปีปฏิทิน และ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ ศึกษาหาเหตุผล สืบค้นข้อมูลต่อยอดจาก องค์ความรู้เดิมจัดกิจกรรมโครงงาน การกำหนดชิ้นงานให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่นักเรียนได้รับ และ จัดทำรายงาน

รูปแบบการประเมิน

การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสามารถกำหนดชิ้นงานให้ครอบคลุมองค์ความรู้และประเมินชิ้นงานของนักเรียน การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การทำแบบทดสอบ การประเมินโครงการและโครงงาน การจัดทำรายงานประเภทงานกลุ่มและรายงานประเภทบุคคล การเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

สมเด็จพระนวมินทราชาธิราช

คณิตา เลชะกุล, คุณหญิง. สมเด็จพระนวมินทราชาธิราช. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐. ๒๙๓ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

สมเด็จพระนวมินทราชาธิราช หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เป็นหนังสือที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำขึ้นเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นคว้าพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจด้านการเสริมการเรียนรู้ มุ่งหวังให้เยาวชนของชาติได้น้อมนำแบบอย่างการเรียนรู้ในการศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เกิดการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่อนักเรียนอ่านสมเด็จพระนวมินทราชาธิราช หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี นักเรียนจะได้รับทราบพระราชประวัติของพระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบันนับแต่ทรงเป็นยุวกษัตริย์เสด็จนิวัตประเทศไทย พ.ศ. ๒๔๘๑

พระอัจฉริยภาพด้านการเรียนรู้ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ด้านงานช่าง สร้างเขื่อน ด้านดนตรี ช่างวิทย์ ช่างภาพ เรียนรู้เรื่องแผนที่ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนถือกำเนิดขึ้นตามพระราชประสงค์ใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สอนจิตรลดาเขตพระนิเวศน์ ณ ธาณี โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา รวมทั้งพระราชกรณียกิจด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ อาทิ ทุนโปลิโอสงเคราะห์ มูลนิธิ ราชประชาสมาสัย การผลิตวัคซีนปัสสาวะ หน่วยงานทันตแพทย์พระราชทาน อหิวาตกโรคระบาด มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ กษัตริย์นักพัฒนา โครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ โครงการหลวง ศูนย์การศึกษาการพัฒนา ๖ ศูนย์ตามภูมิภาค เศรษฐกิจพอเพียง โครงการพระราชดำริ คือทรัพย์สิน ทางปัญญา พระอัจฉริยภาพด้านต่างๆ ของพระองค์ นานาชาติทั่วโลกสรรเสริญพระเกียรติคุณ

เนื้อหาโดยสรุป

สมเด็จพระนวมินทราชินี หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ผู้เรียบเรียงได้ศึกษาค้นคว้าพระราชประวัติตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ยุคกษัตริย์ ร้อยเรียงให้นักเรียนและผู้อ่านรับทราบพระอัจฉริยภาพด้านการเรียนรู้ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระองค์ท่านปฏิบัติพระองค์ตามพระปฐมบรมราชโองการของ พระองค์ที่ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ทรงอุทิศวันเวลา พระสติปัญญา พระวรกาย พระวิริยะอุตสาหะและพระราชทรัพย์ประกอบพระราชกรณียกิจเป็น อเนกประการ ด้วยพระราชปณิธานที่จะพัฒนาประชาชนผู้ยากไร้ในชนบทให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและ พึ่งตนเองได้ ประชาชนทั่วทุกถิ่นที่ที่พระองค์เสด็จไปเยี่ยม ณ ที่แห่งนั้นได้รับการพัฒนา พระองค์ทรง เป็นแบบอย่างบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอย่างแท้จริง

แนวคิดหลัก

ผู้เรียบเรียงสมเด็จพระนวมินทราชินี หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี มีแนวคิดหลักการ การนำเสนอเรื่องราวของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อให้นักเรียนและผู้อ่านซึมซับความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติ พระอัจฉริยภาพ พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามลำดับเหตุการณ์ โดยให้นักเรียนหรือผู้อ่านสามารถฉายภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามลำดับเหตุการณ์สำคัญๆ ของพระองค์ท่านจากการอ่านตามหมวดหมู่ที่ผู้เรียบเรียง จัดเรียงไว้ซึ่งพระราชประวัติตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ผู้เรียบเรียงมีความมุ่งหวังให้ผู้อ่านรับทราบถึง พระอัจฉริยภาพเริ่มตั้งแต่ทรงพระเยาว์ จากนั้นทรงเป็นยุวกษัตริย์ที่พร้อมจะทรงงานเพื่อประชาชน และพสกนิกรจากการทรงคิดค้นโครงการต่างๆ จำนวนมากกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ จากแนว พระราชดำริเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาชาวไทยและชาวโลกเพื่อให้นักเรียนน้อมนำใช้เป็นแบบอย่าง บุคคลแห่งความดี บุคคลแห่งการเรียนรู้

ข้อสังเกต

การจัดกระบวนการเรียนรู้จากสมเด็จพระนวมินทราชาธิราช หนังสือเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ให้บรรลุมาตรฐาน การเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดนั้น ประการสำคัญคือครูผู้สอนต้องศึกษาและอ่านหนังสือเล่ม ดังกล่าวให้เข้าใจถ่องแท้เสียก่อนว่าจุดมุ่งหมายของหนังสือนั้นผู้เรียบเรียงต้องการถ่ายทอดและ สื่อสารข้อมูลเรื่องใดและกำหนดให้นักเรียนหรือผู้อ่านสะท้อนสิ่งใดจากเรื่องที่อ่านรวมทั้งวิเคราะห์ เนื้อหาเชิงลึกและต่อยอดองค์ความรู้จากหนังสือเล่มดังกล่าวจากแหล่งค้นคว้าใด รวมทั้งจัดทำโครงการ พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านในชุมชน หมู่บ้าน สังคม โรงเรียน เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและ ปฏิบัติได้จริง รวมทั้งการน้อมนำแบบอย่างที่พระองค์ทรงเป็นบุคคลต้นแบบของการเรียนรู้ บุคคล แห่งความดีที่พร้อมจะทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการนำสมเด็จพระนวมินทราชาธิราช หนังสือเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ซึ่งเป็นหนังสือบันทึก เรื่องราวโดยเฉพาะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพระราชกรณียกิจของพระเจ้าอยู่หัวนั้น ขอให้ครูผู้สอนนำสิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์ (อดีต) มาเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียนจากพระราชกรณียกิจ ประจำวันแล้วตั้งประเด็นคำถาม อะไร ทำไม อย่างไร ฯลฯ สอนประวัติศาสตร์ให้สะท้อนภาพ ปัจจุบันโดยกำหนดทฤษฎีการเรียนรู้สำคัญจากหนังสือการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ ๒๑ สรุปเป็น หลักการ ๗ ข้อ สำหรับครูใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ศิษย์เรียนรู้อย่างมี ขั้นตอนหลัก ๗ ข้อ เพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด

๑. พึงเอาใจใส่ความรู้เดิมหรือพื้นความรู้ของนักเรียน
๒. การจัดระเบียบความรู้ที่มีผลต่อการเรียนรู้
๓. พึงเอาใจใส่แรงจูงใจต่อการเรียนและรู้จักสร้างแรงจูงใจแฝงหรือคือการแทรกแรงจูงใจไว้

ในกระบวนการสอน (แบบไม่สอน)

๔. การจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้แบบรู้จริงซึ่งเรียกว่าการพัฒนาความสันทัด
๕. พึงเอาใจใส่การฝึกฝนและการให้ผลป้อนกลับ
๖. พึงเอาใจใส่พัฒนาการของนักเรียนและบรรยากาศของการเรียนรู้
๗. การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่กำกับการเรียนรู้ของตนเองได้

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

การประเมินผลการจัดกิจกรรมสมเด็จพระนวมินทราชดิราช หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ขอให้ครูผู้สอนคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง จากข้อกำหนดชิ้นงาน โครงการ การจัดทำรายงานทั้งประเภทกลุ่ม และรายบุคคล การนำเสนอผลงานในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม

รินฤทัย สัจจพันธุ์. อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์, ๒๕๕๔. ๒๘๔ หน้า.

“ขอจงมีความสุขความเจริญ

คิด ก่อน พูด

พูด แล้ว ทำ

ทำ หลัง คิด

คิด ก่อน ทำ

ทำ แล้ว พูด

พูด หลัง คิด

สวัสดีปีใหม่ ๒๕๕๐

Happy New Year”

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ “อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม” ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับพระอัจฉริยภาพด้านต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและเฉพาะด้านศิลปะแขนงต่างๆ ที่ช่วยให้

๑๑๐ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

นักเรียนได้เรียนรู้รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศิลปะแขนงนั้นๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในช่วงเวลาต่างๆ รวมทั้งผลงานที่ทรงออกแบบ ทรงสร้างสรรค์ขึ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนได้จากการอ่าน

นอกจากนักเรียนจะได้เห็นพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วยังจะได้เรียนรู้แนวทางการศึกษาค้นคว้าของผู้เขียนที่เป็นนักอ่าน นักสืบค้นข้อมูล และเรียบเรียงโดยสอดแทรกความรู้ในศาสตร์แขนงนั้นๆ เข้าไปด้วย มีภาพประกอบมากมาย เช่น ภาพฝีพระหัตถ์ ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ หีบไม้ฝีพระหัตถ์ เรือใบที่ทรงออกแบบและทรงสร้าง นักเรียนได้อ่านแล้วจะได้แรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้งานด้านศิลปะต่างๆ และอยากลงมือสร้างสรรค์ผลงานตามแนวทางของตนเองบ้าง

เนื้อหาโดยสรุป

ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเห็นพ้องกันว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาสามารถเป็นเลิศในศิลปะหลายสาขา จึงเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ว่าในวาระเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖๐ พรรษา สมควรเทิดพระเกียรติคุณให้เป็นที่ปรากฏแก่พสกนิกรและชาวโลก โดยขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” เอกสารนำเสนอเรื่องราวพระอัจฉริยภาพด้านศิลปะ ๙ สาขา คือ จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะการถ่ายภาพ หัตถศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ วรรณศิลป์ วาทศิลป์ และสถาปัตยกรรมศิลป์ เนื้อหาแบ่งออกเป็น ๙ บท จำแนกตามพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านจิตรกรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยการวาดภาพอย่างจริงจัง เมื่อมีพระชนมพรรษาได้ ๑๘ พรรษา โดยทรงศึกษาจากตำราศิลปะที่ทรงซื้อเองและมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ทรงฝึกเขียนภาพ และเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมศิลปินที่สนพระราชหฤทัย ภาพจิตรกรรมที่ทรงสร้างสรรค์ในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๐ จำนวน ๑๖๗ ภาพ มีภาพเหมือน (Portrait) ภาพแบบเอ็กซ์เพรสชันนิซึม (Expressionism) ภาพแบบคิวบิซึม (Cubism) ภาพแบบนามธรรม (Abstract) และภาพกึ่งนามธรรม (Semi-abstract) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานภาพแสดงในงานศิลปกรรมและสถานที่ต่างๆ ได้แก่ งานศิลปกรรมแห่งชาติ หออัครศิลปิน เป็นต้น

๒. ด้านประติมากรรม ผลงานประติมากรรมร่วมสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างสรรค์ขึ้นเป็นประติมากรรมลอยตัว (round relief) ปั้นด้วยดินน้ำมัน มี ๒ ชิ้น รูปผู้หญิงเปลือยนั่งคุกเข่า ขนาดความสูง ๙ นิ้ว และพระรูปสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถครึ่งพระองค์ ความสูง ๑๒ นิ้ว นอกจากนี้ยังทรงแนะนำมุมมองด้านงานประติมากรรมแก่ศิลปิน

๓. ด้านศิลปะการถ่ายภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเริ่มถ่ายภาพเมื่อพระชนมายุเพียง ๘ พรรษา และทรงมีผลงานภาพถ่ายมากมายโดยจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ แนวจิตรศิลป์ (pictorial) เน้นศิลปะการถ่ายภาพ และภาพแสดงปณิธานในการพัฒนาประเทศ ที่ทรงบันทึกเรื่องราวต่างๆ ซึ่งภาพถ่ายของพระองค์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน แก้ไขปัญหาของประเทศ และพัฒนาบ้านเมืองให้มีความสุขร่มเย็น

๔. ด้านทัศนศิลป์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยด้านงานทัศนศิลป์ ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ โดยประดิษฐ์ของเล่นต่างๆ เช่น เรือรบจำลอง เรือใบจำลอง เครื่องร่อน และหุ่นบินแบบต่างๆ ต่อมาทรงประดิษฐ์เรือใบเป็นงานอดิเรก ทรงต่อยอดด้วยพระองค์เองหลายประเภท รวมทั้งทรงนำเรือเข้าแข่งขันด้วย นอกจากนี้ยังทรงคิดค้นเครื่องจักรกลใช้พลังงาน และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมชลประทานนำไปประดิษฐ์สนองพระราชดำริ สิ่งประดิษฐ์ที่สำคัญมาก คือ เครื่องบำบัดน้ำเสียด้วยการเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย หรือเรียกว่า “กังหันน้ำชัยพัฒนา” ซึ่งได้รับสิทธิบัตรในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และสภาวิจัยแห่งชาติได้ทูลเกล้าถวายรางวัลที่ ๑ ผลงานคิดค้นหรือสิ่งประดิษฐ์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ สาขาวิทยาศาสตร์ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ด้านคอมพิวเตอร์ ทรงประดิษฐ์ฟอนต์ตัวอักษรไทย ทรงสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อแสดงตัวอักษรเทวนาครี และทรง “ปรุง” บัตรอวยพรปีใหม่พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยเป็นประจำทุกปี

๕. ด้านดุริยางคศิลป์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปรีชาสามารถทางดนตรีในระดับสากล ทรงเคยบรรเลงดนตรีโต้ตอบกับนักดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียงของโลกหลายคน ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้หลายเพลง ทรงใช้ดนตรีเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างพระองค์กับประชาชน สำหรับหมูนิสิตและนักศึกษา เกิดประเพณีที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ “วันทรงดนตรี” ในระดับโลก ได้รับการทูลเกล้าถวายพระเกียรติมากมาย มีสถาบันการดนตรีและศิลปะแห่งกรุงเวียนนา เป็นอาทิ นอกจากนี้ยังทรงพระราชนิพนธ์เพลงจำนวนมาก เพลงแรกคือ “แสงเทียน” แต่ทรงต้องการแก้ไขบางส่วน จึงยังไม่เผยแพร่ เพลงพระราชนิพนธ์ที่พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นเพลงแรก คือ “ยามเย็น” และ “สายฝน” ทรงพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยแก่สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ รวมทั้งเหล่าทัพด้วย

๖. ด้านนาฏศิลป์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในด้านศิลปะการแสดง ทรงพระราชทานคำแนะนำ ดังปรากฏในพระราชดำรัสแก่นักแสดง เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการตัดสินภาพยนตร์ไทยยอดเยี่ยมประจำปี ๒๕๑๘ พระราชกรณียกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ทรงโปรดให้มีพระราชพิธีครอบครุโชนละคร และพิธีต่อทำรำเพลงหน้าพาทย์ องค์พระพิราพ ซึ่งเกือบขาดการถ่ายทอดไปจากวงการนาฏศิลป์ไปแล้ว นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเหลือต่อวงการละคร ภาพยนตร์ การแสดงสมัยใหม่ และนาฏศิลป์ไทย

๗. **ด้านวรรณศิลป์** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์หลายกลุ่ม ได้แก่ พระราชนิพนธ์แปล พระราชนิพนธ์เล่มที่สำคัญคือ พระมหาชนก ซึ่งทรงพระราชนิพนธ์พระราชนิพนธ์แก่ประชาชนเนื่องในโอกาสกาญจนาภิเษก โดยทรงนำพระมหาชนกในนิบาตชาดกในคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นชาดกอันดับที่ ๒ ในทศชาติ เน้นที่วิริยะบารมี เรื่องที่ถือเป็นยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ คือ การอนุรักษ์และการพัฒนาต้องดำเนินควบคู่กันไป ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน รวมทั้งสะท้อนพระอัจฉริยภาพในด้านต่างๆ

๘. **ด้านวาทศิลป์** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระอัจฉริยภาพในด้านการสื่อสาร พระราชดำรัสเป็นที่ประทับใจ ผู้ฟังได้แง่คิด มุมมองในการปฏิบัติ โดยเฉพาะเมื่อเสด็จพระราชดำเนินไปในงานชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๙ ต่อมาได้ถือเอาวันที่ ๒๙ กรกฎาคมของทุกปีเป็นวันภาษาไทยแห่งชาติ ทรงมีพระปรีชาสามารถในการใช้ถ้อยคำที่สั้น กระชับ มีความหมายกว้างและลึก เช่น แก้มลิง เศรษฐกิจพอเพียง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก

๙. **ด้านสถาปัตยกรรมศิลป์** พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในความสำคัญด้านสถาปัตยกรรมและศิลปะไทย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างเรือนไทยในที่ประทับสวนจิตรลดา พระตำหนักทักษิณราชินี และพระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร นอกจากนี้โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะเพื่อหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติจะได้ไม่ถูกเปลี่ยนแปลง เช่น วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร พระนครคีรีหรือเขาวัง นอกจากนี้ยังทรงมีพระราชวินิจฉัย หรือพระราชดำริในการก่อสร้าง เช่น วัดโสธรวรารามวรวิหาร วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก ศาลหลักเมือง

แนวคิดหลัก

“อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม” นำเสนอเรื่องราวพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านศิลปะ ๙ สาขา คือ จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะการถ่ายภาพ หัตถศิลป์ ดุริยางคศิลป์ นาฏยศิลป์ วรรณศิลป์ วาทศิลป์ และสถาปัตยกรรมศิลป์ ล้วนแต่เป็นแรงบันดาลใจให้พสกนิกรสนใจศึกษาเรียนรู้พัฒนาตนเอง และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่สังคมและประเทศชาติ

ข้อสังเกต

หนังสือเล่มนี้มีลักษณะเป็นหนังสือวิชาการ กึ่งสารคดี มีการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเรียบเรียง จนเห็นลำดับขั้นการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นลำดับ ดังความในคำกล่าวกราบบังคมทูลสดุดีพระเกียรติคุณ ในโอกาสที่คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทน้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อมถวายพระราชสมัญญา “อัครศิลปิน” ความตอนหนึ่งว่า

“...พระเกียรติคุณดั่งพรรณนามาเป็นประจักษ์พยานชี้ชัดว่าได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ทรงเป็นศิลปินผู้เพียบพร้อมด้วยความสามารถ ทรงมีความแข็งขัน และบริสุทธิ์พระทัยในการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นเอก ทั้งทรงเป็นองค์บรมราชาูปถัมภก ทรงอุปถัมภ์บำรุงศิลปะของชาติให้ถาวรวัฒนาและทรงแผ่พระมหากรุณาธิคุณแก่ศิลปินทั่วหน้าให้ได้รับความร่มเย็น...”

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. หนังสือเล่มนี้มีการแบ่งเรื่องออกเป็น ๙ บท ตามพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถเป็นบทอ่านเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และภาษาไทยได้ หลายเรื่องให้ความรู้ด้านศิลปะ เช่น ด้านจิตรกรรมมีข้อมูลเกี่ยวกับภาพวาดแบบต่างๆ หลายเรื่องเชื่อมโยงกับการเรียนรู้แขนงต่างๆ ดังนี้

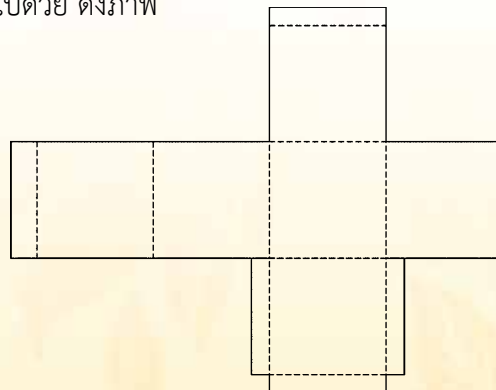
๑) ด้านจิตรกรรม เมื่ออ่านแล้วให้สืบค้นภาพวาดฝีพระหัตถ์ที่กล่าวถึงในเรื่อง มาเล่าเรื่องหรือทำเป็นรายงาน ๑ หน้าพร้อมภาพประกอบ มาเล่าให้เพื่อนในชั้นฟัง

๒) ด้านหัตถศิลป์ รวบรวม ส.ค.ส.พระราชทาน จัดทำเป็นป้ายนิทรรศการ หรือเอกสารรายงาน

๓) ด้านดุริยางคศิลป์ ให้สืบค้นบทเพลงพระราชานิพนธ์ และฟังเพลง สนทนาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และสุนทรียภาพที่ได้รับ บันทึกลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้

๔) ด้านวรรณศิลป์ มอบหมายให้ศึกษาหนังสือพระราชานิพนธ์ตามความเข้าใจ และหรือเขียนสรุปความ อ่านพระราชานิพนธ์ “พระมหาชนก” แล้วศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่ฝีพระหัตถ์ ๔ ภาพ ตามที่หนังสือได้ระบุไว้

๒. ให้นำสาระเนื้อหาที่ได้จากการอ่าน นำมาทำเป็นหนังสือของตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น ทำเป็นกล่อง เขียนสาระเนื้อหาที่สำคัญลงบนกล่อง ตกแต่งให้สวยงาม อาจใช้วิธีการติดภาพจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารเก่ามาติดตกแต่งเพิ่มเติม ภายในกล่อง จัดทำเป็นม้วนกระดาษเรื่องย่อหรือมีของจำลอง/ของเล่นชิ้นเล็กที่เกี่ยวกับเรื่องลงไปด้วย ดังภาพ

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

ครูผู้สอนสามารถตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้หลายวิธี ได้แก่

๑. นำคำสำคัญจากเรื่องหรือบทที่อ่านมา ๑๐ คำ และเรียบเรียงเป็นบทกวี แล้วนำมาอ่านให้เพื่อนในชั้นฟัง ให้เพื่อนช่วยให้คำแนะนำในการปรับปรุงให้สมบูรณ์มากขึ้น
๒. ให้จดประโยคสำคัญจากเรื่องที่อ่านมา ๕ ประโยค
๓. ให้เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเป็นจดหมาย เพื่อส่งไปให้เพื่อนอีกคนอ่าน
๔. ให้เขียนโดยใช้เทคนิค ๓-๒-๑ คือ เขียนความรู้ความเข้าใจจากเรื่องที่อ่านมา ๓ ข้อ ประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องนี้ ๒ ข้อ และบอกคำถามหรือข้อสงสัยของเราเองมา ๑ ข้อ
๕. ให้เขียนสรุปเรื่องย่อๆ ลงในกระดาษการ์ดที่ครูเตรียมไว้ให้ แล้วส่งให้ครูเมื่อจบบทเรียน และก่อนออกนอกห้อง ให้เหมือนเป็นใบผ่านแดน หรือ exit card

กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

กว่าไทยจะคงดินแดนรูปชวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน

พลตรี ชัยวิทย์ ชยาภินันท์. กว่าไทยจะคงดินแดนรูปชวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, ๒๕๕๖, ๒๔๗ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ดอกเอ๋ยดอกสร้อย
หวังชนชาติราชภัฏไทยใคร่สังวร
กว่าจะเห็นเป็นรัฐช้อย่างนี้
ฝ่าทุกข์ยากตรากตรำน้ำตานอง

เรียงร้อยรอยตำนานผ่านอักษร
อุทาหรณ์สอนใจให้หมั่นตรง
หลากหลายวิถีกายคล้ายหม่นหมอง
อยากร่ำร้องบอกผองเพื่อนย่ำเตือนเอย

กลอนดอกสร้อย ๒ บทนี้ ผู้เขียนต้องการบอกเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษไทยได้อุทิศสหายพยายามและพลีชีพเพื่อปกป้องเอกราชอธิปไตยไทยจนเป็นประเทศไทยในทุกวันนี้ บทเรียนที่นำมาเป็น “อุทาหรณ์สอนใจ” คือ เหตุการณ์วิกฤตบ้านเมืองที่ชาติตะวันตกถือเอาความได้เปรียบทางการทหารที่เหนือกว่ารุกรานประเทศไทยในช่วงสมัยของพระมหากษัตริย์ ๓ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงกำหนดกติกาสันติภาพและกระบวนการปกป้องราชอาณาจักรไทยด้วยความสุขุม รอบคอบ มีพระวิสัยทัศน์ และพระราชทานแนวทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ไทยรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ และคงความเป็นราชอาณาจักรไทยสืบมาถึงปัจจุบันนี้

หนังสือ “กว่าไทยจะคงดินแดนรูปชวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน” นี้ ผู้เขียนได้นำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๓ จนถึงเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ในรัชกาลที่ ๕ มาร้อยกรองเป็นกลอนดอกสร้อยที่จบเป็นตอน รวม ๑๒๐ ตอน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของการสะสม “เงินถุงแดง” ที่ผ่านกาลเวลาและการเปลี่ยนแปลงของราชอาณาจักรไทยทั้งบริบททางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม จนสามารถนำไปจ่ายให้กับฝรั่งเศส

ในเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ เพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤติที่อาจนำไปสู่การสูญเสียดเอกราชของชาติไทยได้ ดังนั้น เมื่อนักเรียนได้อ่านหนังสือเล่มนี้จะได้รับทราบถึงพระวิริยภาพ พระราชปณิธานที่มุ่งมั่นและพระราชวิสัยทัศน์ของพระมหากษัตริย์ทั้ง ๓ พระองค์ ในการที่จะปกป้องและรักษาดินแดนไทยเอกราชของชาติ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่ไม่ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจตะวันตก

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ - ๕ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการต่างประเทศของไทยในยุคที่จักรวรรดินิยมตะวันตกแผ่ขยายอำนาจในภูมิภาคนี้ จนเกิดเหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาวิกฤตของชาติ
๒. ตระหนักและเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และบรรพบุรุษไทยที่ได้ร่วมมือกันปกป้องราชอาณาจักรและเอกราชของชาติไว้ได้
๓. ได้แนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของชาติและสังคมส่วนรวม

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง “กว่าไทยจะคงดินแดนรูปชวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน” แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน และบทนำ ดังนี้

บทนำ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการแต่งกลอนดอกสร้อยเรื่องนี้ขึ้นเพื่อให้คนไทยตระหนักในความเสียสละของบรรพบุรุษเพื่อรักษาเอกราชและชาติไทย และสักการะบุญคุณของครูเพื่อเป็นมงคลในการเขียนผลงานนี้ขึ้น

ส่วนที่ ๑ เหตุการณ์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งทรงพระอิสริยยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ได้รับมอบหมายให้กำกับราชการกรมพระคลังและกรมเจ้าท่า ซึ่งทำหน้าที่ด้านการค้าและการติดต่อระหว่างประเทศ ทรงพระปรีชาสามารถทางการค้า ทั้งสำเภาหลวงและสำเภาส่วนพระองค์ สร้างรายได้สู่ประเทศจำนวนมาก จนพระบาทสมเด็จพระเลิศหล้านภาลัย พระราชบิดาของพระองค์ตรัสเรียกว่า เจ้าสัว เมื่อพระองค์เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ได้ทรงปรับปรุงทางด้านเศรษฐกิจ เช่น ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษี ส่งเสริมอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และทรงเก็บเงินที่ได้จากการค้าต่างประเทศไว้ในถุงแดง รวบรวมไว้ในพระคลังข้างที่เป็นจำนวนมาก

ส่วนที่ ๒ เหตุการณ์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนามเดิม คือ สมเด็จเจ้าฟ้ามงกุฎ ทรงผนวชก่อนเสด็จขึ้นครองราชย์นานถึง ๒๗ ปี เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวจักรวรรดินิยมตะวันตกกำลังแผ่ขยายอำนาจเข้ามาในภูมิภาคเอเชีย พระองค์ทรงได้ศึกษาภาษาอังกฤษ ภาษาลาติน วิทยาการ ความเจริญของตะวันตก และติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่ต่างๆ ทำให้ทรงรู้เท่าทันความคิดของตะวันตก ได้ทรงเสด็จจรดงค์ไปในหัวเมืองจึงทรงรู้ความเป็นจริงของบ้านเมือง เมื่อขึ้นครองราชย์จักรวรรดินิยมตะวันตกใช้แสนยานุภาพทางทหารที่เหนือกว่าแผ่ขยายอำนาจเข้ามาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอังกฤษและฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกทั้งด้านการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และประเพณีวัฒนธรรม และทรงใช้นโยบายผ่อนปรนกับชาติมหาอำนาจตะวันตก เพื่อมิให้ตะวันตกใช้เป็นข้ออ้างในการยึดครองประเทศ

ส่วนที่ ๓ เหตุการณ์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวถึง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระนามเดิม คือ สมเด็จพระเจ้าจุฬาลงกรณ์ ทรงได้รับการอบรมสั่งสอนทางการปกครองจากราชบิดา คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงศึกษาภาษาอังกฤษและความเจริญของชาวตะวันตกเพื่อเตรียมพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ในยุคจักรวรรดินิยมตะวันตก พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ในขณะที่ยังทรงพระเยาว์ ที่ประชุมเจ้านายและขุนนางผู้ใหญ่จึงให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินจนกว่าพระองค์จะมีพระชนมพรรษาครบ ๒๐ พรรษา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อปฏิรูปประเทศ ให้เจริญก้าวหน้าและเพื่อรักษาเอกราชของชาติ ทรงปฏิรูปทางการเมืองการปกครองด้วยการยกเลิกการปกครองแบบเก่าและตั้งกระทรวง ๑๒ กระทรวงขึ้น ทางด้านสังคมทรงยกเลิกระบบไพร่ ทาส ส่งเสริมการศึกษา ระบบชลประทานและการคมนาคม ทางด้านเศรษฐกิจทรงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดเก็บภาษีอากร ระบบเงินตรา แต่ไทยก็ยังประสบปัญหาการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก เนื่องจากฝรั่งเศสเมื่อได้เวียดนามแล้วได้ขยายอำนาจเข้าไปในลาว ในบริเวณเขตแดนไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ เกิดการสู้รบกับทหารไทยมีผู้เสียชีวิตทั้ง ๒ ฝ่าย ไทยต้องยอมเสียดินแดนเมืองประเทศราชให้แก่ฝรั่งเศส ต่อมาฝรั่งเศสส่งเรือรบเข้ามาในแม่น้ำเจ้าพระยา เกิดการยิงโต้ตอบกันเกิดเป็นวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ขึ้น ฝรั่งเศสได้ยื่นคำขาดให้ไทยสละสิทธิในดินแดนเมืองประเทศราชที่อยู่บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส เสียเงินค่าปรับใหม่จำนวน ๒ ล้านฟรังก์ และเงิน ๓ ล้านฟรังก์เพื่อเป็นเงินประกันค่าเสียหาย เงินมัดจำ ๓ ล้านฟรังก์ เป็นเงินที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเก็บไว้ในถุงแดงรวมทั้งพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เจ้านายและข้าราชการต่างช่วยกันสละทรัพย์เงินทองช่วยชาติและบ้านเมือง แต่ฝรั่งเศสยังคงส่งกำลังยึดเมืองจันทบุรี และส่งเรือรบปิดอ่าวไทย จนกระทั่ง

ไทยต้องยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของฝรั่งเศสทั้งหมด ฝรั่งเศสจึงถอนกำลังทั้งหมด บทเรียนจาก
วิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ปรากฏในคำกลอนตอนจบของหนังสือว่า

สังเอยสังวร	บทเรียนสอนระลึกไว้ให้จงหนัก
รักษาถิ่นดินแดนแสนยากนัก	ต้องพิทักษ์ด้วยเลือดเนื้อเกื้อกูลกัน
กว่าจะเห็นธรรมมีรูปขวาน	เราต้องสานร่วมจิตคิดสร้างสรรค์
ร่วมกันคิดร่วมปัญหาช่วยฝ่าฟัน	ร่วมประจัญร่วมใจรักพิทักษ์เอย

แนวคิดหลัก

๑. ในสมัยรัชกาลที่ ๓ - ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นช่วงเวลาที่ยกวรรดินิยมตะวันตก
กำลังแผ่ขยายอำนาจเข้ามายังดินแดนไทย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทั้งสามพระองค์ได้ทรงดำเนินวิโศบาย
หลายด้าน และประกอบพระราชกรณียกิจหลายประการเพื่อรักษาเอกราชของไทย เหตุการณ์ที่
ร้ายแรงที่สุดคือ วิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ. ๒๔๓๖) ที่ฝรั่งเศสนำเรือรบฝ่าแนวป้องกันของไทย
ทำให้เกิดการสู้รบระหว่างกัน ในเวลาต่อมาฝรั่งเศสได้ยึดเมืองจันทบุรีและเมืองตราด ซึ่งไทยต้อง
สูญเสียดินแดน ทรัพย์สินเงินทองและผลประโยชน์ต่างๆ ให้แก่ฝรั่งเศส การศึกษาเรื่องราวในช่วง
เวลาดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยและบรรพบุรุษไทย
ที่ร่วมมือกันแก้ไขวิกฤตการณ์ดังกล่าว

๒. ดินแดนที่ไทยเสียให้กับฝรั่งเศสในสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ นั้นเป็นดินแดนของประเทศ
เพื่อนบ้านของไทยในปัจจุบัน ซึ่งอดีตเป็นเมืองประเทศราชของไทย ทั้งลาว กัมพูชา รัฐบางรัฐใน
คาบสมุทรมลายู โดยไทยมีนโยบายให้เจ้าเมืองที่เป็นเชื้อสายของชาตินั้นๆ ปกครองตนเอง แต่ต้อง
ส่งส่วยและเครื่องราชบรรณาการให้ไทยรวมทั้งกำลังไพร่พลมาช่วยทำสงคราม (การกล่าวถึงดินแดน
เหล่านี้ในประวัติศาสตร์ไทยจึงจำเป็นต้องระมัดระวังเพื่อมิให้เกิดความไม่เข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทย
กับประเทศเพื่อนบ้าน) ต่อมาประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ได้ตกเป็นเมืองขึ้นของชาติมหาอำนาจตะวันตก
และได้รับเอกราชภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ส่วนไทยเป็นประเทศเดียวที่ไม่ต้องตกเป็นเมืองขึ้น
ดังกล่าว เนื่องจากนโยบายอ่อนอ่อนผ่อนตามและการปรับปรุงประเทศทุกด้านให้ทันสมัยตามแบบ
ตะวันตกของพระมหากษัตริย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ และความร่วมมือของเจ้านายหรือเชื้อพระวงศ์
และขุนนางไทยในการแก้ไขวิกฤตการณ์ต่างๆ จึงสามารถรักษาเอกราชไว้ได้จนถึงทุกวันนี้

ข้อสังเกต

๑. เนื้อหาบางส่วนที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาตามความเข้าใจของผู้เขียน เช่น
การกระทำของพระยาชลยุทธโยธินชาวเดนมาร์ก ในวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ (หน้า ๒๓๖) การปฏิรูป

ประเทศทำให้เกิดความคุ้นเคยต่อกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ (หน้า ๑๓๘) เป็นต้น ซึ่งครูควรจะเสนอข้อมูลการวิเคราะห์เหตุการณ์ดังกล่าวให้ครบถ้วน เพื่อป้องกันอคติที่อาจเกิดขึ้นจากการศึกษาประวัติศาสตร์

๒. เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ใช้กลอนดอกสร้อยนำเสนอเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ซึ่งส่วนที่ดี คือ การสร้างอารมณ์และจินตนาการตามผู้เขียน แต่กลอนดอกสร้อยไม่สามารถให้รายละเอียดของเรื่องราวได้ครบถ้วน เช่น วิกฤตการณ์วังหน้า ซึ่งครูควรอธิบายเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

เนื่องจากหนังสือเรื่อง “กว่าไทยจะคงดินแดนรูปขวาน ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน” มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนอ่านทีละส่วน แล้วทำกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เหตุการณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (กลอนที่ ๑-๒๖)

ส่วนที่ ๒ เหตุการณ์สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กลอนที่ ๒๗-๖๐)

ส่วนที่ ๓ เหตุการณ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (กลอนที่ ๖๑-๑๒๐)

หรืออาจมอบหมายให้อ่านทั้งเล่ม ตามศักยภาพของนักเรียน แล้วทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

กิจกรรมที่ ๑ ให้นักเรียนทำรายงานตามประเด็นดังนี้

๑.๑ สรุปรายย่อของหนังสือ

๑.๒ แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนประทับใจในเรื่องใดของหนังสือเรื่องนี้

๑.๓ ยกเหตุการณ์ที่ปรากฏในหนังสือที่แสดงถึงความร่วมมือร่วมใจของบรรพบุรุษในการมีส่วนร่วมปกป้องเอกราชของชาติ

กิจกรรมที่ ๒ ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ (ครูอาจให้นักเรียนเขียนคำถามก่อนอ่าน เพื่อจะได้จับประเด็นได้ชัดเจน หรือเมื่ออ่านแล้วให้เขียนคำตอบ หรือแสดงความเข้าใจของตนเอง แลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ หน้าชั้นเรียน) ทั้งนี้ครูสามารถปรับและเลือกใช้คำถามเหล่านี้ตามความเหมาะสม ดังนี้

๒.๑ เหตุการณ์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

(๑) นิกรสโมสรสมมติคืออะไร และสำคัญอย่างไร

(๒) กรมคลังมีหน้าที่ครอบคลุมทางด้านใดบ้าง เปรียบเสมือนกระทรวงใดในปัจจุบัน

(๓) พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวที่สำคัญมีอะไรบ้าง

จงสรุปเป็นประเด็นให้ชัดเจน

(๔) ความว่า “เงินถุงแดงเรียงไว้ใกล้พระที่ เงินเหล่านี้ที่วีค่าพาณิชย์เพื่อสะสมเก็บ ไม่ใช่ให้สิ้นเปลือง เพื่อประเทืองนคราคราทุกซ์เอย” หมายถึงใคร ทำอะไร และอย่างไร จงอธิบาย

(๕) ข้อความใดที่แสดงถึงน้ำพระราชหฤทัยในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยสถานการณ์บ้านเมือง แม้ในวาระสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพ

๒.๒ เหตุการณ์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

(๑) บทบาทของชาติมหาอำนาจตะวันตกที่คุกคามเอกราชของชาติในสมัยรัชกาลที่ ๔ ปรากฏในหนังสือเรื่องอะไรบ้าง จงสรุปเป็นประเด็น

(๒) วิธีการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้กับการคุกคามของ ประเทศตะวันตกเป็นอย่างไร จงสรุปเป็นประเด็นให้ครอบคลุมทางด้านการค้า การทูต ความมั่นคง ทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย

(๓) กลุ่ม ร.ศ. ๑๐๓ คือ กลุ่มใดและมีเป้าหมายอะไร

(๔) พระยอดเมืองขวาง คือใครและก่อวีรกรรมใด สรุปสั้นๆ ให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นในกรณีดังกล่าว

(๕) ความหมายของ “ยิ้มเอ๋ยยิ้มจมูก เอาตัวผูกพืงพาอากาศเขา” คือ เรื่องใด จงแสดงความคิดเห็นของนักเรียนประกอบ

กิจกรรมที่ ๓ ให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุและเหตุการณ์กรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๖ เงื่อนไขที่ฝรั่งเศสเรียกร้องให้ไทยปฏิบัติตามและผลกระทบของเหตุการณ์ดังกล่าว

พัฒนาการของธงชาติไทย

กฤษฎา ไพรวรรณ์. **พัฒนาการของธงชาติไทย**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์, ๒๕๕๓. ๑๐๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“ธงชาติ และเพลงชาติไทย คือ สัญลักษณ์ของความเป็นไทย เราจงร่วมใจกันยืนตรงเคารพธงชาติ เพื่อความภาคภูมิใจในเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย”

ข้อความดังกล่าวนี้เป็นประโยคที่กรมประชาสัมพันธ์จะใช้เปิดขึ้นก่อนการเปิดเพลงชาติไทย ซึ่งแม้ว่ารัฐบาลพยายามรณรงค์ให้คนไทยแสดงออกถึงความรักและความสามัคคีของคนในชาติผ่านการเคารพธงชาติร่วมกันในเวลา ๐๘.๐๐ น. และ ๑๘.๐๐ น. ทุกวัน แต่เราก็ยังพบเห็นคนไทยจำนวนมากไม่น้อยที่ละเลยและไม่เห็นความสำคัญในการแสดงความเคารพต่อธงชาติและเพลงชาติไทย สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาและความสำคัญของสัญลักษณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้ ส ๔.๓ กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้น “เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย” หนังสือเรื่อง “พัฒนาการของธงชาติไทย” ซึ่งแต่งและตรวจสอบโดยอาจารย์ผู้สอนประวัติศาสตร์ ในคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้นำเสนอสาระความรู้ที่ได้จากการสืบค้นจากหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะพระราชบัญญัติที่ประกาศใช้ในรัชกาลต่างๆ มีการอ้างอิงที่มาของข้อมูล เนื้อหาจึงมีความน่าเชื่อถือและลุ่มลึกเพียงพอ อันจะช่วยเติมเต็มความเข้าใจเกี่ยวกับธงชาติไทยและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาแต่ละประเด็นอย่างสั้นๆ แต่ครอบคลุมสาระสำคัญจึงเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจเรื่องความเป็นไทยเพิ่มขึ้นได้เป็นอย่างดี

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. รู้และเข้าใจพัฒนาการของธงชาติไทยที่มีอย่างต่อเนื่องยาวนาน
๒. มีจิตสำนึก และภาคภูมิใจในธงชาติไทย ในการเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย ความเป็นเอกราช และความเสียสละของบรรพบุรุษไทย
๓. ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในการเคารพธงชาติ ด้วยกรณียืนตรง และน้อมรำลึกถึงคุณความดีที่บรรพบุรุษไทยที่ได้สร้างสรรค์ให้ชาติไทยเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมนานาชาติ สืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง พัฒนาการของธงชาติไทย แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๗ บท ดังนี้

- (๑) บทนำ กล่าวถึง สภาพการณ์ปัจจุบันในการยืนตรงเคารพธงชาติไทย การจัดทำโครงการ “ไทยสามัคคี ไทยเข้มแข็ง” พ.ศ. ๒๕๕๒ ของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนแสดงออกถึงความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ

(๒) **กำเนิดธงและธงชาติสากล** กล่าวถึง ความสำคัญของธงในฐานะเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งในสังคมมนุษย์ ประวัติการใช้ธงเป็นสัญลักษณ์ในกองทัพตั้งแต่สมัยโบราณ ธงในคติความเชื่อทางศาสนา และธงชาติสากลหรือธงชาติของชาวตะวันตก ซึ่งมีพัฒนาการสืบต่อมาเป็นธงของขุนนางในระบบฟิวด์ล ธงประจำทัพของชาวยุโรปในสงครามครูเสด ธงที่บ่งบอกสัญชาติเรือในการค้าทางทะเล และธงประจำชาติในปัจจุบัน

(๓) **ธงสยามตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย** กล่าวถึงวิวัฒนาการของธงชาติไทย เริ่มจากการใช้ธงสีแดง เป็นสัญลักษณ์ในเรือสินค้าของไทยและได้กลายเป็นธงชาติไทยอย่างไม่เป็นทางการในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และใช้ต่อมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยแวดล้อม รวมทั้งเกิดธรรมเนียม การตั้งเสาธงบนบกและชักธงขึ้นสู่ยอดเสาของชาวตะวันตกที่ตั้งถิ่นฐานในไทย

(๔) **ธงสยามในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** กล่าวถึง สาเหตุการปรับแก้ไขธงชาติไทยที่ใช้แต่เดิม โปรดเกล้าฯ ให้มีเฉพาะรูปช้างเผือกอยู่กลางธงแดง ให้เป็นธงชาติสยาม แล้วทรงประดิษฐ์ธงประจำพระองค์เรียกว่า ธงมหามงกุฏ และธงไอยราพต สำหรับรัฐบาล ในสมัยนี้ธงชาติของไทยได้ถูกนำไปแสดงที่ประเทศในยุโรปเป็นครั้งแรก

(๕) **ธงสยามในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** กล่าวถึง รัชกาลที่ ๕ ได้เปลี่ยนแปลงธงที่ใช้ในสมัยรัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้มีกฎหมายว่าด้วยรูปแบบธงและการใช้ธงตามวาระโอกาสต่างๆ ในสมัยนี้ยังมีความนิยมใช้ธงชาติสยามเป็นเครื่องประดับบริเวณสถานที่ในโอกาสสำคัญต่างๆ ด้วย

(๖) **กำเนิดและความสำคัญของธงไตรรงค์** กล่าวถึง ธงชาติสยามมักใช้ในการบ่งถึงสัญชาติของเรือที่ค้าขายกับต่างประเทศเป็นสำคัญ ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ประกาศใช้กฎหมายธง ซึ่งกำหนดให้มีธงราชการสำหรับใช้ในเรือหลวงและสถานที่ราชการ ต่อมาได้โปรดเกล้าฯ ให้ทำธงชาติเป็นแถบสีแทน และปรับปรุงมาเป็นธงไตรรงค์ในปัจจุบันนี้

(๗) **บทส่งท้าย** กล่าวถึง บทบาทของธงชาติไทยในการเป็นสัญลักษณ์ความเป็นไทยเอกราชของชาติและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ โดยรัฐบาลได้วางระเบียบว่าด้วยการใช้ธงชาติในวาระต่างๆ และการทำความเคารพธงชาติ เพื่อให้ชาวไทยเห็นความสำคัญและร่วมกันยืนตรงเคารพธงชาติ

แนวคิดหลัก

๑. ในปัจจุบันธงชาติไทยหรือธงไตรรงค์เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย แสดงถึงความเป็นเอกราชและเกียรติภูมิของประเทศไทยที่ทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ ซึ่งสังคมโลกถือเป็นสัญลักษณ์สากล

(เช่นเดียวกับสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ หรือสัญลักษณ์ในแผนที่ที่ทุกสังคมจะสื่อความหมายตรงกัน) พลเมืองของทุกชาติไม่ใช่เฉพาะชาติตนควรแสดงความเคารพด้วยการยืนตรง ดังที่เราได้พบเห็นเสมอ ในการแข่งขันกีฬา การประชุมนานาชาติ และในพิธีการสำคัญในระดับประเทศและระหว่างประเทศ หากเราไม่ปฏิบัติอาจได้รับการดูถูกเหยียดหยามว่าไม่รู้จักรัชมารยาทสากลที่พึงปฏิบัติต่อกัน

๒. ธงชาติไทยเป็นสัญลักษณ์ความเป็นไทย ซึ่งสะท้อนความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ชาติไทย ที่มีความสัมพันธ์กับนานาชาติอื่นๆ ทั้งด้านการค้าและการเมืองระหว่างประเทศ รวมทั้งการรับและ แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำไปเชื่อมโยงสร้างจิตสำนึกในความภูมิใจในความเป็นไทย ภูมิใจในความเป็นเอกราชที่บรรพบุรุษไทยได้ปกป้องรักษาประเทศชาติไทยไว้จนถึงปัจจุบันนี้

๓. ธงชาติไทยมีประวัติความเป็นมาและมีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนตามบริบทสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ทางสังคม ซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาของผู้นำของชาติ โดยเฉพาะวิเทโศบายของ พระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงนำพาประเทศให้เจริญทัดเทียมและได้รับการยอมรับจากนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจตะวันตกในยุคจักรวรรดินิยม ทำให้ไทยมีฐานะทางการเมืองระหว่าง ประเทศมั่นคงยิ่งขึ้น

๔. ความสำคัญของธงชาติไทยในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกราช และความเสียสละ ของบรรพบุรุษไทยที่ปรากฏเด่นชัดในหนังสือเล่มนี้ คือ

(๑) เหตุการณ์ที่ฝรั่งเศสยึดเมืองตราดและปลดธงชาติไทยลงจากยอดเสาเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖

(๒) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงออกแบบธงไตรรงค์ เพื่อให้มีความสง่างามสมกับการเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย และเป็นเครื่องหมายในการเข้าร่วมกับฝ่าย สัมพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ ๑ โดยโปรดเกล้าฯ ให้กองทหารไทยนำธงไตรรงค์ไปร่วมในสงคราม ดังกล่าวด้วย ดังความในพระราชนิพนธ์ว่า

“...จัดริ้วเข้าเป็นไตรรงค์ จึงเป็นสีธง ที่รักแห่งเราชาวไทย
ทหารอวดร่นนำไป ยงยุทธวิชัย วิชิตก็กู้เกียรติสยาม”

๕. ระเบียบการชัก ใช้ และแสดงธงชาติไทย มีระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนปรากฏใน พระราชบัญญัติหลายฉบับ ในปัจจุบันยึดถือหลักการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๒๙ (แก้ไขเพิ่มเติม ๒ ครั้ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๖ และ พ.ศ. ๒๕๔๗) ซึ่งควรควรเสนอแนะให้นักเรียนได้ศึกษา เพิ่มเติม โดยเฉพาะเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่สมควรต่อธงชาติ

ข้อสังเกต

๑. หนังสือเรื่อง พัฒนาการของธงชาติไทย เล่มนี้ เป็นการพิมพ์สีขาวดำ จึงไม่สามารถแสดง

แถบสี หรือรูปสัญลักษณ์ให้เหมือนจริงได้ ครูสามารถแนะนำให้เด็กสืบค้นในอินเทอร์เน็ตเพิ่มเติมหรือรวบรวมภาพธงชาติไทยมาจัดนิทรรศการ

๒. ส่วนวนที่ใช้ในหนังสือที่เรียกว่า ภูมิภาคตะวันออก หมายถึง ดินแดนของทวีปเอเชีย ส่วนภูมิภาคตะวันตก หรือ โลกตะวันตก หมายถึง ดินแดนของทวีปยุโรปและอเมริกา

๓. เนื้อหาในหนังสือมีการอ้างอิงบุคคลในประวัติศาสตร์ ซึ่งครูควรอธิบายเพิ่มเติม หรือมอบหมายให้เด็กศึกษาเพิ่มเติมก่อนการอ่านหนังสือ เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

(๑) ออกพระศักดิ์สงคราม ผู้บังคับการป้อมวิชัยนทร์ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

(๒) พระยาอภัยภูเบศร์ ผู้ว่าราชการเมืองพระตะบองในสมัยสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

(๓) หม่อมราชโชทัย ราชทูตสยามเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับอังกฤษ และเซอร์จอห์น เบาว์ริง ราชทูตอังกฤษที่เดินทางมาประเทศไทยและทำสนธิสัญญาการค้าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

เนื่องจากหนังสือเรื่อง พัฒนาการของธงชาติไทย มีเนื้อหาไม่ยาวมากนัก ครูอาจมอบหมายให้นักเรียนอ่านทั้งเล่ม แล้วทำกิจกรรมหลังการอ่านส่งครูตามเวลาที่กำหนด หรืออาจมอบหมายให้อ่านทีละบท หรือ ๒ – ๓ บท แล้วทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมต่อไปนี้จะให้ผู้สอนเลือกใช้ตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามควรเป็นกิจกรรมเดี่ยว ซึ่งจะส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือทุกคน

กิจกรรมที่ ๑

ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้ทั้งเล่ม แล้วให้นักเรียนจัดทำรายงานตามประเด็นต่อไปนี้

๑.๑ สรุปเรื่องย่อของหนังสือ

๑.๒ จัดทำเส้นเวลา หรือ Timeline ซึ่งมีเฉพาะเวลา และเหตุการณ์ (ใคร ทำอะไร ที่ไหน) เพื่อแสดงวิวัฒนาการของธงชาติไทย

๑.๓ ระบุความรู้อื่นๆ ที่ได้นอกเหนือจากเรื่องธงชาติไทย

๑.๔ แสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนประทับใจในเรื่องใดของหนังสือเล่มนี้

๑.๕ แสดงความคิดเห็นว่า ทำไมคนไทยควรยึดธงชาติเพื่อความเป็นเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย

๑.๖ นำเสนอแนวทางการรณรงค์ให้คนไทยเคารพธงชาติและน้อมรำลึกถึงความสำคัญของชาติในการเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทย ความเป็นเอกราชและความเสียสละของบรรพบุรุษไทย

กิจกรรมที่ ๒ มอบหมายให้นักเรียนอ่านที่ละบทหรือ ๒ – ๓ บทต่อครั้ง (โดยวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหนังสือนอกเวลาต่อเนื่อง) ครูควรตั้งคำถามให้เด็กอธิบายและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่นำเสนอไว้ เช่น อาจแจ้งให้นักเรียนทราบประเด็นที่ต้องอธิบาย (หรือตอบ) ก่อนอ่าน เพื่อจะได้จับประเด็นได้ชัดเจน หรือเมื่ออ่านแล้วให้เขียนตอบ หรือแสดงความเข้าใจของตนแลกเปลี่ยนกับเพื่อนหน้าชั้นเรียน ทั้งนี้ครูสามารถปรับและเลือกใช้คำถามเหล่านี้ตามความเหมาะสม ดังนี้

(๑) บทนำ

๑. โครงการไทยสามัคคี ไทยเข้มแข็งของสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒ มีกิจกรรมและเป้าหมายหลักคืออะไร

๒. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ที่ธงชาติไทย คือ สัญลักษณ์ของความเป็นไทย จงอธิบาย

(๒) กำเนิดธงและธงชาติสากล

๑. มนุษย์ในสังคมยุคโบราณของโลกใช้ธงเพื่อกิจการใด และเหตุใดจึงปกป้องธงของตนไว้ด้วยชีวิต

๒. ชาติใดนำพระฉายาลักษณ์ของกษัตริย์มาประดับไว้ที่ธงชาติเป็นชาติแรก

๓. ธงปฏิภาณหรือธงตะขาบ มีกำเนิดมาจากที่ใดและใช้ในกิจการใด

๔. คำกล่าวที่ว่า “ธงชาติสากลเริ่มพัฒนาขึ้นในโลกตะวันตก โดยมีบทบาทเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน” มีความหมายถึงเหตุการณ์ใด ในช่วงเวลาใด

๕. ธงที่มีฐานะเป็นศูนย์รวมกลุ่มคนที่มีความคิดหรือมีอาชีพร่วมกัน คือธงอะไร และเกิดขึ้นเมื่อช่วงเวลาใด

๖. ทำไมเรือสินค้าระหว่างประเทศจึงต้องติดธงไว้กับเสาเรือ

๗. สีและกลุ่มสีในธงชาติที่มีความหมายและได้รับการยอมรับกันทั่วไปในสังคมโลก ได้แก่ สีอะไรบ้าง และหมายถึงอะไร

๘. นักเรียนเห็นว่าอะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธงชาติของชาติต่างๆ มีความแตกต่างกัน จงแสดงความคิดเห็นพร้อมเหตุผลประกอบ

(๓) ธงสยามตั้งแต่กรุงศรีอยุธยาถึงแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

๑. ในสมัยอยุธยาเราใช้ธงในกิจการใดบ้าง

๒. ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชใช้ธงแบบใดแทนธงชาติไทย อย่างไม่เป็นทางการ

๓. ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ธงเรือหลวงกับธงเรือราษฎร แตกต่างกันอย่างใด

๔. เพราะเหตุใดรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงปรับปรุงธงที่ใช้ในสมัยอยุธยา และทรงใช้รูปใด เพราะเหตุใด

๕. เพราะเหตุใดรัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จึงปรับปรุงธงที่ใช้ในเรือหลวง และทรงใช้รูปใด เพราะเหตุใด

๖. ธรรมเนียมการตั้งเสาธงเกิดจากสาเหตุใด

(๔) ธงสยามในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑. เพราะเหตุใดรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จึงปรับปรุงธงที่ใช้ในเรือหลวงที่ประดิษฐ์ขึ้นในรัชกาลที่ ๒ ปรับปรุงอย่างไร ทรงใช้รูปใดและเพราะเหตุใด

๒. รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐ์ธงใดขึ้นใหม่และมีรูปลักษณะอย่างไร

๓. ธงชาติสยามปรากฏสู่สังคมโลกในเวทีความสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นครั้งแรกเมื่อใด

๔. ธงจอมเกล้าใช้ในกิจการใดบ้าง

๕. ธงรูปช้าง ๓ เศียรใช้ในการใด

๖. เพราะเหตุใดชาวต่างประเทศ จึงกล่าวว่า “กรุงเทพฯ เป็นเมืองแห่งเสาธง” จงอธิบาย

(๕) ธงสยามในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

๑. ในสมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีการปรับปรุงธงอย่างไรบ้าง จงอธิบาย

๒. กฎหมายที่เกี่ยวข้องธงในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีกี่ฉบับ สาระสำคัญเป็นอย่างไร

๓. ความนิยมในการใช้ธงชาติสยามตกแต่งบริเวณสถานที่ต่างๆ มีขึ้นครั้งแรกเมื่อใด และนิยมใช้ในวาระใด

(๖) กำเนิดและความสำคัญของธงไตรรงค์

๑. ก่อนสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สัญลักษณ์ความเป็นรัฐชาติไทยคืออะไร และเพราะเหตุใด

๒. ธงราชการเกิดขึ้นเมื่อใด ใช้ในกิจการใดและมีรูปลักษณะแบบใด

๓. ธงทหารเรือในสมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นอย่างไร จงอธิบายความเป็นมา

๔. เพราะเหตุใดรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จึงปรับปรุงธงชาติสยามให้เป็นธงแถบสีแทนธงช้างเผือก

๕. รัชกาลที่ ๖ ทรงพระราชทานความหมายของสีในธงไตรรงค์ไว้อย่างไร จงอธิบาย

๖. ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับธงไตรรงค์ทางด้านใดบ้าง จงอธิบายกิจกรรมที่รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ธงชาติและการเคารพธงชาติไทย

(๗) บทส่งท้าย

๑. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ในคำกล่าวที่ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้นำประเทศไทยสู่ความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน” โปรดแสดงความคิดเห็นและยกตัวอย่างประกอบ

๒. เหตุใดคนไทยจึงควรยึดตรงเคารพธงชาติ และรำลึกถึงความเป็นเอกราชที่บรรพบุรุษไทยได้ปกป้องรักษาไว้ จงแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

๓. บทบาทของธงชาติไทยในฐานะเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นเอกราชของชาติไทยเป็นอย่างไร จงอธิบายพร้อมยกเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์มาสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว

กิจกรรมที่ ๓

ครูมอบหมายให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือเล่มนี้ในเวลาที่กำหนดแล้วจัดกิจกรรมประกวดการเขียนความเรียง เรื่อง ธงชาติไทยสัญลักษณ์ความเป็นไทย โดยครูกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนให้ชัดเจน และนำผลงานยอดเยี่ยมเผยแพร่และมอบรางวัลเพื่อเป็นกำลังใจให้นักเรียน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินจากผลงานของนักเรียนที่ได้ทำกิจกรรมหลังการอ่านในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - ๑.๑ ตรงตามเวลาที่กำหนด
 - ๑.๒ ประเด็นนำเสนอครบถ้วน และถูกต้อง
 - ๑.๓ แสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ และสะท้อนจิตสำนึกและภูมิใจในธงชาติไทย
๒. สังเกตพฤติกรรมในการทำความเคารพธงชาติไทย และสัญลักษณ์ความเป็นไทยอื่นๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วิกฤตติการณ ร.ศ. ๑๑๒ ป้อมพระจุลจอมเกล้ากับการรักษาเอกราชของชาติ

วุฒิชัย มूलศิลป์. วิกฤตติการณ ร.ศ. ๑๑๒ ป้อมพระจุลจอมเกล้ากับการรักษาเอกราชของชาติ. กรุงเทพฯ: ต้นฉบับ, ๒๕๕๗. ๒๐๘ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

วิกฤติการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ หรือกรณีพิพาทไทย – ฝรั่งเศส ร.ศ. ๑๑๒ ถือเป็นเหตุการณ์คับขันของสยามประเทศอย่างแท้จริง เหตุการณ์ดังกล่าวถึงจะเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่เป็นเรื่องสำคัญที่เยาวชนคนไทยรุ่นหลังต้องเรียนรู้เพราะเกี่ยวกับเอกราชของประเทศชาติ ซึ่งเกิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้พ้นจากการเข้าครอบงำและบีบบังคับจากมหาจักรวรรดินิยมคือประเทศฝรั่งเศส และเพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ ดังพระราชหัตถเลขาถึงเสนาบดี ในวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๖ ว่า “ฉันรู้ตัวชัดอยู่ว่าถ้าความเป็นเอกราชของกรุงสยามสิ้นสุดไปเมื่อใด ชีวิตฉันก็คงจะสิ้นสุดตามไปเมื่อนั้น” ด้วยปณิธานดังกล่าวพระองค์ทรงดำเนินการหลายประการ เพื่อรักษาเอกราชของชาติไว้ไม่เพียงแต่การทูต ซึ่งมักเป็นคำอธิบายแต่เดิมมา แต่ทรงดำเนินการป้องกันด้านกำลังทหารด้วยประเด็นหลังนี้เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ที่ทรงดำเนินการด้วยการสร้างป้อมสมัยใหม่ที่พระราชทานนามว่า “ป้อมพระจุลจอมเกล้า” ป้อมนี้ติดตั้งปืนใหญ่แบบใหม่ที่มีอำนาจในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินการทั้งหมดได้มาจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น ยิ่งกว่านั้นพระองค์ทรงทดลองยิงปืนด้วยพระองค์เองด้วย

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ได้รู้เรื่องราวและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกรณี ร.ศ. ๑๑๒
๒. ได้ตระหนักถึงความรักชาติของคนไทย ที่ได้ปกป้องเอกราชและอธิปไตยอย่างกล้าหาญ และมีประสิทธิภาพสามารถรักษาประเทศไว้ได้ ไม่ตกเป็นเมืองขึ้นของจักรวรรดินิยม

เนื้อหาโดยสรุป

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีใหม่ ได้สร้างป้อมต่างๆ รอบพระราชวัง และได้ดำเนินการต่อมารัชกาลที่ ๒ – ๔ และรัชกาลที่ ๕ ทั้งนี้เพื่อป้องกันพระนครจากข้าศึกที่มาจากทั้งทางบกและทางทะเล ข้าศึกที่เข้ารุกรานไทยในสมัยแรกๆ ได้แก่พม่าและเวียดนามเป็นส่วนใหญ่ หลังจากนั้นก็มีพวกจักรวรรดินิยมได้แก่อังกฤษและฝรั่งเศสได้เข้ามาคุกคามประเทศไทย จนพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริสกับเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ก่อนการเสด็จสวรรคตว่า “การศึกษาสงครามข้างญวนข้างพม่าก็เห็นจะไม่มีแล้ว จะมีอยู่ก็แต่ข้างพวกฝรั่ง ให้ระวังให้ต้อย่าให้เสียที่แก่เขาได้”

ดังนั้น ตลอดรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงเตรียมป้องกันพวกฝรั่งโดยตลอด จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ การคุกคามของจักรวรรดินิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รุนแรงมากขึ้น พระองค์ทรงปฏิรูปบ้านเมืองเพิ่มขึ้น

จากที่เคยทรงดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ก่อนครองราชสมบัติ เพื่อให้จักรวรรดินิยมเห็นว่าประเทศไทยหรือสยามก็มีความเจริญทันสมัยเหมือนยุโรป ถึงกระนั้นก็ยังทรงหวังพระราชหฤทัยว่าจะถูกคุมคามจากศัตรูอยู่ดี โดยเฉพาะศัตรูที่มาทางเรือจึงทรงสร้างป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้น พร้อมติดตั้งปืนใหญ่สมัยใหม่

ในเดือนกรกฎาคม ร.ศ. ๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖) นั้นเองฝรั่งเศสปัจจามิตรได้ฉวยโอกาสตีฝ่าป้อมพระจุลจอมเกล้าในขณะที่การป้องกันยังไม่พร้อม และยังไม่มีความชำนาญในการใช้อาวุธที่เพิ่งติดตั้งเสร็จใหม่ๆ ในที่สุดเรือรบของฝ่ายปัจจามิตรก็สามารถผ่านเข้าไปถึงกรุงเทพฯ

การที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า และป้อมผีเสื้อสมุทรไม่สามารถต้านทานการตีฝ่าของเรือรบปัจจามิตร ทำให้ฝ่ายไทยต้องเผชิญกับการประกาศปิดปากอ่าว การยื่นคำขาด เพื่อเรียกร้องผลประโยชน์จากไทย รวมทั้งยึดเมืองจันทบุรีและตราดในเวลาต่อมา วิธีทางเลือกคือการดำเนินการทางทูต ซึ่งทำให้ไทยเสียดินแดนที่เป็นประเทศราชเสียเงินค่าปฏิกรรมสงคราม และยังมีผลต่อเนื่องมาจนทำให้มีการเสียดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองไปหลายครั้ง

แนวคิดหลัก

๑. แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการปกป้องเอกราชและอธิปไตยของประเทศ
๒. ได้รู้ประวัติศาสตร์สำคัญในยุคจักรวรรดินิยมที่เข้ามาคุกคามและล่าเมืองขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียง
๓. ได้ตระหนักในความรักชาติของคนไทยที่ต่อสู้กับปัจจามิตรโดยไม่หวั่นกลัวแม้จะด้อยกว่าทุกด้าน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ให้เขียนรายงานเรื่อง ร.ศ. ๑๑๒ พอสังเขป
๒. ให้รายงานความรู้ความเข้าใจ และความคิดเห็นในห้องเรียน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

พิจารณาจากข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ที่ให้นักเรียนรายงานโดยการเขียน และโดยจากรว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องและสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด

ศึก ๙ ท้าพ อารังรัฐ พิพัฒน์สยาม

วงเดือน นาราสะจัจ และคณะ. **ศึก ๙ ท้าพ อารังรัฐ พิพัฒน์สยาม**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕. ๔๐๙ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา
ถูกหลานหลอนโหลนภายหน้า
อนาคตจะได้มีประเทศไทย

ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
หน้าที่เรารักษาสืบไป
จะได้มีพสุธาอาศัย
มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย...

ข้อความส่วนหนึ่งของเพลง “เราสู้” ที่นายสมภพ จันทรประภา ได้ประพันธ์จากพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โดยพระองค์ได้พระราชนิพนธ์ทำนองเพลงดังกล่าว เพลงเราสู้ นับเป็นหนึ่งในเพลงปลุกใจที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้คนไทยตระหนักถึงวีรกรรมของ บรรพบุรุษที่เสียสละชีวิตปกป้องดินแดนไทยสืบมา และบทบาทหน้าที่ของชาวไทยที่จะ “ปกบ้าน ป้องเมือง” สืบต่อไป แต่เนื่องจากเหตุการณ์สงครามที่แสดงวีรกรรมการปกป้องบ้านเมืองดังกล่าว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนานแล้วในอดีต ทั้งในปัจจุบันในยุคความเจริญทางเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ เยาวชนไทยมักให้ความสนใจเรื่องที่ทันสมัยหรือวิทยาการความก้าวหน้าที่มาสู่อนาคตมากกว่าการ ย้อนพินิจถึงเหตุการณ์สำคัญในอดีต ทำให้ละเลยความสำคัญของการเสียสละเพื่อส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตน ดังนั้นการเรียนรู้และเข้าใจเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ปลายสมัย อยุธยาจนถึงต้นรัตนโกสินทร์ที่กองทัพพม่าบุกกรุกเข้ามาโจมตีไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งบรรพบุรุษไทย ได้ร่วมมือกันต่อสู้โดยใช้ยุทธวิธีต่างๆ และเต็มกำลังจึงสามารถปกป้องชาติไทยไว้ได้ อาจจะช่วย ให้เยาวชนไทยตระหนักในความสำคัญถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่ควรมีต่อชาติบ้านเมือง เฉกเช่น บรรพบุรุษในอดีต

หนังสือเรื่อง **ศึกเก้าทัพ อารมย์ พิพัฒน์สยาม** ได้ประมวลเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงอยู่ของกรุงรัตนโกสินทร์และประเทศไทยในปัจจุบัน เพราะพม่ายกทัพใหญ่แบ่งออกเป็น ๙ ทัพ เข้าโจมตีประเทศไทย แต่พมามีได้ประสบชัยชนะเพราะคนไทยทุกหมู่เหล่าต่างมีความรักและหวงแหนแผ่นดิน ได้ร่วมมือกันปกป้องอธิปไตยของชาติไว้ได้ หนังสือเล่มนี้เขียนโดยคณะอาจารย์ประวัติศาสตร์ที่ได้สืบค้นข้อเท็จจริงจากเอกสารทางประวัติศาสตร์จำนวนมากทั้งของไทย พม่า และตะวันตก และนำมาเรียบเรียงให้อ่านง่าย สร้างความเข้าใจเรื่องราวและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเป็นมาของไทยตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาจนถึงต้นรัตนโกสินทร์ มีการนำภาพเก่าในอดีตจิตรกรรมฝาผนัง แผนที่โบราณ ภาพปัจจุบัน บทร้อยกรอง และข้อความในเอกสารทางประวัติศาสตร์มาช่วยสนับสนุนเรื่องราวทำให้เนื้อหาในหนังสือดังกล่าวมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ที่สำคัญเนื้อหาในหนังสือได้สะท้อนถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ไทยที่ได้ทรงปกป้องบ้านเมือง และทำนุบำรุงบ้านเมืองจนรุ่งเรืองถึงวันนี้ได้อย่างชัดเจน เสริมสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้ผู้อ่านเกิดความภูมิใจในบรรพบุรุษของไทย รัก และอ้างความเป็นไทยสืบต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่ปลายสมัยอยุธยาที่ทำให้เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช สาเหตุสงครามระหว่างไทยกับพม่าตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสงครามเก้าทัพ และการสร้างความมั่นคงทั้งด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

๒. ตระหนักและเห็นความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย และบรรพบุรุษไทยที่มีความรักและหวงแหนแผ่นดิน รวมทั้งความสมัครสมานสามัคคีในการปกป้องเอกราชและสร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรืองให้ประเทศชาติสืบมาถึงปัจจุบัน

๓. ภูมิใจในความเป็นไทยสะท้อนในภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเห็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง **“ศึกเก้าทัพ อารมย์ พิพัฒน์สยาม”** แบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน มีสาระสำคัญดังนี้
ภาคแรก อยุธยาถึงฟ้า ลอยสวรรคต ลงถา กล่าวถึง ความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา สาเหตุที่นำไปสู่การเสียกรุงศรีอยุธยาใน พ.ศ.๒๓๑๐ และศึกระหว่างไทยกับพม่าที่มีอย่างต่อเนื่องหลายครั้ง วีรกรรมชาวบ้านบางระจัน เหตุการณ์ภายหลังการเสียกรุงศรีอยุธยา การกอบกู้เอกราชของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช การฟื้นฟูแผ่นดินสมัยธนบุรี จนถึงการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานีแห่งใหม่ใน พ.ศ. ๒๓๒๕

ภาคที่สอง อารงขอบขัณฑสีมา กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าตั้งแต่สมัยอยุธยา สาเหตุที่ทำให้เกิดสงครามระหว่างไทยกับพม่าตั้งแต่สงครามครั้งที่ ๑ คือ ศึกเชียงกราน ผลของ สงครามจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการทำศึกเก้าทัพซึ่งเป็นสงครามใหญ่ที่สุดและสำคัญที่สุดในสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งพม่ายกทัพไพร่พลจำนวนมากมาตีไทยหลายทิศทางตั้งแต่เหนือจดใต้ ยุทธวิธีการทำสงครามของไทย สงครามครั้งต่อมาภายหลังศึกเก้าทัพจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ ไทยทำศึก เชียงตุงซึ่งเป็นสงครามครั้งสุดท้ายในสมัยรัตนโกสินทร์

ภาคที่สาม จำหลักบรรรรัตน พิพัฒน์สยาม กล่าวถึง การจัดระเบียบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น รัชกาลที่ ๑ - ๓ การทำนุบำรุงเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้ราชอาณาจักรขยายตัวอย่างกว้างขวาง การค้าภายในและภายนอก เจริญรุ่งเรือง มีการจัดระเบียบชุมชนต่างชาติและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และความเจริญรุ่งเรืองทางด้าน ศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดต่อมาจนถึงปัจจุบันนี้

แนวคิดหลัก

๑. เนื่องจากเนื้อหาเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่า ซึ่งเป็นเรื่อง ความขัดแย้งของไทยกับเพื่อนบ้านในอดีต ส่วนปัจจุบันเป็นเรื่องของการสร้างความปรองดองระหว่าง รัฐในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในความร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียน ภายใต้คำขวัญที่ว่า “วิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว” จึงมีความจำเป็นที่ครูต้องอธิบายเพิ่มเติมให้ นักเรียนเข้าใจบริบทสภาพแวดล้อมและแนวคิดเกี่ยวกับ “ความเป็นประเทศ” ทางอำนาจทางการเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน กล่าวถึงในสมัยโบราณ อาณาจักรจะยิ่งใหญ่และมี เสถียรภาพทางการเมืองอย่างมั่นคงขึ้นอยู่กับพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ การขยาย ขอบเขตอำนาจทางการเมืองเหนือรัฐต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ส่วนอำนาจทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับกำลังคน หรือแรงงานสำหรับการบุกเบิกที่ดินสำหรับการเพาะปลูก ภาษีอากร และการสร้างสาธารณสมบัติ เช่น ขุดคลอง สร้างวัดและวัง และทรัพยากรซึ่งจะกลายเป็นสินค้าซึ่งเป็นที่มาของรายได้ของรัฐ ดังนั้นขอบเขตดินแดนของอาณาจักรหนึ่งๆ จึงไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งทางการเมืองของ พระมหากษัตริย์ และแต่ละรัฐล้วนมีความจำเป็นที่จะสร้างความมั่นคงทางการเมือง และใช้วิธีการ แผลขยายอำนาจด้วยการทำสงคราม การกวาดต้อนผู้คนและทรัพยากรหรือด้วยสันติวิธีให้เมืองต่างๆ ยินยอมเป็นเมืองขึ้น หรือเมืองประเทศราช ส่งส่วย เครื่องราชบรรณาการต้นไม้เงินต้นไม้ทองหรือ เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ศูนย์กลางอำนาจสั่งการ เช่น มาร่วมในพระราชพิธีสำคัญ ส่งกำลังทหาร มาช่วยรบ เป็นต้น ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นทุกรัฐหรือทุกอาณาจักรโบราณ ส่วนในปัจจุบัน แต่ละ ประเทศจะมีขอบเขตดินแดนแน่นอน ประชากรจะมีสัญชาติและปกครองภายใต้อำนาจทางกฎหมาย ที่แต่ละรัฐกำหนดขึ้นและพันธะสัญญาระหว่างประเทศ

๒. ประวัติศาสตร์การทำสงครามระหว่างไทยกับพม่าได้เริ่มต้นเมื่อเกิดศึกเมืองเชียงกราน ใน พ.ศ. ๒๐๘๑ ในสมัยอยุธยา (รัชกาลสมเด็จพระไชยราชาธิราช) จนถึงศึกเชียงตุงครั้งที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖ ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) สงครามที่เกิดขึ้นหลายครั้งในช่วงเวลามากกว่า ๓๐๐ ปี อาณาจักรไทยและพม่ามีพระมหากษัตริย์ปกครองหลายพระองค์ และหลายราชธานี ครูควรให้นักเรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะพระนามกษัตริย์และปีที่ขึ้นครองราชย์ (ภาคผนวก ก และ ข) ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้จากประวัติศาสตร์ที่เรียนในชั้นเรียน กับหนังสืออ่านนอกเวลานี้ได้ดียิ่งขึ้น

๓. สาเหตุการทำสงครามกับพม่าในแต่ละครั้ง แม้จะมีชนวนแตกต่างกันแต่สาเหตุหลักคือ การแผ่ขยายพระบรมมณฑลอาณาเขตให้เป็นที่ประจักษ์แก่แว่นแคว้นโดยรอบ เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการควบคุมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก โดยจะมีการอ้างความชอบธรรมในการทำสงครามแต่ละครั้ง นอกจากนี้แม้จะเป็นประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้งกันยาวนานก็ตาม แต่ผู้คนทั้ง ๒ อาณาจักร (รวมทั้งอาณาจักรล้านนาศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่เชียงใหม่) ต่างมีการติดต่อค้าขายระหว่างกัน มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่เนื่องมาจากพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเป็นความเชื่อหลักของทั้งสองอาณาจักร

ข้อสังเกต

๑. หนังสือเล่มนี้ได้เสนอภาพรวมของเนื้อหาทั้งเล่ม ในบทนำ คือ **ปฐมบทศึกเก้าทัพ** ซึ่งจะให้นักเรียนเข้าใจบริบทของเนื้อเรื่อง ตามลำดับช่วงเวลาได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนศึกษาด้วยกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งจะช่วยสร้างเสริมพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนก่อนอ่านเนื้อหาในแต่ละภาค

๒. เนื่องจากเนื้อหาในหนังสือมีความยาวมาก คือ กว่า ๔๐๐ หน้า แต่การนำเสนอเนื้อหาแยกตามประเด็นต่างๆ ทำให้เข้าใจง่าย ภาพประกอบและการอ้างอิงข้อมูลขั้นต้น รวมทั้งบทกวีได้สร้างความน่าสนใจ ความชัดเจนเพิ่มขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ที่มีความพร้อมสามารถอ่านได้ต่อเนื่องตลอดทั้งเล่มในระยะเวลาที่ครูกำหนด แต่นักเรียนบางกลุ่มครูอาจจะมอบหมายให้อ่านบางส่วน (หนังสือแบ่งออกเป็น ๓ ภาค) หรือกำหนดเวลาให้อ่านแต่ละภาคจนครบทุกภาค และทำกิจกรรมหลังการอ่าน เช่น

๒.๑ สรุปเรื่องย่อ

๒.๒ แสดงความคิดเห็นว่าประทับใจในเรื่องใดของหนังสือเล่มนี้

๒.๓ ตอบคำถามตามที่ครูกำหนด

๒.๔ ทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์หนังสือเพื่อชักชวนเพื่อนในโรงเรียนให้ร่วมอ่านหนังสือดังกล่าว

๒.๕ แสดงบทบาทสมมติ หรือเล่นละคร

๓. ภาพประกอบการอ้างอิงจารึก พระราชพงศาวดาร บทกวี แผนที่ และแผนผัง ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ล้วนเป็นสื่อที่มีค่ายิ่งต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ ครูผู้สอนควรได้หยิบยกมาอธิบายเพิ่มเติมหรือให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลและแสดงความคิดเห็นอันจะช่วยให้การเรียนการสอนประวัติศาสตร์เพื่อสร้างความภูมิใจในความเป็นชาติไทย สนุกสนานและมีสีสันเพิ่มขึ้น

๔. หลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มาตรฐาน ส ๔.๓ กำหนดให้นักเรียนวิเคราะห์ประเด็นสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จะเป็นเครื่องมือให้นักเรียนฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญได้เป็นอย่างดี ดังนั้นครูจึงควรตั้งประเด็นการวิเคราะห์ให้เหมาะสม เช่น สาเหตุการล่มสลายของกรุงศรีอยุธยาเป็นเพราะปัญหาภายในหรือภายนอก หรือนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสังคมปัจจุบันในฐานะ “บทเรียนในอดีต” ตามสภาพแวดล้อมก็สามารถทำได้

๕. แนวคิดของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้บางเรื่องอาจมีความคลาดเคลื่อนจากบทเรียนที่นักเรียนได้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งครูผู้สอนอาจนำไปใช้ประโยชน์ในการฝึกฝนการวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ซึ่งทำให้เกิดการตีความที่แตกต่างกันได้ หรืออาจเป็นประเด็นที่นักเรียนยกมาแสดงความคิดเห็น ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจในรายละเอียดของเนื้อหาให้ลุ่มลึกก่อนมอบหมายให้นักเรียนอ่าน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

เนื่องจากเนื้อหาในหนังสือศึกษาแก้ทัพ อารังรัฐ พิพัฒน์สยาม มีความยาวมาก สะท้อนเรื่องราวในประวัติศาสตร์ไทยสมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังนั้นครูจึงควรแบ่งกิจกรรมตามเนื้อหาออกเป็น ๓ ส่วน (ตามการนำเสนอของหนังสือ) เมื่อนักเรียนอ่านในแต่ละส่วนหลังให้ทำกิจกรรมตามข้อเสนอแนะดังนี้

กิจกรรมที่ ๑ สำหรับการศึกษาภาคแรก : อยุธยาอิงฟ้า ลอยสวรรค์ลงถา

๑. ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๑ หลักฐานที่แสดงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา เป็นอย่างไรและนักเรียนเห็นด้วยหรือไม่

๑.๒ ปัจจัยที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาเสื่อมอำนาจลงจนล่มสลายใน พ.ศ. ๒๓๑๐ เป็นอย่างไร นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่

๑.๓ ข้อความที่ยกมานี้หมายถึงเหตุการณ์ในช่วงใดของประวัติศาสตร์ไทยและมีเรื่องราวอย่างไร จงอธิบายสั้นๆ พอเข้าใจ

ก๊กหนึ่งปราบสี่ได้	ดังหมาย
เป็นเอี่ยวเดียวดูจกาย	หนึ่งกร้าว
อาจสู้ริปูถาย	นอกโน่น โนนนา
เอกฉัตรตัดเรื่องร้าว	เรื่องร้าวมลายขวัญ

๑.๔ ปัญหาเรื่อง “ความจงรักภักดี” ในปลายสมัยธนบุรีเกิดจากสาเหตุใด สรุปเป็นประเด็นสั้นๆ และแสดงความคิดเห็นว่านักเรียนเห็นด้วยหรือไม่

๑.๕ ข้อความในหนังสือสังคีตยวงค์ที่ว่า “...มีพระราชฯ ๒ พระองค์พี่น้อง เป็นพระโพธิสัตว์หน่อพุทธางกูร มีบุญญาบารมีได้สำสมมาแล้วมากมาย” หมายถึงใคร และเพราะเหตุใดจึงเปรียบเป็นพระโพธิสัตว์

๑.๖ ตำแหน่งการเข้ารับราชการของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาวิไลวงศ์ดิศกุล ตั้งแต่เริ่มต้น เป็นอย่างไรบ้าง ขอให้แสดงตามลำดับ

๒. แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนประทับใจในเรื่องใดของเนื้อหาภาคแรกนี้

๓. จัดทำเส้นเวลาหรือ timeline เหตุการณ์สำคัญตั้งแต่กองทัพพม่ายกทัพมาตีอาณาจักรอยุธยาอย่างต่อเนื่อง จนถึงการกู้เอกราชของพระเจ้าตากสินมหาราช

กิจกรรมที่ ๒ สำหรับการศึกษาภาคที่สอง : อารงขอบขันขี้สมา

๑. ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๑ สาเหตุที่ทำให้เกิดสงครามระหว่างไทยกับพม่าเป็นอย่างไร นำเสนอเป็นประเด็นสั้นๆ พอเข้าใจ

๑.๒ ศึกรั้งแรกระหว่างไทยกับพม่าคือศึกใด อยู่ในรัชกาลใดและผลของสงครามเป็นอย่างไร

๑.๓ สถาปนามิตรไมตรีระหว่างไทยกับพม่าเป็นอย่างไร ช่องทางที่ผู้คนและพ่อค้าใช้ในการสัญจรอยู่ในบริเวณใดบ้าง

๑.๔ วัฒนธรรมข้ามพรมแดน หมายถึงอะไร จงอธิบายเป็นประเด็นสั้นๆ พอเข้าใจ

๑.๕ สาเหตุของสงครามเก้าทัพคืออะไร อธิบายเป็นประเด็นสั้นๆ

๑.๖ การเตรียมทัพเพื่อต้อนรับทัพพม่าเป็นอย่างไรจงอธิบาย

๑.๗ “ยุทธการปากพิง” เป็นอย่างไรจงสรุปอธิบายสั้นๆ พอเข้าใจ

๑.๘ วีรกรรมของชาวลาวเป็นอย่างไรในสงครามเก้าทัพ นักเรียนมีความเห็นอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว

๒. สรุปสงครามระหว่างไทยกับพม่าในสมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ ๑-๓) ในแต่ละครั้ง และผลของสงครามเป็นอย่างไร

๓. แสดงความคิดเห็นว่านักเรียนประทับใจในเรื่องใดของเนื้อหาภาคที่สองนี้

กิจกรรมที่ ๓ สำหรับการศึกษาภาคที่สาม : จำหลักบรรทัด พิพัฒน์สยาม

๑. ตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑.๑ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ได้จัดระเบียบการปกครองแผ่นดินอย่างไร นำเสนอเป็นประเด็นต่างๆ ให้ชัดเจน

๑.๒ เมืองประเทศราชในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีรัฐไต่บั้งและนักเรียนมีความเห็นในเรื่องการแผ่ขยายอำนาจของประเทศไทยอย่างไร จงอธิบาย

๑.๓ ข้อความที่ว่า “ธรรมศาสตร์ชาติวินครั้ง กรุงสลาย ต้องประมวลกฎหมาย แมนไว้” หมายถึงพระราชกรณียกิจทางด้านใดของรัชกาลที่ ๑ จงอธิบายวิธีการดำเนินงานดังกล่าวด้วย

๑.๔ การฟื้นฟูเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างไร จงอธิบายให้ครอบคลุมทางด้านการเกษตร ทัตถกรรม การค้า และภาษีอากร

๑.๕ การจัดระเบียบชาวต่างชาติ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างไร

๑.๖ พระราชกรณียกิจทางการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาของรัชกาลที่ ๑ เป็นอย่างไร นำเสนอเป็นประเด็นให้ชัดเจน

๒. สรุปพระราชกรณียกิจทางการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

๓. ให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยที่มีความสำคัญต่อสังคมไทย

สงครามมีตวันญี่ปุ่นบุกไทย

สรศัลย์ แผ่งสภา. สงครามมีตวันญี่ปุ่นบุกไทย. กรุงเทพฯ: สารคดี, ๒๕๔๓. ๒๖๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เยาวชนไทยหากได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วจะรู้เรื่อง เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ ๒ หรือสงครามมหาเอเซียบูรพาที่เกิดขึ้นสู้รบในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย

๑๓๘ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

การที่ประเทศไทยต้องเข้าสู่สงครามโลกครั้งนี้ ทั้งๆ ที่วางตัวเป็นกลางมาตั้งแต่ต้น แต่เมื่อถูก ญี่ปุ่นบีบบังคับอย่างหนัก และเห็นว่าไม่สามารถต่อต้านญี่ปุ่นที่เหนือกว่าในด้านยุทธโศปกรณ์ได้ จึงต้อง ยอมร่วมกับญี่ปุ่นสู้รบกับฝ่ายสัมพันธมิตรได้แก่ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ผลที่สุด ประเทศญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้ ไทยซึ่งอยู่ข้างญี่ปุ่นจึงต้องเป็นผู้แพ้สงครามด้วย ทั้งนี้อังกฤษให้ไทยลงนาม ในสัญญาที่อังกฤษทำขึ้นทำนองว่าให้ไทยเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ แต่โชคดีที่ทางสหรัฐอเมริกาได้สั่งให้ ระงับการลงนามในสัญญาไว้ ทั้งนี้ก็เพราะการปฏิบัติการของคนไทยในขบวนการเสรีไทยเป็นสำคัญ

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยเฉพาะไทยได้ถูกญี่ปุ่นบังคับให้ร่วมกับ ญี่ปุ่นรบกับฝ่ายพันธมิตรได้แก่ อังกฤษ-ฝรั่งเศส และอเมริกา ผลไทยแพ้สงครามตามญี่ปุ่น
๒. ได้รับรู้และภูมิใจในความกล้าหาญของคนไทยที่ยอมเสียเลือดเนื้อสละชีวิต เพื่อพิทักษ์ รักษาชาติ
๓. ได้รับรู้ว่าคนไทยรุ่นก่อนมีปัญญาความสามารถในการปกป้องไม่ให้ไทยต้องตกเป็นเมืองขึ้น ของประเทศมหาอำนาจ

เนื้อหาโดยสรุป

ญี่ปุ่นตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะต้องขยายอิทธิพลมาครอบครองดินแดนเอเชียอาคเนย์ให้ได้ มีแผนจะเข้าแผ่อาณาเขตของมหาอำนาจในยุโรปที่มีอินโดจีนของฝรั่งเศส (เขมร ญวน ลาว) มลายู (มาเลเซีย) บอร์เนียวและซาราวักของอังกฤษ ขวาและสุมาตราของเนเธอร์แลนด์ กับจะเอาฟิลิปปินส์ ของสหรัฐอเมริกาให้หมด ในแผนนั้นญี่ปุ่นผนวกพม่าเข้าไว้ด้วย และมีแผนจะตีพม่าแน่นอน แต่จะ ยাত্রาทัพบุกไปได้สะดวกที่สุดต้องผ่านประเทศไทย ดังนั้นญี่ปุ่นจึงยื่นข้อเรียกร้องรวม ๔ ข้อดังนี้

๑. ญี่ปุ่นขอเดินทัพผ่านประเทศไทยโดยจะยังคงเคารพในอธิปไตยของไทยเช่นเดิม
๒. ญี่ปุ่นขอให้ประเทศไทยทำสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมกับญี่ปุ่น
๓. ญี่ปุ่นขอให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีกลุ่มประเทศอักษะ เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น
๔. ประเทศไทยจะพิจารณาไม่ตกลงอะไรเลยก็ได้ ข้อเสนอ ๔ ข้อของญี่ปุ่น รัฐบาล ประกาศยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศไทย จากนั้นวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ กองทัพญี่ปุ่นเข้า ยึดอำเภอรัญประเทศ ยึดบางปะ สมุทรปราการ ไปสู้รบกับชาวไทยที่เมืองประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี สงขลา และปัตตานี ในที่สุดไทยกับญี่ปุ่นได้ทำสัญญาเป็นพันธมิตรร่วมรบ หลังจากนั้นประเทศไทยประกาศสงครามกับอังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นอันว่าประเทศไทยเข้าสู่สงคราม เต็มตัว หลังจากนั้นประมาณ ๓ ปี คือวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ เป็นวันสันติภาพ กองทัพญี่ปุ่น ยอมแพ้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตรโดยปราศจากเงื่อนไข เป็นผลให้ญี่ปุ่นสิ้นอำนาจในประเทศไทยไปด้วย

ในการที่ไทยร่วมกับญี่ปุ่นรบกับสัมพันธมิตรที่เรียกว่า สงครามมหาเอเชียบูรพา ปรากฏว่า ไทยเสียกำลังพลที่เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือนรวม ๕,๙๕๗ คน ทั้งนี้ไม่รวมราษฎรสามัญ ว่ามีจำนวนกี่พันคน เมื่อสงครามยุติลงคนไทยจึงยินดีปรีดีเปรมกันทั่วหน้า

แนวคิดหลัก

๑. กลยุทธ์การแก้ไขสถานการณ์ไม่ให้ไทยเสียเอกราชในกรณีนี้ ที่ไทยถูกบีบบังคับจาก ญี่ปุ่นและอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่ ๒
๒. แสดงถึงความรักชาติอย่างแท้จริงของคนไทยที่ยอมเสียสละแม้ชีวิต
๓. แสดงให้เห็นว่าไทยต้องเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพราะญี่ปุ่นบีบบังคับ แสดงว่า ญี่ปุ่นเป็นประเทศมหาอำนาจและมีแสนยานุภาพมากในเอเชียในยุคสมัยนั้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

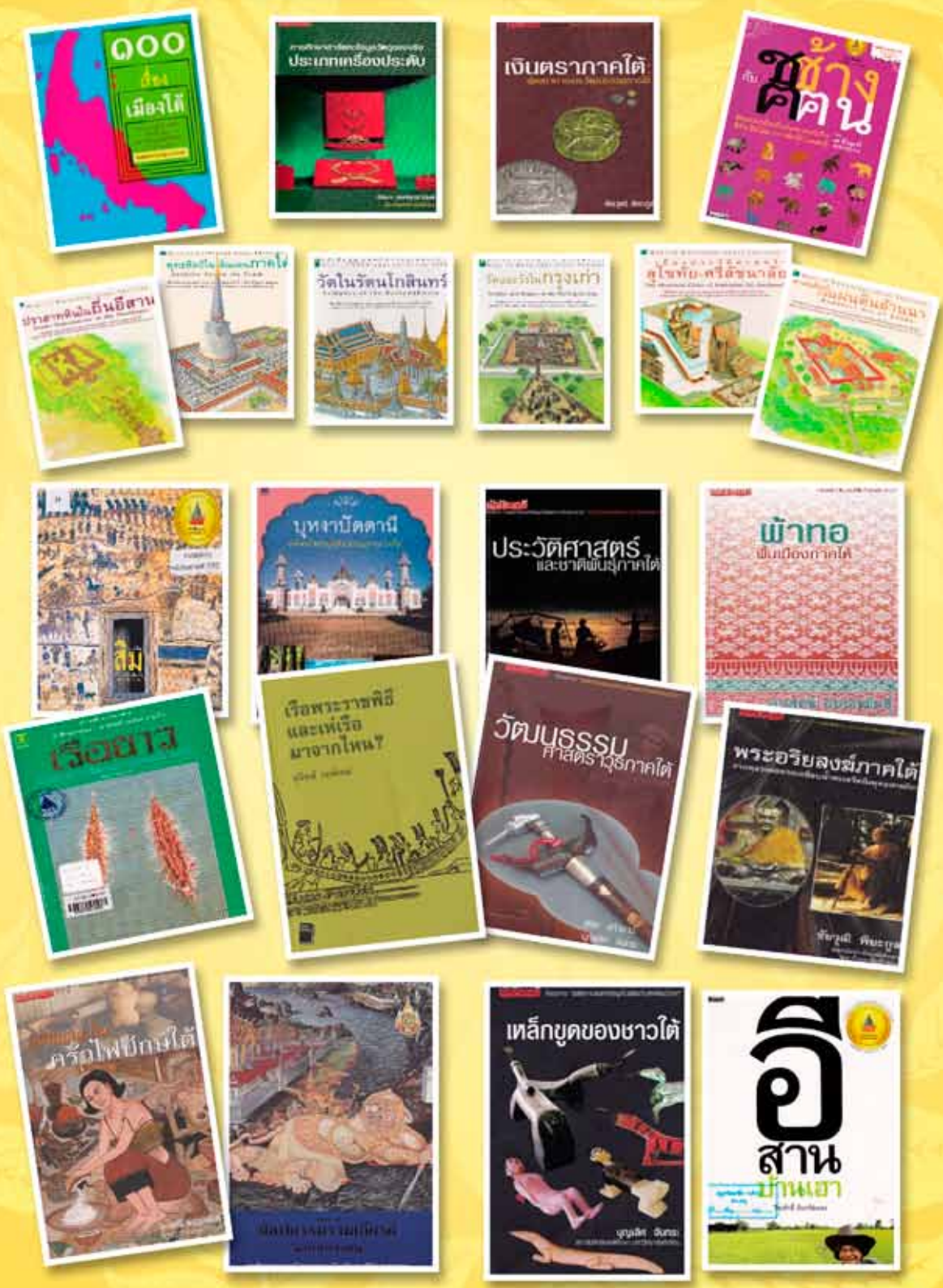
- ให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือนี้ แล้วแบ่งกลุ่มแยกกันอภิปราย ในบทต่างๆ ดังต่อไปนี้
๑. เนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการนำเสนอของหนังสือสงครามมีวันญี่ปุ่นบุกไทย
 ๒. การที่ญี่ปุ่นตั้งเป้าหมายขยายอิทธิพลมาครอบครองดินแดนเอเชียอาคเนย์ให้ได้ ญี่ปุ่น มีแผนอะไร และทำไมต้องบุกผ่านประเทศไทยด้วย
 ๓. ขอให้นักเรียนอภิปรายถึงการที่คนไทยสู้รบกับกองทัพญี่ปุ่นทุกแห่งทุกครั้ง
 ๔. สรุปสงครามญี่ปุ่นบุกไทย พร้อมทั้งผลได้ผลเสียโดยสังเขป

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. พิจารณานักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายได้อย่างถูกต้องและมีความรู้ความเข้าใจมากน้อย เพียงใด
๒. ถามความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับกรณีญี่ปุ่นบุกไทย และเหตุการณ์ต่างๆ ในสงคราม มหาเอเชียบูรพา

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

๑๐๐ เรื่องเมืองใต้

ประพนธ์ เรืองณรงค์. ๑๐๐ เรื่องเมืองใต้. กรุงเทพฯ: อมรินทร์. ๒๕๕๓. ๔๒๑ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

ประเทศไทยปัจจุบันอยู่ในยุคสังคมเทคโนโลยีที่สามารถผลิตวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอุปโภคบริโภค ทั้งที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่จำนวนมากขึ้นมาสนองความต้องการของชนในสังคมอยู่เสมอ รวมทั้งตึก อาคารบ้านเรือน สวนสาธารณะ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่จำลองเจดีย์ น้ำตก ภูเขา โบราณสถาน ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสังคมต่างๆ แม้สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน ความตื่นเต้น ความอัศจรรย์ใจ แก่ผู้เข้าชมที่ได้พบเห็นและทราบประวัติความเป็นมาของสิ่งต่างๆ จากผู้บรรยาย หรือจากการอ่านป้ายกำกับ แต่หาเทียบได้กับความภูมิใจที่เกิดจากจิตสำนึกรักหวงแหนวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งที่มีอยู่โดยธรรมชาติของชนในสังคมผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นนั้นไม่

“๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่นำเสนอคติชนวิทยา สังคมวิทยา ภาษา ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม วรรณกรรม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภาคใต้ ทั้งที่เป็นเรื่องของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนไว้อย่างหลากหลาย บางสิ่งเป็นเรื่องในอดีตที่หาผู้รู้ได้ยากยิ่งในปัจจุบัน ผู้เขียนได้ค้นคว้าหาประวัติรายละเอียดมาเสนอ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบให้เห็นภาพอย่างชัดเจน เพื่อให้คนต่างถิ่น ต่างภาคได้เข้าใจพฤติกรรมและสังคมของชาวใต้ “๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” จึงเป็นหนังสือดีที่ทุกคนควรอ่าน เพื่อปรับความเข้าใจให้เข้ากับสังคมที่ต่างวัฒนธรรมกัน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

“๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่รวบรวมประวัติ และเกร็ดความรู้ทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และคติชนวิทยาของสังคมชนชาวภาคใต้ ทั้งที่เป็นของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน เป็นประวัติสารคดีที่เยาวชนคนปัจจุบันไม่เคยทราบ ผู้เขียนได้รวบรวมนำมาบันทึกไว้ในแหล่งเดียวกัน ประดุจดั่งมาลีสีสวยนานาพรรณ

ที่ผู้เขียนคัดสรรมาร้อยเป็นมาลัยเพื่อให้เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นทั้งหลาย จึงเป็นหนังสือที่ให้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ให้เข้าใจสังคมที่ต่างประเพณีและวัฒนธรรมดีขึ้น
๒. ให้เข้าใจพฤติกรรมของชนในสังคมที่แตกต่างกัน
๓. ให้รู้จักปรับพฤติกรรมของตนเข้ากับสังคมที่แตกต่าง
๔. ให้เข้าใจปัญหาของสังคมที่แตกต่างกันมากขึ้น
๕. ให้ทราบประวัติโบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี ฯลฯ ของชนในสังคมที่ต่างกัน
๖. ช่วยให้เกิดความภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
๗. เป็นเอกสารบันทึกประวัติโบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ ให้คงอยู่ตลอดไป

เนื้อหาโดยสรุป

“๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคติชนวิทยา สังคมวิทยา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วรรณกรรม และประวัติบุคคลสำคัญของชนในท้องถิ่นภาคใต้ ทั้งที่เป็นของชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน ยกตัวอย่างเฉพาะสารคดีที่เกี่ยวกับภาษา เช่น

สารคดีเกี่ยวกับภาษาของชาวไทยพุทธ เรื่อง “สำนวนชาวใต้” เป็นสำนวนเปรียบเทียบของชาวใต้ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ที่เคยพบเคยเห็นในอดีต แล้วนำมาใช้อย่างมีศิลปะ และให้ความหมายชัดเจน ทั้งสะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม และความคิดในแง่มุมต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจยิ่ง เช่น สำนวนว่า “พิเหมือนหมูลด” หมายถึง อ้วนเหมือนหมูตอน

สารคดีเกี่ยวกับภาษาของชาวไทยมุสลิม เรื่อง “คำมลายูในภาษาถิ่นใต้” เป็นสารคดีอธิบายเกี่ยวกับการยืมคำภาษามลายูมาใช้ในภาษาถิ่นใต้ ด้วยวิธีการกลายเสียงให้สูงขึ้น เพื่อให้สะดวกต่อการออกเสียงของชาวใต้ที่ใช้เสียงวรรณยุกต์ เช่น

ภาษามลายูว่า มูซัง ภาษาถิ่นใต้ออกเสียงเป็น มูสัง หมายถึงอิเหน่ที่เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง

ภาษามลายูว่า ตีมา ภาษาถิ่นใต้ออกเสียงว่า ตีหมา หรือ หมา หมายถึงภาษาชนที่ใช้ตัดน้ำจากบ่อ

ภาษามลายูว่า ลาตา ภาษาถิ่นใต้ออกเสียงว่า ลาต้า หมายถึงบ้าจี้

สารคดีเกี่ยวกับภาษาของชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้ เรื่อง “คำจีนในภาษาถิ่นใต้” เป็นสารคดีที่กล่าวถึงประวัติการอพยพของชาวจีนเข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา และรัตนโกสินทร์ มาประกอบอาชีพรับจ้าง จนสามารถเป็นเจ้าของธุรกิจ แต่งงานกับชาวไทยมีลูกหลานเป็นลูกครึ่งไทยจีน ทำให้คนไทยรับภาษาจีนเข้ามาใช้ด้วยการกลายเสียงไปบ้าง เช่น

ภาษาจีนว่า ซาลาเปา ภาษาถิ่นใต้ออกเสียงว่า หมมเป้า

ภาษาจีนว่า บีจ่าง ภาษาไทยถิ่นใต้ออกเสียงว่า หมมจ่าง

แนวคิดหลัก

สังคมไทยอยู่ในยุคที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งกำลังขยายจากเมืองไปสู่ชนบทอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเป็นสิ่งดีที่ทำให้ท้องถิ่นเจริญก้าวหน้าทั้งการศึกษา และเศรษฐกิจ แต่การพัฒนามีพิษที่สามารถทำลายสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นให้เปลี่ยนไป เช่น ป่า โบราณสถาน ชื่อบ้านนามเมือง และวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น จนทำให้เยาวชนคนรุ่นหลังส่วนมากที่ไม่เคยเห็นสภาพแวดล้อมอันมีค่าต่อวิถีชีวิตของชนสังคมท้องถิ่นในอดีต ขาดมโนสำนึกความรู้สึก รักท้องถิ่นของตนเอง หนังสือ “๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” ได้รวบรวมสารคดีสารพัดของชาวใต้ ทั้งที่ยังมีอยู่ในปัจจุบัน ที่กำลังเสื่อมสูญไป และที่เสื่อมสูญไปแล้ว ด้วยแนวคิดหลักว่า

๑. เพื่อบันทึกประวัติและสารคดีต่างๆ ที่มีอยู่ในถิ่นใต้ให้เยาวชนรุ่นหลังรับทราบและได้ศึกษา
๒. เพื่อเผยแพร่สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ในถิ่นใต้ให้ชนในสังคมถิ่นอื่นๆ ได้รับทราบ
๓. เพื่อรวบรวมสารคดีในถิ่นใต้ที่กระจายทั่วไปไว้เป็นกลุ่มเดียวกันเพื่อสะดวกแก่การค้นคว้า
๔. เพื่อความเข้าใจสังคมที่มีประเพณีและวัฒนธรรมต่างกัน
๕. เพื่อความเข้าใจพฤติกรรมของชนในสังคมที่แตกต่างกัน
๖. เพื่อความเข้าใจปัญหาของสังคมที่แตกต่างกันมากขึ้น
๗. เพื่อให้เกิดความภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

“๑๐๐ เรื่องเมืองใต้” เป็นหนังสือรวบรวมสารคดีสารพัดของชาวใต้ ไม่ได้แยกเป็นกลุ่มของชาวไทยพุทธ กลุ่มชาวไทยมุสลิม และกลุ่มของชาวไทยเชื้อสายจีน เพราะถือว่าทุกกลุ่มเป็นชาวไทยภาคใต้เหมือนกัน บทความสารคดีสารพัดดังกล่าวจึงเรียงลำดับคละกันไป ผู้ประสงค์จะอ่านสารคดีของกลุ่มชนใด ก็ต้องใช้เวลาในการค้นหา

กิจกรรม “ทำรายงานกลุ่ม”

ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ ๕ คน แล้วมอบหมายให้แต่ละกลุ่มช่วยกันค้นคว้า รวบรวมประวัติ และผลงานของบุคคลสำคัญในท้องถิ่นภาคใต้ ให้ทำเป็นรายงานกลุ่มนำเสนอครู ภายใน ๑ เดือน เช่น ประวัติ

๑. พระภิกษุ
๒. นักปกครอง
๓. ศิลปิน
๔. นักกีฬา
๕. นักการเมือง
๖. กวี หรือ นักประพันธ์

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ
๒. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
๓. เพื่อให้รู้จักวิธีเขียนและนำเสนอรายงาน
๔. เพื่อให้รู้จักรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

ตัวชี้วัด

๑. ความสมบูรณ์ของข้อมูลที่นักเรียนหามาได้
๒. การใช้ภาษาในการเขียนรายงาน
๓. วิธีนำเสนอ
๔. ความสามัคคี
๕. ความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

การประเมินผล

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่นักเรียนค้นคว้ามานำมา
๒. ตรวจสอบสำนวน วิธีเขียน และการใช้ภาษา
๓. สังเกตวิธีนำเสนอ
๔. สังเกตความสามัคคี
๕. สังเกตความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

การศึกษาศาสตร์และข้อมูลวัตถุของจริงประเภทเครื่องประดับ

ชัลมา วงศ์ศุภรานันต์. การศึกษาศาสตร์และข้อมูลของจริงประเภทเครื่องประดับ. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๕. ๘๘ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลวัตถุของจริงประเภทเครื่องประดับในประเทศ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และเน้นเรื่องข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับการใช้เครื่องประดับในภาคใต้และวัฒนธรรมการใช้เครื่องประดับในภาคใต้ รายละเอียดในหนังสือทุกเรื่องมีภาพประกอบและคำอธิบายชัดเจน มีการอ้างอิงและบรรณานุกรมท้ายเล่ม เป็นหนังสือที่มีคุณค่าด้านวัฒนธรรมเครื่องประดับในประเทศไทยและของภาคใต้ หนังสือมีความดีเด่นสะท้อนภาพของมรดกทางวัฒนธรรมของเครื่องประดับของไทยตั้งแต่สมัยโบราณมาถึงปัจจุบัน เหมาะที่นักเรียนควรอ่าน เพราะเครื่องประดับเป็นเรื่องใกล้ชิดกับการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

1. นักเรียนจะได้รับความรู้ เกี่ยวกับเครื่องประดับในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน
2. ได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมการใช้เครื่องประดับของภาคใต้
3. เป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถนำไปต่อยอดความรู้ต่อไป

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือ “การศึกษาสารัตถะข้อมูลวัตถุของจริงประเภทเครื่องประดับ” ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องประดับ ให้ความรู้เกี่ยวกับสมัยของวัฒนธรรมการทำเครื่องประดับ ๑๑ แบบ อียิปต์โบราณและสมัยตุตันคาเมน อินเดียนโบราณ อีทรากาน กรีกและโรมัน ชิเบต สไตล์บารอค สไตล์เรอเนซองต์ สไตล์ลิวอิสเตียน สไตส์อาร์ตนูโว สไตส์อาร์ต เดคโค และไม้กางเขน

๒. การใช้เครื่องประดับในประเทศไทยสมัยสุโขทัยและอยุธยา ความนิยมในการใช้ทองคำเพื่องานประณีตศิลป์ ครั้งกรุงศรีอยุธยาปรากฏตั้งแต่ในราชสำนักจนถึงสามัญชน ในกลุ่มของสามัญชนยังสามารถใช้ทองและเงินเป็นเครื่องประดับด้วย โดยมีย่านป่าทองเป็นแหล่งขายทองคำรูปพรรณ

๓. ข้อมูลและหลักฐานเกี่ยวกับการใช้เครื่องประดับในภาคใต้ของประเทศไทย ได้มีการสำรวจจุดค้นทางโบราณคดีตามแหล่งชุมชนโบราณหลายแห่งในหลายจังหวัดของภาคใต้ พบวัตถุที่ใช้เป็นหลักฐานทางโบราณคดี และวินิจฉัยว่าน่าจะเป็นเครื่องประดับเช่น ลูกปัดที่ร้อยเป็นเส้นห้อยคอ จี้ห้อยคอ แหวน หัวแหวน กำไล ตุ้มหู แบบต่างๆ

๔. พัฒนาการของเครื่องประดับจากอดีตถึงปัจจุบันร่องรอยและหลักฐานของการนำโลหะต่างๆ รวมทองคำมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้และต่อมาเครื่องประดับร่างกายมีมานานแล้วตั้งแต่มนุษย์ได้พัฒนาชีวิตความเป็นอยู่สู่สังคมการเกษตร ยุคประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมการแต่งกายรวมทั้ง

การใช้เครื่องประดับตามแบบปกติ เป็นเครื่องถนิมพิมาภรณ์ที่แสดงถึงฐานะอันดรศักดิ์ การแต่งกายของไทยแบ่งตามยุคสมัย ๗ สมัย คือ สมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี เชียงแสน สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์

๕. เครื่องประดับที่จัดเก็บและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา เครื่องประดับที่จัดเก็บและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามี ๕ ประเภทดังนี้

๕.๑ เครื่องประดับประเภทหินที่นำมาประดิษฐ์เป็นกำไลข้อมือและลูกปัดแบบต่างๆ ร้อยเป็นสายสร้อยจี้ห้อยคอ หัวแหวน ตุ่มหู

๕.๒ เครื่องประดับประเภทแก้วที่นำมาประดิษฐ์เป็นกำไลข้อมือและลูกปัดแบบต่างๆ นำมาร้อยเป็นสายสร้อย จี้ห้อยคอ และหัวแหวน

๕.๓ เครื่องประดับประเภทโลหะและโลหะหุ้ม หรือโลหะผสมนำมาประดิษฐ์เป็นปิ่นปักผม กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า แหวน ฯลฯ

๕.๔ เครื่องประดับประเภทประดิษฐ์ด้วยวัสดุที่ได้จากสัตว์ เช่น กระจุก เขี้ยว งา วัสดุเหล่านี้ประกอบเป็น หัวแหวน จี้ห้อยคอ กำไลข้อมือ ฯลฯ

๕.๕ เครื่องประดับประเภทที่ประดิษฐ์ด้วยวัสดุที่ได้จากพืช เช่น ไม้ กะลามะพร้าว ประดิษฐ์เป็นหวี และจี้ปั้ง

๖. วัฒนธรรมการใช้เครื่องประดับในภาคใต้ เครื่องประดับที่ใช้มีปิ่นแห่ง จี้ปั้ง สายลูกกระพรวน กอซัง

๗. ผลสะท้อนจากการศึกษาเครื่องประดับ

๗.๑ สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของเครื่องประดับที่เกิดขึ้นในสังคมของแต่ละยุค แต่ละสมัย

๗.๒ เครื่องประดับบางชนิดสะท้อนให้เห็นสถานภาพทางสังคมของผู้สวมใส่

๗.๓ เครื่องประดับเป็นเครื่องบ่งบอกฐานะทางเศรษฐกิจของผู้สวมใส่

๗.๔ เครื่องประดับบางชนิดสะท้อนหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความเชื่อหรือศาสนาของผู้สวมใส่

๗.๕ เครื่องประดับบางชนิดสะท้อนให้เห็นภาพการแต่งกายของคนในชาติ

๗.๖ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์กับชาวตะวันตก

๗.๗ สะท้อนให้เห็นเทคโนโลยีในการผลิตเครื่องประดับแต่ละประเภท

๘. เครื่องประดับในปัจจุบัน ปัจจุบันการผลิตเครื่องประดับในประเทศไทยมีการทำเป็นระบบอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ สรุปว่าการผลิตผู้ผลิตมีแรงบันดาลใจจากสิ่งที่อยู่รอบตัวในธรรมชาติ คือ จากดอกไม้ในธรรมชาติ จากแมลงและสัตว์ต่างๆ จากรูปทรงเรขาคณิต จากคติความเชื่อจากระบบสุริยะจักรวาล และจากรวมกันของแต่ละวัฒนธรรม

แนวคิดหลัก

๑. หนังสือเล่มนี้มาจากโครงการศึกษาระดับข้อมูลวัตถุของจริงประเภทเครื่องประดับ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันทักษิณคดีศึกษา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๕ โดยมีเป้าหมายในการศึกษาสาระสังเขปของเครื่องประดับที่พบในภาคใต้ และจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ และได้ดำเนินการศึกษาวัตถุจำนวน ๖๗ ชิ้น โดยศึกษาประวัติ ลักษณะของข้อมูล ขนาด แหล่งที่พบ ประโยชน์ของการใช้สอย และสถานที่เก็บ เพื่อประกอบการจัดทำฐานข้อมูล วัตถุของจริงของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา และเพื่อเป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ทางวิชาการ

๒. เครื่องประดับในความหมายของนักโบราณคดี หมายถึงประติมากรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ นำมาใช้เป็นสิ่งประดับตกแต่งร่างกาย ซึ่งเป็นไปตามคตินิยม ความเชื่อ เสมือนเครื่องรางหรือในด้านความงาม ในสังคมของแต่ละยุคสมัย ตามที่ปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ ผู้เขียนได้ให้ข้อมูลอย่างละเอียดของการใช้เครื่องประดับของคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ของวัฒนธรรมการใช้เครื่องประดับในภาคใต้

๓. สะท้อนภาพของวัฒนธรรมการใช้เครื่องประดับในภาคใต้ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นหลักฐานทางมรดกวัฒนธรรม ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

ข้อสังเกต

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับเครื่องประดับในประเทศไทย ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันให้รายละเอียดและภาพประกอบชัดเจน เขียนอธิบายชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย มีการอ้างอิงและบรรณานุกรมเหมาะสม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ : ทศนศึกษา

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสชมนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องเครื่องประดับของคนไทยภาคใต้ ที่พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ หรือพิพิธภัณฑ์อื่นที่มีการจัดนิทรรศการเรื่องที่ใกล้เคียง

ขั้นตอน

๑. ครูทำโครงการทศนศึกษาชมพิพิธภัณฑ์
๒. ครูพานักเรียนเดินทางไปชมนิทรรศการ
๓. ระหว่างการเดินทาง ครูอธิบายจุดประสงค์การเดินทางไปทศนศึกษา และสรุปเรื่องเครื่องประดับของคนไทยพอสังเขป

๔. ให้นักเรียนจัดกลุ่มและเล่าเรื่องประสบการณ์ที่ได้จากการเดินทางไปทัศนศึกษา
๕. ครูสรุปและแจกใบประเมินผล

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการรายงานหน้าชั้นเรียน
๒. ประเมินผลจากแบบสอบถามที่ได้รับจากนักเรียน

กิจกรรมที่ ๒ : รูปแบบของเครื่องประดับในปัจจุบัน

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและรู้จักเครื่องประดับรูปแบบต่างๆ ในปัจจุบัน
ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำรูปแบบของเครื่องประดับที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งต่างๆ เช่น ดอกไม้ แมลง สัตว์ รูปทรงเรขาคณิต ฯลฯ
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๔ กลุ่ม และให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวเรื่องที่สนใจ เช่น รูปแบบเครื่องประดับที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งต่างๆ เช่น ดอกไม้ แมลง สัตว์ รูปทรงเรขาคณิต คติความเชื่อ ระบบสุริยะจักรวาล วรรณกรรมไทย หรืออื่นๆ
๓. นักเรียนค้นคว้าศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ
๔. นักเรียนรายงานหน้าชั้นเรียนแสดงภาพประกอบ
๕. ครูสรุป และแจกแบบสอบถาม

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการสังเกต การรายงานหน้าชั้นเรียน
๒. ประเมินผลจากแบบสอบถามที่ได้รับจากนักเรียน

เครื่องทองเหลืองพื้นเมืองภาคใต้

ชลมา วงศ์ศุภรานันต์. เครื่องทองเหลืองพื้นเมืองภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๔. ๘๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ให้ความรู้เรื่องหัตถกรรมเครื่องโลหะโดยเฉพาะเครื่องทองเหลืองอันเป็นฝีมือจากภูมิปัญญาของชาวพื้นเมืองปักษ์ใต้ที่นำมาเป็นอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันทุกครัวเรือน

ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่รู้จัก เช่น พาน ชันน้ำ หม้อน้ำ ทัพพี กระจดง เชิงเทียน เขี่ยนหมาก ฯลฯ หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมไว้อย่างละเอียดจัดแสดงอยู่ ณ พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ ผู้เรียบเรียงได้ค้นคว้าลักษณะเป็นงานวิจัยได้เก็บข้อมูลเครื่องทองเหลืองของพื้นเมืองภาคใต้อย่างละเอียดมีภาพประกอบเพื่อความเข้าใจอย่างดี

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ได้รับความรู้เกี่ยวกับหัตถกรรมเครื่องทองเหลือง
๒. เป็นสิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เครื่องใช้ในครัว เครื่องมือประกอบอาชีพ เครื่องบูชา เครื่องประดับ
๓. เป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถขยายไปสู่งานอื่นๆ ได้
๔. ได้เรียนรู้วัฒนธรรมเครื่องโลหะของบรรพบุรุษ

เนื้อหาโดยสรุป

ชาวไทยรู้จักการนำโลหะมาใช้ในการชีวิตตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ รูปแบบของเครื่องทองเหลืองที่กล่าวถึงหัตถกรรมพื้นเมืองของทักษิณได้เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่สร้างขึ้นจากความคิดเป็นรูปทรงลวดลายตามต้องการ โดยจำแนกเป็น ๗ ประเภท

๑. เครื่องใช้ในครัวเรือน
๒. เครื่องใช้ในพิธีกรรม
๓. เครื่องตามไฟให้แสงสว่าง
๔. เครื่องสัญญาณ
๕. เครื่องประดับ
๖. เครื่องศัตราวุธ
๗. เครื่องใช้สอยเบ็ดเตล็ด

ลักษณะเครื่องทองเหลืองทั้ง ๗ ประเภท ได้จำแนกให้เข้าใจถึงประโยชน์การใช้ และกระบวนการผลิต แสดงทั้งคำบรรยายและภาพ

ข้อสังเกต

สาระของหนังสือ แม้จะเป็นงานวิจัยก็ตาม หากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ก็เข้าใจง่าย เพราะเป็นสิ่งที่พบเห็นในบ้านของตนเป็นส่วนใหญ่

แนวคิดหลัก

เป็นความภาคภูมิใจของนักเรียน เมื่อเข้าใจถึงความสามารถของบรรพชนที่สร้างสรรค์งานเครื่องทองเหลือง อันเป็นวัฒนธรรมของชาวภาคใต้ได้อย่างหลากหลายลักษณะ แสดงความเจริญในวิทยาการโลหะมายาวนาน เป็นสิ่งที่ชนรุ่นหลังไม่ควรทอดทิ้ง หรือมองไม่เห็นคุณค่า

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ให้นักเรียนสำรวจเครื่องใช้จากบ้าน

กิจกรรมที่ ๒ ให้นักเรียนจัดแสดงนิทรรศการ

กิจกรรมที่ ๓ จัดหาแหล่งผลิตในท้องถิ่น หรือช่างเครื่องทองเหลือง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินผลจากการสังเกตที่นักเรียนมาแสดงหน้าชั้น

๒. ผลงานที่นักเรียนนำมาแสดง

เงินตราภาคใต้

ชัยวุฒิ พิชะกุล. **เงินตราภาคใต้**. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๔. ๙๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการกำเนิดเกิดขึ้นของเงินตราและการใช้เงินตราตั้งแต่ยุคแรกที่มนุษย์เริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน และได้ผลิตเงินตราจากโลหะชนิดต่างๆ ขึ้นเป็นครั้งแรกในอาณาจักรสมัยโบราณ เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน และอินเดีย เป็นต้น จนกระทั่งส่งอิทธิพลไปสู่ประเทศอื่นๆ ในอุษาคเนย์ โดยเฉพาะ

ประเทศไทยที่เคยใช้หอยเบี้ยและพดด้วงเป็นเงินตรา ก็พัฒนามาใช้โลหะเหรียญแบนในรัชกาลที่ ๔ แม่หัวเมืองต่างๆ เช่น ภาคใต้ก็ได้ผลิตเหรียญขึ้นใช้เองในสมัยรัตนโกสินทร์ หนังสือ “เงินตราภาคใต้” ได้อธิบายรูปร่างและลักษณะของเงินตราชนิดต่างๆ เช่น เงินตราประทับแผ่นดิน เงินตราพดด้วง เงินตรารูปสัตว์ เงินตราอี่แปะ ซึ่งแบ่งย่อยเป็นเงินตราอี่แปะของเมืองนครศรีธรรมราช อี่แปะของเมืองร่อนพิบูลย์ อี่แปะของเมืองปากพนัง อี่แปะของเมืองสงขลา อี่แปะของเมืองพัทลุง อี่แปะของเมืองปัตตานี ทั้งมีภาพประกอบคำอธิบายให้เห็นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการอธิบายวัฒนธรรมการใช้เงิน ผู้เขียนได้ให้มาตราการใช้เงินในสมัยโบราณของภาคใต้ไว้ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่อนุชนคนรุ่นหลังหาชมได้ยาก “เงินตราภาคใต้” จึงเป็นหนังสือที่ดีที่ควรอ่าน เพราะช่วยให้ผู้อ่านได้เห็นคุณค่าสังคมของชาวภาคใต้ในอดีต

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

“เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับเงินตราและการใช้เงินตราตั้งแต่ยุคแรกสมัยอาณาจักรโบราณ เช่น อียิปต์ กรีก โรมัน จีน และอินเดีย เป็นต้น จนกระทั่งประเทศอื่นๆ ในอุษาคเนย์ โดยเฉพาะประเทศไทยเคยใช้หอยเบี้ยและพดด้วงเป็นเงินตรา ก็พัฒนามาใช้เหรียญโลหะแบนในรัชกาลที่ ๔ หัวเมืองต่างๆ เช่น ภาคใต้ก็ได้ผลิตเหรียญขึ้นใช้เองในสมัยรัตนโกสินทร์ หนังสือ “เงินตราภาคใต้” จึงมีประโยชน์ดังนี้

๑. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของเงินตราในยุคแรกๆ
๒. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของเงินตราในประเทศไทย
๓. ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาของเงินตราในภาคใต้
๔. ได้เห็นรูปและลักษณะของเงินตราชนิดต่างๆ
๕. ทำให้ทราบลักษณะการใช้เงินตราในสมัยโบราณ
๖. สามารถใช้เป็นหนังสืออ้างอิงในการค้นคว้าได้
๗. สะท้อนให้เห็นภาพการใช้เงินตราในสังคมภาคใต้

เนื้อหาโดยสรุป

“เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการและการใช้เงินตราในภาคใต้ แต่ผู้เขียนได้ย้อนกล่าวถึงประวัติการถือกำเนิดขึ้นของการใช้เงินตราว่า ยุคแรกมนุษย์ยังไม่รู้จักผลิตเหรียญเงินตราจึงใช้สิ่งของ เช่น เครื่องประดับ และอาวุธ เป็นต้น ตามแต่ละรัฐจะกำหนดขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าหรือใช้ชำระหนี้ ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักใช้โลหะ เช่น ทองคำ เงิน และดีบุก เป็นต้น มาผลิตเป็นเงินตรา เช่น ประชาชาติอียิปต์ กรีก โรมัน จีน อินเดีย และชนชาติ

อาหารับ เป็นต้น อิทธิพลการผลิตเงินตราของประเทศเหล่านี้ ได้แผ่ขยายเข้าไปสู่ประเทศในอุษาคเนย์ เช่น พม่า ไทย กัมพูชา มลายู อินโดนีเซีย และเวียดนาม เป็นต้น

ส่วนเงินตราของประเทศไทย เริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยเริ่มใช้หอยเบี้ยและพดด้วงเป็นเงินตรา และพัฒนาต่อเนืองมาจนถึงสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา เงินตราของไทยก็พัฒนาเป็นเหรียญแบบ ในขณะที่เดียวกัน หัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ภายใต้ร่มโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทย ได้มีการผลิตเหรียญตราขึ้นใช้ภายในเมืองของตน แต่ก็ได้หมดความนิยมไปในปลายรัชสมัยของรัชกาลที่ ๕ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่า เหรียญตรานอกจากใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนซื้อขายแล้ว ยังมีวัฒนธรรมการใช้เหรียญตราเพื่อการอื่นๆ อีกมากมาย

แนวคิดหลัก

“เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่เน้นให้รายละเอียดเกี่ยวกับเงินตราและการใช้เงินตราของภาคใต้ที่ได้ผลิตเหรียญขึ้นใช้เองในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยได้อธิบายถึงรูปลักษณะของเหรียญเงินตราที่ใช้ในเมืองต่างๆ ของภาคใต้ เช่น เมืองนครศรีธรรมราช เมืองพัทลุง เมืองสงขลา และเมืองปัตตานี เป็นต้น พร้อมทั้งอธิบายลักษณะการใช้มาตราเงินเป็นอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งทั้งเหรียญและลักษณะการใช้ที่ไม่ปรากฏให้เห็นแล้วในปัจจุบัน “เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดหลัก ดังนี้

๑. เพื่อแสดงหลักฐานประวัติการใช้เงินตราในประเทศไทย
๒. เพื่อนำเสนอรูปลักษณะเงินตราและการใช้เงินตราของชาวภาคใต้ในอดีต
๓. เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางการศึกษาแก่นักเรียนคนรุ่นหลัง
๔. เพื่อให้เห็นพัฒนาการผลิตเงินตราตามลำดับ
๕. เพื่อให้เห็นภาพวัฒนธรรมการใช้เงินตราในท้องถิ่นภาคใต้

ข้อสังเกต

“เงินตราภาคใต้” เป็นหนังสือที่เน้นให้รายละเอียดเกี่ยวกับเงินตราและการใช้เงินตราของภาคใต้ที่ได้ผลิตเหรียญขึ้นมาใช้เองในสมัยรัตนโกสินทร์ มีภาพเหรียญแต่ละชนิดประกอบคำอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย เฉพาะเมืองสงขลาและเมืองพัทลุง มีมาตราการใช้เงินเป็นของตนเอง เช่น เบี้ย ก้อน โขก เป็นต้น จึงมีข้อสังเกต ดังนี้

๑. เป็นหนังสืออ้างอิงที่มีคุณค่า
๒. ความหนาของหนังสือพอเหมาะ
๓. มีภาพประกอบที่สวยงาม

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ให้นักเรียนเลือกเขียนเรียงความเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ดังนี้

- ๑) “ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมการใช้เงินตราของประชาชนในภาคใต้”
- ๒) “ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมการใช้เงินตราของประชาชนในภาคเหนือ”
- ๓) “ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมการใช้เงินตราของประชาชนในภาคกลาง”
- ๔) “ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมการใช้เงินตราของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”

จุดประสงค์

- ๑) เพื่อให้รู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ
- ๒) เพื่อฝึกทักษะการเขียนเรียงความ
- ๓) เพื่อฝึกให้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

ตัวชี้วัด

- ๑) งานเขียนเรียงความ
- ๒) ทักษะในการใช้สำนวนภาษาไทย
- ๓) งานเสร็จตามเวลาที่กำหนด

การประเมินผล

- ๑) ตรวจสอบความสมบูรณ์เรียงความ
- ๒) ตรวจสอบการใช้ภาษา ประโยคและสำนวนภาษาไทย
- ๓) สังเกตความตรงต่อเวลาในการทำงาน

ช ช้าง กับ ค คน

ศรัณย์ ทองปาน. ช ช้าง กับ ค คน. กรุงเทพฯ: สารคดี. ๒๕๕๔. ๑๑๒ หน้า.

๑๕๕ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ ช ช้าง กับ ค คน เป็นหนังสือที่รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับช้าง ย้อนอดีตไปสืบหาต้นตระกูลช้าง ค้นประวัติช้างในฐานะสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ สัตว์มงคลที่มีบทบาทในพระพุทธศาสนา การใช้ช้างเป็นอาวุธในศึกสงคราม การลงโทษด้วยช้าง คนชื่อช้างที่มีชื่อเสียงโด่งดัง นักแต่งเพลง “ช้าง” เป็นต้น หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของช้างที่แตกต่างจากหนังสือเล่มอื่นๆ นักเรียนควรได้อ่านหนังสือเล่มนี้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้แล้วนักเรียนจะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของช้างที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ นักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับช้างในแง่มุมต่างๆ อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาค้นคว้าเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันต่อไป เช่นในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม หรือศาสนา

เนื้อหาโดยสรุป

ผู้เขียนได้เขียนบรรยายเรื่องของช้าง ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ๒๓ เรื่อง คือ กำเนิดช้าง สัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เทพพาหนะ ช้างในพระศาสนา ช้างรอบ-ช้างล้อม จับช้าง รบหลังช้าง อาวุธหนัก พระเจ้าช้างเผือก ของขวัญชิ้นใหญ่ ใครๆ ใครค้าช้าง พลายมวงคล ลูกช้างลูกคน ลงโทษอย่างหนัก ดูช้างให้ดูหาง ช้างร้าย ยศช้าง ขุนนางพระ ชายชื่อช้าง ช้าง-ไทย-ใน-แสดมภ์ หูช้าง เมื่อคืนหนูฝันประหลาดนัก! เคยเห็นช้างหรือเปล่า? ในจินตนาการ แต่ละเรื่องมีภาพประกอบ ขยายเนื้อเรื่องชัดเจน

แนวคิดหลัก

ผู้เขียนได้เขียนเรื่องเกี่ยวกับช้างในแง่มุมต่างๆ แต่ละเรื่อง ได้เคยจัดพิมพ์ลงในนิตยสาร สารคดี และนำทั้ง ๒๓ เรื่อง มาจัดพิมพ์รวมเล่มในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยสำนักพิมพ์สารคดี เพื่อเผยแพร่เป็นความรู้เกี่ยวกับเรื่องของช้างที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ และนำมาอธิบายเป็นข้อมูลสั้นๆ ซึ่งผู้เขียนได้ค้นข้อมูลมาจากแหล่งต่างๆ ที่แนะนำไว้ท้ายเล่มให้ผู้อ่านสามารถไปค้นคว้า ข้อมูลที่สมบูรณ์เพิ่มเติมได้ จากรายละเอียดในเอกสารอ้างอิง ผู้อ่านหนังสือเล่มนี้ จะได้รับความรู้ หลากหลายที่เกี่ยวกับช้าง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของช่างที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และศาสนา

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ค้นคว้าและมีความรู้เรื่องช่างในศาสนา ศิลปะ และประเพณี

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำเรื่องของช่างในศาสนา ศิลปะ และประเพณี
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนให้ค้นข้อมูล เกี่ยวกับเรื่องของช่างในศาสนา ศิลปะ และประเพณี
๓. นักเรียนสามารถใช้ข้อมูลในเอกสารอ้างอิงทำเล่มค้นข้อมูลในหัวข้อที่เลือกและนำมา

รายงานหน้าห้องเรียน

๔. ผู้แทนกลุ่มรายงานตามหัวข้อที่เลือกหน้าห้องเรียน

๕. ครูสรุป

การประเมินผล

๑. นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องของช่าง ที่เกี่ยวข้องกับงานศาสนา ศิลปะ และประเพณี
๒. ประเมินผลจากแบบสอบถามที่นักเรียนตอบกลับ

ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน

ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน. กรุงเทพฯ: แพลน รีดเดอร์ส, ๒๕๔๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ ๒ ภาษา กล่าวถึงแผ่นดินอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

๑๕๖ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

ปัจจุบัน มีมรดกทางวัฒนธรรมของชาติขอม ซึ่งมีอารยธรรมสูงเคยปกครองอยู่อาศัย ทั้งร่องรอยอดีตคือปราสาทหิน อันเป็นงานสถาปัตยกรรมที่ประดุจสิ่งมหัศจรรย์ในการก่อสร้าง ซึ่งปัจจุบันงานก่อสร้างลักษณะนี้ไม่อาจสร้างเลียนแบบขึ้นอีกได้ เมื่อชาวไทยได้เป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ จึงกล่าวได้ว่าเป็นความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่คู่แผ่นดินไทย ควรแก่การหวงแหนและศึกษาอย่างถ่องแท้ ความรู้นี้ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษควบคู่กัน ช่วยเพิ่มทักษะให้นักเรียนรอบรู้ในภาษามากขึ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

นักเรียนที่อ่านหนังสือเล่มนี้ เป็นอุทาหรณ์ว่าปราสาทหินเป็นศาสนสถานโบราณที่ยิ่งใหญ่ สิ่งที่ยืนยันอารยธรรมขอมโบราณ ที่ปรากฏอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลายจังหวัด คือปราสาทหิน ได้แก่ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทศรีขรภูมิ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ และปราสาทเขาพระวิหาร เป็นผลงานของวิศวกรรมพันปี วัสดุก่อสร้างเป็นหินแท่งใหญ่ตัดและชักลากลงมาจากภูเขา แทนการก่อสร้างด้วยไม้ ช่างบรรจงจำหลักลวดลายวิจิตรลงบนแผ่นหิน ณ ส่วนของอาคารต่างๆ ว่าด้วยเรื่องเทพเจ้าในศาสนาฮินดู ตกแต่งส่วนยอดปราสาทลดหลั่นเป็นชั้น ประดับด้วยสัตว์เทพพาหนะของพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าทั้งหลายอย่างมีระเบียบงดงามอย่างลงตัว เป็นอาคารสถาปัตยกรรมขนาดใหญ่ยืนหมื่นสงบนิ่ง เสมือนรวมพลังหลายๆ ประการ อาทิ ความเร้นลับที่แฝงความศักดิ์สิทธิ์ ชрім ขลัง น่าเกรงขาม เร้นลับ และทรงพลังไว้ภายใน เมื่อถ่ายทอดลักษณะสถาปัตยกรรมเหล่านี้ด้วยวิทยาการสมัยใหม่ ในมิติที่มองเห็นถึงความกว้าง ลึกและสูง ทำให้เข้าใจง่าย

การก่อสร้างย่อมมีศรัทธาอันทรงพลังกล้าแกร่ง สถานที่ตั้งมีทั้งพื้นที่ราบ ในกลางใจเมือง และบนยอดเขาสูง ประดุจทิพย์วิมาน บรรพชนผู้สร้างเหล่านั้นต้องมีทั้งพลังกาย พลังใจที่เข้มแข็ง ประดุจเพชร มีอำนาจที่เด็ดเดี่ยว จึงสามารถฟันฝ่าอุปสรรคในกระบวนการก่อสร้างอันเป็นงานที่แสนยากให้สำเร็จได้ เป็นการสร้างจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จด้วยจิตใจที่ไม่ย่อท้อ นักเรียนย่อมรับอิทธิพลในเรื่องการสร้างพลังไปในเวลาเดียวกัน

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเล่มนี้บอกเล่าถึงปราสาทหินสำคัญในเขตอีสานใต้หรือดินแดนเขมรสูงในอดีต ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมสำคัญที่เคยรุ่งเรืองในสมัยที่อิทธิพลจากเขมรได้แพร่เข้ามา ประกอบด้วยปราสาทพิมาย ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทศรีขรภูมิ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ ปราสาทพระวิหาร นำเสนอเนื้อหาสั้นๆ ๒ ภาษา ไทย-อังกฤษ เกี่ยวกับอารยธรรมเขมร วิศวกรรม

พันปี และส่วนต่างๆ ที่เป็นจุดสำคัญของปราสาทโดยใช้ภาพวาดประกอบคำบรรยายแสดงลักษณะสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และความหมายที่ซ่อนอยู่ในลายแกะสลักหินก้อนต่างๆ ของปราสาททั้ง ๖ ดังกล่าว

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

แนวคิดหลัก

โบราณสถานที่ยังคงด้วยวัสดุที่มั่นคง ไม่บอบสลายไปตามกาลเวลา เช่น ศิลาหรือหินแข็งที่ตัดเจาะออกมาจากภูเขา ย่อมคงทนยั่งยืนอยู่ได้นับกว่าพันปี เป็นที่ประจักษ์ว่าแม้ผู้ก่อสร้างต่างล่วงลับไปหมดสิ้นผลงานยังคงประกาศภูมิปัญญาที่เสื่อมสลาย

โบราณสถานปราสาทหิน เป็นพยานประกาศความเชื่อในการนับถือศาสนาฮินดูของโบราณว่ามีความเคร่งครัดมั่นคงในพระเจ้าและพิธีกรรมอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ แผนผัง ปราสาทหินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ปรากฏในหนังสือมาแห่งละ ๑ รายการ

กิจกรรมที่ ๒ อธิบายว่า ปราสาทหินใดตั้งอยู่ในที่ราบ ในเมือง หรือบนยอดเขา

กิจกรรมที่ ๓ อธิบายว่า จะพบศาสนาพราหมณ์อยู่บริเวณใดของปราสาทหินบ้าง

กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนทราบไหมว่า นอกจากที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือแล้ว จะพบศาสนาพราหมณ์ที่ใดอีก

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

รวบรวมชื่อวัดในแต่ละรัชกาล ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

วิไลรัตน์ ยั่งรอด และ ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้.
กรุงเทพฯ: แพลน รีเดอर्स, ๒๕๕๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

เป็นหนังสือสองภาษา กล่าวว่าในดินแดนภาคใต้ มีพุทธศิลปะเป็นหลักฐาน เล่าประวัติศาสตร์ พระพุทธศาสนาที่แผ่เข้ามาในสมัยศรีวิชัยที่มีอายุเก่าแก่ บอกให้รู้ว่าในเวลาต่อมาเส้นทาง พระพุทธศาสนามาจากศรีลังกา และเจริญรุ่งเรืองอยู่ในนครศรีธรรมราชบรรพชนได้มีศรัทธา ประดิษฐานพระพุทธศาสนาไว้อย่างยั่งยืน อีกทั้งได้สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หลากหลายไว้เป็นพุทธบูชา แสดงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่สูงส่งของภาคใต้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

นักเรียนจะเข้าใจพุทธศิลปะแต่ละยุคสมัย สามารถจำแนกพุทธศิลป์แต่ละแหล่ง แต่ละสมัย ได้ชัดเจน การได้เรียนรู้งานศิลปะในทุกภาคของประเทศ แสดงถึงความเป็นไทยที่สมบูรณ์

เนื้อหาโดยสรุป

เล่าถึงความสำคัญของเมืองต่างๆ ของปักษ์ใต้ ที่ตั้งอยู่ในท่ามกลางแผ่นดินสองมหาสมุทร คือ มหาสมุทรอินเดียและแปซิฟิก แสดงความสัมพันธ์ทางการปกครองที่ทุกเมืองต่างเป็นเครือญาติ มีศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนาที่เจริญควบคู่กัน หยั่งรากลงไว้อย่างแน่นแฟ้น ยาวนาน โดยรวบรวมศิลปกรรมตั้งแต่สมัยศรีวิชัย ร่องรอยของศาสนาพราหมณ์ พุทธศาสนาที่มาจากลังกา トラบระทั้งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ วัดพระบรมธาตุไชยา วัดเวียง วัดหลง วัดแก้ว วัดพระมหาธาตุ เมืองนครศรีธรรมราช วัดพะโค วัดมณีมาวาส วัดชลธารวิสิงเห เป็นต้น

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์

แนวคิดหลัก

พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่หล่อหลอมจิตใจประชาชนทุกพื้นที่ให้ตั้งอยู่ในคุณธรรมความดี มีจิตบริสุทธิ์ที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม สร้างสิ่งเคารพอันเป็นเครื่องหมายระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้กราบไหว้ ตลอดเครื่องสักการะเพื่อเป็นพุทธบูชา จึงบังเกิดงานพุทธศิลป์ที่แสดงถึงพลังศรัทธาความเชื่อให้แพร่หลายทั่วผืนแผ่นดินไทย

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

- กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ วัดที่สนใจในหนังสือมา ๑ รายการ
- กิจกรรมที่ ๒ ให้อธิบายเจดีย์ที่น่าสนใจ อย่างน้อย ๕ - ๑๐ รายการ
- กิจกรรมที่ ๓ เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องพุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้ ให้แสดงความคิดเห็นประมาณ ๕ บรรทัด
- กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนจำลองแผนที่เกาะเมืองอยุธยา ใส่ตำแหน่งโบราณสถานสำคัญ ให้เห็นโครงสร้างของเมือง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

มีสถานที่ต่างๆ หรือโบราณวัตถุ ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง
ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์

วีไลรัตน์ บัวรอด และ ธวัชชัย องค์กร์วิฑูฒิเวทย์. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์.

กรุงเทพฯ : แพลน รีดเดอร์ส, ๒๕๔๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ ๒ ภาษาเล่มนี้กล่าวถึงกรุงเทพมหานคร คือเมืองหลวงของชาวไทยในปัจจุบัน ได้นำวัดสำคัญๆ มารวมไว้ให้ศึกษา แต่ละวัดล้วนอุดมไปด้วยศิลปกรรม โอ้อา วิจิตรงดงาม เป็นพุทธสถานที่อำนวยความสะดวก และให้ความรู้ทั้งศิลปกรรม งานช่าง ประเพณี ที่แสดงภูมิปัญญาไทย ช่วยให้ผู้อ่านซาบซึ้งในพุทธศาสตร์ ศิลปะ และประเพณีไทย และภูมิใจในภูมิปัญญาไทย สิ่งสำคัญอันโดดเด่นคือสถาปัตยกรรมของวัดวาอารามทั้งหลายสะท้อนความรุ่งเรือง อันเป็นศรีสง่าของบ้านเมือง

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ผู้อ่านจะมีความรู้ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ และเข้าใจถึงผู้ธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีไทยได้อย่างมั่นคง คือ สถาปนพระมหากษัตริย์ ได้เรียนรู้โครงสร้างและแผนผังการสร้างวัดที่มีแบบแผน พร้อมทั้งได้ประโยชน์ที่มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษให้เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

เนื้อหาโดยสรุป

วัดที่นำมาแสดงเป็นวัดสำคัญ เป็นศูนย์รวมศิลปกรรมแขนงต่างๆ ที่สอดแทรกประวัติศาสตร์ของกรุงรัตนโกสินทร์ ที่พระมหากษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทุกพระองค์ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทำนุบำรุงขึ้นไว้ ทั้งราชประเพณี ลักษณะศิลปกรรม พุทธศาสนา ประกอบด้วย วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชโอรสาราม วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ภูเขาทอง และมีดัชนีค้นคำที่ง่ายต่อการค้นคว้า

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์ สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

แนวคิดหลัก

ศาสนสถานนอกจากเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ พุทธศาสนาคือเสาหลักประการหนึ่งของบ้านเมืองที่ประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องหมายที่แสดงความเจริญทางจิตใจของคนในชาติ

วัดเป็นที่ประกอบศาสนกิจที่เกื้อกูลและขัดเกลาจิตใจพุทธศาสนิกชนให้เป็นผู้เจริญทางปัญญา เป็นสถานที่ให้ความร่มเย็นทางจิตใจ

วัดเป็นศูนย์รวมงานช่างศิลปกรรมทุกสาขา ที่แสดงถึงมรดกทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้วิชาช่าง และเป็นสถานศึกษาของเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ วัดในรัตนโกสินทร์ที่สนใจในหนังสือมา ๑ รายการ

กิจกรรมที่ ๒ ให้อธิบายเจดีย์ที่น่าสนใจ อย่างน้อย ๕-๑๐ รายการ

กิจกรรมที่ ๓ เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องวัดในรัตนโกสินทร์แล้ว นักเรียนประทับใจสถานที่ใด ให้แสดงความคิดเห็นประมาณ ๕ บรรทัด

กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนจำลองแผนที่กรุงรัตนโกสินทร์ ใส่ตำแหน่งวัดสำคัญ ให้เห็นโครงสร้างของเมือง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

รวบรวมชื่อวัดในแต่ละรัชกาล ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเทพฯ

ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: แพลน รีดเดอร์ส, ๒๕๕๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เป็นหนังสือสองภาษาที่ได้คัดเลือกโบราณสถานในเขตเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และบริเวณใกล้เคียงมาแสดง เพื่อสะท้อนให้นักเรียนได้รู้จักประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา อาณาจักรไทย แห่งที่ ๒ ต่อจากกรุงสุโขทัย เข้าใจศิลปกรรมสมัยอยุธยา ด้วยการนำเสนอมิติของสถาปัตยกรรม ที่มองถึงด้านกว้าง ลึก และสูง ทำให้เกิดความเข้าใจในโครงสร้างของเมืองหลวงหรือกรุงศรีอยุธยา ได้อย่างชัดเจน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

ทำให้ผู้ศึกษารู้จักประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยาในเวลาอันสั้น หลายๆ ด้าน ในด้านสถานที่สำคัญที่เป็นหลักของเมือง รู้ประวัติการสร้างงานด้านสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นตามยุคสมัย มีความเข้าใจทั้งงานประติมากรรม และผังเมือง จะรู้สึกภาคภูมิใจในความเจริญของชาติที่มีมาแต่โบราณ และได้ศึกษาเรียนรู้ภาษาอังกฤษไปพร้อมๆ กัน

เนื้อหาโดยสรุป

แสดงลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศในสมัยอยุธยา และรวบรวมศิลปกรรมของสมัยอยุธยา ที่โดดเด่นมาแสดง โดยให้ประวัติสถานที่ที่เป็นผู้บอกถึงความเป็นมาของชาติไทย ที่มีอายุยาวนาน ถึง ๔๑๗ ปี บอกศักราชของราชวงศ์ กษัตริย์ และเหตุการณ์ ทำให้เข้าใจประวัติศาสตร์อยุธยาอย่าง สั้นเขปในเวลารวดเร็ว ประกอบด้วยโบราณสถานสำคัญคือ วัดไชยวัฒนาราม วิหารพระมงคลบพิตร วัดพระศรีสรรเพชญ์ พระราชวังโบราณ วัดหน้าพระเมรุ เพนียดคล้องช้าง วัดราชบูรณะ พระราชวัง จันทระเกษม และวัดพนัญเชิง เป็นต้น

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

แนวคิดหลัก

กรุงศรีอยุธยาเป็นเมืองหลวงของไทยเป็นเวลานาน ๔๑๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครอง ๓๓ พระองค์ เป็นอาณาจักรที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบภาคกลาง สร้างความเป็นปึกแผ่นด้วยระบบการปกครองแบบสมมุติเทวราช มีความเจริญแข็งแกร่งสามารถผนวกสุโขทัยมารวมเป็นอาณาจักรเดียวกัน รุ่งเรืองด้วยการค้า ศิลปกรรม เครื่องทอง มีเหตุการณ์สำคัญ คือการสูญเสียเอกราช ๒ ครั้ง ผังพระนครที่มองในมุมสูง จะให้ความรู้สึกถึงความยิ่งใหญ่ของอาณาจักรไทย สาเหตุที่ต้องล่มสลายเพราะขาดความสามัคคี ร่องรอยของซากปรักหักพังของโบราณสถาน เป็นสิ่งเตือนใจให้ชาวไทยต้องรักในความเป็นชาติ และสร้างสำนึกอย่าให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยได้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ วัดที่สนใจในหนังสือมา ๑ รายการ

กิจกรรมที่ ๒ ให้อธิบายเจดีย์ที่น่าสนใจ อย่างน้อย ๕-๑๐ รายการ

กิจกรรมที่ ๓ เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องวัดและวังในกรุงเก่าแล้ว นักเรียนประทับใจสถานที่ใด ให้แสดงความคิดเห็นประมาณ ๕ บรรทัด

กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนจำลองแผนที่เกาะเมืองอยุธยา ใส่ตำแหน่งโบราณสถานสำคัญ ให้เห็นโครงสร้างของเมือง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

มีสถานที่ต่างๆ หรือโบราณวัตถุ ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง

ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย

ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย. กรุงเทพฯ: แพลน รีดเดอร์ส, ๒๕๕๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เป็นหนังสือ ๒ ภาษาที่แสดงแผนผังและภาพเพื่อเล่าเรื่องอาณาจักรของชนชาติไทยในยุคต้นของประวัติศาสตร์ จำแนกสาระทั้งประวัติศาสตร์สุโขทัย สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย เพื่อบอกชาวไทยปัจจุบันได้รู้ว่า ชนชาติไทยยุคนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองที่สุด ได้รับการยกย่องว่า เป็นยุคทองแห่งศิลปกรรม อันเป็นต้นแบบแห่งความงดงามที่ถ่ายทอดมาสู่ชาวไทย สมัยต่อมาตราប់ถึงปัจจุบันอย่างสมบูรณ์ เมื่ออ่านแล้ว จะเกิดสำนึกรักความเป็นชาติไทย มีความภาคภูมิใจในปัญญาอันล้ำเลิศของบรรพชน ที่รังสรรค์สิ่งที่ดีงามไว้แก่แผ่นดิน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

รู้เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สุโขทัยอย่างสังเขปเกือบทุกด้านในเวลาอันสั้น มีการแปลเป็นภาษาอังกฤษควบคู่กัน สามารถเพิ่มพูนความรู้ทั้งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมสุโขทัย และอื่นๆ ให้เด็กไทยได้เรียนรู้ทั้งเข้าใจภาษาอังกฤษได้อย่างถ่องแท้และเป็นคู่มือการท่องเที่ยวของชาวต่างประเทศเป็นอย่างดี

เนื้อหาโดยสรุป

ให้ความรู้เรื่องอาณาจักรสุโขทัยทั้งด้านภูมิศาสตร์ ว่าตั้งอยู่ส่วนใดของประเทศไทย รวมสถานที่สำคัญทุกแห่งของประวัติศาสตร์สุโขทัย แสดงโครงสร้างของสถาปัตยกรรมในลักษณะ ๓ มิติ เชิง กว้าง ลึก สูง เพื่อเข้าใจศิลปกรรม สถานที่ตั้ง มีคำอธิบายกำกับ บอกประวัติศาสตร์ด้วยภาพสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม พร้อมด้วยบุคคลสำคัญ สถานที่สำคัญและเหตุการณ์สำคัญ

ทำให้เห็นภาพเสมือนตัวเองเข้าไปอยู่ในบรรยากาศของอดีต ได้แก่ เมืองสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย วัดมหาธาตุ วัดศรีชุม วัดพระพายหลวง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ วัดเจดีย์เจ็ดแถว ตลอดจนเครื่องสังคโลกและเตาทุเรียง

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

แนวคิดหลัก

สุโขทัยเป็นอาณาจักรแรกของชนชาติไทย เมืองคู่แฝดคือเมืองศรีสัชนาลัย ถือว่าชาติไทยมีอายุยาวนานมากกว่า ๗๐๐ ปี มีพระมหากษัตริย์กล้าหาญก่อตั้งราชอาณาจักรเป็นปึกแผ่นมั่นคงคือ พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ มีพระราชโอรสที่ทรงพระปรีชาสามารถ คือ พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองนานา ทรงแสดงดิษฐ์อักษรไทย เลขไทย ที่พัฒนารูปแบบให้ชาวไทยใช้กันอยู่ในปัจจุบัน สุโขทัยได้รับการยกย่องว่าเป็นยุคทองแห่งศิลปกรรม ที่เป็นต้นแบบของชาวไทยตลอดมาตราบถึงทุกวันนี้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

- กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ วัดที่สนใจในหนังสือมา ๑ รายการ
- กิจกรรมที่ ๒ ให้อธิบายเจดีย์ที่น่าสนใจ อย่างน้อย ๕-๑๐ รายการ
- กิจกรรมที่ ๓ เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องเมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัยแล้ว นักเรียนประทับใจสถานที่ใด ให้แสดงความคิดเห็นประมาณ ๕ บรรทัด
- กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนจำลองแผนที่เมืองสุโขทัย และใส่ตำแหน่งโบราณสถานสำคัญ ให้เห็นโครงสร้างของเมือง

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

มีสถานที่ต่างๆ หรือโบราณวัตถุ ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุงตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ชุด แผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา

ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา. กรุงเทพฯ: แพลนริตเตอร์ส, ๒๕๕๖. ๒๕ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ ๒ ภาษาเล่มนี้ นำความรู้ภูมิภาคของจังหวัดในภาคเหนือที่เรียกชื่อในสมัยโบราณว่า ล้านนา โดยเฉพาะวัดต่างๆ ได้สะท้อนประวัติศาสตร์และความรู้ของภูมิปัญญาบรรพชนทางศิลปวัฒนธรรมไว้อย่างน่าภาคภูมิใจ ได้มองเห็นศิลปะ จารัตประเพณี สถาปัตยกรรม ฯลฯ ที่ตกตวงศึกษาเรียนรู้ได้อย่างไม่รู้จบ สามารถเข้าใจถึงความเจริญทางพระพุทธศาสนา ล้วนให้ความรู้และภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

วัฒนธรรมไทยของแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกันตามวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ สิ่งที่หลอมความเป็นเชื้อชาติไทยประการหนึ่งนั่น คือ ความเชื่อในพระพุทธศาสนา ที่สอนให้รู้จักความดีงาม เคารพมั่นคงในผู้นำและสืบทอดสิ่งดีงามทั้งหลายให้เจริญงอกงาม หนังสือเป็นความรู้ ศาสนาและศิลปะ เป็นความสำคัญซึมซับพร้อมที่จะถ่ายทอดด้วยจิตใจบริสุทธิ์ โดยเฉพาะศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนามีอิทธิพลต่อการเรียนสูงมาก จะส่งเสริมให้นักเรียนซาบซึ้งในภูมิปัญญาบรรพชน พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์และสืบทอด

เนื้อหาโดยสรุป

ได้นำพุทธสถานสำคัญในเมืองเชียงใหม่และเมืองใกล้เคียง คือ ลำปาง ลำพูน เชียงราย มาเป็นตัวแทนของประวัติศาสตร์ นำเสนอในมิติใหม่ด้วยรูปแผนผัง ที่มีความกว้าง ลึก สูง และลักษณะเฉพาะของศิลปกรรมล้านนาที่ปรากฏอยู่ในงานสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม

งานช่างศิลป์ ณ สถานที่สำคัญๆ ตั้งแต่ยุคสมัยที่เก่าแก่ที่สุดจนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ วัดพระธาตุดอยสุเทพ วัดพระสิงห์ วัดเจ็ดยอด วัดสวนดอก วัดต้นแก้ว วัดป่าสัก วัดพระธาตุหริภุญชัย วัดพระธาตุลำปางหลวง วัดพระแก้วดอนเต้า ล้วนเป็นแหล่งรวมของภูมิปัญญา บรรพชนที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์

ข้อสังเกต

หนังสือลักษณะเดียวกันนี้มีอยู่ ๕ รายการ คือ

๑. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๒. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า
๓. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์
๔. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๕. หนังสือชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้

แนวคิดหลัก

พุทธศาสนา คือ เสาหลักประการหนึ่งของบ้านเมือง ประกอบด้วยชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องหมายที่แสดงความเจริญทางจิตใจของคนในชาติ

วัดเป็นศูนย์รวมงานช่างศิลปกรรมทุกสาขา แสดงถึงมรดกทางวัฒนธรรม เป็นแหล่งเรียนรู้ วิชาช่าง และเป็นสถานศึกษาของประชาชนทุกวัยมาแต่โบราณ

วัดเป็นที่ประกอบศาสนกิจ เพื่อเกื้อกูลและขัดเกลาจิตใจพุทธศาสนิกชนให้เป็นผู้เจริญทาง ปัญญา เป็นสถานที่ให้ความร่มเย็นทางจิตใจ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ เขียนแผนที่ แผนที่ แผนผัง โบราณสถานในเมืองเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ที่ปรากฏ ในหนังสือมาแต่ละ ๑ รายการ

กิจกรรมที่ ๒ ให้อธิบายโบราณสถานที่น่าสนใจ อย่างน้อย ๕-๑๐ รายการ

กิจกรรมที่ ๓ เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา นักเรียนประทับใจ สถานที่ใดให้แสดงความคิดเห็นประมาณ ๕ บรรทัด

กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนทดลองเขียนลวดลายของโบราณสถานภายในวัดเจ็ดยอด คนละ ๒ รายการ

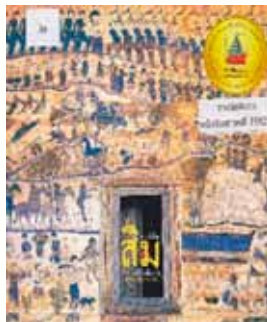

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

รวบรวมข้อวัดในแต่ละรัชกาล ๕ - ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง
ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

ซ่อนไว้ในลิม ก - อ ในชีวิตอีสาน

อุ๋ทอง ประศาสน์วินิจฉัย. **ซ่อนไว้ในลิม ก - อ ในชีวิตอีสาน**. กรุงเทพฯ: Full stop Publishing Limited Partnership, ๒๕๖๑. ๑๒๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

จิตรกรรมในพระอุโบสถหรือลิมในภาคอีสาน สะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของคนอีสาน เห็นได้จากหนังสือรวมคำอธิบายจิตรกรรมฝาผนังในลิมหรือโบสถ์ขนาดเล็กในภาคอีสานที่หายาก สวยงามบริสุทธิ์ ซ่อนอารมณ์ขัน มีเอกลักษณ์โดดเด่น สะท้อนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย ซึ่งจะสูญหายหากไม่รีบถ่ายภาพและอนุรักษ์จิตรกรรมเหล่านี้ไว้ ทำให้เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ปรัชญา ภาษา วรรณคดีทางพุทธศาสนาของคนอีสานได้ง่ายขึ้น สมควรที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาต้องอ่านจะทำให้มีโลกทัศน์ที่ดี ช่วยให้เข้าใจความเป็นไทยได้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

นักเรียนที่เป็นคนไทยอีสานจะเข้าใจรากเหง้าของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นตัวของตัวเอง และเมื่อนักเรียนในภาคอื่นมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในวันวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ปรัชญา ภาษาวรรณคดีทางพุทธศาสนาของคนอีสานและของไทยโดยรวม ก็จะทำให้ให้นักเรียนในทุกภาคมีความเข้าใจกัน มีเจตคติที่ดีต่อกัน เกิดความรักใคร่กลมเกลียวกัน จะทำให้มีการปฏิบัติต่อกันดียิ่งขึ้น

แนวคิดหลัก

รวมคำอธิบายจิตรกรรมฝาผนังในสิม โดยจัดเรียงตามหัวข้อ ก - ฮ รวม ๒๙ หัวข้อ เริ่มด้วยเรื่อง สิม สูดัมกับเรื่องราวของคนอีสาน กองฮด ช่วง แคน จัดเฮือนดี จักสาน ช้าง กว่าจะเป็นปลาแดก ตำนานชีวิต แถน ทหาร นา บุญ เปรต ฆะเหวด ฝน พุทธประวัติ ฟ้อน มาลัย ยาน เอือนลาว ว่าว สิ้นไซ่ หูก อาชีพ สิมสรवल แหล่งรวมลูกปัด

รายชื่อวัด ๑๙ วัดที่ถ่ายภาพ คือ

วัดใต้โพธิ์คำ วัดอุดมประชาราษฎร์รังสรรค์ จ.กาฬสินธุ์

วัดไชยศรี วัดบึงแก้ว วัดมณีวิทยาราม (วัดบ้านลาน) วัดสนวนวารีพัฒนาราม วัดสระบัวแก้ว จ.ขอนแก่น

วัดหัวเวียงรังษี จ.นครพนม

วัดศรีสุภณ (วัดบ้านทองกลางน้อย) วัดหน้าพระธาตุ (วัดบ้านตะคุ) จ.นครราชสีมา วัดท่าเรือ จ.บุรีรัมย์

วัดป่าไร่ (วัดบ้านหนองพอก) วัดโพธาราม วัดยางทวงวราราม (วัดบ้านยาง) จ.มหาสารคาม

วัดพระศรีมหาโพธิ์ (วัดโพธิ์ศรี) จ.มุกดาหาร

วัดกลางมิ่งเมือง วัดจักรวาลภูมิพินิจ (วัดบ้านหนองหมื่นถ่าน) วัดบ้านขอนแก่นเหนือ จ.ร้อยเอ็ด

วัดทุ่งศรีเมือง จ.อุบลราชธานี

ข้อสังเกต

เป็นหนังสือดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๒ รางวัลดีเด่น หนังสือสารคดี และรางวัลชมเชย หนังสือสวยงามทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ครูขออนุญาตนำนักเรียนเดินทางไปวัด ชมวัดโดยทั่วไป เข้าไหว้พระในพระอุโบสถหรือในสิมโบราณของภาคอีสาน อธิบายความหมายภาพ ซึ่ให้เห็นความแตกต่างของจิตรกรรมวัดทั่วไปและหรือวัดเก่าแก่ในภาคอีสาน ถ่ายภาพ ทำรายงาน

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการหาความรู้จากสถานที่จริง เช่น ความหมายของวัดพุทธศาสนา พระอุโบสถ จิตรกรรมในพระอุโบสถทั่วไป หรือสิมอีสาน

๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม

๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก

๔. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเรื่องราวในภาพวาดหรือจิตรกรรมในพระอุโบสถหรือสิม เช่น เรื่องพุทธประวัติ ชาดก เรื่องความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ประชาชน บ้านเมือง

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการรับรู้เรื่องวัด สถาปัตยกรรม จิตรกรรมในพระอุโบสถทั่วไป หรือสิมอีสาน
๒. เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. ความกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในภาพวาดหรือจิตรกรรมในพระอุโบสถหรือสิม

การประเมินผล

๑. สังเกตการมีความรู้เกี่ยวกับวัดพุทธศาสนา สถาปัตยกรรม
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวในภาพวาดหรือจิตรกรรมในพระอุโบสถหรือสิม

กิจกรรมที่ ๒ จัดกลุ่มนักเรียนค้นหาความรู้เพิ่มเติม ครูตั้งคำถาม นักเรียนตอบคำถามของครูเกี่ยวกับภาพที่ถ่ายภาพ เรื่องพระพุทธรูป ประติมากรรมฝาผนัง ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสาน รวมทั้งเปรียบเทียบกับภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดไทยโดยทั่วไป

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้นักเรียนรู้จักจิตรกรรมฝาผนังเรื่องต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในวัด
๕. เพื่อให้นักเรียนรู้จักอาคารสถานที่ โบสถ์ วิหาร สถาปัตยกรรมในวัด

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
๒. ความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. ความกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เกี่ยวกับจิตรกรรม เนื้อหา แนวทางการวาดภาพ เทคนิคของช่าง
๕. ความรู้เรื่องสถานที่ โบสถ์ วิหาร และสถาปัตยกรรมในวัด

การประเมินผล

๑. สังเกตความรับรู้ องค์กรความรู้เรื่องเกี่ยวกับวัด
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก

๔. สังกศตควมรู่ด้านจิตรกรรมฝาผนัง เนื้อหา แนวทางการวาดภาพ เทคนิคของช่าง
อารมณัชนของช่าง

๕. สังกศตควมรู่เรื่องสถานที่ในวัด และสถาปัตยกรรม

บุหงาปัตตานี

ประพนธ์ เรืองณรงค์. **บุหงาปัตตานี**. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์. ๒๕๕๔. ๒๗๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ประเทศไทยประกอบด้วยประชากรที่มีสังคตแตกต่างกันทางลัทธิ ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรมอย่างหลากหลาย แต่ละสังคตต่างก็ดำเนินกิจกรรมตามความยึดถือของตน เริ่มตั้งแต่ สังคตพื้นฐานคือครอบครัว หมู่บ้าน จังหวัด จนรวมเป็นสังคตประเทศที่มีลัทธิ ศาสนา ภาษา และ วัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ประชากรไทยมีความสัมพันธ์กันในฐานะสมาชิกของสังคต ที่ต้องดำเนิน กิจกรรมร่วมกัน ถ้าแต่ละสังคตที่ประกอบขึ้นเป็นประเทศไทยได้เรียนรู้ ให้การยอมรับ และปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ วัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นบรรทัดฐานของแต่ละสังคต จะทำให้สังคตมหัพภาค คือประเทศไทยมีแต่ความสงบสุข

“บุหงาปัตตานี” เป็นหนังสือที่แนะนำ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และประเพณีของชาวไทย มุสลิมในภาคใต้ ให้สังคตชาวไทยในภาคอื่นๆ ได้เข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อ หลอมรวมเป็นสังคตไทยที่มีแต่ความสงบสุข จึงเป็นหนังสือดีที่ชนในทุสังคตควรอ่าน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

แม้ใช้ชื่อว่า “บุหงาปัตตานี” แต่เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับคติชน ประเพณี ภาษา และ วัฒนธรรมที่เป็นภาพรวมของสังคตชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ทั้งหมด ซึ่งจะ เป็นปัจจัยให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาคติชนวิทยาและความเข้าใจต่อกันของคนในสังคตเดียวกันและ ต่างสังคตกันดังนี้

- ๑) ช่วยให้เข้าใจสังคมที่ต่างประเพณีและวัฒนธรรมดีขึ้น
- ๒) ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของชนในสังคมที่แตกต่างกัน
- ๓) ช่วยให้รู้จักปรับพฤติกรรมของตนเข้ากับสังคมที่แตกต่าง
- ๔) ช่วยให้เข้าใจปัญหาของสังคมที่แตกต่างมากขึ้น
- ๕) ทำให้รู้จักประวัติโบราณสถานและวันสำคัญของชาวมุสลิมในภาคใต้

เนื้อหาโดยสรุป

“บุหงาปัตตานี” เป็นหนังสือที่รวบรวมตำนาน ประเพณี วันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรม ศิลปะ ภาษาและนิทานในท้องถิ่นไว้อย่างหลากหลาย จึงแยกสรุปได้แต่ละเรื่อง ดังนี้

๑) **ตำนาน** ตำนานเมืองปัตตานีมีหลายฉบับ แต่ละฉบับได้เล่าประวัติความเป็นมาของเมืองปัตตานีที่ต่างกัน ผู้เขียนได้เล่าประวัติการเข้ามาสู่เมืองปัตตานีเป็นครั้งแรกของศาสนาอิสลาม และประวัติการสร้างมัสยิดกรือเซะ รวมทั้งประวัติการสร้างป็นตานีให้ผู้สนใจได้ทราบด้วย

๒) **ประเพณี** ผู้เขียนได้อธิบายแต่ละประเพณีที่สังคมชาวไทยมุสลิมในดินแดนภาคใต้ได้ปฏิบัติ ซึ่งแต่ละประเพณีมีขั้นตอนการปฏิบัติที่ต่างกัน เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการปฏิบัติ ประเพณีการเกิด ประเพณีโกนผมไฟ ประเพณีเข้าสู่หนัด และประเพณีแต่งงาน จนถึงประเพณีทำศพ

๓) **วันสำคัญทางศาสนา** เนื้อหาในหนังสือได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่ชาวไทยมุสลิมพึงปฏิบัติในแต่ละวันสำคัญของศาสนา เช่น ไปละหมาดที่มีสยิดในวันศุกร์ ถือศีลอดในวันปอซอ และวันฮารีรายอ ปอซอ เป็นวันสิ้นสุดการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน เป็นต้น

๔) **ศิลปะการแสดง** เนื้อหาในหนังสือได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับศิลปะการแสดงชนิดต่างๆ เช่น ร่องเง็ง ซัมแปง มะโย่ง หนังตะลุง (วายังเซียม) ลิเกฮูลู และสีละ ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ พร้อมทั้งได้อธิบายวิธีแสดง ตัวละครในการแสดง อุปกรณ์ในการแสดง และบทเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดงไว้อย่างละเอียด

๕) **ภาษาถิ่น** ภาษาถิ่นในดินแดนภาคใต้ของประเทศไทยโดยทั่วไปเรียกว่า ภาษามลายูถิ่น ซึ่งแตกต่างจากภาษามลายูกลางที่ใช้ในประเทศมาเลเซีย ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างภาษามลายูถิ่นในภาคใต้ของไทยกับภาษามลายูกลางของมาเลเซียอย่างชัดเจนรวมทั้งได้บอกลักษณะคำยืมจากภาษาอื่นๆ ที่ปรากฏในภาษามลายู โดยเฉพาะได้บอกชื่อบ้านนามเมืองในภาคใต้ที่ใช้ภาษามลายูอยู่ทุกวันนี้

๖) **บทเพลงกล่อมเด็กและนิทานชาวไทยมุสลิม** ในภาคใต้มีบทเพลงกล่อมเด็กเหมือนกับภาคอื่นๆ ต่างกันที่การใช้ภาษา อักษร และฉันทลักษณ์เท่านั้น ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างบทเพลงกล่อมเด็กและได้อธิบายฉันทลักษณ์ รวมทั้งแปลเป็นภาษาไทยให้ชนต่างภาษาและวัฒนธรรมได้เข้าใจด้วย

ส่วนนิทาน ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มีประเพณี ภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเองจึงมีนิทานที่เล่าสู่กันฟังเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในชุมชนของตนเอง ส่วนมากเป็นนิทานที่เกินความเป็นจริง เช่น นิทานเรื่องสัตว์สามเกลอ มีเสือ กระต่าย และไก่ เป็นเพื่อนกัน ซึ่งพูดคุยกันรู้เรื่องทำนองเดียวกับนิทานชาดกในพุทธศาสนา

๓) **วิถีชีวิตดนตรีรักษาโรค** ข้อความในหนังสือ “บุหงาปัตตานี” ได้บอกให้ทราบว่าแม้การรักษาโรคของแพทย์แผนสมัยใหม่ได้เข้าไปสู่หมู่บ้านชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยทั่วถึงแล้วก็ตาม แต่ยังมีบางหมู่บ้านที่ยังเชื่อในการรักษาโรคด้วยคุณไสย จึงมีพิธีกรรมต่อรักษาโรคหรือรักษาโรคด้วยการขับเป็นเพลงอันเป็นพิธีทางไสยศาสตร์

แนวคิดหลัก

“บุหงาปัตตานี” เป็นหนังสือที่รวบรวมชื่อบ้านนามเมือง โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาถิ่นและศิลปะการแสดงของชนชาวไทยมุสลิมในดินแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นสังคมหนึ่งในบรรดาสังคมทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศไทย เป็นหนังสือที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดหลักของผู้เขียน ดังนี้

๑) เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชนชาวไทยมุสลิมในท้องถิ่นภาคใต้ให้สังคมอื่นๆ รับทราบ

๒) เพื่อความเข้าใจดีต่อกันของชนในสังคมที่ต่างประเพณี ภาษาและวัฒนธรรมกัน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

“บุหงาปัตตานี” เป็นหนังสือที่รวบรวมเรียบเรียงขึ้นเพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ ทั้งชื่อบ้านนามเมือง โบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะ และภาษา ให้ชนในสังคมอื่นรับรู้และทำความเข้าใจ แต่การเขียนชื่อบุคคล สถานที่ วัฒนธรรม และประเพณี เป็นต้น ตามสำเนียงภาษาถิ่น อาจทำให้ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับภาษาจะรู้สึกว่ายากอ่านออกเสียงยากจนไม่สนใจอ่านก็เป็นได้

กิจกรรมที่ ๑

“นำนักเรียนไปทัศนศึกษาสถานที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น”

วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกิดศรัทธาในศาสนา
- ๒) เพื่อให้เกิดความรักท้องถิ่นของตน
- ๓) เพื่อให้เห็นคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม
- ๔) เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม

ขั้นตอน

- ๑) ครูติดต่อประสานงานเจ้าของสถานที่ที่จะนำนักเรียนไปทัศนศึกษาเป็นเบื้องต้น
- ๒) ครูเขียนโครงการกิจกรรมนำนักเรียนทัศนศึกษานอกสถานที่
- ๓) ครูเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้บริหารสถานศึกษา
- ๔) ครูทำบันทึทักเพื่อขออนุมัติงบประมาณตามโครงการที่เสนอ
- ๕) ครูทำหนังสือแจ้งวัน เวลา นำนักเรียนทัศนศึกษาแก่เจ้าของสถานที่ที่จะไปทัศนศึกษา
- ๖) ครูอธิบายมอบหมายงานให้นักเรียนรับผิดชอบแต่ละขั้นตอน

ตัวชี้วัด

- ๑) นักเรียนสามารถบันทึกประเด็นสำคัญของเรื่องที่ได้รับฟังและได้ฟังบรรยาย
- ๒) สามารถคิดวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของสถานที่ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นนั้นๆ
- ๓) ความสามัคคีในกลุ่ม

การประเมินผล

- ๑) สังเกตความพึงพอใจจากพฤติกรรมของนักเรียน
- ๒) ตรวจสอบผลงานที่นักเรียนจดบันทึก
- ๓) ซักถามเป็นรายบุคคล
- ๔) สังเกตความสามัคคีในกลุ่ม
- ๕) สังเกตความตรงต่อเวลา

กิจกรรมที่ ๒

ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการทำอาหารประจำท้องถิ่น จากผู้ปกครองหรือผู้ที่รู้จักในหมู่บ้าน แล้วนำมาเขียนเป็นบทความ โดยใช้ภาษาเขียนของนักเรียนเอง เช่นเรื่อง

- ๑) การทำน้ำบูดู
- ๒) การทำข้าวย่ำ (นาซิกือรีอู)
- ๓) การทำไก่ฆอและ
- ๔) อื่นๆ

จุดประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม
- ๒) เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมการทำอาหารประจำถิ่น
- ๓) เพื่อให้เกิดความรักท้องถิ่นของตน

ตัวชี้วัด

- ๑) สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่เขียนได้อย่างครบถ้วนตามชนิดของอาหาร
- ๒) ความตรงต่อเวลา
- ๓) ความสามัคคีในกลุ่ม
- ๔) ความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

การประเมินผล

- ๑) สังเกตพฤติกรรมการให้ความร่วมมือในกลุ่ม
- ๒) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของผลงานที่เขียน
- ๓) สังเกตความตรงต่อเวลา
- ๔) สังเกตความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้

เขมิกา หวังสุข. **ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้**. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐. ๑๕๙ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

เป็นหนังสือเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและชาติพันธุ์ของชาวใต้ที่สมบูรณ์ที่สุดเรื่องหนึ่ง มีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ สมัยประวัติศาสตร์ รัฐโบราณซึ่งประกอบด้วยรัฐชโยธา-ศรีวิชัย ลังกาสูกะ-ปัตตานี ตามพรลิงค์-นครศรีธรรมราช สหิงพระ-พัทลุง สมัยประวัติศาสตร์ชาติไทยได้กล่าวถึงอิทธิพลทางพุทธศาสนา มหายาน-เถรวาท ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาอิสลาม อิทธิพลวัฒนธรรมอินเดีย อาหารับ-เปอร์เซีย จีน ชาว มลายู ยุโรป อิทธิพลเมืองหลวงและส่วนกลางรวมทั้งเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคใต้ คือ ชนพื้นเมืองเดิม ชวน้ำ ชาวถ้ำ เขมิง ชาวโก กลุ่มชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม กลุ่มวัฒนธรรมชาว-มลายู ตลอดจนกลุ่มวัฒนธรรมชาวจีน วิธีเขียนเข้าใจง่าย ภาษาสละสลวย เป็นระบบ มีการอ้างอิงที่น่าเชื่อถือภาพประกอบโดดเด่น นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจึงควรอ่าน

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้ได้รวมองค์ความรู้เกี่ยวกับภาคใต้ในด้านต่างๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ประกอบด้วย

๑. แผ่นดินภาคใต้สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์
๒. แผ่นดินภาคใต้สมัยประวัติศาสตร์รัฐโบราณคือ ไชยา-ศรีวิชัย ลังกาสูกะ-ปัตตานี ตามพรลิงค์-นครศรีธรรมราช สทิงพระ-พัทลุง
๓. สมัยประวัติศาสตร์ชาติไทยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์
๔. อิทธิพลทางพุทธศาสนาพยาน-ถาวรภาพ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาอิสลาม
๕. อิทธิพลวัฒนธรรมต่างชาติ อินเดีย อาหรับ-เปอร์เซีย จีน ชาว มลายู ยุโรป
๖. อิทธิพลเมืองหลวงและส่วนกลาง
๗. กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วยกลุ่มชนพื้นเมืองเดิม เช่น ชาวน้ำ ชาวถ้ำ เขม็ง-ซาไก และกลุ่มชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม เช่น ชาว-มลายู จีน เป็นต้น

แนวคิดหลัก

พยายามเปิดเผยให้ทราบประวัติความเป็นมาของผู้คนในภาคใต้ ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มที่พบว่า มีหลักฐานของมนุษย์ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีการเคลื่อนไหวผสมผสานของมนุษย์ การพัฒนาขึ้นจากภายใน การรับอิทธิพลศาสนาและวัฒนธรรมจากภายนอก จากราชสำนักและส่วนกลาง สภาพปัจจุบันของประชาชนประกอบด้วยกลุ่มชนพื้นเมืองเดิม เช่น ชาวน้ำ ชาวถ้ำ เขม็ง-ซาไก และกลุ่มชาติพันธุ์ทางวัฒนธรรม เช่น ชาว-มลายู จีน เป็นต้น

ข้อสังเกต

เป็นหนังสือเล่มหนึ่ง ใน ๙ เล่มของหนังสือชุดทักษิณคดี โครงการผลิตสารสนเทศข้อมูล ในพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ จัดกลุ่มนักเรียนค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุด ศูนย์เรียนรู้ในท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร และจากอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภาคใต้และชาติพันธุ์ในภาคใต้

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์และร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม

๓. เพื่อให้นักเรียนช่วยกันคิด กล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้นักเรียนรู้จักความเป็นมาประวัติศาสตร์และการผสมผสานของประชาชนในภาคใต้
๕. เพื่อให้นักเรียนรู้จักกลุ่มชนดั้งเดิมและกลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู และกลุ่มชน

ทางวัฒนธรรมจีน

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
๒. ความสัมพันธ์ร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม
๓. การช่วยกันคิด ความกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา ประวัติศาสตร์และการผสมผสานของประชาชนในภาคใต้
๕. ความรู้เรื่องกลุ่มชนดั้งเดิมและกลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู และกลุ่มชนทางวัฒนธรรมจีน

ประเมินผล

๑. สังเกตความรับรู้ ในองค์ความรู้เรื่อง ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ในภาคใต้
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความคิดอ่านและความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตความรู้เรื่องความเป็นมา ประวัติศาสตร์ และการผสมผสานของประชาชนในภาคใต้
๕. สังเกตความรู้เรื่องกลุ่มชนดั้งเดิม กลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู และกลุ่มชนทาง

วัฒนธรรมจีน

กิจกรรมที่ ๒ ครูกำหนดกิจกรรมนำนักเรียนไปทัศนศึกษาพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่นและในกรุงเทพมหานคร ขออนุญาตผู้บริหารนำนักเรียนเดินทาง จัดกลุ่มนักเรียน ครู ภัณฑารักษ์ และเจ้าหน้าที่นำชม อธิบายความหมายวัตถุที่จัดแสดง นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นักเรียนจัดทำรายงาน เสนอรายงานกลุ่ม

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการหาความรู้จากพิพิธภัณฑ์สถานและสถานที่เกี่ยวข้อง
๒. เกิดการร่วมกันคิด สร้างความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. กล้าแสดงออก
๔. รู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการผสมผสานของชาวภาคใต้
๕. ความรู้เรื่องกลุ่มชนดั้งเดิมและกลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู และกลุ่มชนทางวัฒนธรรมจีน

ตัวชี้วัด

๑. ความรับรู้เรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นมาและการผสมผสานของชาวภาคใต้
๒. การร่วมคิด ความสัมพันธ์ในกลุ่ม

๓. ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวเรื่องกลุ่มชนดั้งเดิมและกลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู
๔. ความกล้าแสดงออกในการเสนอรายงานหน้าห้องเรียน

ประเมินผล

๑. สังเกตการมีความรู้ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการผสมผสานของชาวภาคใต้
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวเรื่องกลุ่มชนดั้งเดิมและกลุ่มชนทางวัฒนธรรมชาว-มลายู และกลุ่มชนทางวัฒนธรรมจีน
๔. สังเกตความสามารถในการแสดงออก การเสนอรายงานหน้าห้องเรียน

ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้

อุบลศรี อัครพันธ์. ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๔. ๑๐๗ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ผ้าไทยมีชื่อเสียงก้องไกล แสดงถึงเกียรติภูมิของคนไทยทุกภาค ในจำนวนหนังสือเกี่ยวกับผ้า มีหนังสืออ่านง่ายเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ อ้างอิงหลักฐานสิ่งของที่เก็บรักษา และจัดแสดงไว้ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของผ้าชนิดต่างๆ การรับอิทธิพลอินเดีย จีนและอาหรับ ภูมิปัญญาในการคัดสรรวัสดุ ลักษณะของผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ เช่น ผ้านาหมื่นศรี ผ้าพุมเรียง ผ้าเกาะยอ ผ้าเมืองนครศรีธรรมราช ผ้าทอแพรงหา ผ้าทอลานข่อย ผ้าทอในสี่จังหวัดภาคใต้ วัฒนธรรมในการใช้ผ้าทอไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยเชื้อสายจีนภาคใต้ การเรียบเรียงเป็นระบบ สละสลวย มีภาพประกอบสวยงามน่าอ่าน เหมาะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จะทำให้เข้าใจประวัติความเป็นมา ชีวิตความเป็นอยู่ของคนภาคใต้ วัฒนธรรมการนุ่งห่ม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับผ้า

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ทราบพัฒนาการของผ้าทอในภาคใต้สมัยประวัติศาสตร์
๒. ทราบเรื่องผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ลักษณะผ้าทอปัจจุบัน
๓. ทราบแหล่งทอผ้าปัจจุบัน คือ ผ้าทอเกาะยาว ผ้าทอพุมเรียง ผ้าทอนาหมื่นศรี ผ้าทอลานข่อย และผ้าในสี่จังหวัดภาคใต้
๔. ทราบเรื่องวัฒนธรรมการใช้ผ้าในวิถีชีวิต ไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยเชื้อสายจีน

เนื้อหาโดยสรุป

ผ้าเป็นงานศิลปหัตถกรรม เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โยงกับวัฒนธรรมอินเดีย จีน อาหรับ และศาสนาพุทธ พราหมณ์ ฮินดู และอิสลาม ในพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ ผ้าเป็นสินค้า เป็นเครื่องบรรณาการที่มีคุณค่า เป็นสิ่งของพระราชทาน ในช่วง ๕๐ ปีที่ผ่านมา ผ้าได้รับการฟื้นฟูขึ้นอีกทุกด้านภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ หน่วยงานราชการ และเอกชนอย่างน่าชมเชยยิ่ง

แนวคิดหลัก

๑. ส่งเสริมให้เกิดรวบรวม อนุรักษ์ ศึกษาและใช้ประโยชน์ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ในบริบทของสังคมไทย
๒. เชิญชวนให้ไปเยี่ยมชมห้องแสดงผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ในสถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อสังเกต

เป็นตัวอย่งที่ดีในการประมวลองค์ความรู้ ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ ควรให้มีหนังสือเช่นนี้ในงานศิลปวัฒนธรรมทุกสาขาและทุกภาคของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑

ครูจัดกลุ่มให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุดหรืออินเทอร์เน็ต

๒. เพื่อให้นักเรียนสร้างความร่วมมือทำงานเป็นกลุ่ม และสัมพันธ์ทางวิชาการในระดับต้น
๓. เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีประมวลความรู้ที่ได้รับจากแหล่งต่างๆ

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
๒. ความสัมพันธ์ในกลุ่มและทางวิชาการระดับต้น
๓. ความรู้เกี่ยวกับผ้าทอภาคใต้และผ้าทอภาคอื่นๆ

การประเมินผล

๑. สังเกตการประมวลความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด และจากอินเทอร์เน็ต
๒. สังเกตความร่วมมือและความสัมพันธ์ทางวิชาการในกลุ่ม
๓. สังเกตการมีความรู้ในเรื่องผ้าทอภาคใต้ และผ้าทอจากภาคอื่นๆ

กิจกรรมที่ ๒

ครูจัดกลุ่มให้นักเรียนรายงานผลการค้นคว้าหน้าห้องเรียน

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการรายงานผลการค้นคว้าจากห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต
๒. เพื่อให้นักเรียนรู้เทคนิคและวิธีการแสดงออก
๓. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เรื่องผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการรายงานผลการค้นคว้า
๒. เทคนิคและวิธีการแสดงออก
๓. ความรู้ในเรื่องผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้และภาคอื่นๆ

การประเมินผล

๑. สังเกตการณ์การรายงานผลการค้นคว้า
๒. สังเกตการณ์การแสดงออกหน้าห้องเรียน
๓. สังเกตความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า เรียบเรียง มานำเสนอหน้าห้องเรียน

พระอริยสงฆ์ภาคใต้

ชัยวุฒิ พิชะกุล. พระอริยสงฆ์ภาคใต้. สงขลา: เอสพีรินทร์ (๒๐๐๔). ๒๕๕๒. ๗๗ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“พระอริยสงฆ์ภาคใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาในภาคใต้ว่าดินแดนนี้เป็นเส้นทางผ่าน หรือเป็นศูนย์กลางการพบปะสังสรรค์ของผู้คนจากประเทศต่างๆ ทางฝั่งทะเลตะวันตก เช่น อินเดีย และเปอร์เซีย เป็นต้น ทางฝั่งทะเลตะวันออก เช่น จีน เป็นต้น คนเหล่านั้นมาติดต่อค้าขาย แต่ได้นำความเชื่อ และศาสนาเข้าสู่ดินแดนที่เป็นภาคใต้ด้วย พระพุทธศาสนาที่เข้ามา ก็ได้เป็นที่ยอมรับนับถือสืบเนื่องมาเป็นเวลาอันยาวนาน ดังโบราณสถานที่น่าประหลาด คือ เจดีย์พระบรมธาตุที่ไชยา สุราษฎร์ธานี เจดีย์วัดเขียนบางแก้วที่พัทลุง เจดีย์พระบรมธาตุที่นครศรีธรรมราช และเจดีย์วัดพะโคะที่จังหวัดสงขลา เป็นต้น สิ่งสำคัญ คือ หนังสือ “พระอริยสงฆ์ภาคใต้” ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติพระภิกษุสงฆ์ ผู้เป็นเลิศทั้งปฏิปทาความประพฤติ และการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ พระพุทธศาสนา และสังคมไทยในภาคใต้ ในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ จนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป จึงเป็นหนังสือดีมีประโยชน์ที่ทุกคนควรอ่าน

ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่าน

คำว่า พระอริยสงฆ์ ในหนังสือ “พระอริยสงฆ์ภาคใต้” หมายถึงพระภิกษุผู้มีความเป็นเลิศทั้งความประพฤติและการทำประโยชน์แก่สังคม ผู้เขียนได้รวบรวมประวัติพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญในลักษณะดังกล่าวในภาคใต้ตั้งแต่สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ เช่น ประวัติของหลวงพ่อทวด ประวัติของท่านคล้าย และประวัติของท่านพุทธทาสภิกขุ จึงทำให้หนังสือ “พระอริยสงฆ์ภาคใต้” มีประโยชน์ดังนี้

๑. ทำให้ผู้อ่านเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระภิกษุมากขึ้น
๒. ทำให้ทราบประวัติและกิจกรรมที่พระภิกษุเหล่านั้นได้สร้างไว้แก่สังคม

๓. เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระภิกษุเหล่านั้นให้เป็นที่ปรากฏตลอดไป
๔. เพื่อให้เป็นแบบอย่างศาสนทายาทที่ดีของศาสนา

เนื้อหาโดยสรุป

“พระอริยสงฆ์ภาคใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาคใต้ เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย ซึ่งปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ ๑ ว่า “พ่อขุนรามคำแหงกระทำไอยทานแก่มหาเถรสังฆราชปราชญ์เรียนจบปิฎกไตรหลวงกว่าปู่ครูในเมืองนี้ ทุกคนลูกแต่เมืองธรรมราชมา” แต่ที่ปรากฏเด่นชัดในสมัยอยุธยา คือ พระญาณคัมภีร์ศรีสังฆปริณายก (นามสัญญาบัตร คือ สมเด็จพระเจ้าโพธิสมภารโลกาจารย์ญาณคัมภีร์ศรีสังฆปริณายกมหาสามี) เจ้าอธิการวัดท่าช้าง เมืองนครศรีธรรมราช และหลวงพ่อดาว หรือสมเด็จพระเจ้าพะโคะ (นามสัญญาบัตร คือ สมเด็จพระราชมนูสิามิรามคณูปมาจารย์) ส่วนพระอริยสงฆ์สมัยรัตนโกสินทร์ ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น ๒ สาย คือ

๑. **สายพุทธธรรม** ได้แก่ พระเถระที่แตกฉานในหลักธรรม และได้เผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชนจนมีชื่อเสียง เช่น พระปัญญาันทภิกขุ (พระพรหมมิ่งคลาจารย์) ชาวจังหวัดพัทลุง พระธรรมปัญญาบดี (เพียร อุตตโม) อดีตเจ้าอาวาสวัดคูหาสวรรค์ จังหวัดพัทลุง ผู้เปิดสำนักเรียนสอนภาษาบาลี ที่มีชื่อเสียงที่สุดในสมัยนั้น และท่านพุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีชื่อเสียงในการเผยแผ่ธรรม

๒. **สายไสยเวท** ได้แก่ พระเถระที่เป็นเกจิอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญทางไสยเวท จนเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไป เช่น พ่อท่านคล้ายวาจาสิทธิ์ (พระครูพิศิษฐ์อรรถการ) วัดสวนขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช และพระอาจารย์ทิม (พระครูวิสัยโสภณ) วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

แนวคิดหลัก

“พระอริยสงฆ์ภาคใต้” เป็นหนังสือรวบรวมประวัติพระพุทธรศาสนาที่เข้ามาสู่ภาคใต้ตั้งแต่สมัยสุวรรณภูมิ จนเจริญรุ่งเรืองมาถึงสมัยศรีวิชัย สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ด้วยการสืบทอดของพระอริยสงฆ์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการสร้างศรัทธาและทำคุณประโยชน์ต่อสังคม จึงสะท้อนแนวคิดหลักของผู้เขียน ดังนี้

๑. เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระภิกษุในภาคใต้ให้เป็นที่ปรากฏ
๒. เพื่อสร้างศรัทธาในพระภิกษุและพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน
๓. เพื่อให้ทราบกิจกรรมที่พระภิกษุเหล่านั้นได้สร้างไว้แก่สังคม
๓. เพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ที่เป็นศาสนทายาท
๔. เพื่อให้ทราบประวัติพระพุทธรศาสนาที่เข้ามาสู่ภาคใต้

ข้อสังเกต

“พระอริยสงฆ์ภาคใต้” เป็นหนังสือสารคดีที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาคใต้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ ด้วยเจตนาจะบันทึกให้เป็นข้อมูลอ้างอิงของอนุชนคนรุ่นหลัง และเพื่อประกาศเกียรติคุณของพระภิกษุผู้ทำคุณประโยชน์แก่สังคมให้เป็นที่ปรากฏ แต่ได้ทำเป็นหนังสือชุดมีหลายเล่ม แต่ละเล่มมีขนาดย่อม จึงมีข้อสังเกต ดังนี้

๑. ข้อความบางตอนรวบรัดจนขาดความสมบูรณ์ เช่น ตอนกล่าวถึงมูลเหตุพระพุทธศาสนาที่เข้ามาสู่ภาคใต้สมัยสุวรรณภูมิ
๒. ให้ประวัติพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญในภาคใต้ไว้เพียง ๓ องค์ ทั้งๆ ที่ยังมีพระภิกษุผู้มีบทบาทสำคัญอื่นๆ อีก เช่น ท่านปัญญานันทภิกขุ และพระอุดมปิฎก (พระมหาสอน) เป็นต้น
๓. คำว่า พระอริยสงฆ์ ตามปกติหมายถึงพระภิกษุผู้บรรลุธรรมสำเร็จเป็นพระอรหันต์เท่านั้น ในที่นี้ผู้เขียนให้คำจำกัดความว่า “พระอริยสงฆ์ หมายถึง พระภิกษุผู้เป็นเลิศด้วยปฏิบัติ และการทำประโยชน์ให้แก่สังคม”

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ละกี่คนก็ได้ แต่ละกลุ่มให้ช่วยกันค้นหาภาพ และประวัติพระภิกษุในภาคใต้ ผู้มีชื่อเสียงด้วยการทำประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างต่อสังคม ตีตบอร์ดนิทรรศการที่โรงเรียน โดยให้หัวหน้ากลุ่มจับฉลากเลือกหัวข้อ ดังนี้

๑. หลวงพ่อทวด
 ๒. ท่านพุทธทาสภิกขุ
 ๓. พระปัญญานันทภิกขุ
 ๔. พ่อท่านคล้ายนครศรีธรรมราช
 ๕. พระอุดมปิฎก (มหาสอน) พัทลุง
 ๖. พระอาจารย์ทิม วัดช้างให้ปัตตานี
 ๗. พระเทพญาณโมลี จังหวัดปัตตานี
 ๘. พระธรรมปัญญาบดี (เพียร อุตตโม) พัทลุง
- ฯลฯ

จุดประสงค์

๑. เพื่อรวบรวมข้อมูลของพระภิกษุผู้ทำคุณประโยชน์ต่อสังคมในภาคใต้
๒. เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการจัดนิทรรศการ

๓. เพื่อให้รู้จักค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ
๔. เพื่อความสามัคคีในกลุ่ม
๕. เพื่อให้รู้จักรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอน

๑. ครูอธิบายแนะนำแหล่งข้อมูลให้นักเรียนทราบ
๒. ครูแนะนำบอร์ดที่จะทำนิทรรศการของแต่ละกลุ่ม
๓. ครูกำหนดเวลาสิ้นสุดการค้นหาและจัดนิทรรศการ

ตัวชี้วัด

๑. ความสมบูรณ์ของข้อมูลภาพและประวัติของพระภิกษุ
๒. ความสวยงามและความสมบูรณ์ของนิทรรศการ
๓. ความสามัคคีในกลุ่ม
๔. ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

การประเมินผล

๑. ตรวจสอบความถูกต้องของภาพและประวัติของพระภิกษุ
๒. ตรวจสอบความสวยงาม ความน่าสนใจของบอร์ดนิทรรศการ
๓. สังเกตความสามัคคีในกลุ่ม
๔. สังเกตความรับผิดชอบต่อหน้าที่
๕. สอบถามจากเพื่อนร่วมงานแต่ละกลุ่ม

ภูมิปัญญาในครัวไฟปักซี่ใต้

อุบลศรี อรรคพันธ์. ภูมิปัญญาในครัวไฟปักซี่ใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๖. ๑๒๙ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

ครัวไฟในภาคใต้เป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาของชาวใต้เกือบทุกด้านในเรื่องการกินและที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เรื่องสถานที่ตั้งของครัวไฟ องค์ประกอบที่ใช้จุดไฟ เตาไฟ ทิศทางตั้งเตาไฟ ครัวไฟ วัสดุเครื่องใช้ในครัว การประดิษฐ์และคัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์จากโลกตะวันตกและตะวันออก วัฒนธรรมในการกิน การเลือกวัสดุในการประกอบอาหาร อาหารที่เป็นยา เทคนิคการปรุงอาหาร การถนอมอาหาร การจัดสำรับ การกินอาหารร่วมกัน ความสามัคคีจากการกินอาหาร ประเพณี การกินในงานต่างๆ การเลี้ยงอาหาร การลงแขก การกินวาน อาหารรักษาโรค เป็นหนังสือเขียนดี มีระบบมีภาพประกอบ อ่างอิงน่าสนใจ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาควรอ่าน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ทราบภูมิปัญญาของชาวปักษ์ใต้ในเรื่องครัวไฟ วัสดุใช้ปรุงอาหาร อุปกรณ์ในครัว ประโยชน์ของอาหารประเภทต่างๆ อาหารที่เป็นยา ความสามัคคีปรองดองในการทำงาน การรับประทานอาหารร่วมกัน
๒. มีทัศนคติที่ดีต่อครัวปักษ์ใต้และอาหารปักษ์ใต้
๓. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้

เนื้อหาโดยสรุป

ภูมิปัญญาของชาวใต้ในการสร้างครัวไฟและองค์ประกอบ แม้ไฟ เตาไฟ ผรา อุปกรณ์ที่ใช้ในการจุดไฟ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับเตาไฟ เช่น กระจบอกเปาไฟ พัด เชื้อไฟ การคัดสรรเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวไฟ เช่น อุปกรณ์การหุงต้ม หม้อประเภทต่างๆ หักพรกหรือจวกกะลา ตะหลิวทองเหลือง กระทะ กาดม่น้ำทองเหลือง อุปกรณ์ในการย่อยอาหารสด เช่น เหล็กขูด หรือกระต่ายขูดมะพร้าว ครก กรามข้างหรือที่คั้นกะทิ อุปกรณ์ในการรับประทานอาหาร จานชามประเภทต่างๆ ช้อน อุปกรณ์ใส่น้ำ ข้าวสาร และสิ่งตักตวง การถนอมอาหาร เช่น การตากแห้ง หมักดอง ร่มควัน เชื่อม กวน เป็นต้น การบริโภคอาหาร ประเภทของอาหาร เช่น แกง ต้ม ยำ ทอด ธรรมเนียมการกิน การจัดสำรับ ประเพณีการจัดงานกินเลี้ยง กินวาน ลงแขก ออกปากซ่อมสาร อาหารช่วยรักษาโรค พืชผักสวนครัว วัสดุที่เป็นยา เช่น กล้วย หอมแดง ขิง ข่า ตะไคร้ ขมิ้น กระเพราแดง กระเพราขาว โหระพา มะขาม ขี้เหล็ก มะนาว ใบบัวบก ครัวไฟปักษ์ใต้ไม่แตกต่างจากครัวไฟภาคอื่นๆ ของประเทศมากนัก วัสดุอุปกรณ์ในการปรุงอาหารคล้ายคลึงกัน

แนวคิดหลัก

ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาของคนปักษ์ใต้ที่พบในครัวไฟ ตั้งแต่สถานที่ตั้งครัว อุปกรณ์ในห้องครัว วัสดุในการปรุงอาหาร เทคนิคการปรุงอาหาร การถนอมอาหาร การบริโภคอาหาร อาหารที่เป็นยา ความร่วมมือในการจัดการด้านที่เกี่ยวข้องกับครัวไฟและอาหาร

ข้อสังเกต

เป็นหนังสือเล่มหนึ่งในจำนวนหนังสือ ๙ เล่ม ในชุดโครงการศึกษาและจัดพิมพ์เอกสารวิชาการของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑

ครูจัดกลุ่มนักเรียนค้นคว้าหาความรู้ภูมิปัญญาเรื่อง คริวไฟปักซี่ได้ และในเรื่องที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดและอินเทอร์เน็ต

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการค้นหาข้อมูลความรู้จากแหล่งต่างๆ
๒. เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ทำงานกลุ่ม
๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เรื่องภูมิปัญญาด้านคริวไฟและอาหารของทางภาคใต้

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการค้นหาความรู้จากห้องสมุด หนังสือและสื่อความรู้อื่นๆ
๒. ความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. การกล้าแสดงออก
๔. ความรู้เรื่องคริวไฟ วัสดุอุปกรณ์ และอาหารของชาวใต้

การประเมินผล

๑. สังเกตความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลความรู้จากห้องสมุด และสื่อประเภทต่างๆ
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่มในการทำงานร่วมกัน
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออก
๔. สังเกตการมีความรู้เรื่องคริวไฟปักซี่ได้ สิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมที่ ๒

ครูจัดกลุ่มให้นักเรียนค้นหาวัสดุอุปกรณ์ในห้องครัวที่บ้านของนักเรียนแต่ละคน นำมาเปรียบเทียบกับความรู้ที่ได้จากหนังสือเล่มนี้ และที่ได้จากค้นคว้าในห้องสมุดและแหล่งอื่นๆ นำมาจัดทำรายงานกลุ่มและรายงานหน้าชั้นเรียน

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวัสดุอุปกรณ์ในห้องครัวที่บ้านนักเรียน เปรียบเทียบกับที่ได้อ่านจากหนังสือนี้

๒. เพื่อให้นักเรียนทำรายงานการค้นคว้าจากห้องสมุด สื่ออื่นๆ และประสบการณ์จริงจากห้องครัว ในบ้านของนักเรียน

๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก

๔. เพื่อให้นักเรียนเสนอรายงานการค้นคว้าหน้าห้องเรียน

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อความรู้และสภาพจริงในครัวในบ้านของนักเรียน

๒. การทำงานเป็นกลุ่ม

๓. การกล้าแสดงออก

๔. ความรู้เกี่ยวกับครัวไฟฟ้าก็ได้ เปรียบเทียบกับครัวไฟที่เป็นของนักเรียน

การประเมินผล

๑. สังเกตความรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องครัวไฟที่ได้จากการค้นคว้าจากห้องสมุดสื่ออินเทอร์เน็ตและสภาพครัวจริงในบ้านของนักเรียน

๒. สังเกตพฤติกรรมการสัมพันธ์และความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม

๓. สังเกตความกล้าแสดงออก

๔. สังเกตการเสนอรายงานการค้นคว้าจากในห้องสมุดและสภาพครัวจริงที่บ้านของนักเรียน

เรื่อยาว

วินัย รัตจำย. เรื่อยยาว. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ, ๒๕๕๒. ๕๓ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือเรื่อยาวเป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของเรื่อยาว ซึ่งเป็นเรือที่ใช้ในการแข่งขัน การแข่งขันเรื่อยาวถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมบนสายน้ำที่ล้ำค่า และหาผู้เรียบเรียงแบบหนังสือ

๑๘๘ คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

เล่มนี้ยาก ผู้เขียนให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของเรือยาวตั้งแต่ประวัติเรือยาว การหาไม้มาทำเรือยาว การขุดเรือยาว พิธีการต่างๆ เกี่ยวกับเรือยาว ตลอดจนการแข่งขันเรือยาว ผู้เขียนนำภาพประกอบ เนื้อหาเรื่องต่างๆ เป็นภาพสี ชัดเจนทุกขั้นตอน นักเรียนควรได้อ่านหนังสือเรื่องนี้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

นักเรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับเรือยาว ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา การจัดทำเรือยาวซึ่งมีภาพประกอบรายละเอียดทุกขั้นตอน ชัดเจน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจได้ดี นอกจากนี้รายละเอียดของประเพณีการแข่งขันเรือยาวก็มีรายละเอียดและภาพประกอบชัดเจน ผู้เขียนให้รายละเอียดด้วยภาพที่เข้าใจง่าย อ่านเพลิน

เนื้อหาโดยสรุป

การใช้เรือเป็นพาหนะสัญจรไปมาและค้าขาย หน้าทอดกฐินก็มีการใช้เรือเป็นพาหนะและมีการเล่นเรือเพลงและแข่งเรือ ประเพณีการแข่งขันเรือมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นราชธานี เป็นต้นมาก่อนการแข่งขันก็จะมีพิธีกรรมผูกขอมผีพายด้านพละกำลัง ประเพณีการแข่งขันเรือในปัจจุบัน มีอยู่เกือบทุกภาคของประเทศไทย การขุดเรือยาวสมัยก่อนชาวบ้านจะร่วมมือร่วมใจกันขุดที่วัด การขุดเรือยาวมีหลายขั้นตอน ไม้ที่นำมาขุดส่วนมากจะเป็นไม้ตะเคียน และลำเรือใช้ไม้ต้นเดียวกันตลอดลำ การเสาะหาต้นตะเคียน การทำพิธีโค่นต้นตะเคียน ขนย้ายมายังสถานที่ที่จะขุด ทำพิธีบวงสรวงเสียงทายแม่ย่านาง ทำพิธีบวงสรวงเชิญแม่ย่านางขึ้นศาลเพียงตา ทำการขุดเรือ ตั้งชื่อเรือ พิธีนำเรือยาวลงน้ำ การแข่งขันเรือยาว ก่อนการแข่งขัน มีการผูกขอมผีพายก่อน

แนวคิดหลัก

การดำเนินชีวิตของคนไทย มีความผูกพันกับแม่น้ำมานานแล้ว ฉะนั้นการสร้างบ้านเรือนหรือสร้างชุมชน ส่วนใหญ่จะเลือกทำเล ติดแม่น้ำลำคลองเป็นสิ่งสำคัญ เพื่ออาศัยน้ำในการเพาะปลูกน้ำดื่ม น้ำใช้ การสัญจรไปมาและค้าขาย และสร้างเรือเป็นพาหนะ เรือจึงมีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ การคมนาคม การขนส่ง ขนบธรรมเนียมประเพณี และความสนุกสนาน

ผู้เขียนเล่าให้ฟังอย่างชัดเจน ถึงความสำคัญของน้ำและความสำคัญของเรือที่ใช้ในการคมนาคม การสร้างเรือยาวเพื่อใช้ในกิจกรรมที่สนุกสนาน คือ ประเพณีการแข่งขันเรือ จุดประสงค์หลักที่ผู้เขียนหวังไว้คือ ต้องการให้เยาวชนได้รับความรู้เกี่ยวกับการแข่งขันเรือยาว และการขุดเรือยาว ซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมบนสายน้ำที่ล้ำค่ายิ่ง ที่เยาวชนควรทราบและมีความภาคภูมิใจ

ข้อสังเกต

ผู้เขียนมีความพึงพอใจในการเขียนเล่ารายละเอียดของเนื้อเรื่อง เกี่ยวกับเรื่อยาวทุกขั้นตอน และมีภาพประกอบชัดเจนทุกเรื่อง ถือว่าเป็นหนังสือมีคุณค่าและหาได้ยากยิ่ง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หลังจากที่นักเรียนอ่านหนังสือและร่วมทำกิจกรรมแล้วได้รับความรู้เกี่ยวกับ เรื่อง การแข่งขันเรื่อยาว และการชุตเรื่อยาว

กิจกรรม ๑ : เรื่อยาว

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ความสำคัญของเรื่อยาว การชุตเรื่อยาว และการแข่งขันเรื่อยาว

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำเรื่อง เรื่อยาว ความสำคัญ การชุตเรื่อยาว และการแข่งขันเรื่อยาว
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อจัดทำรายงานเรื่องความสำคัญของเรื่อยาว การชุตเรื่อยาว และการแข่งขันเรื่อยาว

๓. นักเรียนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ

๔. นักเรียนนำรายงานมาเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง

๕. ครูสรุป และประเมินผล

การประเมินผล

นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่อง ความสำคัญของเรื่อยาว การชุตเรื่อยาว และการแข่งขันเรื่อยาว

เรือพระราชพิธีและแห่เรือมาจากไหน?

สุจิตต์ วงษ์เทศ. เรือพระราชพิธีและแห่เรือมาจากไหน?. กรุงเทพฯ: โปสท์บุ๊กส์, ๒๕๕๔. ๑๒๔ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ เรือพระราชพิธีและแห่เรือมาจากไหน? เป็นหนังสือที่ให้ข้อมูลอย่างละเอียดถึงความเป็นมาและความสำคัญของเรือพระราชพิธี ทั้งในด้านความเชื่อ ศาสนา และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และรวมทั้งความเป็นมาของการแห่เรือและอู่เรือพระราชพิธี หนังสือให้ข้อมูลทุกด้านของเรือพระราชพิธี หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งให้ข้อมูลอย่างดียิ่งสำหรับเยาวชน และผู้ที่สนใจเรื่องราวของมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาอย่างยาวนาน นักเรียนควรจะอ่านหนังสือเล่มนี้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว นักเรียนจะได้ความรู้เกี่ยวกับเรือพระราชพิธีและการแห่เรือ เรือพระราชพิธีถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของคนไทย สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อให้เป็นพระราชพาหนะของพระมหากษัตริย์ในการเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค เรือแต่ละลำมีความสวยงาม ด้วยฝีมืออันประณีตของช่างศิลป์ไทย เมื่อเรือพระราชพิธีต่างๆ อยู่ในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค ยิ่งมีความสง่างามและวิจิตรตระการตาน่าประทับใจ อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วนอกจากนักเรียนจะได้รับความรู้ดังกล่าว ความรู้ที่จะได้รับจะกระตุ้นให้นักเรียนมีความรัก ภาควงุมิใจกับมรดกทางวัฒนธรรมที่งดงามยิ่งของคนไทย

เนื้อหาโดยสรุป

เนื้อเรื่องในเล่มมีอยู่ด้วยกัน ๘ บท ซึ่งเกี่ยวกับเรือพระราชพิธีและการเห่เรือ ดังนี้
๑) เรือพระราชพิธีมาจากเรือศักดิ์สิทธิ์ ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว ๒) เรือศักดิ์สิทธิ์มาจากโคงศพคล้ายงู
๓) เรือนาคในพิธีศพ ๔) เรือพระราชพิธีในพิธีกรรมขอขมาดินและน้ำ ๕) เดือน ๑๑ แข่งเรือไล่่น้ำ
ให้น้ำลาด ไม่ท่วมข้าวจนตาย ๖) เดือน ๑๒ ลอยกระทง ลงเรือขอขมาดินและน้ำ ๗) เห่เรือ
มาจากไหน? เมื่อไร? ๘) อยู่เรือพระราชพิธี แต่ละบทมีภาพประกอบขาวดำ

แนวคิดหลัก

เรือพระราชพิธีมีรากเหง้าและพัฒนาการมาจากเรือศักดิ์สิทธิ์ ราว ๒,๕๐๐ ปีมาแล้วของ
บรรพชนคนสุวรรณภูมิในอุษาคเนย์ เรือพระราชพิธีเป็นเรือศักดิ์สิทธิ์ กระทบเรือก็เป็นกระทบ
ศักดิ์สิทธิ์ พระราชพิธีที่เสด็จทางชลมารค ไม่เป็นการรบ การสงคราม แต่เป็นพิธีกรรม เช่น
เรือพระราชพิธีในพิธีกรรมขอขมาดินและน้ำ

การเห่เรือในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เป็นประเพณีที่เพิ่งสร้างใหม่ในสมัยกรุง
รัตนโกสินทร์ เห่เรือในปัจจุบัน หมายถึงขับลำนำเป็นทำนองอย่างหนึ่งในกระบวนเรือพระราชพิธี
พยุหยาตราทางชลมารค มีต้นเสียงเห่หน้า แล้วมีลูกคู่เห่ตาม

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับเรือพระราชพิธีและการเห่เรือด้านต่างๆ ใช้ภาษาง่ายๆ ข้อมูลแต่ละเรื่องสั้นๆ
พร้อมรูปประกอบ บอกแหล่งที่มาของรูปภาพเหล่านั้น ผู้เขียนประสงค์ให้เป็นหนังสือความรู้ทั่วไป
ที่สามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง หลังจากให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้และร่วมกิจกรรมแล้วนักเรียน
ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่อง เรือพระราชพิธีและการเห่เรือ

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนรู้จักเรือพระราชพิธีชนิดต่างๆ

ขั้นตอน

๑. ครูเกริ่นนำเรื่องเรือพระราชพิธีชนิดต่างๆ
๒. แบ่งกลุ่มและเลือกชนิดของเรือพระราชพิธี
๓. นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรือพระราชพิธีที่กลุ่มเลือก
๔. เรียบเรียงเป็นรายงานและเล่าให้เพื่อนฟังหน้าห้องเรียน
๕. ครูสรุปและประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียน
๖. แจกแบบประเมินผล

การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการแบบประเมินผลที่นักเรียนตอบกลับมา
๒. ประเมินผลจากการสังเกตในห้องเรียน

วัฒนธรรมศาสตร์วาทภาคใต้

พิชัย แก้วขาว และบุญเลิศ จันทระ. วัฒนธรรมศาสตร์วาทภาคใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐. ๑๕๗ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ “วัฒนธรรมศาสตร์วาทภาคใต้” เป็นเรื่องของมีคม เครื่องฟันแทง ที่ชาวบ้านในภาคใต้ ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้มีดเตี้ยประกอบพิธีกรรม และเป็นของประดับ เช่น มีดพริ้ว/จอบเสียม ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เด็กรู้จักมาบ้างแล้ว แต่หนังสือเล่มนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับของมีคมอาวุธเหล่านี้ อย่างละเอียด ให้ข้อมูลและมีภาพประกอบ และสามารถไปดูของจริงได้ที่พิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนทั้ง ๒ คนเป็นผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญ (โดยเฉพาะอาจารย์พิชัย แก้วขาวเป็นผู้เชี่ยวชาญ เรื่องโลหะกรรมภาคใต้ ส่วนอาจารย์บุญเลิศ จันทระ เป็นนักวิจัยประจำสถาบันทักษิณคดีศึกษา) หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและเชื่อถือได้ในด้านศาสตร์วาทภาคใต้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องศาสตร์วาทของภาคใต้
๒. ขยายความรู้ที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับของมีคม ให้รู้กว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น
๓. เป็นความรู้พื้นฐาน ที่สามารถนำไปขยายต่อยอดต่อไป
๔. ได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับของมีคมและอาวุธเหล่านี้

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือ “วัฒนธรรมศาสตร์รากภาคใต้” กล่าวถึง

๑. ความหมายของคำว่า ศาสตร์ราก หรือศาสตร์ราก และความสำคัญของศาสตร์รากที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันของคนภาคใต้ เช่น วัฒนธรรมการพกพามีดพร้าติดตัวไปเสมอ เพื่อกันพวกญาติผีปีศาจหรือเสนียดจัญไร และพวกสัตว์ร้าย

๒. วัฒนธรรมการผลิตอาวุธภาคใต้ กล่าวถึงองค์ความรู้ที่ถูกถ่ายทอดด้านศาสตร์รากจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งของภาคใต้ พัฒนาการของการใช้วัตถุดิบในการผลิต พัฒนาการของการใช้ถ่านไม้ พัฒนาการของการใช้เหล็กแท่งของยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์-ทวารวดี ยุคศรีวิชัย-อยุธยา ตอนกลาง ยุคสมัยรัชกาลที่ ๕-ปัจจุบัน

๓. ความเชื่อในการผลิตศาสตร์รากของภาคใต้ มีความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม เรื่องโหราศาสตร์ เรื่องโลหะที่นำมาใช้ และความเชื่ออื่นๆ

๔. แหล่งที่มาของวัฒนธรรมโลหะกรรมของภาคใต้ เป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาเกี่ยวกับงานโลหะกรรมพื้นบ้านภาคใต้ ซึ่งมีข้อสังเกตและพึงพิจารณาจากเครื่องมือเครื่องใช้ ๒ ชนิด คือ สุปเป่าลมเพื่อควบคุมความร้อนและหินเจียรระโน

๕. กลุ่มช่างผู้ผลิตแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มช่างตามหมู่บ้านต่างๆ และกลุ่มช่างในราชสำนัก

๖. ประเภทของศาสตร์ราก แบ่งกว้างๆ ได้ ๔ กลุ่ม คือ

๖.๑ ประเภทใช้ชุดดิน พรวนดิน ดายหญ้า มีจอบ เสียม ผานไถ คราด ชะแลง กรีดายหญ้า พร้าหวดหญ้า พลั่ว ฯลฯ

๖.๒ ประเภทใช้ปาด สับ ฟัน ตัด โคน ผ้า ถาง มี พร้ากัน หัวงอ ขวานปสิ ขวานไต ละมมะ ขวานปะ พร้าลีมงอ พร้าโครงควาย ฯลฯ

๖.๓ ประเภทเครื่องมือช่างทั่วไป มี ค้อน คีม ทัง สี่ว ไบกบ ดอกสวาน ลิ่มผ่าไม้ ใบเลื่อยหางหนู ฯลฯ

๖.๔ ประเภทเครื่องใช้เบ็ดเตล็ด มี โข่ ตรวน ขอสับข้าง เส้าข้าง โกลนม้า ขอบล้อเกวียน กรรไกรหนีบหมาก ฯลฯ ส่วนศาสตร์รากที่ใช้พิทักษ์ทรัพย์สิน ชีวิตและอำนาจ มีปืนดาบ สนับมือ อ้ายแดง พร้าจะโหลง มีดหลากชนิด ฯลฯ

๗. ศาสตร์รากที่มีลักษณะเด่นเฉพาะ มีอยู่ ๓ กลุ่มหลักคือ กริช เป็นอาวุธพิเศษ พระขรรค์ เป็นอาวุธสำหรับกษัตริย์ และมีดหมอเพื่อประกอบพิธีกรรม

๘. วัฒนธรรมการใช้ศาสตร์รากของภาคใต้ นิยมใช้ในการปฏิบัติตนกับศาสตร์ราก ยังเป็นวิถีที่ทอดถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ๔ ลักษณะ

- ๘.๑ ลักษณะวิถีที่ ๑ ใช้ศาสตร์ราหูในฐานะเครื่องมือเครื่องใช้ทั่วไป
- ๘.๒ ลักษณะวิถีที่ ๒ ใช้ศาสตร์ราหูสะท้อนการแสดงความเคารพต่อธรรมชาติ
- ๘.๓ ลักษณะวิถีที่ ๓ ใช้ศาสตร์ราหูเพื่อแสดงความสำคัญของผู้ใช้
- ๘.๔ ลักษณะวิถีที่ ๔ ใช้ศาสตร์ราหูในฐานะตัวแทนของเทพเจ้า

ข้อสังเกต

เนื้อเรื่องเกี่ยวกับศาสตร์ราหูของภาคใต้ ที่ให้รายละเอียดและภาพประกอบชัดเจน รูปเล่มกะทัดรัด เขียนบรรยายชัดเจนอ่านเข้าใจง่ายเหมาะกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

แนวคิดหลัก

๑. สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จัดทำพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา เป็นงานสำคัญควบคู่กับงานอื่นๆ เช่น งานวิจัย งานสารสนเทศทักษิณ ปีงบประมาณ ๒๕๔๙ สถาบันฯ ได้จัดพิมพ์วัฒนธรรมศาสตร์ราหูภาคใต้ โดยมอบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านโลหะกรรมภาคใต้และนักวิจัยของสถาบันเรียบเรียง เนื้อหาในหนังสือนี้จะสอดคล้องกับเนื้อหาและภาพจัดแสดงในห้อง “มรดกและศาสตร์ราหู” ของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา แต่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเชื่อมโยงเป็นระบบเพิ่มขึ้นจนง่ายแก่การเข้าใจ ช่วยเสริมข้อมูลการชมพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยามากยิ่งขึ้น นับเป็นเอกสารที่ดีทางวิชาการ

๒. หนังสือได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมของศาสตร์ราหู ซึ่งหมายถึงของมีคม เครื่องปั้นแทงที่ชาวบ้านในภาคใต้ใช้ในชีวิตประจำวัน ใช้ประกอบในพิธีกรรม เป็นเครื่องรางของขลัง และเป็นเครื่องประดับที่นิยมใช้กันมากของคนภาคใต้ตั้งแต่สมัยโบราณ เพื่อเป็นหลักฐานทางมรดกวัฒนธรรมไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

๓. เพื่อแสดงวิวัฒนาการของวัฒนธรรมการใช้ศาสตร์ราหู ชนิดต่างๆ ของภาคใต้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ : สำรวจของใช้มีคม

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้รู้จักเครื่องใช้ที่เป็นของมีคมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอน

๑. ครูให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมศาสตร์ราหูของภาคใต้พอสังเขป
๒. ให้นักเรียนไปสำรวจ เครื่องใช้ของมีคมที่บ้านของนักเรียน และนำมารายงานหน้าชั้นเรียน ถ้าสามารถถ่ายภาพมาแสดง หรือวาดภาพมาแสดง ก็จะเป็นการดี
๓. ครูสรุปและชมเชย

การประเมินผล

การประเมินผลโดยการสังเกต และผลการรายงานหน้าชั้น

กิจกรรมที่ ๒ : แบ่งกลุ่มค้นคว้าทำรายงาน

จุดประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและมีความรู้เกี่ยวกับศาสตร์อาวุธของภาคใต้ ๔ เรื่อง คือ

๑. ความเชื่อในกระบวนการผลิตศาสตร์อาวุธของภาคใต้
๒. แหล่งที่มาของวัฒนธรรมโลหะกรรมภาคใต้
๓. กลุ่มช่างผู้ผลิตศาสตร์อาวุธภาคใต้
๔. ประเภทของศาสตร์อาวุธภาคใต้

ขั้นตอน

๑. ครูเล่าเรื่องวัฒนธรรมศาสตร์อาวุธภาคใต้โดยสังเขป
๒. แบ่งกลุ่มค้นคว้าและทำรายงาน ๔ กลุ่ม ตามหัวข้อ ๔ หัวข้อในจุดประสงค์
๓. นักเรียนศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูล
๔. นักเรียนรายงานหน้าชั้นเรียน
๕. ครูสรุป
๖. ครูแจกแบบประเมิน

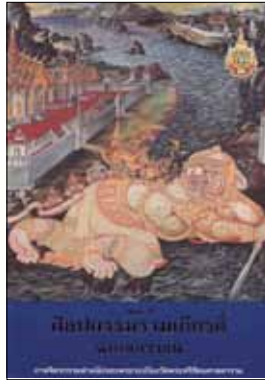
การประเมินผล

๑. ประเมินผลจากการสังเกตการรายงานหน้าชั้นของนักเรียน
๒. ประเมินผลจากแบบประเมินผลที่นักเรียนตอบกลับมา

สมุดภาพศิลปกรรมรามเกียรติ์ ฉบับเยาวชน

สายไหม จบกมลศึก และคณะ. สมุดภาพศิลปกรรมรามเกียรติ์ ฉบับเยาวชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๕. ๒๐๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

พระระเบียงที่ล้อมรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง มีลักษณะพิเศษ ด้านผนังทึบสูง ๔ เมตร ก่อหลังคาคลุมทางเดิน เป็นชั้นลดลาดลงด้านพระอุโบสถ มีเสารองรับเป็นระยะๆ ทางเดินโดยรอบบรรจุกันยาว ๕๓๗ เมตร บนแผ่นผนังด้านใน มีภาพจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องรามเกียรติ์ เป็นภาพเขียนสีศิลปะไทย เล่าเรื่องตั้งแต่ต้นตอเนื่องกันจนจบ แบ่งเขียนเป็นตอนๆ ตอนหนึ่งเรียกว่าห้องหนึ่ง พื้นที่ของผนังยาว ๕๓๗ เมตร สูง ๔ เมตรนี้ แบ่งเขียนได้ ๑๗๘ ห้อง กล่าวได้ว่าภาพจิตรกรรมฝาผนังรอบพระระเบียงแห่งนี้ เป็นภาพเขียนที่ยาวที่สุดในโลก จิตรกรที่ร่วมกันวาด ๗๖ คน ล้วนฝีมือชั้นเยี่ยม ภาพเขียนนี้ได้รับการบูรณะซ่อมแซมให้สดใส งดงาม แสดงภูมิปัญญาบรรพชน และความกล้าเลิศในฝีมือช่างไทยว่า ชาติไทยเจริญรุ่งเรืองมายาวนาน นายกองเอกเชิดชู เฉพาะนักท่องเที่ยงทั้งชาวเอเชียและยุโรปที่เข้ามาชมวัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง ช่วง ๑๕ ปีมานี้ ต่างนิยมความงามของศิลปกรรมรามเกียรติ์ไทย ชื่นชมว่า นี่คือนสิ่งมหัศจรรย์ที่ชาวไทยสร้าง งดงามเปรียบประดุจอาณาจักรระดับพระนคร

งานจิตรกรรมรามเกียรติ์ฝีมือช่างไทยที่พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ทุกพระองค์ ทรงอุปถัมภ์บำรุงให้รุ่งเรืองงามในแผ่นดิน นอกจากจะทรงเชิดชูภูมิปัญญาช่างไทยแล้ว ยังทรงประกาศให้ชาวโลกได้รับรู้ถึงเอกลักษณ์ศิลปะประจำชาติอย่างน่าภาคภูมิใจยิ่ง ความเป็นศิลปินของชาวไทย หรือลักษณะของศิลปะประจำชาติ เป็นสิ่งจำเป็นที่นักเรียนต้องรับรู้ เพราะศิลปะคือเกียรติภูมิของชนในชาติ

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

หนังสือเล่มนี้ ให้ความรู้หลายประการ คือ เข้าใจในเรื่องวรรณคดีของชาติ รู้จักศิลปะประจำชาติ

ที่บรรพชนสร้างสรรค์ รู้วิธีการสร้างงานจิตรกรรมฝาผนัง มีความรู้การนำสีที่ใช้ในการเขียนภาพ มีทั้งสีที่ทำมาจากพืช จากธรรมชาติ จากสิ่งมีชีวิตและการสังเคราะห์ สามารถศึกษาประวัติศาสตร์ ประเพณี สังคมไทย ฯลฯ ได้จากเรื่องราวในภาพเขียน ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักศิลปะ ส่งผลให้เด็กมีจิตใจงดงาม มองโลกในทางสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเลือกประกอบอาชีพใด

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือสมุดภาพเล่มนี้ ประกอบด้วยความรู้

๑. ประวัติศาสตร์ที่เนื่องในประเพณีของชาติ ว่าเมื่อกรุงรัตนโกสินทร์มีอายุเจริญพัฒนาครบทุก ๕๐ ปี จะมีการสมโภชเฉลิมฉลองอย่างยิ่งใหญ่ทุกครั้ง
๒. อนุรักษ์ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาแสดง ซึ่งทรงฉายจิตรกรรมฝาผนังเรื่องราวรามเกียรติ์ เมื่อพระชนมพรรษา ๑๙ พรรษา
๓. แผนผังภาพจิตรกรรมรามเกียรติ์ และเรื่องย่อ
๔. คัดเลือกภาพ ๑๖๗ ห้องในจำนวน ๑๗๘ ห้องและภาพพาโรนามา อันเป็นผลงานของศิลปินเอก และแสดงงานที่ควรศึกษาแนวศิลปกรรม
๕. ให้ความรู้ที่มาของสี วิธีเตรียมผนัง วิธีการเขียนภาพ อุปกรณ์การเขียนภาพ

ข้อสังเกต

งานศิลปะเป็นสิ่งที่ควรให้เด็กเรียนรู้ตั้งแต่เยาว์วัย เพราะจะกล่อมเกลาจิตใจเด็กให้รักธรรมชาติ รู้จักความงดงามจากสิ่งแวดล้อม หนังสือเล่มนี้อาจมองว่าเป็นความรู้ของเยาวชนที่อยู่ในขั้นสูง แต่เรื่องของศิลปะ ความคิดและความพึงใจย่อมไม่มีกำแพงสกัดกั้น

แนวคิดหลัก

๑. ตัวละครในเรื่องรามเกียรติ์ มีอัตลักษณ์เฉพาะ ควรแก่การศึกษาเพื่อสะท้อนความดีและความชั่ว อันจะเป็นแบบอย่างได้
๒. รามเกียรติ์เป็นวรรณคดีที่สรรเสริญพระนารายณ์เป็นเจ้า ผู้ธำรงรักษาโลกให้มีความร่มเย็นปราศจากทุกข์เข็ญเบียดเบียน ซึ่งพระองค์อวตารเป็นพระรามเพื่อปราบหมู่อธรรมในมนุษย์โลก เป็นความเชื่อที่สถาบันหลักของชาติไทยนับถือมาแต่โบราณว่า พระมหากษัตริย์ทุกสมัยทรงยึดถือว่าการปกครองประเทศต้องทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองและประชาชนมีความสุข เถกเช่นพระนารายณ์เป็นเจ้าที่ทรงลดบันดาลความสงบสุขแก่มวลมนุษย์ เรื่องในรามเกียรติ์แต่ละตอนสามารถศึกษาความรู้ในการปกครองคนได้ มีข้อธรรมะต่างๆ เช่นความสามัคคี ความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดี การอาสาทำงาน การตั้งอยู่ในธรรม ฯลฯ และในทางตรงข้าม ก็สะท้อนความชั่วที่ก่อให้เกิดหายนะได้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

- กิจกรรมที่ ๑ นักเรียนเห็นวิถีชีวิตของสังคมไทยจากภาพเขียนในเรื่องรามเกียรติ์ เรื่องใดบ้าง
- กิจกรรมที่ ๒ บรรยายอัตลักษณ์ของตัวละครในรามเกียรติ์ตามที่นักเรียนประทับใจ
- กิจกรรมที่ ๓ นักเรียนมีความประทับใจในศิลปะประจำชาติของไทยอย่างไร
- กิจกรรมที่ ๔ นักเรียนมีความเข้าใจในศิลปะคือเกียรติภูมิของชาติอย่างไร

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

กิจกรรมต่างๆ ๗ รายการ ผ่าน ๔ รายการ ปรับปรุง
ตอบถูก ๑๐ คะแนน คะแนนรอง ๖ คะแนน ต่ำสุด ๓ คะแนน

หลักสูตรของชาวใต้

บุญเลิศ จันทระ. หลักสูตรของชาวใต้. สงขลา: สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐.
๑๒๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

การชุดเนื้อมะพร้าวเป็นชิ้นละเอียดเพื่อคั้นเอาน้ำกะทิมาประกอบอาหาร เป็นวัฒนธรรมของครัวไทยทุกภูมิภาค การสร้าง “เครื่องชุด” สมัยก่อน เป็นคติชนวิทยาที่กลุ่มชนแต่ละท้องถิ่นมักจะสร้างให้มีรูปลักษณะตามความพึงใจ ชื่อที่เป็นสามัญและเข้าใจกันเกือบทุกท้องถิ่นคือ กระต่ายชุดมะพร้าว โดยติดแผ่นเหล็กเล็กๆ ที่ตะไบให้เป็นซี่แหลมรอบๆ เพื่อชุด ติดไว้กับม้านั่งสำหรับนั่งชุดมะพร้าว ชาวปักษ์ใต้จะเรียกรวมกันทั้งหมดว่า “เหล็กชุดมะพร้าว” ม้านั่งจะสร้างให้มีรูปลักษณะหลากหลายแบบ เป็นรูปสัตว์ชนิดต่างๆ รูปคน รูปอวัยวะ อันแสดงความคิดของพื้นอารมณ์ของตน เป็นทั้งคตินิยมวิทยา และศิลปะ ถือเป็นภูมิปัญญาไทยภาคใต้

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวภาคใต้
๒. เป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถเทียบเคียงกับมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ได้

เนื้อหาโดยสรุป

ทำให้นักเรียนเข้าใจ ถึงความมหัศจรรย์ของมะพร้าว ที่หาประโยชน์ได้จากทุกส่วนของต้น เฉพาะผลเป็นทั้งประกอบอาหาร จัดพิธีกรรม เป็นส่วนประกอบยาบำบัดโรค เมื่อกล่าวถึงเหล็กชุด ได้จำแนกลักษณะมัน้ำนึ่งหลากหลายรูปแบบ สรุปได้ ๗ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่มสัตว์เลี้ยง ได้แก่ สุนัข แมว เป็ด ไก่ หมู แพะ ม้า วัว
๒. สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำและสัตว์น้ำ ได้แก่ แมวน้ำ กบ เต่า จระเข้ วาฬ และตะพาบน้ำ
๓. กลุ่มสัตว์ป่า ได้แก่ ลิง หมี ชะมดหรือหมูสั๊ง กระจง กระต่าย ช้าง ตะกวด เสือ
๔. กลุ่มบุคคลชายหญิง อิริยาบถท่านอน
๕. กลุ่มลวดลายกระหนก
๖. กลุ่มอวัยวะเพศ

ข้อสังเกต

สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จัดทำพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา ได้จัดพิมพ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับห้องคติชนวิทยาของภาคใต้ ๙ รายการ ประกอบด้วย ๑. ผ้าพื้นเมือง ๒. ภูมิปัญญาในครัวไทย ๓. ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา ๔. การศึกษาสารัตถะข้อมูลวัตถุของจริงประเภทเครื่องประดับ ๕. วัฒนธรรมศาสตร์วราวุธ ๖. เครื่องทองเหลือง ๗. เหล็กชุด ๘. พระอริยสงฆ์ ๙. เงินตรา

แนวคิดหลัก

หนังสือเรื่องเหล็กชุดของชาวใต้ เป็นหลักฐานการกินอยู่ของชาวไทยสมัยก่อน ความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เหล็กชุดค่อยๆ ลดความจำเป็นลงและจะสูญไปในที่สุด เพราะปัจจุบันมีเครื่องชุดไฟฟ้า ทุ่นแรง รวดเร็วและประหยัดเวลากว่าสมัยก่อนมาก ตลอดทั้งเป็นที่พอใจผู้บริโภคที่อยู่ในภาวะของวัฒนธรรมเร่งรีบทุกๆ รายการ เมื่อย้อนเวลา ย่อมสร้างความเข้าใจผู้ศึกษาได้ว่า แก่นแท้ดั้งเดิมของตนนั้นเริ่มต้นมาอย่างไร

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. ครูให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเหล็กชุด ด้านวิธีใช้ โดยให้นักเรียนแสดง
๒. นักเรียนลองออกแบบเหล็กชุดที่คิดว่าเป็นแบบที่สร้างคติชนวิทยาของคนในอดีต

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินผลจากการสังเกตที่ได้แก่นักเรียนมาแสดงหน้าชั้น
๒. ผลงานที่นักเรียนนำมาแสดง

อีสานบ้านเฮา

วีระศักดิ์ จันทร์สง่าง. **อีสานบ้านเฮา**. กรุงเทพฯ: สารคดี, ๒๕๕๕. ๒๕๓ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

มักมีคำพูดเสมอว่าอีสานเป็นดินแดนที่กั้นดารแห่งแล้งลำหลัง แต่ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นมาก หนังสือเกี่ยวกับภาคอีสานก็มีเพิ่มมากขึ้น ในจำนวนนี้มีหนังสือรวมบทความที่เคยตีพิมพ์ในวารสาร “สารคดี” ให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานด้านภูมิประเทศ การทำมาหากิน สังคม วัฒนธรรมประเพณีของชาวอีสานได้ อีสานกลาง และอีสานเหนือ หนังสือเล่มกะทัดรัด มีภาพประกอบสวยงาม เยารชนและคนไทยทุกภาคควรอ่านจะทำให้เข้าใจภาคอีสานดียิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. เกิดความเข้าใจมีทัศนคติที่ดีต่อภาคอีสาน คนอีสาน
๒. เข้าใจสภาพภูมิประเทศ ที่แห้งแล้ง ห่างไกล ทำให้คนอีสานอดทนและทนอดประกอบอาชีพที่แปลกยากลำบาก
๓. ทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ

เนื้อหาโดยสรุป

สภาพนิเวศ ชีวิตความเป็นอยู่ในป่าน้ำท่วมถึงหรือทุ่งนาทามส่วนหนึ่งของระบบลำนํ้ามูน (มุล)

ลำน้ำชี และลำน้ำสงคราม ความแห้งแล้ง และความอุดมสมบูรณ์ ของทุ่งกุลาร้องไห้ เรื่องดินเค็ม และการทำเกลือสินเธาว์ เขตอำเภอพิมาย หมอชา และหมู่บ้านจุงจาง การมีลูกเขยฝรั่งของคนอีสาน บางกลุ่มกับค่านิยมใหม่ และความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนไป รวมทั้งเรื่องตงภูดินหมู่บ้าน ที่มีงานพิธีกรรม ที่น่าตื่นตาที่มีศรัทธาความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกพันกับชีวิตความเป็นอยู่ของคนมาแต่บรรพกาล

แนวคิดหลัก

ระดับความสูงต่ำระดับดินทามริมน้ำในภาคอีสาน กุด เลิง หนอง บึง ห้วย ฮ่อง หาด พันธุ์ไม้ พันธุ์ปลา สิ่งต่างๆ ในทุ่งกุลาร้องไห้และน้ำตา ทะเลในอดีต นายฮ้อย ข้าวหอมมะลิ อุตสาหกรรมเกลือที่อำเภอพิมาย ประโยชน์และโทษของความเค็ม ปัญหาต่อการเกษตร การทำมาหากินกับงูของคนบางกลุ่ม ความเชื่อดั้งเดิม การประกอบพิธีบูชาเทพโบราณ ชีวิตในหมู่บ้าน

ข้อสังเกต

มีสถิติ เรื่องเล่า ความรักท้องถิ่น ความสัมพันธ์บุคคล ชุมชน ประเพณี คำศัพท์ภาษาถิ่นที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ ครูให้นักเรียนจัดกลุ่มค้นคว้าหาข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับภาคอีสานเพิ่มเติม จากหนังสือ วารสาร เอกสาร และจากอินเทอร์เน็ต

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการค้นคว้าหาความรู้เรื่องภาคอีสาน คนอีสาน จากสื่อความรู้ประเภทต่างๆ จากห้องสมุด เช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออก
๔. เพื่อให้นักเรียนรวบรวมข้อมูล จัดทำรายงาน
๕. เพื่อให้นักเรียนนำเสนอรายงานหน้าห้องเรียน

ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลในระดับกว้างและลึกเกี่ยวกับภาคอีสาน
๒. เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มหลังจากที่ได้ทำงานร่วมกัน
๓. ความกล้าแสดงออกเสนอความคิดเห็น
๔. ความรู้สามารถในการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นระบบเกี่ยวกับภาคอีสาน คนอีสาน

๕. ความสามารถในการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ประเมินผล

๑. สังเกตการมีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภาคอีสานในระดับกว้างและลึก
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตความสามารถในการแสดงออกของนักเรียน
๔. สังเกตการมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวเกี่ยวกับภาคอีสาน คนอีสาน ในระดับกว้างและลึก
๕. สังเกตความสามารถในการนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ ๒ ครูจัดกิจกรรมนำนักเรียนไปทัศนศึกษายังจังหวัดในภาคอีสาน เปรียบเทียบกับที่ได้ค้นคว้าและอ่านจากหนังสือและสื่อต่างๆ

จุดประสงค์

๑. เพื่อให้นักเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับภาคอีสาน
๒. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มจากการเดินทางร่วมกัน
๓. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวิถีชีวิตต่อประสานงานฝ่ายต่างๆ บริษัทจัดรถท่องเที่ยว ผู้นำเที่ยว การจัดที่พัก อาหาร น้ำดื่ม หน่วยงานสถานที่ที่จะไปเยี่ยมชม
๔. สังเกตสอบถาม เสาะหาความรู้จากชาวพื้นเมืองพิจารณา ประมวลองค์ความรู้

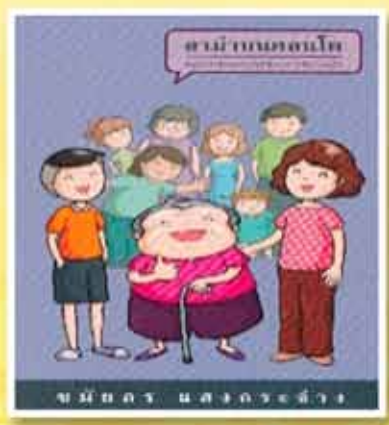
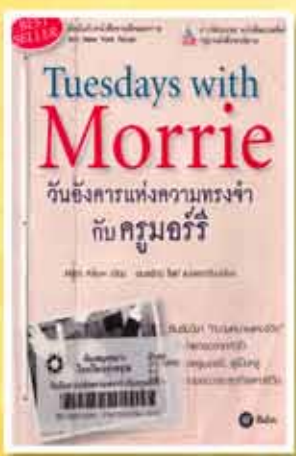
ตัวชี้วัด

๑. ความสามารถในการค้นคว้าข้อมูลในระดับกว้างและลึกเกี่ยวกับภาคอีสาน
๒. เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. ติดต่อประสานงานฝ่ายต่างๆ บริษัทจัดรถท่องเที่ยว ผู้นำเที่ยว การจัดที่พัก อาหาร น้ำดื่ม หน่วยงานสถานที่ๆ จะไปเยี่ยมชม
๔. ความรู้ความสามารถในการเก็บรวบรวมรักษาองค์ความรู้ที่เป็นระบบเกี่ยวกับภาคอีสาน คนอีสาน

ประเมินผล

๑. สังเกตว่ามีความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับภาคอีสานในระดับกว้างและลึก
๒. สังเกตพฤติกรรมการร่วมมือและความสัมพันธ์ในกลุ่ม
๓. สังเกตการติดต่อประสานงานหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องและประโยชน์ของการเดินทางร่วมกัน
๔. สังเกตรายงานที่เป็นเอกสารว่าให้ความรู้เกี่ยวกับภาคอีสานในระดับลึกและกว้าง

กลุ่มหน้าที่พลเมือง

ความสุขผลิบานในทุกเช้า

ปะการัง. **ความสุขผลิบานในทุกเช้า**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔. ๒๓๓ หน้า.

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

หลายคนดำเนินชีวิตด้วยอารมณ์ ขาดสติยังคิด จนก่อให้เกิดความทุกข์ สร้างปัญหาแก่ตนเอง คนใกล้ชิด และผู้อื่น การได้รับคำแนะนำ อบรมสั่งสอนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผ่านการรับฟัง และการอ่านอย่างใคร่ครวญ จะช่วยให้เราดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องดีงาม หนังสือเล่มนี้ได้สะท้อนข้อคิด คติสอนใจ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต ที่จะเป็นเข็มทิศนำทางในการนำพาชีวิตของผู้อ่านให้ก้าวพ้นความทุกข์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของตัวเอง

ผู้อ่านจะได้รับบรรณรสในการอ่านอย่างไม่รู้เบื่อ จากความงดงาม ความไพเราะในการใช้ภาษา และกลวิธีการเขียนอันชาญฉลาด ด้วยการสะท้อนปรัชญาชีวิตผ่านการเล่าปรากฏการณ์ธรรมชาติรอบตัว นิทาน เรื่องราวทุกข์สุขในชีวิตของตนเองและผู้คนรอบข้าง ที่คนทั่วไปอาจมองไม่เห็น เพราะเห็นว่าเป็นเพียงเรื่องธรรมดาๆ ที่เกิดขึ้น

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนจะได้ข้อคิด คติสอนใจ ในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนตน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขแท้จริง

๒. นักเรียนจะได้กระบวนการคิด จากการมองอย่างลึกซึ้งให้เห็นคุณค่าจากสิ่งรอบข้าง แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ดังที่ผู้เขียนได้กระทำให้เห็นเป็นแบบอย่าง ด้วยการวิเคราะห์แง่มุม ปรัชญาชีวิต จากการเฝ้ามองปรากฏการณ์ธรรมชาติ สถานที่ เรื่องราวชีวิตของตนเองและผู้อื่น แล้วสำรวจความคิดจิตใจของตน สู่การปรับปรุงพัฒนาตนเองในการดำเนินชีวิตต่อไป

๓. นักเรียนจะได้เห็นแบบอย่าง กลวิธีการเขียนความเรียงเชิงสร้างสรรค์ ที่มีได้นำเสนอปรัชญาชีวิต ที่สร้างความน่าเบื่อแก่ผู้อ่าน แต่ผู้เขียนได้หยิบยกนิทาน คำสอนของผู้คนในอดีตที่ยังมีคุณค่าต่อการใช้ชีวิต และชีวิตจริงของทุกคนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของผู้เขียน อันเป็นการยืนยันว่าปรัชญาชีวิตที่ผู้เขียนสะท้อนในงานเขียนเป็นสิ่งที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีใช้ความเพ้อฝัน

๔. นักเรียนจะได้เห็นตัวอย่างการใช้ภาษาที่สละสลวย ไพเราะ และให้อารมณ์

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเล่มนี้มี ๒๑ ตอน สรุปปรัชญาชีวิตในแต่ละตอนได้ดังนี้

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
๑. โลกใบกระจิดริดกับชีวิตกระจ้อยร่อย	<ul style="list-style-type: none"> - หลายครั้งมนุษย์หวาดกลัวที่จะเผชิญกับโลกกว้าง แต่นกฮัมมิงเบิร์ดซึ่งเล็กที่สุดในบรรดานกด้วยกันกลับสามารถบินไกลข้ามประเทศได้ ก็เพราะนกมันมองโลกในส่วนเท่าที่จำเป็น ชีวิตคนก็เช่นกัน ไม่ควรมองไกลไปทั่วโลก แต่ให้รู้จักจำกัดขอบเขตเฉพาะที่ต้องการ แล้วเริ่มต้นทีละก้าวจากตรงนั้น - “ฉันท้ทำในสิ่งที่ฉันทำได้” อายายอมแพ้มันมองไม่เห็นทางชนะ แม้เราจะเป็นส่วนเล็กๆ ของสังคมที่อาจทำอะไรไม่ได้มากนัก แต่ทุกพยายามก็เป็นสิ่งมีค่า
๒. อยู่เพื่อคนอื่น	ชีวิตที่มีค่าคือชีวิตที่อยู่เพื่อคนอื่น ไม่ใช่ตัวเอง
๓. นางฟ้า	บางครั้งที่เราต้องการความช่วยเหลือ นางฟ้าก็ปรากฏขึ้น แต่บางเวลาเราก็สามารถเป็นนางฟ้าให้คนอื่นได้เช่นกัน เพียงแค่รอยยิ้ม คำทักทาย การโอบกอด เราก็กลายเป็นนางฟ้าสำหรับใครบางคนแล้ว
๔. สายลมแห่งขุนเขา	<ul style="list-style-type: none"> - เราไม่ต้องการความร่ำรวย แต่เราต้องการสอนเด็กของเราให้คิดถูกทางเมื่อเราตายไป เราไม่สามารถนำความร่ำรวยนั้นติดตัวไปได้ เราต้องการแค่ความรักและสันติสุขเท่านั้น - ในตัวเราทุกคนจะเลี้ยงหมาป่าไว้ ๒ ตัว ตัวหนึ่งร้าย เจ้าเล่ห์ ละโมบ ซื่อจฉฉ อีกตัวหนึ่งมีความรัก ความเมตตา ช่วยเหลือแบ่งปัน ขึ้นอยู่กับว่าเราจะเลี้ยงตัวไหน โลกแห่งการล่าทุกวันนี้ เรามักปล่อยป้อนความเจ้าเล่ห์ ความละโมบ ให้กับหมาป่าตัวร้ายในตัวเราเสมอ นานวันมันจะค่อยๆ แข็งแรงและฆ่าหมาป่าแห่งความดีให้ตายไปอย่างง่ายดาย

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
๕. เธอเคยเห็นสายรุ้งบ้างไหม	หากนึกคอยครุ่นคิดถึงแต่ความพิการของตัวเอง แทนที่จะสนใจในสิ่งที่ตัวเองมี เขาก็ยังคงจมอยู่ในกองทุกข์ คงไม่มีวันที่เขาจะลุกขึ้นมาอย่างองอาจ และหยิบบั้นพลังใจให้คนอื่น
๖. ฤดูผีเสื้อบิน	สรรพสิ่งในธรรมชาติต้องใช้เวลาในการก่อเกิด ไม่ควรใจร้อนข้ามขั้นธรรมชาติ อุปสรรคในชีวิตทำให้เราแข็งแกร่ง ถ้ามี “ตัวช่วย” ตลอดเวลา ชีวิตเราก็จะเปราะบาง การบ่มเพาะของเวลาและอุปสรรคจะช่วยให้เราพร้อมที่จะบิน และบินได้ไกล
๗. เก็บ	คนเรายึดติดกับวัตถุสิ่งของ และสะสมจนกลายเป็นภาระพะรุงพะรัง เมื่อเราสะสม เราก็ไม่นึกถึงผู้อื่น ถ้ามือเราเต็มไปด้วยข้าวของที่ต้องหอบหิ้ว แล้วเราจะเอามือที่ไหนไปช่วยเหลือผู้อื่น
๘. ชีวิตไหว ไปไม่ร่วง	การเริ่มต้นแต่ละวันสำคัญมาก โดยเฉพาะการเริ่มต้นที่ภายใน เมื่อจิตใจเป็นสุข ก็ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวดูน่ารื่นรมย์ไปด้วย.. หากเรามีทัศนคติทางลบตลอด และก็มองเห็นโลกแต่ในด้านร้าย ทัศนคติแบบนั้นก็กลายเป็นเงามืดติดตัว บดบังความสุขให้สูญหายไปจากชีวิต... ความสุขไม่ได้ขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศหรือสภาพแวดล้อมตัวเรา หากเกิดขึ้นจากภายในใจเราเอง เมื่อรู้จักมองโลกในแง่บวกความสุขก็จะอวลกลืนอยู่รอบๆ ตัวเรา อย่าให้ใครขโมยความสุขของเราไป และอย่าปล่อยให้ทำลายความสุขนั้นเสียเอง
๙. ๑๑ (หนึ่ง-หนึ่ง)	โลกถูกสร้างมาแตกต่างหลากหลาย ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อประสานสร้างความสมดุล... ในหลายๆ โอกาส ผู้ที่แข็งแรงช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า และในบางครั้ง ผู้ที่ตัวเล็กก็สามารถช่วยเหลือผู้ที่ตัวใหญ่กว่าได้เช่นกัน แต่มนุษย์กลับกำหนดกติกาแห่งการแข่งขันขึ้น เพื่อหาทางเอาเปรียบผู้อื่น หวังยึดครองทั้งหมดเพียงคนเดียว แทนที่จะแบ่งปัน

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
๑๐. กลิ่นที่หอมไกล	การ “ให้” ที่แท้จริงและมีความหมายว่า คือการให้ แก่ผู้อื่น คนแปลกหน้า คนที่ไม่มีผลประโยชน์ ตอบแทนเรา และไม่มีทางใช้คืนเราได้ นั่นถึงจะเป็น การให้ที่บริสุทธิ์ถึงดงาม...เมื่อทุกคน “ให้” กันและกัน โลกนี้จะงดงามเพียงใด
๑๑. จะปลูกดอกไม้ตามรายทาง	การบรรลุจุดหมายปลายทางนั้น ย่อมแตกต่างกันเป็น ธรรมดา การเดินเท้าที่ละก้าวไปสู่จุดหมายปลายทาง นั้นอาจจะถึงช้า แต่การก้าวเดินไปอย่างช้าๆ ก็ช่วยให้ พบความจริงว่า โลกที่หม่นช้านนั้นน่ารื่นรมย์กว่าโลก ที่เร่งร้อนโดยไม่จำเป็น มองเห็นความสวยงามของ ธรรมชาติรอบตัวซึมซับความเป็นไปของชีวิตสอง ข้างทางได้อย่างเต็มที่...และที่สำคัญที่สุด ได้ตระหนัก ชัดถึงความจริงที่ว่า ความสำเร็จตรงปลายทางล้วนเริ่มต้น จากก้าวเล็กๆ เสมอ
๑๒. แผ่นฟ้าหลังพายุ	<ul style="list-style-type: none"> - สลัดอุปสรรค คำพูดรบกวน หรือความรู้สึกแย่ๆ นั้น ทิ้งไป แล้วเหยียบมันขึ้นไปแทนที่จะให้มันฝังเรา - ทุกชีวิตล้วนผ่านพบมรสุมมาครั้งแล้วครั้งเล่า บางคนสิ้นแรงพ่ายแพ้ไป บางคนไม่กลัว ล้มแล้วลุก ตีตกกลับขึ้นมาใหม่เหมือนต้นปาล์ม สลัดเม็ดทราย ที่ตกลงมาบนไหล่บนหลังทิ้งไป เหยียบอุปสรรค เหล่านั้นให้เป็นเหมือนเดินขึ้นบันได ใต้ตัวเองขึ้นไปอย่างไม่หวาดหวั่น...เตือนตัวเองว่าพายุย่อมมี วันอ่อนแรง ฝนที่ตกไม่ใช่หยดน้ำตาแห่งการสูญเสีย แต่เป็นน้ำรดต้นไม้จากสวรรค์ ที่ก่อเกิดชีวิตใหม่ ให้ผลิบาน
๑๓. แดดใส ทรายอุ่น และความรัก	อย่าหยุดที่จะรัก แม้คนรอบตัวเราจะเต็มไปด้วย ความเกลียดชัง โลกถูกสร้างมาเพื่อการแบ่งปัน ไม่ใช่ การครอบครอง

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
๑๔. ผลิบางามในความทรงจำ	<ul style="list-style-type: none"> - ในโลกนี้ยังมีเรื่องดีๆ มากมายให้เห็น ให้รู้ค่าให้จดจำ แต่คนบางคนเลือกที่จดจำเฉพาะสิ่งที่ผิดพลาด ไม่ว่าจะเป็นของคนอื่นหรือของตนเองจิตใจของเขาจึงขุ่นมัว ถ้าเราต้องการรอยทรงจำดีๆ เราต้องทำวันนี้ให้สวยงาม อย่าจ่อมจมอยู่แต่ข้อผิดพลาด - กงล้อประวัติศาสตร์ของทุกชนชาติ ทุกเผ่าพันธุ์ ล้วนผ่านหล่มลึกทั้งร่องรอยของความเจ็บปวดไว้ทั้งหมด จงเลือกที่จะไม่ฝังฝันร้ายไว้ในใจ ไม่โกรธแค้น ไม่ชิงชัง
๑๕. แสงไฟ ขอบฟ้า ฝั่งฝัน	<ul style="list-style-type: none"> - คนจำนวนมากคิดว่างานของตัวเองสำคัญมากกว่าคนอื่น ทั้งๆ ที่ในโลกแห่งความจริง ทุกส่วนงาน ล้วนต้องพึ่งพาและประกอบเข้าด้วยกันถึงจะทำให้งานนั้นสำเร็จลงได้ - อย่ากังวลว่าสิ่งที่ทำนั้นจะเล็กลงน้อยเกินไป ไม่เป็นประโยชน์กับคนอื่นเพราะหากเรายินดีและตั้งใจทำหน้าที่ของเราอย่างเต็มที่ มันจะค่อยๆ สะท้อนรอบตัวเรา และขยายวงกว้างออกไปเองในที่สุด
๑๖. ความสุขผลิบานในทุกเช้า	<ul style="list-style-type: none"> - กาแฟที่ดีไม่ได้วัดกันที่ถ้วย ไม่ว่าจะอยู่ในถ้วยแบบใดก็ส่งกลิ่นหอมและอร่อยได้ ชีวิตก็เหมือนกัน ไม่ได้วัดกันที่เปลือกนอก หน้าตาเครื่องนุ่งห่มหรือตำแหน่งยศศักดิ์ แต่มันวัดกันที่ภายใน - ความสุขไม่ได้อยู่ที่ไหนไกลตาให้เราวิ่งวนหาทั้งชีวิตเลย แท้จริงแล้วมันอยู่ใกล้ใจ...หลายครั้งเราตั้งหน้าตั้งตาวิ่งหาจนหลงลืมไปว่าความสุขนั้นไม่ต้องซื้อ ปลุกเองได้ และไม่ไกลเกินเอื้อม

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
๑๗. เธอได้ยินเสียงนั้นไหม	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกวันนี้ แม้จะยังพอมิตรีให้เห็นบ้าง แต่ก็รู้สึกได้ว่ามันน้อยลงไปเต็มที รอยยิ้มที่ให้กับเป็นแค่รอยจางๆ ไม่กระจ่างชัดเหมือนเมื่อก่อนส่วนหนึ่งเป็นเพราะเทคโนโลยีสมัยใหม่จับเราใส่ไว้ในโลกกลมแก้วใสของเราเอง... มองเห็นกัน แต่ไม่ได้ยินซึ่งกันและกัน - การรู้จักฟังดูเหมือนเป็นเรื่องไม่ยาก แต่ก็ไม่ง่ายนัก ทุกวันนี้ ทั้งเราและโลกจึงตกอยู่ในห้วงปัญหาและภาวะวุ่นวายต่างๆ นานา เป็นเพราะเราไม่ฟังใช้ไหม เราถึงไม่รู้ว่าธรรมชาติได้กระซิบบอกเราตลอดเวลาดังดิน ฟ้า อากาศที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป...มิเพียงไม่เรียนรู้ที่จะฟังธรรมชาติ แต่เรายังหลงลืมและละเลยที่จะฟังคนรอบตัว เราวุ่นวายอยู่กับตัวเอง และเสียงอ้ออิงที่ไม่จำเป็น...ในโลกนี้ยังมีเสียงอื่นๆ อีกมากมายที่รอการได้ยิน มันอาจจะอยู่ในสายลม ในคลื่นทะเล ในลมหายใจของคนใกล้ๆ หรือแม้แต่ภายในใจของคุณเอง ลองหลับตาแล้วฟังดูสิ
๑๘. ให้ทุกคนที่มีรัก...มีเรา	<ul style="list-style-type: none"> - “ความรัก” เป็นคำที่ดูเหมือนบอบบางอ่อนโยน แต่แท้จริงแล้วเปี่ยมพลังยิ่งใหญ่แห่งการเปลี่ยนแปลง หลายคนไม่เข้าใจ ความรักที่แท้จริงนั้นเป็นเช่นไร และมีอยู่แล้วในหัวใจของทุกคน เพียงแต่เราไม่ได้ตระหนักถึง หรือหยาบยื่นให้กันเท่านั้นเอง
๑๙. ถนนทุกสายโรยไว้ด้วยก้อนกรวด	<ul style="list-style-type: none"> - ผลงานที่ดีไม่จำเป็นต้องมาจากการทำงานหนัก หามรุ่งหามค่ำ ไม่ลืมหู ลืมตา แต่มาจากการทำงานอย่างชาญฉลาด เราจึงต้องมองให้ออกว่าอะไรคือปัญหา อะไรไม่ใช่ และถ้ามันเป็นคือปัญหาจริงๆ เราจะแก้อย่างไรถึงจะไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป

เนื้อหา	ปรัชญาชีวิต
	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกชีวิตต้องผ่านพบปัญหา ถนนทุกสายที่เราเดินไปแล้วนั้น ล้วนโรยด้วยก้อนกรวดเสมอ เราแทบจะไม่เคยเห็นถนนที่โรยด้วยกลีบดอกไม้อันโลกแห่งความจริงเลย บางครั้งเราคาดหวังว่าเมื่อผ่านเนินที่เต็มไปด้วยก้อนกรวดขรุขระนี้ไปแล้ว ชีวิตจะมีความสุขเสียที แต่หากคิดเช่นนั้น ชีวิตเราจะไม่ค่อยพบความสุขที่แท้จริงเลย เพราะเมื่อปัญหาหนึ่งได้รับการแก้ไข ปัญหาใหม่ก็จะตามมา
<p>๒๐. ขอให้วันนี้เป็นวันที่</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หลายครอบครัวไม่ได้ซื้อสัตย์ เพราะคิดว่า พุดปดเพียงเล็กน้อยเพื่อประโยชน์ตัวเองเป็นเรื่องไม่เสียหาย เราจึงมีเด็ก ๆ ที่เติบโตมาพร้อมกับการพุดปดหลอกลวงราวกับเรื่องธรรมดา และเมื่อพวกเขาเป็นผู้ใหญ่ก็พุดปดหลอกลวงมากขึ้นเรื่อยๆ จนทำร้ายสังคมในวงกว้าง โลกของเราจึงสับสน ซับซ้อน และชอนกลตลอดเวลา ใครบางคนเคยพูดว่า ยุคสมัยนี้เขาเน้นที่คนเก่ง โดยไม่สนใจว่าเก่งอย่างไร ถูกต้องหรือไม่ ไม่มีใครให้ความสำคัญในเรื่องของความซื่อสัตย์กันแล้ว ประเทศของเรา จึงมีคำกล่าวใหม่ที่น่าตกใจว่า “ขอให้เก่ง โกงบ้างไม่เป็นไร” เราเน้นกันที่ความเก่ง จนละเลยหลงลืมเรื่องคุณธรรมความถูกต้อง
<p>๒๑. ฝันไม่มี F</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การจะไปถึงความฝันได้นั้น ต้องเต็มพร้อมไปด้วยความเชื่อมั่น เพราะความฝันไม่ใช่สิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน...การจะไปให้ถึงสิ่งที่อยู่ไกล การสร้างสิ่งที่มองไม่เห็นให้เป็นจริง ล้วนต้องใช้เวลา และไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายๆ...เราทุกคนต่างชอนเวลาขึ้นดื่มกินเหมือนน้ำในทุกๆ วัน แต่หลายครั้งเราปล่อยเวลาให้ไหลผ่านไปอย่างเปล่าประโยชน์ บางครั้งเรายอมให้คนอื่นขโมยความฝันของเราไป บ่อยครั้งเราขโมยความฝันของเราเสียเอง และทำหล่นทิ้งตามรายทาง

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

กิจกรรมที่ ๑ ค้นหาปรัชญาชีวิต

๑. มอบหมายให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือเรื่อง “ความสุขผลิบานในทุกเช้า” มาล่วงหน้า
๒. แบ่งกลุ่มนักเรียน ๕ กลุ่ม รับผิดชอบกลุ่มละ ๔-๕ เรื่อง แต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในเรื่อง แล้วอภิปรายว่าปรัชญาชีวิตเหล่านั้นมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร เสร็จแล้วนำมาเสนอในชั้นเรียน
๓. นักเรียนทั้งชั้นร่วมกันสรุปประโยชน์ของปรัชญาชีวิต แล้วร่วมกันวิเคราะห์ แยกแยะ และจัดกลุ่มปรัชญาชีวิตที่คล้ายกัน จัดทำเป็นผังความคิดที่สวยงามติดไว้ในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน

กิจกรรมที่ ๒ สร้างแรงบันดาลใจ

นักเรียนแต่ละคนจัดทำสมุดบันทึก โดยเขียนปรัชญาชีวิตที่ตนประทับใจ จากหนังสือเรื่องนี้หรือจากที่อื่นแล้วสร้างคำมั่นสัญญา หรือคำปฏิญาณตน และบันทึกเหตุการณ์ว่าได้ดำเนินชีวิตตามปรัชญาดังกล่าวอย่างไร แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก่อนจบภาคเรียน

กิจกรรมที่ ๓ เผ้าดูใจ

นักเรียนแต่ละคนคอยสังเกตความคิด ความรู้สึกของตน จากการได้ฟังหรือได้เห็นภาพข่าว เหตุการณ์ต่างๆ หรือจากเหตุการณ์ในชีวิตของตน แล้วบันทึกว่าเกิดมุมมอง แง่คิด หรือปรัชญาในการดำเนินชีวิตอย่างไร และนำมาเล่าสู่กันฟังในชั่วโมง Home Room

กิจกรรมที่ ๔ “Idol ของฉัน”

นักเรียนแต่ละคนเลือกบุคคลที่มีวิถีการดำเนินชีวิตอันดีงามที่นักเรียนประทับใจ เขียนเล่าเรื่องราวการดำเนินชีวิตของบุคคลดังกล่าว และเขียนความตั้งใจของตนเองว่าจะดำเนินชีวิตตามแบบอย่างนั้นอย่างไร พร้อมทั้งตรวจสอบตนเองว่าได้กระทำตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่

กิจกรรมที่ ๕ Life Style คนรุ่นใหม่

แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในด้านที่กลุ่มสนใจ เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งกาย งานอดิเรก การพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ วิเคราะห์ว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตดังกล่าวมีผลกระทบต่อตนเอง บุคคลที่เกี่ยวข้อง และสังคมอย่างไรบ้าง หากพบว่ามีผลเสียมากกว่าผลดี ให้ร่วมกันวิเคราะห์ว่า ควรจะเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตเช่นนั้นอย่างไร จึงจะทำให้ชีวิตมีคุณค่า จากนั้น ให้แต่ละกลุ่มนำผลงานมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

กิจกรรมบูรณาการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

แบ่งกลุ่มหาข้อความที่เป็นปรัชญาชีวิตของต่างประเทศ จัดป้ายนิเทศเผยแพร่ในชั้นเรียนหรือในโรงเรียน

กลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี

นักเรียนช่วยกันเผยแพร่ปรัชญาชีวิตจากหนังสือเรื่องนี้ หรือจากที่ศึกษาค้นคว้ามา ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทางสื่อสังคมออนไลน์

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินคุณลักษณะความเป็นผู้มีวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน เช่น
 - ๑.๑ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนเสร็จตามกำหนดเวลา การให้ความร่วมมือ
๒. การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชั้นเรียน
๓. ประเมินผลงานรายบุคคล และผลงานของกลุ่ม
๔. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ เช่น แบบทดสอบ
๕. ประเมินเจตคติจากการที่นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่อบุคคลที่เลือกมาเป็นแบบอย่าง

จะเล่าให้คุณฟัง

ฆอร์เฆ่ บูกาย. **จะเล่าให้คุณฟัง.** (เพ็ญพิสาข์ ศรีวรรณารถ, แปล) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผีเสื้อ, ๒๕๕๓.
๔๘๐ หน้า.

คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง ๒๑๓

ความเด่นที่มีคุณค่าของหนังสือ

ในบริบทของสังคมยุคใหม่ที่ผู้คนมักละเลยคุณค่าแท้ในตัวเอง รู้สึก “พร่อง” อยู่เสมอไม่มีใครพร้อม ให้อภัยแต่จะไขว่คว้า หาคุณค่าจากภายนอก นำไปสู่การทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์เฉพาะตนเท่านั้น ซึ่งมีใช้หน้าที่ของพลเมืองที่ดี หนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือที่เหมาะสมกับผู้คนในยุคนี้เป็นหนังสือที่กระตุ้นให้เรามองเห็นคุณค่าภายในตนเอง แม้เมื่ออ่านแวบแรกอาจนึกเอะใจว่าเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองได้อย่างไร แต่หากเราพิจารณาให้ดีจะพบว่าเมื่อเรามองเห็นคุณค่าของตนเอง เราจะเคารพตัวเอง เป็นคนที่ “เต็ม” จากภายใน พร้อมหยิบยื่นคุณค่าของตนเองให้แก่สังคม ทำหน้าที่ของตน หรือหน้าที่ของพลเมืองที่ดีต่อไป

หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาที่ชวนให้เกิดความเข้าใจ ความดีความเลว ที่ลึกซึ้งและกว้างขวางขึ้น ทำท่ายและกระตุ้นให้เกิดการย้อนมองดูเจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ซึ่งผ่านประสบการณ์ชีวิตมาสักพักจนพร้อมสำหรับการค้นพบว่าไม่มีอะไรที่ขาว/ดำ ไปเสียทีเดียว

นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังใช้วิธีการนำเสนอผ่านเรื่องเล่า/นิทาน จึงมีตัวละครและบริบทที่ช่วยสื่อความหมายเชิงนามธรรมออกมาได้ชัดเจน การแบ่งหนังสือเป็นตอนสั้นๆ ทำให้เข้าถึงประเด็นได้เร็ว อ่านง่าย และเพลิดเพลิน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

1. ช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ ในการตีความ “คุณค่า” ที่แท้ของมนุษย์
2. กระตุ้นให้เกิดการค้นพบ “คุณค่า” ของตนเอง ไม่ “หลง” พึ่งพาไขว่คว้าคุณค่าภายนอกจากลาภ ยศ สรรเสริญ อันจะนำไปสู่พฤติกรรมของพลเมืองที่เห็นแก่ตัว
3. เมื่อเห็นคุณค่าของตนเองก็เกิดความเคารพในตนเอง และพร้อมที่จะให้ “คุณค่า” ที่ตนเองมีแก่สังคม
4. เข้าใจผลกระทบที่มีต่อผู้อื่น/สังคม อันเกิดจากความ “หลงผิด” ของตนเอง

เนื้อหาโดยสรุป

หนังสือเรื่อง “จะเล่าให้คุณฟัง” นี้ เขียนโดย ฆอร์เฆ่ บูกาย นักจิตบำบัดแนวเกสโตลต์ ชาวอาร์เจนตินา ผู้รวบรวมเรื่องเล่า/นิทานต่างๆ ที่เขาใช้เป็นเครื่องมือในการบำบัดคนไข้ของเขาให้เกิดการพลิกมุมมองใหม่กับปัญหาที่มี คลี่คลายจิตใจที่ขุ่นข้องได้ โดยผู้เขียนได้กำหนดให้ “เดเมียน” ตัวละครที่สมมุติขึ้นเป็นคนไข้จิตบำบัดของเขา เป็นผู้เล่าเรื่องการเข้ารับบำบัดในแต่ละครั้งของเขาให้ผู้อ่านฟัง ค่อยๆ พาเราผ่านการเผชิญปัญหาของเดเมียน ซึ่งเป็นปัญหาสากลที่ทุกคนต้องเผชิญอยู่ในสังคมยุคนี้ เช่น การยอมรับแ่เสียของตนเอง การเปลี่ยนแปลงตัวเอง การต้องการเป็นเจ้าของ ความโกรธ ความรัก การเสียสละ การโกหก ฯลฯ

แนวคิดหลัก

แก้ไขปัญหาชีวิต ปัญหาสังคม ผ่านการคลี่คลายภายในของแต่ละบุคคล “ปัญหาอยู่ที่ผู้มอง”

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กิจกรรมที่ ๑ : โยงใยที่ซ่อนเร้น

กิจกรรมนี้จะพานักเรียนเรียนรู้ความสำคัญของหน้าที่ของตน และตระหนักว่าการจะเป็นพลเมืองที่ดีได้นั้น เราต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนที่ดีอันเกิดจากการปรับมุมมอง ปรับใจตนเองก่อน

๑. ให้นักเรียนผลัดกันขึ้นมาเขียนหน้าที่พลเมืองที่ดีบนกระดาน แล้วแบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มเลือกไปคนละหน้าที่ ให้นักเรียนเชื่อมโยงว่าหน้าที่เหล่านี้หากถูกละเลยไปแล้วจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง โดยแบ่งเป็น;

- ระดับ : ผลต่อบุคคล สังคม ครอบครัว ชุมชน ประเทศ ไปจนถึงระดับโลก
- เวลา : ผลต่อปัจจุบัน และในอนาคต
- ผลที่ย้อนกลับมาส่งผลแก่ตัวนักเรียนอย่างไร

เขียนเป็นแผนผังเชื่อมโยง (Mind Map) ติดแผนผังเหล่านี้ไว้รอบห้อง นักเรียนสามารถเขียนเพิ่มเติมได้ตลอดหลังจากอ่านหนังสือแล้ว

๒. ครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่า ทำไมบางครั้งเราถึงละเลยไม่ทำหน้าที่นั้นๆ ถึงแม้ว่าเราจะรู้ว่าเป็นสิ่งที่ควรทำก็ตาม เขียนคำตอบลงบนกระดานสัก ๑๐ คำตอบ

๓. ครูพานักเรียนไล่ไปถึงที่มาของแต่ละคำตอบ เหตุผลสุดท้ายที่ทำให้เราละเลยการทำหน้าที่ก็คือ “ความเห็นแก่ตัว” ดังนั้นการมีความรับผิดชอบ ทำหน้าที่ของเราให้สมบูรณ์ก็คือการฝืน “ความเห็นแก่ตัว”

๔. ครูให้นักเรียนอภิปรายในห้องหรือเขียนรายงาน โดยยกตัวอย่างจากนิทานในหนังสือว่าอะไรที่ผลักดันให้ฝืน “ความเห็นแก่ตัว” ได้ และอะไรที่มาขัดขวางให้ทำไม่ได้ (ใช้ประกอบกับหนังสือตอน กิจกรรมช่างไม้ ‘ร้านที่เจ็ด’, ถ้วยชนะเลิศประภวดีร้องเพลง, เพราะเหล้าอุ่นเพียงเหยือกเดียว, ตามลำพังและมีมิตร, หม้อตั้งครรรภ์, วงกลมเก้าสิบเก้า, คนปลูกต้นอินทผลัม)

๕. ให้นักเรียนเลือกนิทานที่โดนใจมากที่สุด (ในข้อ ๔.) เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากนิทาน และเขียนบรรยายจากประสบการณ์จริงของนักเรียนว่าอะไรที่ผลักดันให้ฝืน “ความเห็นแก่ตัว” ได้ และอะไรที่มาขัดขวางให้ทำไม่ได้

กิจกรรมที่ ๒ : คุณค่าแท้คืออะไร

กิจกรรมนี้จะพานักเรียนตระหนักถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าจะเป็คุณค่า หรือข้อเสียเสริมสร้างความมั่นใจในคุณค่าของตนเอง และคุณค่าของผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลาย

๑. อภิปรายเนื้อหาจากตอน คุณค่าแท้จริงของแหวน สมบัติที่ฝังไว้ วงกลมเก้าสิบเก้า ไดโวจินิส พระราชาผู้ต้องการคำสรรเสริญ

๒. เขียนบรรยายคุณค่าของตนเอง และผลของการหยิบบิ้นคุณค่านี้ให้แก่สังคม

๓. ให้นักเรียนเขียนขอบคุณเพื่อนที่ทำให้ตนเกิดความรู้สึกเชิงบวกโดยระบุชื่อการกระทำ และความรู้สึกของตนเอง (อาจไม่ต้องเขียนชื่อคนเขียนก็ได้ตามความสมัครใจ) ลงบนกระดาษแล้ว หย่อนลงในกล่อง

๔. ครูสุ่มเรียกให้นักเรียนออกมาหยิบบิ้น แล้วอ่านข้อความให้ทั้งห้องฟัง แล้วส่งกระดาษให้กับเพื่อนที่ถูกเขียนถึง

หมายเหตุ : ข้อ ๓ และ ๔ เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ต่อเนื่องทั้งภาคเรียน โดยทำอาทิตย์ละครั้ง

กิจกรรมที่ ๓ : เพื่อนช่วยเพื่อน

กิจกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนตระหนักว่าการมี “ปัญหา” เป็นเรื่องปกติและสามารถคลี่คลายได้ และนักเรียนสามารถหยิบบิ้น “คุณค่า” ของตนเองเพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่สังคมได้

๑. ครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “ตอนนี้มีปัญหาอะไรที่ทำให้กังวลใจบ้าง” แล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบใส่กระดาษแผ่นเล็กๆ แล้วนำมาหย่อนใส่กล่องที่อยู่ด้านหลังห้อง (เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนบางคนต้องอายในปัญหาของตนเอง) เขียนได้มากกว่า ๑ ปัญหา/คน

๒. ครูพาเด็กจัดหมวดหมู่ปัญหาเหล่านั้นออกเป็น

ก. ปัญหาที่เป็นปัญหาจริง —> ต้องได้รับการแก้ไขจากภายนอก เพื่อให้การดำเนินชีวิตไม่ยากลำบากนัก

ข. ปัญหาที่เราสร้างเงื่อนไขขึ้นมาเอง —> ต้องย้อนมองดูตนเองเพื่อแก้ไขภายใน

๓. ให้นักเรียนช่วยกันเขียนปัญหาเหล่านี้ลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ โดยทำเป็นตารางแบ่งเป็นสองช่องคือ ช่องปัญหา และช่องทางแก้ แปะผนังห้องเรียน เมื่อนักเรียนเริ่มอ่านหนังสือแล้ว ให้นักเรียนทุกคนค่อยๆ เลือกเติมวิธีแก้ไขสำหรับปัญหาต่างๆ แล้วให้ลงชื่อตนเอง หลังวิธีแก้ที่นักเรียนทุกคนต้องเสนอทางแก้อย่างน้อย ๑ ทาง

๔. เมื่อมาถึงเวลาครึ่งหนึ่งของเวลาที่กำหนดไว้ให้อ่านหนังสือเล่มนี้ให้นักเรียนเลือกกว่าทางแก้ปัญหาที่นักเรียนในชั้นสามารถร่วมลงมือช่วยเพื่อนได้จริง มีอะไรบ้าง ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม หนึ่งกลุ่มต่อหนึ่งปัญหา เพื่อลงมือทำจริง (ดูตามความเหมาะสมของจำนวนนักเรียนในห้อง)

๕. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนโครงการนำเสนอ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาและทางแก้ที่เขาเลือก

๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

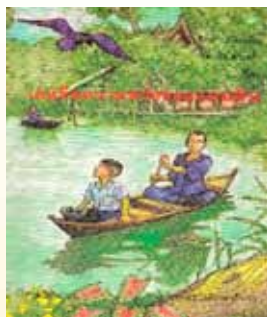
๓. ขั้นตอนการลงมือทำ พร้อมภาพถ่าย/ VDO
๔. การแบ่งหน้าที่ตามความถนัดในกลุ่ม
๕. สรุปผล
๖. ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนสรุปสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้
 ๑. อุปสรรค และการก้าวผ่านอุปสรรค
 ๒. ผลที่เกิดกับเพื่อน (และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ) ที่เราให้ความช่วยเหลือ และผลที่เกิดกับตนเอง
๗. จัดนิทรรศการแสดงผลโครงการเหล่านี้ให้โรงเรียน/ชุมชนได้รับทราบ อาจมีการจัดเวที สัมภาษณ์ถาม-ตอบผู้เกี่ยวข้องจากแต่ละโครงการ

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

- การออกความคิดเห็นในห้องเรียน
- การตอบคำถามในห้องเรียนและการเขียนรายงาน
- กระบวนการวิเคราะห์ชี้แจง แสดงเหตุผล อย่างเชื่อมโยง
- พฤติกรรมในทางที่ไม่ดีของนักเรียนลดลง เช่น การหลงผิดในคุณค่าทางวัตถุ ความเห็นแก่ตัว ความโลภ
- พฤติกรรมในทางที่ดีของนักเรียนเพิ่มขึ้น เช่น การสร้างปฏิสัมพันธ์ได้อย่างสร้างสรรค์ การช่วยเหลือผู้อื่น ความภูมิใจและเคารพในตนเอง

ชุด กินตามน้ำ เรื่อง เธอคือความหวังของแผ่นดิน

ถวัลย์ มาศจรัส. ชุด กินตามน้ำ เรื่อง เธอคือความหวังของแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของ สกสศ., ๒๕๓๙. ๘๑ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

สังคมปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม ทำให้ “เงิน” กลายเป็น

พระเจ้าผู้คนต่างมุ่งแสวงหาเงินทองเพื่อสนองความต้องการของตน เมื่อหาเงินทองในทางที่ถูกต้องไม่ได้ ก็หันไปหาเงินด้วยวิธีทุจริต ค่านิยมอันดีงามของสังคมที่ให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริตจะด้อยค่า เพราะเห็นว่าหากใครจะทุจริตบ้างแต่ขอให้คุณได้รับประโยชน์บ้างก็ไม่น่าจะผิด ทั้งๆ ที่การทุจริตทำให้ผู้ที่ประพฤติดุลคุณค่าของตนเองลง และหากทุจริตในเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบ้านเมืองก็จะทำให้ประเทศชาติเสียหายอย่างใหญ่หลวง

หนังสือเรื่อง “เธอคือความหวังของแผ่นดิน” เป็นวรรณกรรมแนวบันเทิงคดีประเภทเรื่องสั้นรวม ๑๒ เรื่อง ที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต ความละเอียดต่อการกระทำที่ทุจริต รู้จักควบคุมตนเอง ประพฤติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง และตระหนักในความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่นและสังคม โดยสะท้อนผ่านเรื่องราวของบุคคลหลากหลายอาชีพ ทั้งที่ประพฤติดนมนั่นคงในความซื่อสัตย์สุจริตแม้จะมีฐานะที่ไม่ร่ำรวย ในสังคมที่แวดล้อมด้วยคนรวยแต่มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายด้วยการทุจริต ทั้งให้เรื่องราวของบางคนที่ทุจริตในหน้าที่เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินทองอันเป็นเป้าหมายในชีวิต ซึ่งเรื่องราวทั้งหมดที่กล่าวถึงในหนังสือ สามารถพบเห็นได้ในชีวิตจริงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

1. ทำให้รู้เท่าทันและไม่ตกเป็นเหยื่อการทุจริตในรูปแบบต่างๆ เช่น การให้สินบนเจ้าหน้าที่ด้วยทรัพย์สินเงินทองหรือความช่วยเหลืออื่นๆ การใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานสร้างความเชื่อถือเพื่อหลอกลวง การใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ การขาดจรรยาบรรณในวิชาชีพ การประจบสอพลอผู้มีอำนาจ
2. ได้ซึมซับความเป็นผู้มีอุดมการณ์ในวิชาชีพของตน ความมั่นคงในจิตใจที่ไม่หวั่นไหวไปกับสภาพแวดล้อม และความรับผิดชอบในหน้าที่ของตัวละครในเรื่อง

แนวคิดหลัก

ชื่อเรื่อง	เนื้อหาสำคัญ
๑. อุดมการณ์นั้นยังมีอยู่	เจ้าหน้าที่ธนาคารปฏิเสธข้อเสนอของนักค้าที่ดินเพื่อให้ปล่อยสินเชื่อบริษัทสูงกว่าราคาประเมินที่ดิน
๒. ไร่สีนวล	หนุ่มนักพัฒนาใช้ความไวเนื้อเชื่อใจของชาวบ้าน หลอกบุตรสาวเพื่อค้ำมนุษย์

ชื่อเรื่อง	เนื้อหาสำคัญ
๓. บุญของคนบาป	อดีตพนักงานโรงแรมที่ตึกถล่มทำให้คนตายจำนวนมาก ใส่บาตรทุกวันด้วยสำนึกผิดที่ไม่สามารถช่วยเหลือใดๆ ได้ ทั้งๆ ที่ได้แจ้งการชำรุดของอาคารต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว การกระทำของเขาสร้างแรงบันดาลใจให้กับชาย ๒ คนที่เป็นหัวหน้าควบคุมงานและหัวหน้าตรวจสอบเหล็กก่อสร้าง ที่กำลังสร้างโรงแรมใหม่ ให้มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ของตน
๔. ความพ่ายแพ้ของลูกสาว	การชนะการเลือกตั้งสถานักเรียนด้วยการซื้อเสียง
๕. กวาน	จำลองสังคมที่ผู้มีอำนาจบริหารกระทำการมิชอบ เกิดการทุจริตคอร์รัปชันทุกหย่อมหญ้า จนในที่สุดบ้านเมืองล่มจม ผู้คนพากันหนีออกนอกประเทศ บริวารคนหนึ่งหนีมากับเรือ และถูกโจรสลัดปล้น ก่อนเรือจะอัปปาง เขารู้สึกเสียใจกับการกระทำในอดีต และรู้ว่าคนไร่แผ่นดิน ไร่เกียรติ ไร่ศักดิ์ศรี ปวดร้าวเพียงใด
๖. จำหนอก	ตำรวจจรรยาสูงวัยใกล้เกษียณที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ไม่ยอมหาเหตุรีดไถผู้ขับซึ่รถยนต์ แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางตำรวจจรรยาที่ต่างก็รีดไถเงินอย่างเป็นล่ำเป็นสัน
๗. คีนทรนง	ข้าราชการตัวอย่างที่ปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือของนักธุรกิจผู้มีชื่อเสียงในจังหวัด
๘. สุขของแม้ง	ในงานเลี้ยงรุ่น นักธุรกิจดีใจที่รู้จักเพื่อนร่วมรุ่นว่า ผู้บริหารคนใหม่ตั้งใจปราบการทุจริต เพราะที่ผ่านมาเขาจำใจต้องให้สินบนเจ้าหน้าที่เพื่อความอยู่รอดในธุรกิจของเขา
๙. นกน้อยตัวนั้นมีสีดำ	นักหนังสือพิมพ์หนุ่มผู้มีอุดมการณ์ เสนอนวนิยายตีแผ่ชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีอุดมการณ์ในวิชาชีพของตน แต่ได้รับการปฏิเสธจากหัวหน้าที่เขาเคยชื่นชมและถือเป็นแบบอย่าง
๑๐. คำอธิษฐานของหญิงชรา	หญิงชราผู้มีอาชีพหาบเร่ขายของถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าแม่ค้าขายส่ง ถูกเรียกค่าคุ้มครองจากมิจฉาชีพ ถูกเอาเปรียบจากผู้มีฐานะเหนือกว่า

ชื่อเรื่อง	เนื้อหาสำคัญ
๑๑. เขม	ข้าราชการชายที่ไม่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ แต่คอยรับใช้เจ้านายเพื่อความเจริญในหน้าที่การงาน
๑๒. เธอคือความหวังของแผ่นดิน	สะท้อนภาพเยาวชน ๒ กลุ่ม กลุ่มหนึ่งกำลังเร่ร่อนอยู่ในสถาบันบ้นเท็ง ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งคร่ำเคร่งกับการอ่านหนังสือตามหน้าที่ของตน เขาและเธอกำลังจะเป็นความหวังของแผ่นดินไทย

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

กิจกรรมที่ ๑ : รู้เท่าทันการทุจริตคอร์รัปชัน

- มอบหมายนักเรียนทุกคนอ่านหนังสือเรื่อง “เธอคือความหวังของแผ่นดิน” มาล่วงหน้า
- แบ่งนักเรียนเป็น ๓ กลุ่ม รับผิดชอบกลุ่มละ ๔ เรื่อง แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปลักษณะการทุจริตที่ปรากฏในเรื่อง ร่วมกันวิเคราะห์และอภิปรายว่า การกระทำทุจริตเช่นนั้นส่งผลต่อผู้กระทำ ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสังคมอย่างไร จากนั้นส่งผู้แทนมานำเสนอในชั้นเรียน แล้วนักเรียนทั้งชั้นสรุปร่วมกัน
- นักเรียนร่วมกันสรุปผลดีของการมีความซื่อสัตย์สุจริตที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคม เขียนคิดไว้ในชั้นเรียน และบริเวณโรงเรียน

กิจกรรมที่ ๒ : คนดีที่ซื่อสัตย์ในใจฉัน

นักเรียนแต่ละคนศึกษาค้นคว้าหาบุคคลที่เป็นแบบอย่างของผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต เขียนเป็นรายงานสรุปความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคลดังกล่าว ที่ทำให้นักเรียนประทับใจ นำมาเล่าสู่กันฟังในชั้นเรียน

กิจกรรมที่ ๓ : เป็นกำลังใจให้คุณ

- ส่งข้อความแสดงความชื่นชมในความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคลที่เป็นแบบอย่าง อาจเป็นเพื่อน นักเรียนในโรงเรียน บุคคลในชุมชน และบุคคลที่ปรากฏในข่าว
- เผยแพร่ความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดป้ายนิเทศ เสียงตามสายในโรงเรียน วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์

กิจกรรมที่ ๔ : ร่วมสร้างสังคมสุจริต

แบ่งกลุ่มจัดทำโครงการสร้างสังคมสุจริต ตามความสนใจของกลุ่ม เช่น จัดนิทรรศการใน

โรงเรียนและในชุมชน เติมนรณรงค์ แสดงละครในงานของโรงเรียนหรืองานในชุมชน แต่งเพลง หรือ บทประพันธ์ หรือเรื่องสั้น หรือภาพยนตร์สั้น หรือจัดทำคำคม สุภาษิตทั้งของไทยและต่างประเทศ เผยแพร่ในโรงเรียนหรือในที่สาธารณะ

กิจกรรมที่ ๕ : จะรักษาคุณค่าตนเอง

๑. อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ได้แก่

๑) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ได้แก่ การพูดความจริง การประพฤติตนในทางที่ถูกต้อง การละอายและเกรงกลัวต่อการทำผิด แล้วทำตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง

๒) ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น ได้แก่ ไม่นำสิ่งของของผู้อื่นมาเป็นของตน โดยเจ้าของไม่อนุญาต ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง ทำตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับผู้อื่น ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

๒. นักเรียนร่วมกันออกแบบประเมินตนเอง ครูและนักเรียนร่วมกันปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ จากนั้นให้นักเรียนทุกคนประเมินตนเอง การกระทำใดที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ให้นักเรียนปฏิญาณตนเองว่าจะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเองอย่างไร โดยให้เพื่อนและครูร่วมติดตามการทำตามคำมั่นสัญญา

ตัวอย่าง

พฤติกรรม	เคยกระทำ	ไม่เคยกระทำ	คำสัญญาจะปรับปรุงตนเอง
๑. พูดไม่จริงกับพ่อแม่ เพื่อน ครู หรือผู้อื่น			
๒. คิ้นเงินทอนผิดให้แม่ค้า คิ้นเงินหรือสิ่งของที่เก็บได้			
๓. ยอมรับเมื่อทำความผิด			
๔. รักษาความลับของผู้อื่น			
๕. ลอกการบ้าน ทูจจริตในการสอบ			
๖. รักษาสัญญากับตนเอง และผู้อื่น			

กิจกรรมบูรณาการ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

๑. แบ่งกลุ่มเลือกเรื่องที่กลุ่มสนใจแสดงละครในชั้นเรียน หรือในโรงเรียน
๒. ศึกษาค้นคว้าคำคม คติสอนใจ คำพังเพย สุภาษิต ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จสุจริต แล้วเผยแพร่ในช่องทางต่างๆ ทั้งในโรงเรียน ในชุมชน และทางสื่อออนไลน์ เช่น
 - ชื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน
 - คดในข้อ งอในกระดูก
 - หนึ่งในความเท็จ ทำลายพันความจริง(Ashanti)
 - หากคุณพูดความจริง คุณจะมีอำนาจไม่มีที่สิ้นสุด
 - ความจริงนั้นมีอยู่แล้ว มีเพียงความเท็จที่ต้องมีการคิดค้น (George Braque)

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินคุณลักษณะความเป็นผู้มีวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน เช่น
 - ๑.๑ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนเสร็จตามกำหนดเวลา การให้ความร่วมมือ
๒. การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชั้นเรียน
๓. ประเมินผลงานรายบุคคล และผลงานของกลุ่ม
๔. ประเมินตนเองในด้านความสำเร็จสุจริต
๕. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ เช่น แบบทดสอบ
๖. ประเมินเจตคติด้านความสำเร็จสุจริต
 - ๖.๑ การเขียนหรือการพูดแสดงความรู้สึกร การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 - ๖.๒ แบบวัดเจตคติ

ตัวอย่าง

แบบวัดเจตคติต่อการทำงานร่วมกัน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	เฉยๆ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
การทำงานร่วมกันเป็นเรื่องยาก					
การทำงานร่วมกันต้องใช้เวลามาก					
การทำงานร่วมกันทำให้ได้เรียนรู้					
การทำงานร่วมกันมีความจำเป็นน้อย					

ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว ๓ เล่ม

มัลลิกา ตัณฑนนท์ และคณะ. **ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑.** กรุงเทพฯ: ปิ มีเดีย กรุ๊ป, ๒๕๔๙. ๒๕๒ หน้า.

มัลลิกา ตัณฑนนท์ และคณะ. **ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒.** กรุงเทพฯ: ปิ มีเดีย กรุ๊ป, ๒๕๔๙. ๒๐๔ หน้า.

มัลลิกา ตัณฑนนท์ และคณะ. **ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๓.** กรุงเทพฯ: ปิ มีเดีย กรุ๊ป, ๒๕๔๙. ๑๑๑ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

เป็นหนังสือที่ศึกษาวิเคราะห์พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ สรุปลงเป็นแนวปฏิบัติเพื่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติ มีสาระคำสอนแยกตามคณะบุคคลที่ต่างกันตามลักษณะของอาชีพและงาน สำหรับเด็ก

นักเรียน และเยาวชน ได้พระราชทานคำสอนเรื่องการศึกษาหาความรู้และการปฏิบัติตน รวมทั้งแนวทางที่ผู้ใหญ่พึงปฏิบัติต่อเด็กด้วย ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพโดยรวมว่า สังคมและประเทศชาติจะเป็นปกติสุข หากทุกคนน้อมนำคำสอนของพระองค์ไปปฏิบัติตามหน้าที่ให้เกิดผล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างตามครรลองแห่งคำสอนที่ได้พระราชทาน เป็นไปตามพระปฐมบรมราชโองการที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นที่ประจักษ์ในพระมหากรุณาธิคุณประดุจพ่อและครูของแผ่นดิน

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

๑. ได้ตระหนักว่าทุกคนมีหน้าที่ซึ่งมีบทบาทไม่เหมือนกัน แต่ทุกหน้าที่มีความสำคัญต่อส่วนรวมไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน แม้แต่เด็กก็มีหน้าที่อย่างเด็ก
๒. ได้รู้ว่าทุกหน้าที่ต้องใช้ความรู้ ทั้งความรู้เฉพาะสาขา ความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้อง และความรู้สภาพแวดล้อม เด็กจึงต้องเตรียมตัวศึกษาหาความรู้
๓. ได้เห็นแนวทางการนำความรู้ไปใช้ว่าต้องปฏิบัติตามหลักวิชาตามลำดับขั้น และพิจารณาใช้ให้พอเหมาะพอดีตามสภาพที่เป็นจริง ต้องประสานสอดคล้องกันทั้งภายในหน่วยงาน และกับหน่วยงานอื่น เด็กจึงต้องฝึกความมีระเบียบวินัย ฝึกการทำงานของตนและร่วมกับผู้อื่น ฝึกการแสวงหาความรู้ และฝึกการคิดพิจารณาใช้เหตุผล
๔. ได้หลักธรรมกำกับการทำงานว่าจะต้องมีความเข้มแข็ง อดทน ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต สมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือ เผื่อแผ่ เมตตาต่อกันและกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ

เนื้อหาโดยสรุป

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่นำมาศึกษา พบว่าพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทแต่ละองค์มีโครงสร้างและขั้นตอนเป็นแบบแผนเดียวกัน ต่างกันที่รายละเอียดของแต่ละกลุ่มบุคคลแต่ละอาชีพ เนื้อหาสาระที่พระองค์ทรงสอนคือหลักการดำเนินชีวิต เริ่มต้นด้วยการปูพื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ โดยทรงชี้ให้เห็นว่าบทบาทหน้าที่นั้นๆ คืออะไรและต้องปฏิบัติอะไรบ้าง หากปฏิบัติให้สมบูรณ์จะเกิดผลดีอย่างไร หากไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไร จากนั้นพระองค์จะกล่าวถึงความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต้องมีเพื่อการปฏิบัติหน้าที่นั้นๆ ซึ่งจะมีสาระคำสอนแตกต่างกันไปตามกลุ่มอาชีพ แต่มีความคิดรวบยอดเหมือนกันคือจะต้องมีความรู้วิชาการทั้งในสาขานั้นๆ และในสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อการประสานงาน

วิธีการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มอาชีพ ก็จะมีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่มีความคิดรวบยอดคือต้องรู้ความมุ่งหมายของงาน ปฏิบัติเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุผลสมบูรณ์

ทบทวนและเสริมสร้างความรู้นำมาประกอบความรู้จากการปฏิบัติประสานงานกับผู้อื่นทั้งในวงงานเดียวกัน และต่างวงงานด้วยความคิดเห็นที่เป็นอิสระ ถูกต้องตามหลักและเหตุผล ในเรื่องการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทนั้น พระองค์ได้พระราชทานคุณสมบัติโดยรวม คือ ความเข้มแข็งอดทน ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ สมัครสมานสามัคคี ปฏิบัติตนและปฏิบัติงานทางสายกลาง โดยพิจารณาถึงความพอเหมาะพอดี พอดูในทุกรื่อง และฝึกฝนตนเองอยู่เสมอด้วยความเพียรพยายาม

คำสอนที่พระราชทานแก่เด็ก นักเรียน และเยาวชน ทรงกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาคหาความรู้ พระราชทานแนวทางการปฏิบัติตนว่า เด็กจะต้องฝึกอบรมตนเอง ฝึกทำงานให้เป็นด้วยความมีระเบียบ ขยัน อดทน สามัคคี ช่วยเหลือกันและกัน เป็นทั้งผู้รับและผู้ให้ นอกจากนี้พระองค์ยังพระราชทานคำสอนแก่ผู้ใหญ่ว่า จะต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก ถ่ายทอดความรู้ ความดีและให้คำแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม

จากสาระคำสอนที่พระราชทาน นำมาสังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติได้ ๔ ประการ คือ ทุกคนต้องรู้หน้าที่ตน รู้ว่าผลแห่งการปฏิบัติหน้าที่จะเกิดแก่ตนและส่วนรวม ทุกคนต้องศึกษาคหาความรู้ ทั้งความรู้วิชาการ ความรู้จากประสบการณ์ และความรู้จากการคิดด้วยเหตุผล ทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ได้ผลตามเป้าหมายด้วยความรับผิดชอบและตั้งใจจริง ทุกคนต้องมีคติประจำใจกำกับโดยพิจารณาตนเอง ฝึกฝนตนเองทั้งกายและใจ ยึดประโยชน์ของงานโดยรวมด้วยความบริสุทธิ์ใจ

แนวคิดหลัก

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สำนักพระราชวังได้จัดพิมพ์เป็นรายปี พบว่าสาระคำสอนที่พระราชทานแก่คณะบุคคลมีแนวคิดหลักเดียวกัน แต่มีรายละเอียดต่างกันไปตามลักษณะงาน โดยพระองค์ทรงกล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของหน้าที่ การตระหนักในหน้าที่และการทำหน้าที่โดยมีความรู้ในหน้าที่นั้นๆ และปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถประสานประโยชน์กันและกัน เพื่อความเจริญมั่นคงของตนและส่วนรวมเป็นสำคัญ

ข้อสังเกต

ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่นำมาศึกษา รวม ๓๕ เล่ม นับตั้งแต่เล่มแรก (พ.ศ. ๒๕๑๑ – ๒๕๑๒) จนถึงปีที่สิ้นสุดงานวิจัย (พ.ศ. ๒๕๔๖) มีโครงสร้าง ขั้นตอน และแนวคิดหลักเป็นแบบเดียวกัน จากการติดตามพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทสังเกตว่า ยังคงแบบแผนและแนวคิดหลักเช่นเดิม กล่าวได้ว่า คำสอนที่พระองค์ได้พระราชทานตลอดมาจนถึงปัจจุบัน นั้นเป็น “สัจจวจน” มีความจริงแท้ทุกเมื่อทุกสถาน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมการอ่าน

- นำเสนอในชั้นเรียน เป็นกลุ่มและหรือรายบุคคล อภิปราย
- สนทนาถามตอบ ครูและนักเรียนช่วยกันตั้งคำถาม ตอบคำถาม ลักษณะคำถามจะมีหลายลักษณะ ตั้งแต่คำถามตรงตามเนื้อหาไปจนกระทั่งคำถามที่ต้องใช้ความคิดเชื่อมโยง คิดเปรียบเทียบ คิดหาเหตุผล และคิดวิเคราะห์ในระดับที่สูงขึ้น

- เขียนตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่มและหรือรายบุคคล

๒. สัมภาษณ์บุคคลใกล้ตัว ที่บ้านและชุมชน

- ทำอาชีพอะไร
- ลักษณะงานเป็นอย่างไร
- งานที่ต้องเกี่ยวข้องกับใครบ้าง
- ต้องเตรียมตัวอย่างไร
- มีหลักการทำงานอย่างไร
- นำเสนอในชั้นเรียนเป็นกลุ่ม
- นำเสนอรายงาน
- ทำป้ายนิเทศ

๓. สืบค้นข่าวและเหตุการณ์จากสื่อ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์

- นำมาเล่าในชั้นเรียน
- อภิปราย ข้อดี ข้อเสีย
- เปรียบเทียบกับคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว
- เสนอรายงาน

๔. ยกกรณีที่เกิดจากประสบการณ์จริง

- ครูและนักเรียนนำมาเล่าในชั้นเรียน
- อภิปรายข้อดี และข้อเสีย
- เปรียบเทียบกับคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว
- นำเสนอรายงาน
- ทำป้ายนิเทศ

๕. ในระดับที่สูงขึ้น อาจให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม

- สืบค้นความสนใจของตนกับงานอาชีพตามสาระคำสอนของพระเจ้าอยู่หัวเฉพาะกลุ่มอาชีพ
- ประเมินตนเองว่าเหมาะสมกับอาชีพใด เป็นแนวทางในการเตรียมตัว เพื่อการศึกษาต่อ

- ติดตามฟังหรืออ่านพระราชดำรัสที่พระราชทานเพื่อการศึกษา เปรียบเทียบกับคำสอนที่ได้พระราชทานไว้

- เสนอรายงาน

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

- สังเกตการทำงานและการนำเสนอในชั้นเรียน
- ตรวจสอบผลงาน
- สังเกตและติดตามพฤติกรรมต่อเนื่อง
- ให้นักเรียนประเมินตนเอง
- ครูประเมินนักเรียนเป็นระยะ

วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุฑมอริรี

मितช์ อัลบอม. วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุฑมอริรี. (อมรรัตน์ โรเก้, แปล) กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๓. ๒๔๐ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

ความตายเป็นเรื่องใกล้ตัวเราทุกคน เพียงแต่เราไม่ค่อยได้ตระหนักในความจริงข้อนี้ โดยเฉพาะเด็กๆ ที่อยู่ในวัยศึกษาค้นคว้า หากเราเปิดโอกาสให้เด็กๆ เรียนรู้เรื่องความตายไว้บ้าง เขาจะเห็นคุณค่าและความหมายของชีวิตตนเอง จนสามารถประพจน์ตัวเป็นคนที่มีค่ากับคนรอบข้าง และเป็นพลเมืองดีของสังคมได้

คู่มือการจัดกิจกรรม หนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง ๒๒๗

หนังสือเล่มนี้ ยังเป็นบันทึกเรื่อง “จริง” ที่นำเสนอมุมมองการให้คุณค่าแก่สิ่งต่างๆ ในชีวิตที่จะนำไปสู่การดำเนินชีวิตให้ง่ายและงาม อันจะเป็นประโยชน์กับตนเองและสังคม เรื่องจริงเหล่านี้มีพลังในการสื่อสารปรัชญาชีวิตได้ลึกซึ้งกินใจ ทำให้เรื่องนามธรรมยากๆ เป็นเรื่องง่ายสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังสร้างเจตคติ ตัวตนของตนเอง เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตในโลกกว้างที่กำลังต้องออกไปเผชิญต่อไป

ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการอ่าน

1. ช่วยกล่อมเกลาคิดใจ สร้างรากฐานของการเป็นพลเมืองที่ดี
2. นักเรียนตระหนักว่าความตายใกล้ตัวกว่าที่คิด กระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามกับตัวเอง อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีปฏิบัติที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม
3. นักเรียนเห็นคุณค่าของความสัมพันธ์กับคนที่รัก หันมาให้เวลาและใส่ใจคนในครอบครัว และคนรอบข้างมากขึ้น โดยไม่รอให้ถึงวันที่มีใครล้มป่วยหรือตายจากไป
4. ช่วยให้นักเรียนเริ่มคิดใคร่ครวญว่าอะไรคือความหมายของชีวิต กระตุ้นให้เกิดการมี “สติ” รู้ตัวทั่วพร้อมลดความประมาทและการใช้อารมณ์วู่วามตามวัย ค่อยๆ กล่อมเกลาคิดใจให้รู้หน้าที่ ทั้งต่อตัวเอง คนรอบข้างและสังคม
5. นักเรียนได้หลักคิดที่ดีในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นเพราะการสร้างสังคมที่ดีเริ่มต้นที่ “ตัวเราเอง”
6. สร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจจัดการกับความกลัวต่างๆ ได้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค มองปัญหาเป็นเรื่องธรรมดาๆ
7. เรียนรู้ที่จะ “ให้” ด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ไม่หวังคำชื่นชม ไม่จำใจ “ฝืนให้” เพราะยึดติดกับภาพพจน์หรือนิยามความเป็นคนดีแต่เพียงภายนอกตามกระแสสังคม และเรียนรู้ที่จะ “รับ” อย่างเหมาะสม นำไปสู่สังคมแห่งกัลยาณมิตร
8. รู้จัก “ให้อภัย” ทั้งการให้อภัยผู้อื่น และให้อภัยตัวเองในเรื่องที่แล้มาแล้ว และให้โอกาสตนเองทำวันเวลาที่ยังมีชีวิตอยู่อย่างมีสติรู้คิด ใช้ชีวิตเพื่อกระทำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม

เนื้อหาโดยสรุป

เป็นบันทึกชีวิตจริงของครูมอรรี ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เขาป่วยด้วยโรคเอดส์ ซึ่งเป็นโรคที่ยังไม่มีทางรักษา อาการของโรคทำให้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายค่อยๆ ลีบ ไร้เรี่ยวแรงและค่อยๆ ตาย ในขณะที่อวัยวะส่วนนั้นยังคงมีความรู้สึกเจ็บและชา แต่โรคไม่ได้

ทำลายระบบสมอง คนไข้จะยังรับรู้ได้ถึงความเจ็บปวดทรมาน ครูมอร์รี่รับรู้ถึงความเสื่อมของร่างกาย ที่มีแต่ทรุดโทรมลงทุกวันอย่างมีสติ พยายามรักษากำลังใจยอมรับความจริงได้ด้วยจิตใจเข้มแข็ง กล้าหาญ

มิตรข้อดีตลกศิษย์ที่ห่างหายไปใช้ชีวิตที่ทุ่มเทให้กับการทำงาน เขียนหนังสือด้านกีฬา จัดรายการวิทยุออกโทรทัศน์เป็นประจำ เขากลับมาเยี่ยมครูอีกครั้งหลังจากได้ยื่นพิธีกรในรายการ โทรทัศน์กล่าวถึงครูมอร์รี่ เมื่อมิตรรู้ว่าครูเหลือเวลาอีกไม่นานนัก ประกอบกับสภาพแรงงาน มีการหยุดงานประท้วง เขาจึงเลือกที่จะมาเยี่ยมครูมอร์รี่ทุกวันอังคาร ครูมอร์รี่ตั้งใจใช้ตัวเองเป็นตั้ง งานวิจัย เป็นตำรามนุษย์ถ่ายทอดแนวคิดและประสบการณ์เพื่อจุดประกายการค้นหาคำความหมาย ของชีวิต ในหลากหลายแง่มุม ทั้งเรื่องความแก่ ความตาย ความรู้สึก ความเสียใจ เรื่องเงิน การแต่งงาน การให้อภัย โดยให้มิตรผู้เป็นศิษย์รักบันทึกเทปไว้จนกลายเป็นหนังสือเรื่อง Tuesdays with Morrie

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

๑. กิจกรรมก่อนการอ่าน

เพื่อฝึกให้นักเรียนหันกลับมามองเห็นคุณค่าและการกระทำความดีของคนรอบข้าง และให้เห็นความจริงที่ว่าความตายเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน

- ชวนนักเรียนพูดคุยถึงความดีของคนที่คุณรัก หรือคนที่นักเรียนผูกพัน อย่างน้อย ๕ คน ทั้งบุคคลที่มีชีวิตอยู่ และเสียชีวิตแล้ว ว่าเขาดีต่อเราอย่างไร โดยไม่จำกัดเฉพาะ เครือญาติหรือสมาชิกในบ้านเท่านั้น อาจเป็นพี่เลี้ยง เพื่อนข้างบ้าน เพื่อนในห้องเรียน คุณครู แม่ค้าในตลาด

- ให้นักเรียนเขียนแผนผังแสดงความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลเหล่านั้น ทั้งที่มีชีวิตอยู่ และเสียชีวิตแล้ว เขียนระบุความดีหรือความประทับใจที่นักเรียนมีต่อทุกคน ส่วนคนที่เสียชีวิตแล้วให้ทำสัญลักษณ์ตามแต่จะกำหนดร่วมกันในชั้นเรียน เช่น เขียนวงกลมสีฟ้ารอบชื่อ พร้อมทั้งเขียนระบุอายุและสาเหตุของการเสียชีวิต เพิ่มเติมด้วย

- นำแผนผังของทุกคนมาติดบนกระดาน หรือกระจายตามบอร์ดในห้องเรียน ให้นักเรียน เดินอ่านเพื่อให้เห็นความดีในรูปแบบต่างๆ ที่เพื่อนประทับใจ เห็นความคิดความรู้สึกของเพื่อน และแม้ในแผนผังของเพื่อนที่บุคคลอันเป็นที่รักจากไปแล้ว แต่ “ความดี” ไม่หายไปไหน ยังคงอยู่ในความประทับใจ

- ให้ประเด็น การกระทำความดีทำได้ง่าย หรือยากเพราะอะไร ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นโดยครูเขียนคำตอบของนักเรียนขึ้นกระดาน แล้วถามความเห็น นักเรียนที่เห็นด้วยกับคำตอบ

บนกระดานให้ชুমือขวาขึ้น ส่วนคนที่ไม่เห็นด้วยให้ชুমือสองข้างไขว้กันเป็นกากบาท ขอให้นักเรียนที่ไม่เห็นด้วยออกมาเขียนคำตอบที่เขาคิด และถามความเห็นด้วยกระบวนการเดิม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปพร้อมๆกัน (ครูไม่ต้องคาดหวังหรือตั้งเป้าที่คำตอบถูกหรือผิดไว้ในใจ เพราะนี่เป็นโอกาสที่ครูจะได้รับฟังความคิด และเข้าใจของนักเรียนในชั้นมากขึ้น)

- พุดคุยเรื่องความผูกพันและการพลัดพรากตายจากกันเป็นเรื่องธรรมดา ไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดโรค ไม่อาจรู้ล่วงหน้า หรือหลีกเลี่ยงได้ มีการเกิดและการตายทุกวัน การกระทำความดีทำตนให้เป็นประโยชน์กับคนรอบข้างจึงเป็นเรื่องสำคัญ สมมุติว่าคนที่นักเรียนรักและผูกพันมากที่สุด หรือคนใกล้ตัวที่คอยดูแลเราทุกวันกำลังป่วยหรือกำลังจะตายจากเราไป นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร คิดว่าได้ทำความดีต่อคนที่เรารักหรือยัง

๒. กิจกรรมหลังการอ่าน (ดูตัวอย่างใบงานจากภาคผนวก)

- กิจกรรมบันทึกหลังการอ่าน ซึ่งครูสามารถออกแบบใบงานให้เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียนในห้องของตนเองได้ ทั้งนี้อาจแบ่งหรือย่อยข้อคำถามต่างๆ มาใช้หลังการอ่านในแต่ละตอน

- กิจกรรมอภิปรายแสดงความคิดเห็น เลือกคำถามจากบันทึกหลังการอ่าน ที่นักเรียนทำไปแล้วมาอภิปรายกัน โดยการสุ่มให้คนหนึ่งตอบ แล้วสุ่มให้นักเรียนคนอื่นช่วยสรุปว่าเพื่อนคนแรกตอบว่าอย่างไร เขาเห็นด้วยกับคำตอบของเพื่อนหรือไม่อย่างไร ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจฟังความเห็นของเพื่อน และเปิดมุมมองในการคิดของตนเอง

- กิจกรรมสำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ให้นักเรียนดูแผนผังของตัวเองอีกครั้ง หลับตานึกว่า ก่อนที่คนเหล่านั้นจะพลัดพรากจากกันไป นักเรียนอยากบอกอะไรกับเขาอยากทำอะไรเพื่อเขาบ้าง ให้จดจำความรู้สึกดีๆ เหล่านี้ไว้เพื่อเตือนสติตัวเอง

- ให้นักเรียนค่อยๆ ลืมตา เขียนระบุพฤติกรรมที่ตนเองตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้น แล้วลองสังเกตตัวเองใน ๑ วัน ๑ สัปดาห์ ๒ สัปดาห์ (อาจให้นักเรียนจับคู่กันเพื่อช่วยสะท้อนการเปลี่ยนแปลง) โดยครูและนักเรียนร่วมกันออกแบบตารางเพื่อให้นักเรียนใช้สำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

- กิจกรรมคุณเคยทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่ ให้นักเรียนร่วมออกแบบตารางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยช่วยกันระบุพฤติกรรมที่ไม่ดีไม่ควรทำ หรือไม่ชอบ ตามความรู้สึกของพวกเขา พร้อมบอกผลกระทบที่ตัวเองได้รับ เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้สำรวจตัวเองว่าเคยทำสิ่งเหล่านั้นเสียเองหรือไม่

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

เราจะประเมินได้ว่า นักเรียนตระหนักว่าความตายอยู่ใกล้ตัวมาก ทำให้เขาเห็นคุณค่าของชีวิต และปรับพฤติกรรมของตนให้มีคุณค่ากับทั้งตนเองและสังคม จากการแสดงความเข้าใจของเขาให้ประจักษ์ ดังนี้

- ความเข้าใจในเนื้อหา สามารถเขียนสรุปเรื่องย่อแสดงความเข้าใจของตนเอง และเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเอง
- การออกความคิดเห็นในห้องเรียน
- การตอบคำถามทั้งในห้องเรียน ในใบงาน และการออกแบบตารางพฤติกรรม
- กระบวนการวิเคราะห์ชี้แจง แสดงเหตุผลอย่างเชื่อมโยง
- พฤติกรรมของนักเรียน เช่น คำนิ้งถึงผู้อื่นมากขึ้น ไม่มั่งง่าย สร้างปฏิสัมพันธ์ได้อย่างสร้างสรรค์เห็นคุณค่าและเคารพตนเอง

อาม่าบนคอนโด

ชัยภร แสงกระจ่าง. อาม่าบนคอนโด. กรุงเทพฯ: คมบาง, ๒๕๕๖. ๒๕๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

การดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน จะมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสื่อสารโดยเฉพาะ โทรศัพท์มือถือ กลายเป็นปัจจัยสำคัญ มีรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือ พบว่าคนไทยเป็นอันดับหนึ่งที่ไม่ต้องการอยู่ห่างจากโทรศัพท์มือถือ แม้เวลาท่องเที่ยวในวันหยุดพักผ่อนคนไทยร้อยละ ๘๕ ที่ตอบแบบสอบถามจะพกโทรศัพท์มือถือติดตัวตลอดเวลา

การใช้โทรศัพท์มือถือที่เกินพอดี และใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม นอกจากจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพผู้ใช้งานแล้ว บางครั้งยังก่อให้เกิดปัญหาละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นด้วย

หนังสือเรื่องนี้เป็นบันทึงคติที่ชวนอ่าน ผู้เขียนสามารถใช้ลีลาและการเดินเรื่องชีวิตธรรมดาๆ ให้ผู้อ่านได้เพลิดเพลิน และชวนติดตามอย่างมีรู้เบื่อ

ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการอ่าน

๑. นักเรียนจะได้เข้าใจว่า ผู้เยาว์วัยยังขาดประสบการณ์ในชีวิต การเรียนรู้ชีวิตทางลัดอาจได้จากการอ่านหนังสือดีๆ สักเล่มหนึ่ง ผู้อ่านจะเข้าใจโลกได้ดีขึ้น และสามารถตั้งรับกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของเขาได้

๒. นักเรียนจะได้ข้อคิดในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น ไม่มีใครสามารถอยู่เพียงลำพังได้ มนุษย์ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่หลากหลายจำเป็นต้องมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีน้ำใจต่อกัน ช่วยเหลือกัน เคารพในสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น มีมารยาทในสังคม และมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่

๓. นักเรียนจะได้ซาบซึ้งในความสัมพันธ์ของคนต่างวัยที่อาจจะได้หันกลับมามองดูตัวเอง และใส่ใจคนรอบข้างมากขึ้น

เนื้อหาโดยสรุป

เรื่อง “อาม่าบนคอนโด” เป็นเรื่องราวของเด็กชายวัยรุ่นคนหนึ่ง ที่ต้องการเป็นอิสระ ไม่ต้องการให้ใครมากำกับชีวิตของตน ที่หมกมุ่นอยู่กับโลกออนไลน์ จนไม่ใส่ใจคนรอบข้างแม้กระทั่งคนในครอบครัวเขาเอง จนวันหนึ่งชีวิตของเขาเริ่มเปลี่ยนไป เนื่องจากสถานการณ์บังคับให้ต้องดูแลช่วยเหลือหญิงสูงวัยชาวจีนที่อยู่ห้องติดกัน มีอาการเคลื่อนไหวได้เชื่องช้า และไม่คุ้นเคยกับการใช้เครื่องอำนวยความสะดวกที่เป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงสร้างความรำคาญแก่เด็กชาย

ด้วยความใกล้ชิดของคนทั้งสอง เด็กหนุ่มได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นผู้มีมารยาทในสังคม มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ รู้จักที่จะใส่ใจผู้อื่น รวมทั้งการเผชิญกับปัญหาในชีวิต เหตุการณ์ในชีวิตหลายครั้งทำให้เขาเรียนรู้ว่า การสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์โดยไม่ได้คิด ได้สร้างผลกระทบต่อชีวิตของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นรักหรือเกลียดใครก็ได้ บางครั้งก็สร้างความสับสนให้ตัวเอง ไม่รู้จะตัดสินใจอย่างไร จากคำแนะนำอันมากมายของผู้หวังดีที่ไม่รู้เรื่องราวที่แท้จริง

ความสัมพันธ์ที่ยาวนานได้ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันระหว่างคนต่างวัยคู่นี้ เด็กหนุ่มคอยดูแลเอาใจใส่หญิงชราด้วยความเต็มใจจรรยาดีผู้ใหญ่ของตน จิตใจที่เคยแข็งกระด้าง และดูไร้น้ำใจในบางครั้งค่อยๆ อ่อนโยนขึ้นทีละน้อย

แนวคิดหลัก

๑. มนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ตามลำพังได้ เพราะต้องพึ่งพามนุษย์ด้วยกัน รวมทั้งต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย ธรรมชาติได้สร้างให้คนแตกต่างกัน ทั้งได้สร้างทรัพยากรที่หลากหลาย เพื่อให้เกื้อกูลกันสำหรับการมีชีวิตที่ดี ดังนั้น หากคนเราจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จำเป็นต้องมีน้ำใจต่อกัน ใส่ใจซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ เผื่อแผ่ แบ่งปันกัน

๒. โลกปัจจุบันและอนาคต เทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือได้กลายเป็นอุปกรณ์สำคัญที่แทบทุกคนมีไว้ติดกายตลอดเวลา บางคนสะท้อนภาพสังคมไทยในวันนี้ว่าเป็น “สังคมก้มหน้า” บ้าง “สังคมที่คนใกล้เหมือนอยู่ไกล แต่คนอยู่ไกลเหมือนอยู่ใกล้” ความสัมพันธ์อันอบอุ่นในครอบครัวไทยกำลังจะเลือนหายไปทุกที นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินแทนที่จะใช้เพื่อการพัฒนาตนเอง ทั้งยังใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง ละเมิดความเป็นส่วนตัว และทำผิดกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง

กิจกรรมที่ ๑ : สรุปรูปข้อคิดจากการอ่าน

หลังจากมอบหมายให้นักเรียนทุกคนอ่านหนังสือเรื่อง “อาม่าบนคอนโด” ให้นักเรียนร่วมกันสรุปรูปข้อคิดที่ได้จากการอ่าน

กิจกรรมที่ ๒ : วิเคราะห์เจาะลึก Life Style คนรุ่นใหม่

๑. นักเรียนร่วมกันเสนอ Life Style ของคนรุ่นใหม่ แล้วแบ่งกลุ่มจับสลากเรื่องที่ต้องศึกษา
๒. นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ในประเด็นต่อไปนี้
 - ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการใช้ชีวิตเช่นนั้น
 - ผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้ชีวิตดังกล่าว ทั้งต่อตนเอง คนในครอบครัว และสังคม
 - การปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตแบบนั้น เพื่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุด

กิจกรรมที่ ๓ : ฉันทะดูแลเธอ

๑. สร้างสถานการณ์จำลอง โดยให้นักเรียนทุกคนเคลื่อนไหวโดยใช้ขาเพียงข้างเดียว หรือใช้ผ้าบางๆ ปิดตา เป็นเวลานานพอที่จะเข้าใจความรู้สึก ความยากลำบากในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุที่ร่างกายย่อมเสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา

๒. เชิญผู้สูงอายุ ๒-๓ คน มาพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึก และความลำบากในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๓. นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่า ผู้สูงอายุต้องการความรัก ความเข้าใจ และความช่วยเหลือในการใช้ชีวิตอย่างไรบ้าง จากนั้นร่วมกันกำหนดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุ เช่น

- นักเรียนที่มีผู้สูงอายุในบ้านไปสำรวจว่า มีสิ่งใดในบ้านที่ต้องจัดหา ปรับปรุงเพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และจะดูแลช่วยเหลือสิ่งใดได้บ้าง

- สำหรับนักเรียนที่ไม่มีผู้สูงอายุในบ้าน ให้ร่วมกันคิดกิจกรรมสาธารณะเพื่อดูแลผู้สูงอายุในชุมชนตามศักยภาพของตน

ระหว่างทำกิจกรรม ให้นักเรียนบันทึกผลที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเอง ผู้สูงอายุ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และบรรยากาศการอยู่ร่วมกันในชุมชน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ ๔ : เตรียมการอย่างไรกับผู้สูงอายุในสังคมไทย

แบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้าในเรื่องต่อไปนี้

๑. โครงสร้างประชากรของไทยในปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต
๒. การเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุของต่างประเทศ และของไทย
๓. แนวทางที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของไทย ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และรัฐ แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในชั้นเรียน และสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ ๕ : คุณ-โทษ-ทางออกการใช้สื่อออนไลน์

นักเรียนร่วมกันหาภาพข่าว หรือเหตุการณ์ของการใช้สื่อออนไลน์ทั้งในทางที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม แล้วร่วมกันอภิปรายและสรุปว่า การใช้ในทางที่เหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์อย่างไร ส่วนการใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดผลอย่างไร จากนั้น นักเรียนแต่ละคนตั้งปณิธานว่า จะคิดถึงผลที่จะเกิดขึ้นก่อนการใช้สื่อออนไลน์เสมอ

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

๑. ประเมินคุณลักษณะความเป็นผู้มีวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน เช่น
 - ๑.๑ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - ๑.๒ สังเกตพฤติกรรมในการทำงานกลุ่ม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำและสมาชิกกลุ่ม ปฏิบัติงานในความรับผิดชอบของตนเสร็จตามกำหนดเวลา การให้ความร่วมมือ
๒. การให้ความร่วมมือในกิจกรรมของชั้นเรียน
๓. ประเมินผลงานรายบุคคล และผลงานของกลุ่ม
๔. ประเมินตนเองในด้านความมั่นใจ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร
๕. ประเมินความรู้ ความเข้าใจ เช่น แบบทดสอบ
๖. ประเมินเจตคติ
 - ๖.๑ การเขียนหรือการพูดแสดงความรู้สึก การอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 - ๖.๒ แบบทดสอบโดยใช้ภาพที่เป็นสถานการณ์ที่เป็นปัญหาทางจริยธรรม ในเรื่องนี้คือ ความมั่นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือ โดยให้แสดงความคิดเห็น

๖.๓ การแสดงบทบาทสมมติเรื่อง อาม่าบนคอนโด ตอนใดตอนหนึ่ง คำพูดของผู้แสดง อาจสะท้อนเจตคติออกมา เพราะมีได้แสดงตามบทที่เขียนไว้

แอนิมอล ฟาร์ม สงครามกบฏของสรรพสัตว์

จอร์จ ออร์เวลล์. แอนิมอล ฟาร์ม สงครามกบฏของสรรพสัตว์. (บัญชา สุวรรณานนท์, แปล)
กรุงเทพฯ: ใต้ฝุ่น, ๒๕๕๕. ๑๓๖ หน้า.

ความเด่นดีมีคุณค่าของหนังสือ

“การปฏิวัติ” ดูเหมือนจะไม่เคยเป็นเรื่องล้าสมัยและเป็นเรื่องใกล้ตัวเด็กๆ ในสังคมไทย โดยเฉพาะในยุคนี้หากจะเปรียบหนังสือเป็นเหมือนกระจกสะท้อนชีวิตจริงของผู้คนแล้ว วรรณกรรมเรื่อง “แอนิมอล ฟาร์ม” ก็นับว่าเป็นกระจกชั้นดีที่สะท้อนความจริงของมนุษย์ได้อย่างคมชัดจนบาดตาบาดใจคนอ่านเสียนี้กระไร หนังสือเล่มนี้สะท้อนให้เห็นว่าการปฏิวัติเพื่อ “อิสรภาพ” หลายครั้งหลายหนของมนุษย์นั้นเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของวงจรอุบาทว์ที่จะนำไปสู่ความอยุติธรรมอีกครั้ง และการปฏิวัติที่เสียเลือดเสียเนื้อซ้ำแล้วซ้ำเล่า

ผลงานอมตะของจอร์จ ออร์เวลล์ (ชื่อจริง อีริค อาเธอร์ แบลร์) แสดงถึงการหลงอำนาจและความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ได้อย่างแสนสันต์ เหมาะกับผู้อ่านวัยมัธยมศึกษา トラบที่มนุษย์ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะยับยั้งตนเองจากความอยากเสพ ไม่ว่าจะมีการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมสักกี่ครั้ง ความอยุติธรรมอันเกิดจากการกดขี่โดยอภิสิทธิ์ชนก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ร่ำไป ถึงแม้อภิสิทธิ์ชนนั้นจะเคยเป็นคนที่ถูกกดขี่มาก่อนก็ตาม และอิสรภาพที่แท้จริงก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้เลย

นอกจากหนังสือจะสะท้อนภาพสังคมโดยรวมแล้วยังสะท้อนบุคลิกระดับปัจเจกผ่านตัวละครต่างๆ ที่เราพบเห็นได้ในทุกยุคสมัยแต่ไม่ชัดเจนตายตัวมีความลื่นไหลแถมยังมีพัฒนาการที่ซับซ้อนแยบยลขึ้นอีกด้วย จอร์จ ออร์เวลล์คงมิได้คิดจะให้หนังสือเล่มนี้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านระบบใดๆ สิ่งที่แอนิมอล ฟาร์มจะบอกจึงไม่ใช่การหนีจากระบบการปกครองแบบใด แต่หลีกเลี่ยง

จากการกดขี่ของมนุษย์ที่กระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน และชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจที่ต่อสู้กันระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง

ออร์เวลล์ไม่ได้เสนอทางออกใดๆ ให้แก่เหล่าสัตว์แต่ดูเหมือนเขาจะบอกว่าการปฏิวัติไม่ได้นำไปสู่การปลดปล่อยที่ “ยั่งยืน” และ “อิสรภาพ” ที่แท้จริงนั้นจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมนุษย์เริ่ม “ปฏิวัติตนเอง” ให้หลุดจากอำนาจของกิเลสเสีย

ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับการอ่าน

๑. เข้าใจว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เราอาศัยอยู่เราต่างเป็นผลกระทบของกันและกัน
๒. เข้าใจว่าความเอารัดเอาเปรียบเกิดขึ้นได้อย่างไร (ผู้มีอำนาจ-หลงอำนาจ ผู้ไม่มีอำนาจ-ไม่มีความรู้หลงผิดและกลัว)
๓. สำรวจตนเองว่าได้ทำหน้าที่พลเมืองในการสร้างระบบการปกครองที่ยุติธรรมแล้วหรือไม่หรือเป็นหนึ่งในการร่วมสร้างระบบที่อยู่ยุติธรรมและวัฒนธรรมการเอารัดเอาเปรียบ
๔. เปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับการปฏิวัติไม่ให้เกิดซ้ำรอยเดิม
๕. หากผู้คนมีความยุติธรรมในใจไม่ว่าจะปกครองด้วยระบบใดก็สามารถนำไปสู่สังคมที่สงบสุขได้

เนื้อหาโดยสรุป

แอนิมอล ฟาร์ม เล่าเรื่องราวของ “แมนเนอร์ฟาร์ม” ที่นายโจนส์เป็นเจ้าของในฟาร์ม มีหมูม้าแกะไก่หมาลา คำคินหนึ่งเผ่าเมเจอร์หมูเก่าแก่ที่สัตว์ทุกตัวนับถือได้ปลุกอุดมการณ์ของเหล่าสัตว์ก่อนจะตายจากไปด้วยความชราว่า มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่บริโภคโดยไม่ผลิต ทั้งยังกดขี่สัตว์ให้ทำงานแลกกับส่วนแบ่งอันน้อยนิด แล้วก็กอบโกยผลผลิตไปแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งก็ได้ผลสัตว์ทั้งหมดร่วมกันก่อการปฏิวัติต่างมีเป้าหมายของการปฏิวัติตรงกันคือ “เพื่ออิสรภาพ”

แล้วการปฏิวัติก็สำเร็จ สรรพสัตว์ในฟาร์มแห่งหนึ่งผิงกำลังขับไล่มนุษย์ออกไปได้สำเร็จพวกมันก็เริ่มปกครองกันเองภายใต้ชื่อใหม่ที่ได้อาจจะภาคภูมิใจว่า “แอนิมอล ฟาร์ม” สรรพสัตว์ไม่ตกเป็นทาสของมนุษย์เช่นในอดีต พวกมันยังคงทำงานหนักแต่เป็นการทำงานโดยสัตว์เพื่อสัตว์ในการดูแลของ “นโปเลียน” หมูผู้นำผู้ดูแลสัตว์อย่างอาจหาญและเป็นธรรม อย่างน้อยนั่นคือสิ่งที่มันกล่าวอ้าง ทว่าความเป็นจริงจะเป็นเช่นไร เมื่ออำนาจมหาศาลตกอยู่ในมือของสิ่งมีชีวิตหนึ่งเดียวไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นคนหรือสัตว์ก็ตาม

แนวคิดหลัก

การปฏิบัติจะนำไปสู่ “อิสรภาพ” ที่แท้จริงได้หรือ

ข้อสังเกต

แอนิมอล ฟาร์ม ถือเป็นนิยายสะท้อนเชิงเสียดสีการปฏิบัติสหภาพรัสเซียในปี ค.ศ. ๑๙๑๗ รายละเอียดบางอย่างในหนังสือจึงเป็นการอ้างอิงถึงเหตุการณ์การปฏิวัติในครั้งนั้น หากคุณครูได้ศึกษาเกี่ยวกับปฏิวัติสหภาพรัสเซียและบุคคลในประวัติศาสตร์ช่วงดังกล่าวก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้ จะสามารถเปรียบเทียบทั้งเรื่องและตัวละครจากเรื่องจริงควบคู่ไปกับเนื้อหาหนังสือแต่ละตอนได้เลย ทำให้เด็กเห็นภาพจริงได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม

ครูสามารถจัดกิจกรรมแบบรวมหรือลงรายละเอียดเนื้อหาเป็นบทๆ ไป ขึ้นอยู่กับการจัดการเวลาและกลุ่มการอ่านของแต่ละคน ผู้เขียนได้แบ่งกิจกรรมออกเป็น ๔ ช่วงดังนี้

- ช่วงที่ ๑ : คำถามชวนคิดก่อนอ่าน
- ช่วงที่ ๒ : แบบฝึกหัดระหว่างอ่าน
- ช่วงที่ ๓ : คำถามหลังการอ่าน
- ช่วงที่ ๔ : กิจกรรมต่อยอดความคิด

ครูไม่จำเป็นต้องพาเด็กทำกิจกรรมทุกช่วง และสามารถเลือกใช้เพียงบางกิจกรรมจากแต่ละช่วงขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

ตัวอย่างช่วงที่ ๑ : คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

คำถามชวนคิดก่อนอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยปูความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดหลักประวัติศาสตร์และบริบททางสังคมให้กับนักเรียน

๑. ลักษณะของผู้คนที่ดีคืออะไร
๒. ทำไมจึงเกิดการปฏิวัติขึ้น อะไรเป็นตัวจุดชนวนให้ผู้คนลุกขึ้นมาโค่นล้มระบอบการปกครองและระบบเศรษฐกิจของสังคมตัวเอง
๓. ให้นักเรียนจับคู่ระดมความคิด ยกตัวอย่างการปฏิบัติ ๒ - ๓ เหตุการณ์จากทั่วโลกที่เกิดขึ้นมากกว่า ๑๐ ปีที่แล้ว การปฏิวัติเหล่านี้มีอะไรที่คล้ายคลึงกันบ้าง กลุ่มแกนนำการปฏิวัติในแต่ละครั้งมีเป้าหมายอะไร และพวกเขาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

ตัวอย่างช่วงที่ ๒ : แบบฝึกหัดระหว่างการอ่าน

แบบฝึกหัดระหว่างการอ่าน ออกแบบมาเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายและจับประเด็นสำคัญของเรื่องราวในแต่ละบทได้ง่ายขึ้น

๑. แบบฝึกหัดเกี่ยวกับชื่อตัวละคร ลักษณะนิสัยพฤติกรรม และหน้าที่ในฟาร์ม เพื่อนำไปสู่การอภิปรายว่านักเรียนชอบตัวละครตัวไหนมากที่สุด ไม่ชอบตัวไหนมากที่สุด เพราะเหตุใด

๒. ให้นักเรียนลองคาดเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตของเหล่าสัตว์ในฟาร์มในตอนต่อไประหว่างการอ่านให้นักเรียนคอยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่นักเรียนคาดเดากับสิ่งที่เกิดขึ้นในหนังสือว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง และจดบันทึก

๓. ทำบันทึกแบบแผนผังเพื่อเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของพวกหมูกับสัตว์อื่นๆ ในฟาร์ม แผนผังนี้จะทำให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างสังคมที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การปกครองของนโปเลียน แล้วอภิปรายกลุ่มกันว่าโครงสร้างสังคมนี้เหมือนหรือแตกต่างจากโครงสร้างทางสังคมในแมนเนอร์ฟาร์มก่อนการปฏิวัติอย่างไร ชีวิตของพวกสัตว์ดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร

คำที่พูด		ความหมายที่แท้จริง
ในอนาคตรูจะเรื่องการดำเนินงานของไร่ จะให้คณะกรรมการพิเศษที่ประกอบด้วยพวกสุกรเป็นผู้ตัดสิน โดยมันจะเป็นประธานเอง	=	ต่อไปนโปเลียนจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกเรื่องในฟาร์มนี้แต่เพียงผู้เดียว
	=	
	=	

๔. ตีความหมายระหว่างบรรทัด จดบันทึกคำพูดของนโปเลียนและสวิลเลอร์ที่มีความหมายอื่นซ่อนเร้นอยู่ในตารางตามตัวอย่าง

ตัวอย่างช่วงที่ ๓ : คำถามหลังการอ่าน

คำถามเหล่านี้ออกแบบมาสำหรับให้นักเรียนทบทวนใจความของเรื่อง และกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์วิจารณ์ต่อ ครูสามารถนำคำถามไปทำเป็นแบบฝึกหัดข้อสอบหรือยกเป็นประเด็นพูดคุยอภิปรายกันในห้องก็ได้

๑. ท่านผู้พันคิดว่าอะไรคือต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเหล่าสัตว์ในฟาร์ม

๒. บัญญัติ ๗ ประการของผู้พันมีอะไรบ้าง นักเรียนคิดว่าแต่ละข้อมีจุดประสงค์เพื่อจะป้องกันพฤติกรรมอะไรไม่ให้เกิดขึ้น

๓. นโปเลียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความสำคัญของการศึกษา
๔. สวีลเลอร์ใช้วิธีอย่างไรในการทำให้สัตว์ทุกตัวยอมรับการตัดสินใจของนโปเลียน
๕. ทำไมมอลลีถึงหนีออกจากฟาร์ม
๖. อธิบายประเด็นขัดแย้งเรื่องการสร้างกั้นลมห้ามจากมุมมองของสโนว์บอลและนโปเลียน
๗. ทำไมสัตว์หลายตัวจึงยอมสารภาพผิดในข้อหากบฏ
๘. ทำไมจึงเกิดการประหารชีวิตสัตว์ที่ออกมาสารภาพ เหตุการณ์นี้ส่งผลอย่างไรต่อความรู้สึกของสัตว์ที่เหลือในฟาร์ม
๙. นักเรียนคิดว่าใครเป็นฮีโร่ใน “ศึกคอกวัว” เพราะเหตุใด และ “ศึกโรงสีลม” กับ “ศึกคอกวัว” แตกต่างกันอย่างไรร
๑๐. ทำไมมนุษยถึงโจมตีและทำลายกั้นลมห้าม กั้นลมห้ามเป็นสัญลักษณ์ของอะไร
๑๑. นักเรียนคิดว่า เบนจามินมีลักษณะคล้ายคลึงกับคนประเภทไหนในสังคมยกตัวอย่างนักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคนประเภทนี้ อะไรทำให้คนในสังคมกลายเป็นคนประเภทนี้
๑๒. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับตอนจบของหนังสือเล่มนี้

ตัวอย่างช่วงที่ ๔ : กิจกรรมต่อยอดความคิด

กิจกรรมต่อยอดความคิด ออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาในหนังสือสู่ชีวิตจริงในสังคมไทยและบทบาทหน้าที่พลเมืองของนักเรียน และตระหนักว่าสังคมประกอบขึ้นด้วยปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน ซึ่งล้วนมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างสรรค์สังคมที่เราอาศัยอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น

๑. ให้นักเรียนทำตาราง โดยมีหัวข้อตั้งตัวอย่างด้านล่าง แล้วช่วยกันระดมความคิดว่ารัฐทำงานเพื่อให้สำเร็จตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างไรได้บ้าง โดยเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในแอนิมอล ฟาร์ม และสุดท้ายในฐานะพลเมืองของสังคม นักเรียนควรมีหน้าที่อย่างไรบ้างเพื่อให้สังคมเป็นสังคมคุณภาพตามที่นักเรียนต้องการ

หน้าที่ของรัฐ	รัฐของเราพยายามทำหน้าที่นี้อย่างไร	แอนิมอล ฟาร์มพยายามทำหน้าที่นี้อย่างไร	นักเรียนพยายามทำหน้าที่นี้อย่างไร
---------------	------------------------------------	--	-----------------------------------

๒. โต้ว่าทีในญาติติที่ว่า “สโนว์บอลจะนำพาเราสู่ชีวิตที่ดีกว่า” หากสมมติว่าสโนว์บอลเป็นผู้ที่ขับไล่ นโปเลียนออกจากฟาร์ม นักเรียนคิดว่าสถานการณ์ในฟาร์มจะแตกต่างจากที่มันเป็นอยู่หรือไม่ มีหลักฐานอะไรบ้างที่ทำให้เราเชื่อได้ว่า ความคิดเห็นของสโนว์บอลในการบริหารจัดการฟาร์ม

จะเกิดประโยชน์ต่อเหล่าสัตว์ หรือนักเรียนคิดว่าไม่ว่าใครจะขึ้นมาใช้อำนาจสูงสุด ผลที่เกิดขึ้นก็จะไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก

๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามจำนวนตัวละครหลักในหนังสือแต่ละกลุ่มเลือกตัวละครที่ต้องการเพื่อระดมความคิดก่อนจะอภิปรายกันในหัวข้อ “หากจะทำให้แอนิมอล ฟาร์ม กลายเป็นสังคมที่มีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง นักเรียนคิดว่าตัวละครที่นักเรียนเลือกจะต้องเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยพฤติกรรมและหน้าที่ของตัวเองอย่างไรบ้าง และอะไรจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้”

การประเมินผลการจัดกิจกรรม

นักเรียนเข้าใจว่าหากคนในสังคมมีความยุติธรรมในใจแล้ว ไม่ว่าสังคมจะปกครองด้วยระบบใดก็สามารถนำไปสู่สังคมที่สงบสุขได้จากการแสดงความเข้าใจของนักเรียนผ่าน

- การออกความคิดเห็นในห้องเรียน
- การตอบคำถามทั้งในห้องเรียนและในใบงาน
- กระบวนการวิเคราะห์ชี้แจงแสดงเหตุผลอย่างเชื่อมโยง
- พฤติกรรมของนักเรียน เช่น เคารพกฎของสังคม ไม่มั่งง่าย สร้างปฏิสัมพันธ์ได้อย่าง

สร้างสรรค์

ภาค ผนวก

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมโดยละเอียด

ภาคผนวก

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมโดยละเอียด

เรื่อง “จะเล่าให้คุณฟัง”

กิจกรรมกลุ่ม

กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมในห้องเรียน ที่จะก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการทบทวนและทำความเข้าใจในเนื้อหาจากหนังสือ และเป็นโอกาสที่นักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของกันและกัน นำไปสู่พลังในการเป็นพลเมืองที่ดี

กิจกรรมที่ ๑ : โยงใยที่ซ่อนเร้น

กิจกรรมนี้จะพานักเรียนเรียนรู้ความสำคัญของหน้าที่ของตน และตระหนักว่าการจะเป็นพลเมืองที่ดีได้นั้น เราต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนที่ดีอันเกิดจากการปรับมุมมอง ปรับใจตนเองก่อน

ขั้นตอน

๑. ให้นักเรียนผลัดกันขึ้นมาเขียนหน้าที่พลเมืองที่ตีบนกระดาน แล้วแบ่งกลุ่มนักเรียนให้แต่ละกลุ่มเลือกไปคนละหน้าที่ ให้นักเรียนเชื่อมโยงว่าหน้าที่เหล่านี้หากถูกละเลยไปแล้ว จะส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง โดยแบ่งเป็น

- ระดับ : ผลต่อบุคคล สังคม ครอบครัว ชุมชน ประเทศ ไปจนถึงระดับโลก
- เวลา : ผลต่อปัจจุบันและในอนาคต
- ผลที่ย้อนกลับมาส่งผลแก่ตัวนักเรียนอย่างไร

เขียนเป็นแผนผังเชื่อมโยง (Mind Map) ติดแผนผังเหล่านี้ไว้รอบห้อง นักเรียนสามารถเขียนเพิ่มเติมได้ตลอดหลังจากอ่านหนังสือแล้ว

๒. ครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่า ทำไมบางครั้งเราถึงละเลยไม่ทำหน้าที่นั้นๆ ถึงแม้ว่าเราจะรู้ว่า เป็นสิ่งที่ควรทำก็ตาม เขียนคำตอบลงบนกระดานสัก ๑๐ คำตอบ

๓. ครูพานักเรียนไล่ไปถึงที่มาของแต่ละคำตอบ เหตุผลสุดท้ายที่ทำให้เราละเลยการทำหน้าที่ก็คือ “ความเห็นแก่ตัว” ดังนั้นการมีความรับผิดชอบทำหน้าที่ของเราให้สมบูรณ์ก็คือการฝืน “ความเห็นแก่ตัว”

๔. ครูให้นักเรียนอภิปรายในห้องหรือเขียนรายงาน โดยยกตัวอย่างจากนิทานในหนังสือว่าอะไรที่ผลักดันให้ฝืน “ความเห็นแก่ตัว” ได้ และอะไรที่มาขัดขวางให้ทำไม่ได้ (ใช้ประกอบกับหนังสือ ตอนกิจการช่างไม้ ‘ร้านที่เจ็ด’ ถ้วยชนะเลิศประกวดร้องเพลง เพราะเหล้าอุ่นเพียงเหยือกเดียว ตามลำพังและมีมิตร หม้อตั้งครรภ์ วงกลมเก้าสิบเก้า คนปลูกต้นอินทผลัม)

๕. ให้นักเรียนเลือกนิทานที่โดนใจมากที่สุด (ในข้อ๔.) เขียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากนิทาน และเขียนบรรยายจากประสบการณ์จริงของนักเรียนว่าอะไรที่ผลักดันให้ฝัน “ความเห็นแก่ตัว” ได้ และอะไรที่มาขัดขวางให้ทำไม่ได้

การประเมินผล

- นักเรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง
- นักเรียนมองเห็นภาพรวมว่าเราต่างเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
- นักเรียนเกิดความเข้าใจว่า ตนเองก็จะได้รับผลจากการกระทำที่ดูเหมือนจะไม่เกี่ยวข้องกับตนเองได้เช่นเดียวกัน
- นักเรียนได้ย้อนมองและยอมรับว่า ตนเองก็มีช่วงที่ “เห็นแก่ตัว” และช่วงที่ “เสียสละ”
- นักเรียนเข้าใจว่า ที่มาของการกระทำทั้งหลายมี “พลัง” ผลักดันอยู่เบื้องหลัง
- นักเรียนตระหนักว่ามีภาวะที่เกิด “พลัง” ที่ช่วยขับเคลื่อนให้ฝันความเห็นแก่ตัวได้และคอยสร้างให้เกิดภาวะนั้นบ่อยๆ

กิจกรรมที่ ๒ : คุณค่าแท้คืออะไร

กิจกรรมนี้จะพาให้นักเรียนตระหนักถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าจะเป็ยคุณค่าหรือข้อเสีย เสริมสร้างความมั่นใจในคุณค่าของตนเอง และคุณค่าของผู้อื่นที่แตกต่างหลากหลาย

๑. อภิปรายเนื้อหาจากตอน คุณค่าแท้จริงของแหวน สมบัติที่ฝังไว้ วงกลมแก้วลึบแก้ว ไตโวจินิส พระราชาผู้ต้องการคำสรรเสริญ

๒. ให้นักเรียนเขียนบันทึกประจำวัน และระบุคุณสมบัติที่ดีที่ตนเองสังเกตได้ในแต่ละวัน ควบคู่ไปกับคุณสมบัติที่ไม่ดี และระบุว่าข้อดีของตนมีประโยชน์ต่อคนรอบข้าง/สังคมอย่างไร

๓. ให้นักเรียนเขียนขอบคุนเพื่อนที่ทำให้ตนเกิดความรู้สึกเชิงบวก โดยระบุชื่อการกระทำ และความรู้สึกของตนเอง (อาจไม่ต้องเขียนชื่อคนเขียนก็ได้ตามความสมัครใจ) ลงบนกระดาษแล้ว หย่อนลงในกล่อง

๔. ครูสุ่มเรียกให้นักเรียนออกมาหยิบแล้วอ่านข้อความให้ทั้งห้องฟัง แล้วส่งกระดาษให้กับเพื่อนที่ถูกเขียนถึง

หมายเหตุ : ข้อ ๓ และ ๔ เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ต่อเนื่องทั้งภาคเรียนโดยทำอาทิตย์ละครั้ง

การประเมินผล

- นักเรียนได้ทำความรู้จักตนเอง ยอมรับทั้งข้อดีและเสีย
- นักเรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งการยอมรับจากใคร

- นักเรียนเห็นว่าตนเองจะมีประโยชน์แก่สังคมได้อย่างไรบ้าง
- นักได้เรียนได้แสดงความขอบคุณต่อเพื่อน ซึ่งเป็นกรให้ “คุณค่า” การกระทำนั้นๆ จะทำให้ผู้พูดเกิดความอ่อนน้อมเพราะได้ยอมรับการช่วยเหลือ และผู้รับได้เห็นคุณค่าของตนเองที่อาจมองข้ามไป

กิจกรรมที่ ๓ : ใครๆ ก็มีปัญหา

ขั้นตอน

- ครูตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “ตอนนี้มีปัญหาอะไรที่ทำให้กังวลใจบ้าง” แล้วให้นักเรียนเขียนคำตอบใส่กระดาษแผ่นเล็กๆ แล้วนำมาหย่อนใส่กล่องที่อยู่ด้านหน้าห้อง (เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนบางคนต้องอายในปัญหาของตนเอง) เขียนได้มากกว่า ๑ ปัญหา/คน

- ให้นักเรียนแต่ละคนผลัดกันมาสุ่มหยิบคำถามในกล่องแล้วเขียนขึ้นกระดาษ ปัญหาใดที่ซ้ำกันให้เขียนจำนวนไว้ที่ปัญหานั้นๆ

- ครูพาเด็กจัดหมวดหมู่แบ่งปัญหาเหล่านั้นออกเป็น

๑. ปัญหาที่เป็นปัญหาจริง --->ต้องได้รับการแก้ไขจากภายนอกเพื่อให้การดำเนินชีวิตไม่ยากลำบากนัก

๒. ปัญหาที่เราสร้างเงื่อนไขขึ้นมาเอง --->ต้องย้อนมองดูตนเองเพื่อแก้ไขภายใน

- ดูว่าปัญหายอดฮิตของชั้นเรียนจัดอยู่ในหมวดหมู่ใด
- นักเรียนเคยรู้ไหมว่าเพื่อนของเรามีปัญหาเหล่านี้ เราจะช่วยอะไรได้บ้าง
- ให้นักเรียนช่วยกันเขียนปัญหาเหล่านี้ลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ โดยทำเป็นตารางแบ่งเป็นสองช่อง คือ ช่องปัญหาและช่องทางแก้ แปะผนังห้องเรียน เมื่อนักเรียนเริ่มอ่านหนังสือแล้วให้นักเรียนทุกคนค่อยๆ เลือกเติมวิธีแก้ไขสำหรับปัญหาต่างๆ แล้วให้ลงชื่อตนเองหลังวิธีแก้ โดยมีกำหนดว่านักเรียนทุกคนต้องเสนอทางแก้อย่างน้อย ๑ ทาง ภายในเวลาครึ่งหนึ่งของเวลาที่กำหนดไว้ให้อ่านหนังสือเล่มนี้ วิธีนี้ครูจะได้สำรวจความเข้าใจของนักเรียนว่าเข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ไขอย่างถ่องแท้หรือไม่

การประเมินผล

- นักเรียนเริ่มเห็นว่าปัญหาเป็นเรื่อง “ปกติ” ของชีวิตต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับมันอย่างยอมรับแต่ไม่ใช่ปลง

- นักเรียนเริ่มตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดจากเงื่อนไขที่เราสร้างขึ้นเอง
- นักเรียนเกิดความเห็นอกเห็นใจเพื่อนร่วมห้องเป็นรากฐานของความสามัคคี
- นักเรียนได้เห็นคุณค่าของความหลากหลายจากวิธีแก้ปัญหามากมายที่เพื่อนเสนอ

กิจกรรมที่ ๔ : เพื่อนช่วยเพื่อน

ขั้นตอน

- เมื่อถึงครึ่งหนึ่งของเวลาที่กำหนดไว้ให้อ่านหนังสือเล่มนี้ ให้นักเรียนออกเสียงเลือกว่าทางแก้ปัญหาคือจากกิจกรรมที่ ๓ ที่นักเรียนในชั้นจะร่วมลงมือช่วยเพื่อน โดยการทำให้เกิดขึ้นจริงได้ ครูอาจให้เลือกมากกว่า ๑ ปัญหา และแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มเพื่อลงมือทำจริง (ดูตามความเหมาะสมของจำนวนนักเรียนในห้อง)

- ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเขียนโครงการนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาและทางแก้ที่เขาเลือก
๒. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
๓. ขั้นตอนการลงมือทำพร้อมภาพถ่าย/ VDO
๔. การแบ่งหน้าที่ตามความถนัดในกลุ่ม
๕. สรุปผล

- ให้นักเรียนแต่ละคนเขียนสรุปสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

๑. อุปสรรค และการก้าวผ่านอุปสรรค
๒. ผลที่เกิดกับเพื่อน (และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ) ที่เราให้ความช่วยเหลือ และผลที่เกิดกับ

ตนเอง

- จัดนิทรรศการแสดงผลโครงการเหล่านี้ให้โรงเรียน/ชุมชนได้รับทราบ อาจมีการจัดเวทีสัมภาษณ์ถาม-ตอบผู้เกี่ยวข้องจากแต่ละโครงการ

การประเมินผล

- นักเรียนเกิดความมั่นใจ ภูมิใจในตนเอง จากการได้ลงมือช่วยเพื่อนจริงๆ ทำให้เห็นว่าตัวเองสามารถทำหน้าที่พลเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม

- นักเรียนเห็นคุณค่าในกันและกัน และเห็นประโยชน์ของการอยู่ร่วมกัน จากการแบ่งหน้าที่ตามความถนัด

- นักเรียนได้ฝึกการทำงานกลุ่ม ได้เกิดการกระทบกระทั่งระหว่างกันและการก้าวผ่านปัญหาต่างๆ

- นักเรียนมีกลไกในการย้อนมองดูตนเอง การเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงตนเอง สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาจากการเขียนโครงการและจัดนิทรรศการ

- (ผลพลอยได้) นิทรรศการจะเป็นการแสดงตัวอย่างการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นพลังให้ชุมชนลุกขึ้นมาเสียสละเพื่อส่วนรวมกันมากขึ้น

ใบงานเหล่านี้เป็นคำถามปลายเปิดที่คำตอบจะมาจาก “ความเข้าใจ” ในเนื้อหาเชิงนามธรรม
ของนักเรียนแต่ละคน ไม่ใช่มาจากหนังสือโดยตรง ดังนั้นนักเรียนจึงสามารถใช้หนังสือควบคู่ไปกับการ
ตอบได้ ครูสามารถทยอยคัดลอกคำถามไปทำเป็นเอกสารแบบฝึกหัด ถ่ายสำเนาเอกสารแจก
นักเรียน และทยอยแจกให้เข้ากับเรื่องที่เขา กำลังอ่านอยู่

ใบงานแบ่งออกเป็น

- ก. ใบงานสำหรับแต่ละเรื่อง
- ข. ใบงานส่งท้าย/ข้อสอบ

ก. ใบงานสำหรับแต่ละเรื่อง

คุณครูสามารถนำแนวทางคำถามเหล่านี้ไปออกแบบคำถามให้ครบทุกบทได้

เรื่อง ช้างถูกล่ามโซ่

๑. นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

.....

๒. ในชีวิตของนักเรียนมี “เสา” อะไรที่คอยอุดหนุนนักเรียนไว้บ้าง

.....

๓. หากนักเรียนเป็นช้างจะทำอย่างไร

.....

การประเมินผล

- นักเรียนมองเห็นว่าอุปสรรคในการพัฒนาตนเองนั้นมาจากความเชื่อในอดีตของตน
- นักเรียนเริ่มมีกำลังใจในการพัฒนาตน

เรื่อง คุณค่าแท้จริงของแหวนและสมบัติที่ฝังไว้

๑. นิทานเรื่องคุณค่าแท้จริงของแหวน ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน
๒ ประโยค

.....

๒. นิทานเรื่องสมบัติที่ฝังไว้ ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

.....

๓. ทำไมชายหนุ่มในเรื่องคุณค่าแท้จริงของแหวนจึงคิดว่าตนเองไม่มีคุณค่า

.....

๔. จากบุคลิกของชายหนุ่ม นักเรียนคิดว่าคุณค่าของเขามีอะไรบ้าง จงตอบมาไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ

.....

๕. นักเรียนคิดว่าคุณค่าของนักเรียนมีอะไรบ้าง และมีประโยชน์กับใครอย่างไร จงตอบมาไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ

.....

๖. หากเราจะเกิดความภูมิใจในตนเองได้ ก็ต่อเมื่อต้องได้รับการยอมรับจากคนอื่น เราจะเป็นอย่างไร เขียนอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๗. จากเรื่องสมบัติที่ฝังไว้ เหตุใดเดเมียนจึงมีจิตใจที่สงบลงหลังจากได้ฟังนิทาน

.....

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า ไม่ควรเอาคุณค่าและความภูมิใจในตนเองไปผูกไว้กับการยอมรับจากผู้อื่น
- นักเรียนเริ่มมองหาคุณค่าที่แท้จริงของตนเอง ไม่ใช่คุณค่าที่สังคมกำหนดให้
- นักเรียนตระหนักว่า คุณค่าของตนเองมีคุณค่าแก่สังคมอย่างไร

เรื่อง พระราชาผู้ซิมเศร่า

๑. นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

.....

๒. วันที่พระราชาอารมณดี ส่งผลแก่ประชาชนอย่างไรบ้าง และวันที่ท่านอารมณไม่ดี ท่านได้สร้างความปั่นป่วนแก่เมืองอย่างไร จงเขียนมาอย่างละไม่น้อยกว่า ๕ ข้อ

.....

๓. หลังจากได้แหวนไป นักเรียนคิดว่าพระราชาจะตื่นบรรทมมาเจอแต่วันดีๆ หรือไม่ เพราะเหตุใด จงอธิบายไม่เกิน ๕ ประโยค

.....

๔. ประโยคที่สลักอยู่ในแหวน “พึงรู้ไว้ว่าประเดี๋ยวเรื่องนี้ก็จะผ่านพ้นไปดุกกัน” จะช่วยพระราชาไม่ให้ความปั่นป่วนแก่ชาวเมืองได้อย่างไร จงอธิบายไม่เกิน ๕ ประโยค

.....

การประเมินผล

- นักเรียนให้ความสำคัญกับเรื่องดีและเรื่องร้ายน้อยลง เพราะตระหนักได้ว่า “มันจะผ่านพ้นไปเสมอ”

- นักเรียนเข้าใจว่า อารมณ์เป็นบ่อเกิดในการกระทำต่างๆ หากยึดติดกับอารมณ์มากไป ก็ส่งผลกระทบต่อไม่นาน

เรื่อง กบตัวน้อยในถังครีมและชายผู้คิดว่าตนตายแล้ว

๑. นิทาน ๒ เรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

๒. จากประโยคที่เดเมียนพูดว่า “ถ้าสอบตกก็ยิ่งดีที่ไม่เสียเวลาไปตั้งสัปดาห์หนึ่งอ่านหนังสือ” จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

๒.๑ ในที่นี้ทำไมเดเมียนจึงคิดว่าการอ่านหนังสือเป็นการ “เสียเวลา” จงอธิบาย ไม่น้อยกว่า ๓ ประโยค

๒.๒ หากเดเมียนสอบตกจริง นักเรียนคิดว่าเดเมียนเสียเวลาจริงหรือไม่อย่างไร จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๓ ประโยค

๓. นักเรียนมักยอมแพ้กับเรื่องได้ง่ายๆ อะไรเป็นต้นเหตุ จงเขียนอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค (ตอบได้มากกว่า ๑ เรื่อง)

๔. หากนักเรียนยังคงยอมแพ้แก่เรื่องในข้อ ๒ จะส่งผลอย่างไรทั้งกับตัวนักเรียนเอง ครอบครัว ชุมชนประเทศ จงเขียนอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่าคนเรามักเล็งไปที่ผล จนทำให้หมดกำลังใจในการทำงาน
- นักเรียนเห็นตัวเองว่า มักยอมแพ้ในเรื่องใดๆ และส่งผลอะไรแก่ใครบ้าง

เรื่อง คนเฝ้าประตูห้อง

๑. นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

๒. แม้คนเฝ้าประตูห้องจะอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แต่เขามีคุณสมบัติอื่นที่พาให้เขาประสบความสำเร็จ จงบอกคุณสมบัติเหล่านั้นมาไม่น้อยกว่า ๕ ข้อ

๓. คนเฝ้าประตูของผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ได้ทำคุณประโยชน์อะไรให้แก่หมู่บ้าน

.....

๔. นักเรียนรู้จักใครที่แม้จะไม่มีการศึกษาสูง แต่ทำคุณประโยชน์ให้สังคมได้มากบ้าง หากไม่รู้จักสามารถไปค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้ จงเล่าเรื่องของเขาให้ฟังไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๕. นักเรียนคิดว่า “การเรียนรู้” จำเป็นต้องเกิดขึ้นเฉพาะในสถานศึกษาหรือไม่ หากไม่จำเป็น “การเรียนรู้” สามารถเกิดขึ้นที่ไหนได้บ้าง และใครเป็นครูของเราได้บ้าง จงบอกมาไม่น้อยกว่า ๕ ข้อ

.....

๖. เล่าประสบการณ์จริงที่นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียนตามหัวข้อดังนี้

- เรียนรู้เรื่องอะไร

.....

- เรียนรู้ที่ไหน

.....

- เรียนรู้อย่างไร

.....

- เรียนรู้จากใคร/อะไร

.....

๗. นักเรียนคิดอย่างไรกับประโยคที่ว่า “ปริญญาคือใบเบิกทางสู่ความสำเร็จ” จงอภิปราย (ไม่ต่ำกว่า ๒๐๐ คำ)

.....

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จมีใช่แค่ใบปริญญา

- นักเรียนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของประสบการณ์ชีวิตที่สามารถสอนเขาได้ดี ไม่แพ้การเรียนในห้องเรียน

- นักเรียนตระหนักว่า หน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ใครๆ ก็ทำได้ไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูง

เรื่อง กิจการช่างไม้ ‘ร้านที่เจ็ด’

๑. ถึงแม้โชอาชินจะให้โอกาสสักกี่ครั้ง แต่ทำไมมานูเอลถึงไม่คว้าโอกาสต่างๆ ไว้

.....

๒. ในชีวิตนักเรียนได้รับโอกาสดีๆ อะไรบ้าง และนักเรียนใช้โอกาสเหล่านั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นอย่างไรบ้าง

.....

๓. ทำไมโมฮาซินถึงลงทุนช่วยมานูเอลถึงขนาดเผาบ้านและโกหกการตายของเขา เขาได้ตั้งอะไรที่ผลักดันให้มานูเอลสร้างกิจการช่างไม้ไม่ได้สำเร็จ จงอธิบาย

๔. ที่มอร์เมกกล่าวในหน้า ๘๕ ว่า “การช่วยเหลือผู้อื่นไม่ใช่ ‘หน้าที่ทางศีลธรรม’ แต่มันคือ การที่คนเราเลือกทำอะไรก็ได้ในแต่ละขณะและในทางที่ตนปรารถนา” นักเรียนเข้าใจประโยคนี้ว่าอย่างไร

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า หน้าที่พลเมืองสำหรับคนที่เป็นอิสระจาก “ความเห็นแก่ตัว” นั้น มาจากความเมตตาและจิตใจที่ดีงามจริงๆ พวกเขาสามารถให้ได้โดยไม่ต้องฝืนใจเลย
- นักเรียนได้โอกาสย้อนมองดูตัวเองว่า ตัวเองได้รับโอกาสดีๆ ในชีวิตอะไรบ้าง และจะใช้โอกาสเหล่านั้นให้คุ้มค่าอย่างไร

เรื่อง ถ้วยชนะเลิศการประกวดร้องเพลง

๑. จากบทสนทนาในช่วงแรกก่อนการเล่านิทาน มอร์เมกและเดเมียนได้ให้ความหมายคำว่า “คนโลก” ไว้ว่าอย่างไร จงระบุให้ได้อย่างน้อย ๕ ข้อ และข้อใดตรงกับความโลภของนักเรียนมากที่สุดอย่างไร อธิบาย

๒. ข้อใด (จากข้อ ๒) ตรงกับความโลภของนักเรียนมากที่สุดอย่างไร อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง ประสพการณ์จริงประกอบไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

๓. จากนิทานให้นักเรียนอธิบายว่า ผลของความโลภต่อสังคมคืออะไร อธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

๔. จากสังคมปัจจุบันให้นักเรียนอธิบายว่า ผลของความโลภต่อสังคมคืออะไร อธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า ความโลภคืออะไร
- นักเรียนรู้จักความโลภของตนเอง
- นักเรียนรู้ว่า ความโลภส่งผลต่อสังคมอย่างไร

เรื่อง เพราะเหล้าองุ่นเพียงเหยือกเดียว

๑. ในหน้า ๓๔ เดเมียนพูดว่า “...การที่คนเพียงหนึ่งคน สิบคน หรือร้อยคน มองอะไรก็ได้ชัดเจนขึ้นก็ไม่อาจช่วยอะไรคนที่เหลือได้มากมายหรอก” นักเรียนเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับคำพูดนี้ เพราะอะไร จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๒. ทำไมพระราชาก็คิดจะให้ราษฎร อุปลันเดียวจ่ายภาษีเป็นเหล้าองุ่น และการที่ราษฎรพ่ายแพ้แก่ความ “เห็นแก่ตัวของตนเอง” ทำให้พวกเขาเสียอะไรบ้าง

.....

๓. หากนักเรียนเป็นชาวไร่องุ่นแล้วรู้ว่าบ้านข้างๆ จะใส่น้ำเปล่าลงในเหยือกแทนเหล้า นักเรียนจะยังนำเหล้าองุ่นจริงใส่เหยือกมาเทหรือไม่ ทำไม จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๔. นักเรียนเคยละอายที่จะทำดีหรือไม่ สิ่งนั้นคืออะไร ทำไมถึงละอาย และตอนนี้ความละอายยังอยู่หรือไม่ ช่วยเล่าให้ฟังไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

การประเมินผล

- นักเรียนตระหนักว่า แม้การกระทำของคนเพียงคนเดียว ไม่ว่าจะเป็นการทำดีหรือเลว อาจจะเป็นเรื่องเล็กน้อยในสังคมอันใหญ่โต แต่หากรวมการกระทำของคนอื่นๆ เข้ามาด้วย ก็จะกลายเป็น “พลัง” อันยิ่งใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างใหญ่หลวงและกลับมากระทบถึงตนเอง
- นักเรียนตระหนักว่า ตนเองก็เป็นหนึ่งในการสร้างพลังนั้นๆ และเลือกได้ว่าจะเป็นผู้สมทบพลังในด้านลบหรือบวกให้แก่สังคม
- นักเรียนเข้มแข็งยืนหยัดในการลงมือทำเรื่องดีๆ แม้คนส่วนมากจะยังไม่ทำก็ตาม

เรื่อง ตามลำพังและมีมิตร

๑. นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยชน์สั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค
-
๒. นักเรียนคิดว่ามนุษย์นั้นอยู่เพียงโดดเดี่ยวลำพัง โดยไม่ต้องพึ่งอะไร หรือใคร ได้หรือไม่
-
๓. นักเรียนเคยคิดจะทำเรื่องดีๆ แต่ไม่กล้าลงมือทำ เพียงเพราะมันต่างไปจากสิ่งที่คนอื่นปฏิบัติ หรือยอมรับกันอยู่หรือไม่ จงยกตัวอย่าง และอธิบายว่านักเรียน “กลัว” ว่า ถ้าทำแล้วจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
-

๔. หน้า ๑๔๘ อ่าน ๘ บรรทัดแรก แล้วอธิบายความหมายของคำพูดว่า “เราไม่โง่มากไปกว่านี้เพราะเรามีเวลาเพียงเท่านี้” (ไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค)

๕. หน้า ๑๔๙ นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ อย่างไร กับย่อหน้าสุดท้ายที่พูดว่า “การตระหนักว่าไม่มีใครเดินแทนคุณได้ นับเป็นสิ่งสำคัญพอๆ กับการรู้ว่าการมีเพื่อนเดินไปด้วยกันนั้นมันให้ผละกำลังมากกว่า” จงอภิปรายพร้อมยกประสบการณ์จริงประกอบไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คำ

การประเมินผล

- นักเรียนตระหนักว่า การมีมิตรนั้นจะช่วยประคับประคองเราให้ดำเนินชีวิตต่อไปได้ และรู้ว่าตนเองก็สามารถเป็นมิตรที่ดีได้
- นักเรียนเข้าใจว่า แม้เราจะไม่มีมิตร แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เราต้องสูญเสียความเป็นตัวของเราเพียงเพื่อให้มิตรยอมรับ และไม่เรียกร้องให้มิตรต้องเหมือนเรา
- นักเรียนเริ่มเข้าใจ และเปิดใจยอมรับความหลากหลายของมนุษย์

เรื่อง ภรรยาหุงตัง

๑. นิทานเรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร สรุปความเป็นประโยคสั้นๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค
๒. เมื่อนักเรียนอ่านบทสนทนาจากหน้า ๑๕๕ – ๑๕๗ นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเดเมียนบ้าง และประโยคใดทำให้นักเรียนรู้สึกเช่นนั้น จงระบุมาไม่น้อยกว่า ๓ ข้อ
๓. นักเรียนคิดว่าการสนทนาที่มีประสิทธิภาพ ต้องประกอบไปด้วยปัจจัยอะไรบ้าง จงระบุมา ๕ ข้อพร้อมให้คำอธิบาย

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า การรับฟังที่ดีต้องเปิดใจ
- นักเรียนเห็นว่า การมีอคติและการเอาแต่ใจตัวเอง ส่งผลให้ไม่มีใครฟังใคร และการสนทนาจบลงด้วยการทะเลาะกัน

เรื่อง ข้ามแม่น้ำและของขวัญสำหรับองค์มหाराชา

๑. ทำไมเดเมียนถึงยังจะเอาสมุดเล่มเซอร์ไปให้ฆวน แม้จะรู้สึกไม่ยอมให้

๒. หน้า ๑๙๑ - ๑๙๓ นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออ่านไปถึงตอนที่พระสงฆ์ให้หญิงสาวชื่อกอข้ามแม่น้ำ และรู้สึกอย่างไรเมื่อได้อ่านคำตอบของพระสงฆ์ที่มีแก่พระหนุ่ม เพราะอะไรจงอธิบาย ไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....
๓. ในตอนท้ายเรื่อง เดเมียนนำสมุดไปให้ฆวนด้วยใจที่เป็นอย่างไร เพราะอะไร

.....
การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า การแบกความรู้สึก/คำกล่าวหา/ความเชื่อของผู้อื่น ทำให้เราหลงลืมเจตนาอันบริสุทธิ์ของเรา จนเสียโอกาสที่จะได้ทำเรื่องที่มีประโยชน์
- นักเรียนรู้จักการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน และการรับที่ไม่มีภาระ เป็นอิสระจากการเป็น “หนี้บุญคุณ”

เรื่อง หม้อตั้งครรภ์

๑. ทำไมเดเมียนถึงคิดว่าพ่อแม่มีอำนาจเหนืออิสรภาพตนเอง

.....
๒. หน้า ๒๓๑ ที่ซอร์เม่พูดว่า “...แต่คุณเลือกเรียกร้องเฉพาะสิทธิแล้วปฏิเสธความรับผิดชอบอื่นๆ ที่พ่วงมากับสิทธิเหล่านั้น” จงระบุว่า ‘สิทธิ’ และ ‘ความรับผิดชอบ’ ของเดเมียนมีอะไรบ้าง

.....
๓. นักเรียนคิดว่าทำไมคนที่มีความรับผิดชอบจึงได้รับความไว้วางใจมากกว่าคนที่ไม่มี จงระบุอย่างน้อย ๕ ข้อ

.....
๔. “กฎเกณฑ์ อิสรเสรีภาพ ภาระความรับผิดชอบ ที่เพิ่มขึ้น มันมาพร้อมๆ กับการเจริญเติบโตของคุณ คุณมีสิทธิ์จะเลือกเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นเด็กต่อไปก็ได้” นักเรียนคิดว่าตัวเองได้อิสรภาพใด มาจากความรับผิดชอบใด และสูญเสียอิสรภาพใดไปจากการกระทำใดบ้าง จงระบุ และอธิบาย

.....
การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า ทุกคนมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้นตามลำดับ
- นักเรียนเข้าใจว่า เมื่อเราสามารถรับผิดชอบได้มากขึ้น ก็จะได้รับ ความไว้วางใจและอิสรภาพที่จะทำอะไรได้ตามใจตนเองจากผู้ใหญ่มากขึ้น

เรื่อง หน่อต้นอมมบู

๑. อะไรคือจุดมุ่งหมายที่กลุ่มผู้พิทักษ์หน่อและกลุ่มพิทักษ์ชีวิตมีร่วมกัน

.....

๒. เหตุผลที่แต่ละกลุ่มนำขึ้นมาอ้างแนวทางในการพิทักษ์ต้นอมมบูมาจากไหน และทำไมต่างก็ “ยึดมั่น” ในเหตุผลของตนเสียมากมาย จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๓. หากนักเรียนอยู่ที่หมู่บ้านนั้น นักเรียนจะอย่างไรเพื่อคลี่คลายความขัดแย้งจากความเห็นต่าง จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๔. สุดท้ายแล้วกลุ่มไหนถูกหรือผิด

.....

๕. สรุปใจความจากคำพูดของท่านผู้เฒ่าหน้า ๒๕๐ - ๒๕๒ ไม่น้อยกว่า ๒ ประโยคและไม่มากกว่า ๕ ประโยค

.....

๖. จงยกตัวอย่างความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อมาถึงตัวนักเรียน นักเรียนคิดว่ามีที่มาจากอะไร และนักเรียนในฐานะพลเมืองเล็กๆ คนหนึ่ง จะอย่างไรถึงจะช่วยคลี่คลายได้

.....

การประเมินผล

- นักเรียนตระหนักว่า “ความคิด” ของตนเองนั้น บางครั้งก็เชื่อไม่ได้
- นักเรียนตระหนักว่า ความ “ยึดติด” ในความคิดของตนเอง นำไปสู่การไม่รับฟังอีกฝ่าย และความขัดแย้ง
- นักเรียนตระหนักว่า ในทุกความเห็นมีถูกและผิดเสมอ เราต้อง “เปิดใจ” รับฟังความเห็นของทุกฝ่าย ประกอบกับการศึกษาค้นคว้าข้อมูลมาประกอบกัน ถึงจะได้ข้อสรุปของความขัดแย้ง

เรื่อง วงกลมเก้าสิบเก้าและเรื่องไดโอดินิส

๑. “วงกลมเก้าสิบเก้า” คืออะไร สรุปความเป็นประโยชน์ๆ ไม่เกิน ๒ ประโยค

.....

๒. ในชีวิตจริงของนักเรียน มีเรื่องอะไรที่ทำให้นักเรียนเข้ามาอยู่ในวงกลมเก้าสิบเก้าได้บ้าง จงระบุอย่างน้อย ๓ ข้อ

.....

๓. เมื่อนักเรียนเข้ามาอยู่ในวงกลมเก้าสิบเก้าแล้ว ความคิดและพฤติกรรมของนักเรียน เปลี่ยนไปอย่างไร เพราะอะไร ส่งผลกับอะไร และใครบ้าง จงระบุอย่างน้อย ๕ ข้อ และอธิบาย

.....

๔. เมื่ออ่านนิทานเรื่องวงกลมเก้าสิบเก้าจบ นักเรียนคิดว่า “ความสุข” ของข้าราชการบริพารผู้นั้นคืออะไร และหายไปได้อย่างไร จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

.....

๕. หน้า ๒๗๖ ที่ซอร์เช่พูดว่า “...การยอมรับไม่เหมือนกับการปลง” นักเรียนคิดว่าเขา หมายความว่าอย่างไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างจากชีวิตจริงของนักเรียนประกอบไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คำ (อ่านนิทานประกอบการเขียนได้ในเรื่อง เหยียดของคำ อีกครั้ง)

.....

๖. จากเรื่องไดโวจินิสนหน้า ๒๘๘ ที่ซอร์เช่บอกว่า “สังคมยุคหลังปฏิวัติอุตสาหกรรมยึดหลัก ของการมีมิใช่การเป็น” สะท้อนว่าสังคมเราให้คุณค่ากับอะไร และส่งผลอะไรแก่สังคมบ้าง จงอธิบาย พร้อมยกตัวอย่างประกอบไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คำ

.....

การประเมินผล

- นักเรียนตระหนักว่า “ความสุข” นั้นมีอยู่แล้ว เมื่อเราพอใจสิ่งที่มีอยู่
- นักเรียนได้ย้อนดูตนเอง เห็นถึงความคิดและพฤติกรรมที่เกิดจากความไม่พอที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม
- นักเรียนรู้เท่าทันการให้คุณค่าที่จอมปลอม

เรื่อง พระราชาผู้ต้องการคำสรรเสริญ

๑. จากบทสนทนาหน้า ๓๒๔ – ๓๒๕ แสดงให้เห็นว่าเดเมียนเข้าใจคำว่า “แพง” ว่าเป็นอย่างไร จงอธิบาย

.....

๒. จากหน้า ๓๒๙ คำตอบของขอทานแสดงให้เห็นว่า เขายอมแลกศักดิ์ศรีของตนกับอะไร

.....

๓. นักเรียนคิดว่าตนเองมีศักดิ์ศรีและความเคารพตนเองหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เกิดจากอะไร จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คำ

.....

๔. หน้า ๓๒๕ ที่ซอร์เช่บอกว่า “...ความมีศักดิ์ศรี การเคารพตนเองเป็นสิ่งล้ำค่า...” นักเรียน คิดว่าการที่สังคมปัจจุบันละเลยคุณค่าที่จับต้องไม่ได้ เช่น ศักดิ์ศรีและการเคารพตนเอง จะนำไปสู่

การละลายเพิกเฉยในหน้าที่พลเมืองได้หรือไม่ และทำให้สังคมเกิดปัญหาอะไรบ้าง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คำ

.....
การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจ “คุณค่า” ของสิ่งที่จับต้องไม่ได้
- นักเรียนได้ลองค้นหา “คุณค่า” ภายในของตนเอง
- นักเรียนตระหนักว่า หากเราไม่เคารพตนเองจะส่งผลกระทบต่อสังคมได้อย่างไร

เรื่อง เครื่องจับเท็จ, ผมคือปีเตอร์, ความฝันของทาสคนหนึ่ง, ภรรยาของชายตาบอด, โทษประหารชีวิต, ผู้พิพากษาผู้เที่ยงธรรม, ร้านขายความจริง (หน้า๓๔๙ - ๔๓๑)

๑. นิทานทั้งหมดนี้พูดถึงเรื่องการโกหกแบบต่างๆ ที่มาจากสาเหตุที่แตกต่างกัน ให้นักเรียนระบุเป็นข้อๆ ว่า ซอร์เฮและเดเมียนพูดถึงสาเหตุในการพูดโกหกแบบใดบ้าง และนำมาซึ่งผลลัพธ์อะไร จงระบุอย่างน้อย ๕ ข้อ

.....
๒. หน้า ๓๖๓ - ๓๖๔ ซอร์เฮพูดว่า “...นี่ไม่ใช่ปัญหาของคนอื่นๆ แต่เป็นปัญหาของคนโกหกเอง” ‘ปัญหา’ ในที่นี้หมายถึงอะไร

.....
๓. จากเรื่อง เครื่องจับเท็จ และผมคือปีเตอร์ เราจะสรุปได้ว่าเดเมียนคิดว่าตัวเองโกรธเพราะอะไร และสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้เดเมียนโกรธคืออะไร จงระบุ

.....
๔. หน้า ๓๗๔ - ๓๗๕ ทำไมเดเมียนถึงคิดว่า “การโกหกเกือบทุกครั้งทำเพื่อการรักษาหัวใจ แต่เป็นการรักษาหัวใจตัวเอง ซึ่งก็คือรักษาหัวใจของคนโกหกนั่นเอง” จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างการโกหกเพื่อรักษาหัวใจของนักเรียนเอง และผลจากการโกหกนั้นประกอบ (ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คำ)

.....
๕. หน้า ๓๘๔ - ๓๘๕ ให้นักเรียนอธิบายว่า “โลกของการอนุญาตอย่างไม่มีเงื่อนไข” ของซอร์เฮคืออะไร

.....
๖. ที่ซอร์เฮพูดว่า “โลกของการอนุญาตอย่างไม่มีเงื่อนไข” จะเกิดขึ้นได้เมื่อคนเราต้องรู้จักชนะความกลัวเสียก่อน ความกลัวในที่นี้หมายถึงกลัวอะไร

.....

๗. จากนิทานเรื่อง ประหารชีวิต จงอภิปรายพร้อมยกตัวอย่าง (มากกว่า ๓ ตัวอย่าง) ประกอบการหลงเชื่อมงายที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อสนับสนุนประโยคที่ว่า “ไม่มีใครมีโอกาสที่จะโดนหลอกมากไปกว่าคนที่เจอเรื่องโกหกซึ่งตรงกับสิ่งที่เขาปรารถนาพอดี”

๘. นักเรียนคิดว่าหากพลเมืองในสังคมมีความกลัวและความหลงมาก จะนำไปสู่ปัญหาสังคมอะไรบ้าง (๑๐๐ คำขึ้นไป)

๙. จากเรื่อง ผู้พิพากษาผู้เที่ยงธรรม ให้นักเรียนระบุคุณลักษณะที่ดีของผู้พิพากษา (เจ้าหน้าที่รักษากฎหมาย) ที่จะสร้างความยุติธรรมให้แก่ชาวบ้าน

๑๐. นิทานทั้งหมดนี้ว่าด้วยเรื่องความจริงและการโกหก เมื่ออ่านจบนักเรียนเข้าใจว่าความจริงและการโกหกคืออะไร และแตกต่างจากเมื่อก่อนอ่านอย่างไรบ้าง จงอธิบายไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค

การประเมินผล

- นักเรียนได้พิจารณาแง่มุมต่างๆ ของ “ความจริง” และ “การโกหก”
- นักเรียนได้ตระหนักว่า ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงการแบกภาระจากการโกหกของผู้อื่น
- นักเรียนตระหนักว่า ตนเองสร้างภาระให้ตนเองจากการโกหกของตน
- นักเรียนได้เข้าใจกลไกของสังคมที่เต็มไปด้วยเหยื่อล่อให้หลงเชื่อ ช่วยสร้างเกราะคุ้มกันตนเองจากการหลงผิดนั้นๆ
- นักเรียนตระหนักถึงปัญหาของสังคมที่เกิดจากความหลงและความกลัว
- นักเรียนเข้าใจว่า ผู้รักษากฎหมายที่เที่ยงธรรมจะช่วยสร้างความยุติธรรมในสังคม
- นักเรียนตระหนักถึงความไม่ขาวไม่ดำของเรื่องจริงและเรื่องโกหก

เรื่อง คนปลุกต้นอินทผลัม

๑. หน้า ๔๔๓ ซอร์เม่บอกว่าเดเมียนมีอคติในการวิเคราะห์ อคตินั้นคืออะไร
๒. เอเลียฮูปลุกต้นอินทผลัมเพื่ออะไร
๓. นักเรียนเคยให้โดยไม่หวังผลหรือไม่ การให้นั้นทำให้นักเรียนรู้สึกอย่างไรและเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างไรบ้าง จงอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ (ไม่น้อยกว่า ๕ ประโยค)

การประเมินผล

- นักเรียนเข้าใจว่า การหวังผลทำให้เราเป็นทุกข์ไม่ว่าจะทำเรื่องใดก็ตาม
- นักเรียนเข้าใจความรู้สึกเป็นอิสระจากการให้แบบไม่หวังผล
- นักเรียนเห็นประโยชน์จากการให้แบบไม่หวังผลต่อสังคมจากรุ่นสู่รุ่น

ข. ใบงานส่งท้าย/ข้อสอบ

ตอนที่ ๑ : สรุปความเข้าใจในหนังสือ

ให้นักเรียนตอบคำถามด้านล่างนี้

๑. ชื่อหนังสือ.....
ผู้แต่ง.....
ผู้แปล.....
สำนักพิมพ์.....

๒. เดเมียนคือใคร มีลักษณะอย่างไร ความทุกข์ของเขาคืออะไร เขาคาดหวังอะไรจากการมาหาหมอจิตเวช

.....

๓. ฮอว์เคคือใคร มีลักษณะอย่างไร เขามีส่วนช่วยเดเมียนอย่างไร

.....

๔. หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร

.....

๕. นักเรียนคิดว่าหนังสือเล่มนี้มีดีอะไร ทำไมถึงถูกนำไปแปลถึง ๑๗ ภาษาและขายได้กว่า ๒ ล้านเล่มทั่วโลก

.....

๖. การที่เราแต่ละคนมีสุขภาพจิตที่ดี จะส่งผลต่อการทำหน้าที่พลเมืองที่ดีของเราอย่างไร

.....

ตอนที่ ๒ : สรุปความเข้าใจในตัวเอง

ให้นักเรียนตอบคำถามด้านล่างนี้

๑. ให้นักเรียนอธิบายสิ่งที่ชอบและไม่ชอบในหนังสือเล่มนี้

.....

๒. มีตอนไหนในหนังสือที่โดนใจนักเรียนเป็นพิเศษเพราะอะไร (ตอบได้มากกว่า ๑ ตอน)

.....

๓. มีตอนไหนในหนังสือที่นักเรียนไม่ชอบหรือรู้สึกว่าจะเข้าใจยากเพราะอะไร (ตอบได้มากกว่า ๑ ตอน)

.....

๔. ประโยคหรือวลีใดจากเรื่องนี้ที่นักเรียนชอบเป็นพิเศษเพราะอะไร

.....

๕. หากจะให้แนะนำหนังสือเล่มนี้ให้คนอื่น นักเรียนจะแนะนำให้ใครอ่านเพราะอะไร

.....

ตอนที่ ๓ : การนำไปประยุกต์ใช้

ให้นักเรียนตอบคำถามด้านล่างนี้

๑. นักเรียนเคยมีความรู้สึก อารมณ์ คำถามเหมือนเคมีเยนในตอนไหนบ้าง และนำไปสู่การกระทำใดๆ หรือคลี่คลายได้อย่างไร (ยกตัวได้มากกว่า ๑ ตัวอย่าง)

.....

๒. นักเรียนคิดว่าตอนไหนในหนังสือบ้าง ที่จะมีประโยชน์ในการปรับตัวปรับใจของนักเรียน เพื่อนำไปสู่การเป็น “ผู้ให้” ที่ดี และเป็น “ผู้รับ” ที่ไม่หวั่นไหวต่อเรื่องเชิงลบ เพราะอะไร และจะนำไปใช้ในชีวิตจริงอย่างไร

.....

การประเมินผล

- นักเรียนมีความสำนึกในคุณค่าของครู / กัลยาณมิตรผู้ชี้ทางให้คลี่คลายใจ
- นักเรียนตระหนักว่า การจะเป็นพลเมืองที่ดีได้นั้น เราต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนที่ดีอันเกิดจากการปรับมุมมองปรับใจตนเองก่อน

- นักเรียนตระหนักถึงตัวตนที่แท้จริงของตนเอง ไม่ว่าจะป็นคุณค่าหรือข้อเสีย
- นักเรียนมั่นใจในคุณค่าของตนเอง และคุณค่าของผู้อื่น ที่แตกต่างกันหลากหลาย
- นักเรียนสามารถหยิบยื่น “คุณค่า” ของตนเอง เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมได้
- นักเรียนรู้สึกว่าการมี “ปัญหา” เป็นเรื่องปกติและสามารถคลี่คลายได้

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมโดยละเอียด

เรื่อง “วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุภรณ์”

กิจกรรมก่อนการอ่าน

เป้าหมาย : ฝึกให้นักเรียนหันกลับมาองให้เห็นคุณค่าและการกระทำความดีของคนรอบข้าง และให้เห็นความจริงที่ว่า การตายเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้กับทุกคน

- ชวนนักเรียนพูดคุยถึงความคิดของคนที่นักเรียนรักหรือคนที่นักเรียนผูกพันอย่างน้อย ๕ คน ทั้งบุคคลที่มีชีวิตอยู่และเสียชีวิตแล้ว ว่าเขาดีต่อเราอย่างไรโดยไม่จำกัดเฉพาะเครือญาติหรือสมาชิกในบ้านเท่านั้น อาจเป็นพี่เลี้ยง เพื่อนข้างบ้าน เพื่อนในห้องเรียน คุณครู แม่ค้าในตลาด

- ให้นักเรียนเขียนแผนผังแสดงความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลเหล่านั้น ทั้งที่มีชีวิตอยู่และเสียชีวิตแล้วเขียนระบุความคิดหรือความประทับใจที่นักเรียนมีต่อทุกคน ส่วนคนที่เสียชีวิตแล้วให้ทำสัญลักษณ์ตามแต่จะกำหนดร่วมกันในชั้นเรียน เช่น เขียนวงกลมสีฟ้ารอบชื่อ พร้อมทั้งเขียนระบุอายุ และสาเหตุของการเสียชีวิตเพิ่มเติมด้วย

- นำแผนผังของทุกคนมาติดบนกระดาน หรือกระจายตามบอร์ดในห้องเรียน ให้นักเรียนเดินอ่านเพื่อให้เห็นความคิดในรูปแบบต่างๆ ที่เพื่อนประทับใจ เห็นความคิด ความรู้สึกของเพื่อน และแม้ในแผนผังของเพื่อนที่บุคคลอื่นเป็นที่รักจากไปแล้ว แต่ “ความดี” ไม่หายไปไหนยังคงอยู่ในความประทับใจ

- ให้ประเด็น การกระทำความดีทำได้ง่ายหรือยากเพราะอะไร ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดยครูเขียนคำตอบของนักเรียนขึ้นกระดาน แล้วถามความเห็นนักเรียนที่เห็นด้วยกับคำตอบบนกระดานให้ชูมือขวาขึ้น ส่วนคนที่ไม่เห็นด้วยให้ชูมือสองข้างไขว้กันเป็นกากบาท ขอให้นักเรียนที่ไม่เห็นด้วย ออกมาเขียนคำตอบที่เขาคิด และถามความเห็นด้วยกระบวนกรเดิม เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นไปพร้อมๆ กัน (ครูไม่ต้องคาดหวังหรือตั้งเป้าที่คำตอบถูกหรือผิดไว้ในใจ เพราะนี่เป็นโอกาสที่ครูจะได้รับฟังความคิดและเข้าใจนักเรียนในชั้นมากขึ้น)

- พูดคุยเรื่องความผูกพันและการพลัดพรากตายจากกันเป็นเรื่องธรรมดา ไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดโรค ไม่อาจรู้ล่วงหน้า หรือหลีกเลี่ยงได้ มีการเกิดและการตายทุกวัน การกระทำความดี ทำตนให้เป็นประโยชน์กับคนรอบข้าง จึงเป็นเรื่องสำคัญ สมมุติว่าคนที่นักเรียนรักและผูกพันมากที่สุดหรือคนใกล้ตัวที่คอยดูแลเราทุกวันกำลังป่วยหรือกำลังจะตายจากเราไป นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรคิดว่า ได้ทำความดีต่อคนที่เรารักหรือยัง

- แนะนำให้นักเรียนอ่านหนังสือเรื่อง วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุภรณ์ ในเล่มนี้มีสิ่งให้นักเรียนอาจไม่เคยคิดมาก่อนซ่อนอยู่มากมาย (เมื่ออ่านจบแล้วจึงให้ทำบันทึกหลังการอ่าน)

การประเมินผลกิจกรรมก่อนการอ่าน

- นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะมองเห็นความดีของบุคคลรอบข้าง
- นักเรียนเห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของ “เวลาแห่งการมีชีวิตอยู่” เห็นความสำคัญของการใช้เวลาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

- นักเรียนมีทักษะในการแสดงความคิดเห็น
- นักเรียนเกิดกระบวนการสำรวจย้อนคิดพิจารณาตนเอง

เมื่อครูประเมินสถานการณ์ของชั้นเรียนโดยรวม เพื่อให้เห็นทิศทางความคิดของนักเรียนแล้ว ลองนำไปใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามหรือปรับปรุงใบงานในกิจกรรมหลังการอ่านต่อไป

กิจกรรมหลังการอ่าน

- กิจกรรมบันทึกหลังการอ่าน (ดังตัวอย่างในหน้าต่อไป) ซึ่งครูสามารถออกแบบให้เหมาะกับระดับความสามารถของนักเรียนในห้องของตนเองได้ ทั้งนี้อาจแบ่งหรือย่อยข้อความมาใช้หลังการอ่านในแต่ละตอน

- กิจกรรมอภิปรายแสดงความคิดเห็น เลือกคำถามจากบันทึกหลังการอ่านที่นักเรียนทำไปแล้วมาอภิปรายกัน โดยการสุ่มให้คนหนึ่งตอบ แล้วสุ่มให้นักเรียนอีกคน ช่วยสรุปว่าเพื่อนคนแรกตอบว่าอย่างไร เขาเห็นด้วยกับคำตอบของเพื่อนหรือไม่อย่างไร ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนตั้งใจฟังความเห็นของเพื่อน และเปิดมุมมองในการคิดของตนเอง

- กิจกรรมสำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

- ให้นักเรียนดูแผนผังของตัวเองอีกครั้ง หลังทานี้กว่าก่อนที่คนเหล่านั้นจะพลัดพรากจากกันไป นักเรียนอยากบอกอะไรกับเขา อยากทำอะไรเพื่อเขาบ้าง ให้จดจำความรู้สึกดีๆ เหล่านี้ไว้เพื่อเตือนสติตัวเอง

- ให้นักเรียนค่อยๆ สืบตา เขียนระบุพฤติกรรมที่ตนเองตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้น แล้วลองสังเกตตัวเองใน ๑ วัน ๑ สัปดาห์ ๒ สัปดาห์ (อาจให้นักเรียนจับคู่กันเพื่อช่วยสะท้อนการเปลี่ยนแปลง) โดยครูและนักเรียนร่วมกันออกแบบตาราง เพื่อให้นักเรียนใช้สำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

- กิจกรรมคุณเคยทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่ ให้นักเรียนร่วมออกแบบตารางพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยช่วยกันระบุพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ควรทำ หรือไม่ชอบ ตามความรู้สึกของพวกเขา พร้อมบอกผลกระทบที่ตัวเองได้รับ เพื่อให้นักเรียนแต่ละคนได้สำรวจตัวเองว่าเคยทำสิ่งเหล่านั้นเสียเองหรือไม่

บันทึกหลังการอ่าน (ตัวอย่าง)

ชื่อหนังสือเรื่อง.....

ชื่อผู้เขียน..... ชื่อผู้แปล.....

ฉบับภาษาไทยพิมพ์ครั้งแรกปี..... สำนักพิมพ์.....

จำนวนหน้า..... เวลาที่ใช้ในการอ่าน (ชั่วโมง).....

หนังสือเล่มนี้ได้รับรางวัลอะไรบ้าง.....

นักเรียนคิดว่าเพราะเหตุใด หนังสือเล่มนี้จึงได้รับรางวัลดังกล่าว.....

เขียนเล่าเรื่องย่อของหนังสือเล่มนี้ เพื่อสรุปความเข้าใจของตัวเองอีกครั้ง

.....

.....

.....

.....

บุคคลในเรื่องนี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างไร

ชื่อตัวละคร	ความสัมพันธ์	บทบาทสำคัญในเรื่อง
มอร์รี่ชวอตซ์		
มิตซ์อัลบอม		
ชาร์ลอต		
เทตคอบเฟิล		
คอนนี่		
ปีเตอร์		
จานีน		
.....		
.....		

บุคคลที่มีบทบาทเด่นในเรื่องนี้คือ.....

ครูมอร์รี่ป่วยด้วยโรคอะไร มีอาการอย่างไร.....

วันอังคารเป็นวันที่มีความหมายอย่างไรในเรื่องนี้.....

“ฉันจะปล่อยชีวิตให้เหี่ยวเฉาและตายจากไป หรือว่าฉันจะใช้เวลาที่เหลือให้คุ้มค่าที่สุด” (ตอน : ประมวลรายวิชา)

ใครตั้งคำถามกับตัวเองเช่นนี้ และเกิดอะไรขึ้นกับเขา.....

นักเรียนเคยเผชิญกับปัญหาหรือเหตุการณ์ที่รู้สึกสิ้นหวัง ท้อแท้ เศร้าใจบ้างหรือไม่ ลองเล่าเหตุการณ์

นักเรียนมีวิธีคิดหรือทำอย่างไร เพื่อรักษากำลังใจของตัวเอง.....

หากเกิดปัญหาเช่นเดิมขึ้นอีก นักเรียนจะใช้วิธีเดิมในการเผชิญปัญหาหรือไม่อย่างไร.....

“จู่ๆ ผมก็รู้สึกว่าการกลายเป็นสิ่งไร้ค่า เสมือนน้ำที่ไหลลงสู่ท่อ แล้วผมก็ไม่สามารถทำอะไรได้ทัน”

(ตอน : นักเรียนของครู)

ใครรู้สึกเช่นนี้และเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้นกับเขาจึงทำให้รู้สึกเช่นนี้.....

“เสมือนน้ำไหลลงสู่ท่อ” คำเปรียบนี้นักเรียนเข้าใจความหมายว่าอย่างไร.....

เหตุการณ์ใดบ้างที่นักเรียนรู้สึกเสียใจหรือเสียเวลาเวลาที่ปล่อยให้ผ่านไป โดยไม่ได้ใช้เวลานั้นอย่างคุ้มค่า.....

“ผมทุ่มเทให้กับงานแม่ในขณะที่ครูของผม...ครูที่กำลังจะตายจากไปได้รอผมอยู่ที่สนามหญ้าหน้าบ้าน ผมไม่รู้สึกรู้สึกภูมิใจกับสิ่งที่ผมทำลงไปเลยแต่ผมก็ทำอย่างนั้นไปแล้ว” (ตอน : ปฐมนิเทศ)

จากเหตุการณ์นี้มีมิตรทำอะไรอยู่ ขณะที่ครูมอร์รีกำลังนั่งคอย.....

และถ้านักเรียนเป็นมิตร จะตัดสินใจทำเช่นเดียวกับมิตรหรือไม่เพราะเหตุใด.....

“เราทุกคนรู้ว่าตนเองจะต้องตายแต่ไม่มีใครเชื่ออย่างนั้นสักคน ถ้าเราเชื่อว่าสักวันหนึ่งเราจะต้องตาย เราคงจะทำอะไรๆ ต่างไปจากที่ทำกันอยู่” (ตอน : อังคารที่สี่ เราคุยกันเรื่องความตาย)

ใครพูดเช่นนี้..... นักเรียนเข้าใจ/รู้สึกอย่างไร.....

ถ้านักเรียนเหลือเวลาในการมีชีวิตอยู่เพียงหนึ่งวัน นักเรียนจะทำอะไรต่างไปจากเดิมบ้าง ยกตัวอย่างการกระทำที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง.....

การกระทำที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม.....

“คนเราส่วนมากใช้ชีวิตกันเหมือนกับคนเดินละเมอ เราเลยไม่มีประสบการณ์ในโลกนี้อย่างเต็มที่ เพราะเราครึ่งหลับครึ่งตื่น จึงทำอะไรๆ ไปอย่างที่ใจเราคิดเอาเองโดยอัตโนมัติว่านั่นเป็นสิ่งที่เรา ต้องทำ” (ตอน : อังคารที่สี่ เราคุยกันเรื่องความตาย)

นักเรียนเข้าใจอย่างไร.....

“คนเดินละเมอ” คำเปรียบนี้นักเรียนเข้าใจความหมายว่าอย่างไร

.....

นักเรียนคิดว่าตัวเองกำลังเป็น “คนเดินละเมอ” อยู่หรือไม่ ละเมอหลงใหลในเรื่องใดมากที่สุด บ่อยที่สุด

.....

นักเรียนคิดว่าสิ่งที่ตนเองกำลังละเมอหลงใหล เป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

.....

หากสิ่งนั้นไม่เกิดประโยชน์เท่าใดนัก จะยังคงทำต่อไปหรือไม่ เพราะเหตุใด.....

หรือจะเลิกใช้เวลาทำเรื่องใดแทนสิ่งที่กำลังหลงใหลอยู่.....

“คนในบ้านเมืองของเรามีความสับสนกันมาก พวกเขาไม่รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่อยากได้ และอะไรคือ สิ่งที่จำเป็นในชีวิต” (ตอน : อังคารที่แปด เราคุยกันเรื่องเงิน)

ครูมอร์รี่หมายความว่าอย่างไร.....

สิ่งที่นักเรียนกำลังอยากได้ อยากมี หรืออยากซื้อที่สุดในเวลานี้ คืออะไร.....

.....

นักเรียนคิดว่าสิ่งนั้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดระบุเหตุผลที่จำเป็นต้องมีอย่างน้อย ๕ ข้อ

.....

นักเรียนจะได้สิ่งนั้นมาโดยวิธีใด.....

เกิดผลกระทบต่อใครบ้าง.....

ถ้า “ไม่มี” สิ่งนั้น นักเรียนจะแก้ปัญหาอย่างไร หรือจะใช้อะไรที่มีอยู่เดิมทดแทนได้บ้าง

.....

“เธอจะต้องอยู่กับคนที่เธออยู่ด้วยตรงนั้น” (ตอน : อังคารที่เก้า เราคุยกันเรื่องทำอย่างไรความรัก จึงจะยืนยาว)

ครูมอร์รี่หมายความว่าอย่างไร.....

คนที่นักเรียนรักและผูกพันคือ.....

นักเรียนคิดว่าตัวเองให้ความใส่ใจกับเขามากหรือน้อยอย่างไร.....

นักเรียนใส่ใจดูแลเขาเรื่องใดบ้าง.....

“เวลาที่เธอกำลังจะตาย เธอจะเห็นว่ามันเป็นเช่นนั้นจริงๆ เราทุกคนล้วนมีจุดเริ่มต้นที่การเกิดเหมือนกัน และมีจุดจบที่ความตายเช่นเดียวกัน แล้วเราแตกต่างกันตรงไหน” (ตอน : วันอังคารที่สิบเอ็ด เราคุยกันเรื่องวัฒนธรรม)

ใครพูดเช่นนี้..... นักเรียนเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้อหรือไม่เพราะเหตุใด.....

เมื่อเราต่างก็เกิดและตาย “เหมือนกัน” ทุกคน เพียงแต่เรามีเวลาของชีวิตไม่เท่ากัน นักเรียนเคยคิดอยากแบ่งปันหรือให้ความช่วยเหลืออะไรแก่ใครบ้าง.....

ในบทส่งท้ายหลังจากครุฑรื้อรังใจ สิ่งที่มีต้ออยากบอกตัวเองมากที่สุดคือ.....

ซึ่งมิตรู้ดีว่าไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เรากระทำไปแล้วได้ แต่เขาเปลี่ยนแปลงท่าทีที่ปฏิบัติต่อน้องชายของเขาอย่างไร.....
หนังสือเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นเรื่องใดเป็นสำคัญ.....

นักเรียนชอบหลักคิดในตอนใดมากที่สุด (เขียนระบุข้อความจากเรื่อง).....

อธิบายเหตุผลหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากข้อความที่เลือกมา.....

นักเรียนชอบหนังสือ Tuesdays with Morrie ไหม () ชอบ () ไม่ชอบ
เพราะอะไรจึงรู้สึกเช่นนั้น.....

หลังจากอ่าน นักเรียนอยากส่งต่อหนังสือเล่มนี้ให้ใครอ่านต่อเป็นคนแรก.....
เพราะเหตุใด.....

จะแนะนำเกี่ยวกับหนังสือเรื่อง Tuesdays with Morrie ว่าอย่างไร

นักเรียนอยากอ่านหนังสือเรื่องอะไร หรือแนวเรื่องใดต่อไป

(ตัวอย่าง)

แบบสำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

พฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนแปลง	ให้คะแนนตนเองในแต่ละวัน									
	วันที่ ๑	วันที่ ๒	วันที่ ๓	วันที่ ๔	วันที่ ๕	วันที่ ๖	วันที่ ๗	วันที่ ๘	วันที่ ๙	วันที่ ๑๐
๑										
๒										
๓										

เพื่อให้นักเรียนเห็นทิศทางและความก้าวหน้าในการพัฒนาตนเอง

- ลองระบุพฤติกรรมที่ตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นเพื่อตัวเองและเพื่อคนที่เรารัก เช่น จะไม่ก้มหน้าเล่นเกมในโทรศัพท์ ขณะที่อยู่กับคนในครอบครัว

- ให้คะแนนตามระดับที่นักเรียนรู้สึกสบายใจต่อการกระทำในแต่ละวัน แล้วประเมินตนเองจากผลการสังเกตว่าทำได้ดีขึ้นหรือไม่

- ๕ หมายถึง สบายใจมากวันนี้ทำได้ดีไม่มีผล
- ๔ หมายถึง สบายใจยังผลไม่ดีเล็กน้อย
- ๓ หมายถึง ผลกลับไปทำพฤติกรรมเดิมๆ เกิน ๓ ครั้ง/วัน
- ๒ หมายถึง ผลกลับไปทำพฤติกรรมเดิมๆ เกิน ๕ ครั้ง/วัน
- ๑ หมายถึง ผลกลับไปทำพฤติกรรมเดิมๆ เกิน ๗ ครั้ง/วัน
- ๐ หมายถึง ผลกลับไปทำพฤติกรรมเดิมๆ เกิน ๑๐ ครั้ง/วัน

แบบสำรวจนี้ไม่มีผลต่อการสอบได้สอบตก แต่มีผลต่อการพัฒนาตนเองและความสัมพันธ์อันดีกับคนใกล้ตัว นักเรียนควรให้ความจริงใจและความซื่อสัตย์ในการสำรวจประเมินตนเอง

(ตัวอย่าง)

แบบสำรวจพฤติกรรม “คุณเคยทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่”

พฤติกรรม	ทำบ่อย	เคยทำ	ไม่เคยทำ
แข่งแถมเวลาซื้อของในโรงเรียน			
ทิ้งขยะไว้ไม่เลือกที่ไม่เก็บลงถัง			
เห็นขยะอยู่ที่พื้นเดินข้ามไป ไม่เก็บ			
คุยเสียงดังในห้องสมุด			
มาโรงเรียนสายเสมอ			
ไม่สนใจฟังเพื่อน มัวแต่คุยไลน์ผ่านโทรศัพท์			
ไม่ร่วมคิดร่วมทำงานกลุ่ม			
แอบกินขนมคนเดียว ไม่แบ่งเพื่อน			
เข้าห้องน้ำแล้วไม่ราดน้ำ หรือกดชักโครก			

คุณคิดว่าตัวเองเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนหรือยัง.....

จากการสำรวจพฤติกรรมตัวเอง คุณจะปรับปรุงเรื่องใดบ้าง

- ๑.....
- ๒.....
- ๓.....
- ๔.....
- ๕.....

การประเมินผล

๑. การประเมินผลกิจกรรม บันทึกหลังการอ่านจากข้อความต่างๆ

- นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสามารถเขียนสรุปเรื่องย่อแสดงความเข้าใจของตนเอง และระบุมความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุคคลในเรื่องได้

“ฉันจะปล่อยชีวิตให้เหี่ยวเฉาและตายจากไปหรือว่าฉันจะใช้เวลาที่เหลือให้คุ้มค่าที่สุด”

(ตอน : ประมวลรายวิชา)

- นักเรียนเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการมีสติยอมรับความจริงช่วยให้กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ อย่างเข้มแข็ง

- นักเรียนเห็นประโยชน์ของการตั้งคำถามกับตัวเองที่ช่วยให้เกิดการทบทวนเกิดพลังในการรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้

- นักเรียนเห็นโอกาสในการย้อนมองสามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ในอดีตของตนเองได้

“จู่ๆ ผมก็รู้สึกเวลาที่กลายเป็นสิ่งล้ำค่าเสมือนน้ำที่ไหลลงสู่ท่อแล้วผมก็ไม่สามารถทำอะไรได้ทัน” (ตอน : นักเรียนของครู)

- นักเรียนเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของเวลา

- นักเรียนเกิดการทบทวนตัวเองจากประสบการณ์ที่ผ่านมา

“ผมทุ่มเทให้กับงาน แม้ในขณะที่ครูของผม...ครูที่กำลังจะตายจากไปได้รอผมอยู่ที่สนามหญ้าหน้าบ้าน ผมไม่รู้สึกรู้สึกภูมิใจกับสิ่งที่ผมทำลงไปเลยแต่ผมก็ทำอย่างนั้นไปแล้ว”

(ตอน : ปฐมนิเทศ)

- นักเรียนเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของเวลาและความสัมพันธ์

- นักเรียนเกิดการเรียนรู้และนึกคิดถึงการให้ความสำคัญกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้า การอยู่กับปัจจุบัน การทำวันนี้ให้ดีที่สุด เพื่อไม่สร้างเหตุให้ตนเองต้องเสียใจในภายหลัง

“เราทุกคนรู้ว่าตนเองจะต้องตาย แต่ไม่มีใครเชื่ออย่างนั้นสักคน ถ้าเราเชื่อว่าสักวันหนึ่งเราจะต้องตายเราคงจะทำอะไรๆ ต่างไปจากที่ทำกันอยู่” (ตอน : อังคารที่สี่ เราคุยกันเรื่องความตาย)

- นักเรียนเข้าใจว่าการตายเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นกับคนทุกคน และอาจเกิดกับเราเมื่อไรก็ได้

- นักเรียนเห็นความสำคัญของการใช้เวลาที่ยังมีชีวิตอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

**“คนเราส่วนมากใช้ชีวิตกันเหมือนกับคนเดินละเมอ เราเลยไม่มีประสบการณ์ในโลกนี้
อย่างเต็มที่เพราะเราครึ่งหลับครึ่งตื่นจึงทำอะไรๆ ไปอย่างที่เราคิดเอาเองโดยอัตโนมัติว่า
นั่นเป็นสิ่งที่เราต้องทำ”** (ตอน : อังคารที่สี่ เราคุยกันเรื่องความตาย)

- นักเรียนเกิดสติทบทวนตัวเอง และระบุได้ว่ากำลัง “หลง” อยู่กับสิ่งใด เรื่องใด
จนไม่ได้ใช้เวลากับสิ่งที่ควรกระทำ
- นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะนำพาตัวเองออกจากสิ่งที่กำลังหลง และรู้จักเลือกที่จะ
เปลี่ยนแปลงตัวเอง ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ นักเรียน ท่ามกลางกระแสสังคมที่เต็มไปด้วยวัตถุนิยม

**“คนในบ้านเมืองของเรามีความสับสนกันมากพวกเขาไม่รู้ว่าจะอะไรคือสิ่งที่อยากได้
และอะไรคือสิ่งที่จำเป็นในชีวิต”** (ตอน : อังคารที่แปด เราคุยกันเรื่องเงิน)

- นักเรียนเกิดกระบวนการคิดที่มีเหตุผล แทนการใช้อารมณ์ ยอมตามใจ ยอมแพ้ต่อ
ความอยากได้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด ซึ่งความอยากได้นี้เองเป็นปัจจัยหนึ่งสร้างปัญหาของสังคม
- นักเรียนเริ่มตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากความอยากได้ของตนเอง

“เธอจะต้องอยู่กับคนที่เธออยู่ด้วยตรงนั้น” (ตอน : อังคารที่เก้า เราคุยกันเรื่องทำอย่างไร
ความรักจึงจะยืนยาว)

- นักเรียนเห็นคุณค่าของเวลา ให้เวลาและความใส่ใจกับคนใกล้ตัวมากขึ้น ระบุได้ว่า
ควรดูแลคนที่ตัวเองรักอย่างไร

**“เวลาที่เธอกำลังจะตายเธอจะเห็นว่ามันเป็นอย่างนั้นจริงๆ เราทุกคนล้วนมีจุดเริ่มต้น
ที่การเกิดเหมือนกันและมีจุดจบที่ความตายเช่นเดียวกันแล้วเราแตกต่างกันตรงไหน”** (ตอน :
วันอังคารที่สิบเอ็ด เราคุยกันเรื่องวัฒนธรรม)

- นักเรียนเข้าใจถึงความเหมือนกันของมนุษย์อย่างแท้จริง และเรียนรู้ที่จะเป็นมิตรกับ
บุคคลทั้งหลาย
- ตระหนักถึงความใส่ใจต่อเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกับญาติมิตร รู้จักคิดที่จะแบ่งปันน้ำใจ
ให้ความช่วยเหลือ อันเป็นจิตสำนึกของพลเมืองที่ดี

การตรวจใบงาน

ครูสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

- ให้นักเรียนจับคู่แลกเปลี่ยนตรวจงานก่อนส่งครู โดยให้เขียนระบุประเด็นที่น่าชื่นชม
ของเพื่อน ๒ ข้อ ระบุประเด็นที่ควรปรับปรุง ๑ ข้อใส่กระดาษ post-it เช่นทำงานเรียบร้อยมาก

วิเคราะห์ได้ดีกว่าเราอีก ควรตอบให้ครบทุกคำถาม วิธีนี้นักเรียนจะได้เห็นวิธีคิดวิธีทำงานของเพื่อน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตัวเอง ครูได้เห็นทักษะการวิเคราะห์ประเมินงานของนักเรียนแต่ละคน

- ครูตรวจทาน โดยการเขียนหมายเลขกำกับไว้บนตำแหน่งหรือข้อความที่ต้องการให้นักเรียนทบทวนใหม่อีกครั้งแทนการใช้เครื่องหมายถูกผิด แล้วเขียนคำแนะนำไว้ท้ายหน้าเพื่อส่งกลับให้นักเรียนตรวจทานแก้ไขงานของตัวเองใหม่เช่น

(๑) ลองวิเคราะห์คำว่าคนเดินละเมอในที่นี้หมายถึง.....

(๒) ลองอ่านทบทวนตอน...ใหม่อีกครั้งก่อนตอบคำถาม

วิธีนี้นักเรียนจะเกิดอุปนิสัยในการสำรวจตรวจทานตัวเองมากขึ้น ไม่ยึดติดอยู่กับคะแนนหรือคำตัดสินถูกผิด แต่เป็นการให้ความสำคัญกับคุณภาพของคำตอบ ซึ่งเมื่อครูฝึกให้นักเรียนมีทักษะในการประเมินมากขึ้น ครูก็จะมีเวลาติดตามการทำงานของนักเรียนได้ทั่วถึงมากขึ้น

๒. การประเมินผลกิจกรรม อภิปรายแสดงความคิดเห็น

ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนตอบโดยไม่ต้องกลัวถูกผิด เพราะคำตอบจะสะท้อนวิธีคิดและความเข้าใจของนักเรียน

- นักเรียนเกิดทักษะในการแสดงความคิดเห็น เกิดทักษะการฟัง จับประเด็นสำคัญ
- เรียนรู้ที่จะเปิดใจรับฟังความเห็นของเพื่อน

๓. การประเมินผลกิจกรรม สำรวจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง

- ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง
- นักเรียนเกิดทักษะในการสำรวจตรวจสอบตัวเอง

๔. การประเมินผลกิจกรรม คุณเคยทำสิ่งเหล่านี้หรือไม่

- นักเรียนตระหนักว่า การกระทำของตนเองอาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น
- นักเรียนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมโดยละเอียด

เรื่อง แอนิมอล ฟาร์ม สงครามกบฏของสรรพสัตว์

ครูควรรู้ก่อนจะเริ่มอ่าน

แอนิมอล ฟาร์ม ถือเป็นนิยายสะท้อนเชิงเสียดสีการปฏิวัติสหภาพรัสเซียในปี ค.ศ. ๑๙๑๗ รายละเอียดบางอย่างในหนังสือจึงเป็นการอ้างอิงถึงเหตุการณ์การปฏิวัติในครั้งนั้น หากคุณครูได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิวัติสหภาพรัสเซียและบุคคลในประวัติศาสตร์ช่วงดังกล่าวก่อนที่จะให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มนี้ จะสามารถเปรียบเทียบทั้งเรื่องและตัวละครจากเรื่องจริงควบคู่ไปกับเนื้อหาในหนังสือแต่ละตอนได้เลย ทำให้เด็กเห็นภาพจริงได้ชัดขึ้น

นักเรียนควรมีสมุดบันทึกการอ่านสำหรับหนังสือเล่มนี้ เพื่อบันทึกเหตุการณ์ความคิด ความประทับใจคำถามที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการอ่าน

คุณครูควรใช้เวลาอย่างน้อย ๓ - ๔ สัปดาห์ในการอ่านหนังสือเล่มนี้ โดยสามารถแบ่งแบบฝึกหัดการอ่านดังนี้

แบบฝึกหัดที่ ๑ : บทที่ ๑ - ๒

แบบฝึกหัดที่ ๒ : บทที่ ๓ - ๔

แบบฝึกหัดที่ ๓ : บทที่ ๕ - ๗

แบบฝึกหัดที่ ๔ : บทที่ ๘ - ๙

แบบฝึกหัดที่ ๕ : บทที่ ๑๐

คำแนะนำการใช้คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

คำถามชวนคิดก่อนอ่านเป็นเครื่องมือที่จะช่วยปูความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับแนวคิดหลัก ประวัติศาสตร์และบริบททางสังคมให้กับนักเรียน ก่อนการอ่านแต่ละครั้งคุณครูควรชวนนักเรียน ทั้งห้องระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นหลักของแต่ละบท โดยเปิดประเด็นด้วยคำถามชวนคิด และให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นพร้อมยกตัวอย่างประกอบ คุณครูควรเขียนคำตอบ ขึ้นกระดานหรือจดลงบนกระดาษแผ่นใหญ่เพื่อติดไว้ในห้องเรียน คุณครูอาจให้นักเรียนจดคำตอบลงในสมุดบันทึกของตัวเองเพื่อเตือนความจำ นอกจากนี้คุณครูยังสามารถสอดแทรกประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเล่าถึงประวัติของผู้เขียน แสดงตัวอย่างสื่อสิ่งพิมพ์ในยุคปฏิวัติสหภาพรัสเซียเพื่อเสริมให้นักเรียนเข้าใจบริบทของเนื้อเรื่องในหนังสือมากขึ้น

คำแนะนำการใช้แบบฝึกหัดระหว่างการอ่าน

แบบฝึกหัดระหว่างการอ่านออกแบบมาเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายและจับประเด็นสำคัญของเรื่องราวในแต่ละบทได้ง่ายขึ้น คุณครูควรสาธิตการทำแบบฝึกหัดโดยทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ๑ - ๒ ข้อ แล้วจึงให้นักเรียนทำด้วยตัวเองระหว่างการอ่าน หลังจากนั้นจึงนำคำตอบของนักเรียนมาอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน

คำแนะนำการใช้คำถามหลังการอ่าน

หลังแบบฝึกหัดการอ่านแต่ละครั้ง คุณครูอาจให้นักเรียนตอบคำถามท้ายบทมาจากที่บ้านหรือมาตอบคำถามร่วมกันในห้องเรียน โดยคุณครูสามารถเลือกใช้คำถามทุกข้อหรือเพียงบางข้อที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนก็ได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดของกิจกรรมนี้คือการให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนคำตอบของตัวเองกับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน เนื่องจากคำถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปลายเปิด การแลกเปลี่ยนจะให้นักเรียนได้รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น กิจกรรมนี้ยังเป็นโอกาสให้คุณครูประเมินความเข้าใจของนักเรียนแต่ละคน และช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของบทนั้นๆ ไปในทางที่ถูกต้องก่อนที่จะเริ่มอ่านบทต่อไป

คำแนะนำการใช้กิจกรรมต่อยอดความคิด

กิจกรรมต่อยอดความคิดออกแบบมาเพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาในหนังสือสู่ชีวิตจริงในสังคมไทยและบทบาทหน้าที่พลเมืองของนักเรียน ในกิจกรรมนี้นักเรียนจะได้เปรียบเทียบวิเคราะห์วิจารณ์ระหว่างเหตุการณ์ในหนังสือกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นทั้งในประวัติศาสตร์และปัจจุบัน ระหว่างตัวละครที่เป็นสัตว์ในฟาร์มกับคนในสังคมแวดล้อมของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความสลับซับซ้อนของสังคมและตระหนักว่า สังคมประกอบขึ้นด้วยปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน และแต่ละคนล้วนมีบทบาทและหน้าที่ในการสร้างสรรค์สังคมที่เราอาศัยอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น

แบบฝึกหัดที่ ๑ : บทที่ ๑ - ๒

คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

๑. ลักษณะของผู้หน้าที่ดีคืออะไร
๒. ทำไมจึงเกิดการปฏิวัติขึ้น อะไรเป็นตัวจุดชนวนให้ผู้คนลุกขึ้นมาโค่นล้มระบอบการปกครองและระบบเศรษฐกิจของสังคมตัวเอง
๓. ให้นักเรียนจับคู่ระดมความคิด ยกตัวอย่างการปฏิวัติ ๒ - ๓ เหตุการณ์จากทั่วโลกที่เกิดขึ้นมากกว่า ๑๐ ปีที่แล้ว การปฏิวัติเหล่านี้มีอะไรที่คล้ายคลึงกันบ้าง กลุ่มแกนนำการปฏิวัติในแต่ละครั้งมีเป้าหมายอะไร และพวกเขาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่

แบบฝึกหัดระหว่างอ่าน : ใครเป็นใครในแอนิมอล ฟาร์ม

ให้นักเรียนเติมชื่อตัวละคร ลักษณะนิสัย พฤติกรรมและหน้าที่ในฟาร์มลงในตารางตามตัวอย่าง

อภิปราย : นักเรียนชอบตัวละครตัวไหนมากที่สุดไม่ชอบตัวไหนมากที่สุดเพราะเหตุใด

ตัวละคร	ลักษณะนิสัย / พฤติกรรม / หน้าที่
ท่านผู้พัน	จุดประกายการปฏิวัติให้เกิดขึ้น ศรัทธาในการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางความคิด
เบนจามิน	เฉียบไม่ค่อมพูด แต่เก็บความโกรธไว้ภายใน ไม่ค่อยทำงาน
บ็อกเซอร์	แข็งแรง ไม่ค่อยฉลาด ทำงานหนัก
มิสเตอร์โจนส์	
นโปเลียน	

คำถามหลังการอ่าน

1. ท่านผู้พันคิดว่าอะไรคือต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเหล่าสัตว์ในฟาร์ม
2. สโลแกนที่โอลด์เมเจอร์มอบให้เหล่าสัตว์ในฟาร์มคืออะไร นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เพราะเหตุใด
3. บัญญัติ ๗ ประการของผู้พันมีอะไรบ้าง นักเรียนคิดว่าแต่ละข้อมีจุดประสงค์เพื่อจะป้องกันพฤติกรรมอะไรไม่ให้เกิดขึ้น
4. วิเคราะห์เพลงสัตว์แห่งอังกฤษเพลงนี้วาดภาพฝันแบบไหนให้กับเหล่าสัตว์ นักเรียนคิดว่าทำไมเหล่าสัตว์ในฟาร์มถึงชื่นชอบเพลงนี้มากถึงขนาดจำเนื้อเพลงได้ในทันที
5. หลังการตายของโอลด์เมเจอร์ เหล่าสัตว์นำแนวคิดการปฏิวัติไปใช้อย่างไร
6. อะไรเป็นตัวจุดชนวนให้เกิดการปฏิวัติขึ้นในฟาร์มแมนเนอร์
7. หลังจากขับไล่มนุษย์ออกจากฟาร์มได้แล้ว ผูงสัตว์ลงมือทำอะไรเป็นสิ่งแรกๆ
8. ผูงสัตว์ทำอะไรกับโรงนา (เปรียบเทียบกับสิ่งที่ประชาชนทำกับประธานาธิบดีเฟอร์ดินานด์มาร์กอส)
9. การเปลี่ยนชื่อฟาร์มจากแมนเนอร์ฟาร์มเป็นแอนิมอล ฟาร์ม มีความสำคัญอย่างไร และมีผลกระทบต่อความคิดและพฤติกรรมของเหล่าสัตว์ในฟาร์มอย่างไร ให้นักเรียนยกตัวอย่างเหตุการณ์จริงในโลกที่คล้ายคลึงกับการเปลี่ยนชื่อฟาร์ม (พม่า)
10. นักเรียนสังเกตเห็นพฤติกรรมอะไรของพวกหมูบ้างที่เริ่มแบ่งแยกพวกมันเองออกจากสัตว์อื่นๆ

กิจกรรมต่อยอดความคิด

๑. เพลงประจำตัว

หลังจากที่นักเรียนได้รู้จักตัวละครทุกตัวแล้ว (จบบทที่ ๔) ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย เลือกตัวละครมา ๑ ตัว และแต่งเพลงเพื่อแนะนำตัวละครที่เลือกโดยเน้นที่ลักษณะนิสัยส่วนตัว หน้าที่ในฟาร์ม และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติของตัวละคร ใส่ทำนองเพลงตามที่นักเรียนเลือกแล้ว ออกมาร้องให้เพื่อนๆ ฟังหน้าห้อง

อภิปราย : นักเรียนคิดว่าข้อดีข้อเสียของสัตว์แต่ละตัวคืออะไร หากเปรียบเทียบแมนเนอร์ฟาร์มว่าเป็นสังคมของนักเรียน นักเรียนคิดว่าตัวเองเป็นเหมือนสัตว์ตัวใดในสังคมนี้ เพราะเหตุใด

๒. สังคมแห่งเสรีภาพสร้างได้ด้วยกฎเหล็ก ๗ ประการ

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยและช่วยกันระดมความคิดว่า หากนักเรียนอยู่ในตำแหน่งผู้นำประเทศคล้ายๆ กับบโนเลียนและสโนว์บอล และต้องการที่จะสร้างสังคมแห่งเสรีภาพที่ทุกคนเป็นอิสระจากการกดขี่เอารัดเอาเปรียบ โดยนักเรียนมีหน้าที่ออกกฎหมายเพื่อให้พลเมืองของประเทศมีความเท่าเทียมกัน (เช่นทุกคนต้องใส่กางเกงขาวสีดำ) นักเรียนสามารถออกกฎได้เพียง ๗ ข้อเท่านั้น เสร็จแล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอหน้าห้อง

อภิปราย : นักเรียนคิดว่ากฎ ๗ ข้อเพียงพอหรือไม่ ที่จะทำให้สังคมนี้เป็นสังคมแห่งเสรีภาพ มีข้อไหนที่นักเรียนอยากเพิ่มหรืออยากเอาออกเพราะเหตุใด นักเรียนคิดว่าพลเมืองทุกคนจะปฏิบัติตามกฎเหล่านี้หรือไม่ มีปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้คนเคารพ (หรือไม่เคารพ) ตามกฎหมายเหล่านี้

หัวข้อในการประเมินผล

๑. นักเรียนเข้าใจว่า การปฏิบัติคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีเป้าหมายเพื่ออะไร
๒. นักเรียนเข้าใจว่า แอนิมอล ฟาร์ม เป็นนิยายเชิงเปรียบเทียบที่ใช้สัตว์ในฟาร์มสะท้อนพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของคนในสังคม
๓. นักเรียนเข้าใจว่าสังคมประกอบด้วยปัจเจกคนที่หลากหลาย แต่ละคนมีลักษณะนิสัย ความต้องการและบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน

แบบฝึกหัดที่ ๒ : บทที่ ๓ - ๔

คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความคิดที่ว่าคนที่มีการศึกษาสูงกว่า (อาทิ จบปริญญาตรีขึ้นไป) สมควรที่จะมีสิทธิในการตัดสินใจในการปกครองประเทศมากกว่าคนอื่น อาทิ มีเสียง ๒ เสียง ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าร่วมคณะกรรมการต่างๆ ที่มีอำนาจตัดสินใจ ผลประโยชน์ของประเทศมากกว่า

แบบฝึกหัดระหว่างอ่าน

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสองบทแรก ให้นักเรียนลองคาดเดาว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตของเหล่าสัตว์ในฟาร์มต่อไป ระหว่างการอ่านให้นักเรียนคอยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่นักเรียนคาดเดากับสิ่งที่เกิดขึ้นในหนังสือว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง และจดบันทึกลงในสมุด

คำถามหลังการอ่าน

๑. ให้นักเรียนยกตัวอย่างพฤติกรรมและเหตุการณ์ที่แสดงถึงความแตกต่างระหว่างพวกหมูกับสัตว์อื่นๆ
๒. นโปเลียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อความสำคัญของการศึกษา
๓. สวีลเลอร์ใช้วิธีอย่างไรในการทำให้สัตว์ทุกตัวยอมรับการตัดสินใจของนโปเลียน
๔. นักเรียนคิดว่าใครเป็นฮีโร่ใน “ศึกคอกวัว” เพราะเหตุใด
๕. นักเรียนคิดว่า “ศึกคอกวัว” มีผลอย่างไรต่อสัตว์แต่ละตัวในฟาร์มและต่อภาพรวมของการปฏิวัติ

กิจกรรมต่อยอดความคิด : สังคมคุณภาพ

๑. สังคมคุณภาพเป็นสังคมที่ทุกคนต้องการให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดว่า สังคมคุณภาพควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง (ความสงบสุข ความปลอดภัย ความเสมอภาค มีระบบสาธารณสุข โภค โรงพยาบาล โรงเรียน มีงานทำ ฯลฯ)
๒. รัฐมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เพื่ออำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพ เพื่อประโยชน์สุขของสังคมโดยรวม ให้นักเรียนช่วยกันระดมความคิดว่ามีหน้าที่หรืองานอะไรบ้างที่รัฐต้องทำ เพื่อให้สังคมดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ ให้นักเรียนเขียนลงในสมุดบันทึกของตนเองแล้วแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มย่อย
๓. ในกลุ่มย่อยให้นักเรียนระดมความคิดว่ารัฐทำงานเพื่อให้สำเร็จตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างไรได้บ้าง หลังจากนั้นให้นักเรียนลองเปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในแอนิมอล ฟาร์ม โดยใช้ตารางในหน้าถัดไปเป็นกรอบในการจัดวางข้อมูล

อภิปราย : นักเรียนคิดว่าพวกหนูได้ทำหน้าที่ของตัวเองในฐานะผู้นำที่ดีหรือไม่ (เปรียบเทียบกับคำตอบของนักเรียนในคำถามชวนคิดในแบบฝึกหัดที่ ๑) มีเหตุการณ์ใดบ้างที่ชี้ให้เห็นว่าพวกหนูละเลยในหน้าที่ของตัวเอง

หน้าที่ของรัฐ	สังคมของเราพยายามทำหน้าที่นี้อย่างไร	ตัวอย่างในแอนิเมอล ฟาร์ม	หน้าที่ของพลเมือง
เศรษฐกิจ			
การศึกษา	สร้างโรงเรียน จ้างครู	สอนเหล่าสัตว์ให้อ่านหนังสือ	
การรักษาความปลอดภัย			
กฎหมาย			
การกำหนดทิศทางการประเทศ	สร้างค่านิยม กำหนดเป้าหมายร่วมกันให้สังคม	บทพูดของโอลด์ เมเจอร์	
อื่นๆ			

จากตารางข้างบน ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่าในฐานะพลเมืองของสังคม นักเรียนควรมีหน้าที่อย่างไรบ้างเพื่อให้สังคมเป็นสังคมคุณภาพตามที่นักเรียนต้องการ และกรอกความคิดเห็นของนักเรียนลงในตาราง

อภิปราย : สัตว์แต่ละตัวในแอนิเมอล ฟาร์ม ได้ทำหน้าที่พลเมืองเหล่านี้แล้วหรือไม่

หัวข้อในการประเมินผล

๑. นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของรัฐที่มีต่อสังคม
๒. นักเรียนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อสังคม
๓. นักเรียนเข้าใจว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เราอาศัยอยู่ และสังคมคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร่วมมือของทั้งภาครัฐและภาคประชาชนในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน

แบบฝึกหัดที่ ๓ : บทที่ ๕ - ๗

คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

- นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรหากกฎกติกาในสังคมถูกเปลี่ยนอยู่เรื่อยๆ
- สื่อเป็นเครื่องมือชิ้นสำคัญที่รัฐใช้ในการสื่อสารกับพลเมือง สร้างค่านิยมที่ต้องการ และแสดงถึงพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพลเมืองในสังคม สื่อในที่นี้หมายถึงสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ รวมทั้งสื่อในโลกออนไลน์ ในยุคหลังการปฏิวัติ สตาลินใช้หนังสือพิมพ์ปราบดาเป็นเครื่องมือในการควบคุมข้อมูลที่ประชาชนได้รับ เพื่อให้ประชาชนคิดเห็นและรับรู้ไปในทิศทางเดียวกัน คุณครูอาจนำสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณาหรือโปสเตอร์ในยุคการปฏิวัติสหภาพรัสเซียมาให้ให้นักเรียนดู เพื่อเป็นตัวอย่างของการใช้สื่อเพื่อควบคุมความคิดและพฤติกรรมของคนในสังคม

กิจกรรมระหว่างอ่าน : ความหมายระหว่างบรรทัด

จดบันทึกคำพูดของนโปเลียนและสวีลเลอร์ที่มีความหมายอื่นซ่อนเร้นอยู่ลงในตารางตามตัวอย่าง

คำที่พูด		ความหมายที่แท้จริง
ในอนาคต ฐานะเรื่องการค้าเงินงานของไร่จะให้คณะกรรมการธิการพิเศษที่ประกอบด้วยพวกสุกรเป็นผู้ตัดสิน โดยมันจะเป็นประธานเอง	=	ต่อไปนโปเลียนจะเป็นผู้ตัดสินใจทุกเรื่องในฟาร์มนี้แต่เพียงผู้เดียว
	=	
	=	

คำถามหลังการอ่าน

- ทำไมมอลลีถึงหนีออกจากฟาร์ม
- อธิบายประเด็นขัดแย้งเรื่องการสร้างกังหันลมจากมุมมองของสโนว์บอล
- อธิบายประเด็นขัดแย้งเรื่องการสร้างกังหันลมจากมุมมองของนโปเลียน
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับการขับไล่สโนว์บอลออกจากแอนิมอล ฟาร์ม
- นโปเลียนเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างหลังจากขับไล่สโนว์บอลออกจากฟาร์ม
- นักเรียนคิดว่าทำไมจึงไม่มีสัตว์ตัวไหนโต้แย้งการตัดสินใจของนโปเลียน

๗. ทำไมโนโปเลียนถึงเริ่มทำการค้าขายกับมนุษย์
๘. เหล่าสัตว์อื่นๆ รู้สึกอย่างไรต่อการตัดสินใจทำการค้าขายกับมนุษย์ของโนโปเลียน
๙. ทำไมโนโปเลียนถึงสั่งให้เอาไข่ของแม่ไก่ไปขาย
๑๐. โนโปเลียนทำอะไรเมื่อแม่ไก่ไม่ยอมทำตามคำสั่ง
๑๑. ทำไมสัตว์หลายตัวจึงยอมสารภาพผิดในข้อหากบฏ
๑๒. ทำไมจึงเกิดการประหารชีวิตสัตว์ที่ออกมาสารภาพ เหตุการณ์นี้ส่งผลอย่างไรต่อความรู้สึกของสัตว์ที่เหลือในฟาร์ม

๑๓. ทำไมโนโปเลียนถึงสั่งห้ามไม่ให้ร้องเพลงสัตว์แห่งอังกฤษ

กิจกรรมต่อยอดความคิด : รู้ทันข่าว

ไม่ใช่เพียงภาครัฐเท่านั้นที่ใช้สื่อในการสร้างพฤติกรรมพึงประสงค์ แต่ธุรกิจต่างๆ ก็ใช้สื่อโฆษณาในการโน้มน้าวความคิดความเชื่อของผู้บริโภคเช่นเดียวกัน

๑. ในกลุ่มย่อยให้นักเรียนพูดคุยแลกเปลี่ยนถึงวิธีการต่างๆ ที่ใช้สื่อโน้มน้าวชักจูงให้คนปฏิบัติตามที่เขาต้องการ ให้นักเรียนยกตัวอย่างสองประเภท คือ สื่อในการหาเสียงของนักการเมือง และสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ มีวิธีอะไรที่สื่อใช้ในการบิดเบือนความจริงเพื่อทำให้คนในสังคมคล้อยตามความคิดเห็นของผู้ผลิตสื่อ (ฟันขาว ผอมเพรียว ผมนุ่มสลวย)

๒. ในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศที่นักเรียนได้รับข่าวสารข้อมูลจำนวนมากมานับพันนับหมื่นต่อวัน ในกลุ่มย่อยให้นักเรียนระดมความคิดว่านักเรียนมีวิธีอย่างไรในการแยกแยะ และพิสูจน์ว่าข่าวสารที่ได้รับเป็นข่าวที่เป็นกลาง เชื่อถือได้ และเป็นความจริง แล้วนำเสนอหน้าห้อง

หัวข้อในการประเมินผล

๑. นักเรียนเข้าใจความสำคัญของสื่อในการควบคุมชี้นำความคิดของสังคม
๒. นักเรียนตระหนักว่าการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลและรู้เท่าทันสื่อ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้พลเมืองสามารถสร้างตรวจสอบและรักษาระบบการปกครองที่ยุติธรรมได้

แบบฝึกหัดที่ ๔ : บทที่ ๘ - ๙

คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

๑. นักเรียนคิดว่าการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ คุ่มค่ากับสิ่งที่จะต้องเสียไปหรือไม่
๒. การปฏิบัติสามารถนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนได้หรือไม่

แบบฝึกหัดระหว่างอ่าน

ทำบันทึกแบบแผนผังเพื่อเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ของพวกหมูกับสัตว์อื่นๆ ในฟาร์ม แผนผังนี้จะทำให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างสังคมที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การปกครองของนโปเลียน

อภิปราย : นักเรียนคิดว่าโครงสร้างสังคมนี้ เหมือนหรือแตกต่างจากโครงสร้างทางสังคมในแมนเนอร์ฟาร์มก่อนการปฏิวัติอย่างไร ชีวิตของพวกสัตว์ดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร

คำถามหลังการอ่าน

๑. เปรียบเทียบบทกลอน “สหายนโปเลียน” กับ “สัตว์แห่งอังกฤษ” ทั้งในรูปแบบของบทกลอน ภาษาที่ใช้ และความหมาย นักเรียนคิดว่ากลอนบทไหนสามารถสร้างแรงบันดาลใจได้ดีกว่ากันเพราะเหตุใด
๒. “ศึกโรงสีลม” กับ “ศึกคอกวัว” แตกต่างกันอย่างไรร
๓. ทำไมมนุษย์ถึงโจมตีและทำลายกังหันลม กังหันลมเป็นสัญลักษณ์ของอะไร
๔. อธิบายเหตุการณ์หมูเมาวิสกี้ นักเรียนคิดว่าทำไมผู้เขียนจึงบรรยายฉากนี้ให้ตลกขบขัน
๕. ทำไมเหล่าสัตว์ถึงหลงเชื่อคำหลอกลวงของพวกหมู ทั้งๆ ที่พวกมันเห็นกับตาตัวเองว่าสควิลเลอร์แอบไปหลังโรงนาตอนกลางคืนพร้อมด้วยบันไดและกระป๋องสีขา
๖. เกิดอะไรขึ้นกับบ็อกเซอร์ เหล่าสัตว์ยอมรับเหตุการณ์นี้อย่างไร
๗. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับบ็อกเซอร์
๘. นักเรียนคิดว่า เบนจามินมีลักษณะคล้ายคลึงกับคนประเภทไหนในสังคม ยกตัวอย่างนักเรียนรู้สึกอย่างไรกับคนประเภทนี้ อะไรทำให้คนในสังคมกลายเป็นคนประเภทนี้

กิจกรรมต่อยอดความคิด : ได้ว่าที่ในญัตติที่ว่า “สโนว์บอลจะนำพาเราสู่ชีวิตที่ดีกว่า”

หากสมมติว่าสโนว์บอลเป็นผู้ที่ขับไล่โนเลียนออกจากฟาร์ม นักเรียนคิดว่าสถานการณ์ในฟาร์มจะแตกต่างจากที่มันเป็นอยู่หรือไม่ มีหลักฐานอะไรบ้างที่ทำให้เราเชื่อได้ว่าความคิดเห็นของสโนว์บอลในการบริหารจัดการฟาร์มจะเกิดประโยชน์ต่อเหล่าสัตว์ หรือนักเรียนคิดว่าไม่ว่าใครจะขึ้นมาใช้อำนาจสูงสุด ผลที่เกิดขึ้นก็จะไม่แตกต่างกันเท่าไรนัก เพราะสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีเหมือนกัน นั่นก็คือกิเลสพื้นฐาน ที่หากเมื่อมีอำนาจเบ็ดเสร็จอยู่ในมือก็จะหลงระเห็จในอำนาจและใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตัว

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม ทีมสนับสนุนสโนว์บอล ทีมฝ่ายค้าน และทีมเหล่ากรรมการสัตว์

๒. ภายในกลุ่ม ใช้ข้อมูลจากในหนังสือช่วยกันระดมความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

หัวข้อ	ทีมสนับสนุนสโนว์บอล (ฝ่ายเสนอ)	ทีมฝ่ายค้าน
ปัญหาจากระบบการปกครองของนโปเลียน		
ข้อแตกต่างระหว่างสโนว์บอลกับนโปเลียน		
สิ่งที่คล้ายคลึงกันระหว่างสโนว์บอลกับนโปเลียน		
จุดเด่น-จุดด้อยของสโนว์บอล/นโปเลียน		
ทำไมสโนว์บอลจะปกครองได้ดีกว่า / แย่กว่า / เหมือนกัน กับนโปเลียน		
เหตุผลสนับสนุน		
ตัวอย่างสนับสนุน (ทั้งจากในหนังสือ และจากประวัติศาสตร์จริง)		
อื่นๆ		

๓. ร่างบทพูดความยาวประมาณ ๕-๗ นาที โดยเรียบเรียงจากหัวข้อในตาราง บทพูดควรประกอบด้วย

บทนำ : แนะนำทีม กล่าวถึงที่มา ปัญหาในปัจจุบัน นักเรียนอาจจะขึ้นต้นบทพูดว่า “สวัสดีเหล่าสหายทั้งหลายในแอนิมอล ฟาร์ม...”

สโลแกน : อาทิ “สโนว์บอลคือทางออกของแอนิมอล ฟาร์ม” หรือ “สโนว์บอลกับนโปเลียนล้วนเป็นหมูตะกละอำนาจเหมือนกัน”

เนื้อหา : ประเด็นที่ทางทีมต้องการนำเสนอพร้อมเหตุผลและตัวอย่างสนับสนุน

บทสรุป : ชี้ให้เห็นว่าทำไมความคิดเห็นของฝ่ายตนจึงดีกว่าอีกฝ่ายและจบด้วยสโลแกน

๔. รูปแบบการโต้วาทีอาจจัดเป็นทีมละ ๓ คน หรือได้เดี่ยวทีละคนก็ได้ โดยทีมกรรมการจะต้องจดบันทึกสิ่งที่แต่ละฝ่ายพูด และตัดสินให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งชนะ พร้อมอธิบายเหตุผล

หัวข้อในการประเมินผล

๑. นักเรียนเข้าใจว่าการเอารัดเอาเปรียบในสังคมเกิดขึ้นได้อย่างไร

๒. นักเรียนเข้าใจว่าปัจจัยที่จะทำให้การปกครองสังคมประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง

แบบฝึกหัดที่ ๕ : บทที่ ๑๐

คำถามชวนคิดก่อนอ่าน

๑. หนังสือเล่มนี้ เปรียบเสมือนบทวิพากษ์วิจารณ์ของจอร์จ ออร์เวลล์ต่อระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์และฟาสซิส ในช่วงยุคสมัยการปฏิวัติสหภาพรัสเซีย นักเรียนคิดว่าจอร์จ ออร์เวลล์จะเห็นด้วยและสนับสนุนระบบการปกครองแบบใด (ประชาธิปไตย สังคมนิยม มาร์กซิส)
๒. นักเรียนคิดว่าในโลกนี้มีระบบการปกครองที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน ทุกสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำถามหลังการอ่าน

๑. นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับตอนจบของหนังสือเล่มนี้
๒. เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในฟาร์มตั้งแต่เกิดการปฏิวัติขึ้น
๓. เหล่าสัตว์รู้สึกอย่างไรกับสถานะทางสังคมของแอมมอล ฟาร์มในปัจจุบัน
๔. พฤติกรรมอะไรของพวกหมูที่ทำให้สัตว์ต่างๆ เริ่มต้นจากความฝันและเห็นภาพจนที่แท้จริงของพวกมัน
๕. กฎทั้ง ๗ ข้อถูกลบทิ้ง และแทนที่ด้วยกฎข้อเดียว กฎข้อนี้เขียนว่าอย่างไร นักเรียนคิดว่าในความเป็นจริง กฎข้อนี้ถูกใช้มาตั้งแต่เมื่อไร เพราะเหตุใด
๖. ในการประชุมกับฟาร์มใกล้เคียง นโปเลียนนำเสนอภาพลักษณ์ใหม่ของฟาร์มว่าอย่างไรบ้าง
๗. ในตอนสุดท้ายพวกหมูเปลี่ยนแปลงตัวเองไปเป็นอย่างไร

กิจกรรมต่อยอดความคิด : เดม็อคฟาร์ม

หากหลังการปฏิวัติ นโปเลียนและสโนว์บอลตัดสินใจเลือกใช้ระบอบประชาธิปไตยในการปกครองฟาร์ม แทนที่จะปล่อยให้พวกหมูยึดอำนาจเบ็ดเสร็จและเปลี่ยนชื่อฟาร์มเป็น “เดม็อค ฟาร์ม”...

๑. ให้นักเรียนระดมความคิดว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีหลักคิดอย่างไร มืองค์ประกอบอะไรบ้าง เหมือนหรือแตกต่างจากระบบการปกครองในแอนิมอล ฟาร์มอย่างไรบ้าง (คุณครูอาจจะจัดข้อแตกต่างลงในตารางเปรียบเทียบบนกระดานเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น)
๒. ให้นักเรียนช่วยกันลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในแอนิมอล ฟาร์ม ตั้งแต่เกิดการปฏิวัติจนถึงบทสุดท้าย หลังจากนั้นในสมุดบันทึกให้นักเรียนแต่ละคนลองลำดับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นในเดม็อค ฟาร์ม (ร่างรัฐธรรมนูญจัดการเลือกตั้ง เปิดโอกาสให้สัตว์แต่ละกลุ่มส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตั้งสภา ฯลฯ) ในกลุ่มย่อยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนลำดับเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น และนำเสนอหน้าชั้น

อภิปราย : หากนิยายสัตว์แต่ละตัวยังคงเหมือนเดิม นักเรียนคิดว่าอาจจะเกิดปัญหาอะไรได้บ้างภายใต้ระบอบการปกครองนี้

๓. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามจำนวนตัวละครหลักในหนังสือแต่ละกลุ่ม เลือกตัวละครที่ต้องการและใช้ตาราง ใครเป็นใครในแอนิมอล ฟาร์ม จากแบบฝึกหัดที่ ๑ เพื่อช่วยในการตอบคำถามต่อไป

คำถาม : หากจะทำให้แอนิมอล ฟาร์ม กลายเป็นสังคมที่มีคุณภาพและมีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง นักเรียนคิดว่าตัวละครที่นักเรียนเลือกจะต้องเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยพฤติกรรม และหน้าที่ของตัวเองอย่างไรบ้าง และอะไรจะเป็นปัจจัยที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

หัวข้อในการประเมินผล

๑. นักเรียนเข้าใจความเหมือนและความแตกต่างของระบอบการปกครองต่างๆ ในโลก
๒. นักเรียนเข้าใจว่าหากคนในสังคมมีความยุติธรรมในใจแล้ว ไม่ว่าจะสังคมจะปกครองด้วยระบบใด ก็สามารถนำไปสู่สังคมที่สงบสุขได้

กิจกรรมท้ายเล่ม

๑. **แต่งเรื่องต่อ** โดยใช้ตอนจบของหนังสือเป็นจุดเริ่มต้นของเรื่อง (จะเกิดการปฏิวัติขึ้นอีกหรือไม่ เป็นไปได้หรือไม่ที่เบนจามินจะลุกขึ้นมาเป็นผู้นำ สังคมที่นำโดยพวกหมูจะล่มสลายลงเมื่อใด เพราะอะไร)

๒. **หนังสือพิมพ์** ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยทำหนังสือพิมพ์เล็กๆ ๑ ฉบับเพื่อรายงานเหตุการณ์สำคัญทั้งหมดที่เกิดขึ้นในแอนิมอล ฟาร์ม หนังสือพิมพ์ควรประกอบด้วยบทความ ภาพข่าว พาดหัวข่าว ฯลฯ

๓. **ดูภาพยนตร์แล้วเปรียบเทียบกับหนังสือ** ให้นักเรียนดูภาพยนตร์เรื่องแอนิมอล ฟาร์ม และอภิปรายประเด็นต่อไปนี้ร่วมกัน ตัวการ์ตูนในภาพยนตร์สื่อสารลักษณะนิสัยของตัวละครในหนังสือได้เหมือนกับที่นักเรียนจินตนาการหรือไม่ ภาพยนตร์กับหนังสือต่างกันอย่างไร

ที่มาของกิจกรรม

www.penguin.com/static/pdf/teachersguides/animalfarm.pdf

www.glencoe.com/sec/literature/litlibrary/pdf/animal_farm.pdf

http://curriculumproject.org/wp-content/uploads/AF_SB_DRAFT_Aug2012-web.pdf

คณะกรรมการจัดทำและคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลาและหนังสืออ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. นายกมล รอดคล้าย เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นายวินัย รอดจ่าย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการพัฒนาหลักสูตร
๔. พลโทอุซุกร สาครนาวิน อดีตผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการกองทัพไทย
๕. นายสุรชัย จิตภักดิ์ดินทร์ สมาชิกสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้
๖. นางสาววิณา อัครธรรม อดีตที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๗. นางสาวไพรวลัย พิทักษ์สาธิต อดีตผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ประธาน

นางสุกัญญา งามบรรจง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

กรรมการ

๑. นางสาวไหม จบกมลศึก
๒. รองศาสตราจารย์มัลลิกา ตัณฑนันท์
๓. นายประยงค์ อนันท์วงศ์
๔. นางระวีวรรณ ภาคพรต
๕. นางวันเพ็ญ สุทธากาศ
๖. นางปราณี ปราบริปู
๗. นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง
๘. นางสาวเยาวลักษณ์ เตียรณบรรจง
๙. นางสาวเกื้อกมล นิยม
๑๐. นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
๑๑. นางสาวคนธ์ ศิริวงศ์รววัฒน์
๑๒. นายเซอเม แก้วคล้าย
๑๓. ว่าที่พันตรีนภดล เจนอักษร
๑๔. นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์
๑๕. รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์
๑๖. นายชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์
๑๗. นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง

นางสาวอรุณวรรณ ผู้ธนดี

นางสาวเจตนา พรประดิษฐ์

ผู้เรียบเรียง คู่มือการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

บทที่ ๑ บทนำ

- แนวคิดและวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำ
ควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง
- เกณฑ์และแนวทางการพิจารณาหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม
วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง
- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เรื่อง รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม
วิชาประวัติศาสตร์ไทยและหน้าที่พลเมือง

บทที่ ๒ รายชื่อหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือแนะนำควรอ่านเพิ่มเติม วิชาประวัติศาสตร์ไทย และหน้าที่พลเมือง

- กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์
- กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย
- กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา
- กลุ่มหน้าที่พลเมือง

บทที่ ๓ แนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนหนังสืออ่านนอกเวลา

- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง นางสาวเกื้อกมล นิยม
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อการคิดวิเคราะห์ รองศาสตราจารย์มัลลิกา
ต้ณฑนันทน์
- กิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม นายชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์

บทที่ ๔ แนวทางในการจัดกิจกรรมหนังสืออ่านนอกเวลา ระดับชั้นประถมศึกษา

กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์ / กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย

ชุด “พระมหากษัตริย์ไทย ๙ รัชกาล”

นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง

๑. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช
๒. พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
๓. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
๔. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๕. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
๖. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
๗. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

๘. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
 ๙. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
 ๑๐. การ์ตูนเทิดไถ่องคราชันย์ รัชกาลที่ ๙ เล่มที่ ๑ นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
 (พระคือพลังแห่งแผ่นดิน)

กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

๑. ก - ฮ เทียบงานวัด	นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์
๒. ของเล่นจากไม้	นายชะเอม แก้วคล้าย
๓. ตวงเอ๋ยตวงข้าว	นางสายไหม จบกลศึก
๔. เทพธิดาข้าว	นางสายไหม จบกลศึก
๕. บทเพลงกล่อมเด็ก :
หนังสือสำหรับคุณแม่เพื่อลูกรัก	นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์รววัฒน์
๖. แป้งร่ำทำนาเกลือ	นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์รววัฒน์
๗. ไม้ของแม่	นายชะเอม แก้วคล้าย
๘. ยอดเมล็ด ๗ พันธุ์ข้าว	นางสายไหม จบกลศึก
๙. รามเกียรติ์ ปฐมบท	นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์
๑๐. วันสงกรานต์	นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์รววัฒน์

กลุ่มหน้าที่พลเมือง

๑. ความดีสี่เหลี่องสัมพันธ์	นายชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์
๒. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส
“การประมาทตน”	รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์
๓. นิทานคุณธรรมจากพระราชดำรัส
“ความรับผิดชอบ”	รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์
๔. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม
“เลือกคบมิตรดี”	นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
๕. นิทานชาดกเสริมสร้างคุณธรรม
“ปัญญาเลิศเกิดผล”	นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
๖. พ่อครูครับผมจะเป็นเด็กดี	นายชัยฤทธิ์ ศรีโรจน์ฤทธิ์
๗. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน
ชุด ฤๅษีกับลิง ๑ ตอนปราบลิง	นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
๘. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน
ชุด ฤๅษีกับลิง ๒ ตอนชิงตำแหน่ง	นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ

๙. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน
ชุด ฤๅษีกับลิง ๓ ตอนหัวหน้าใหม่
๑๐. รัฐธรรมนูญต้องรู้ ฉบับเยาวชน
ชุด ฤๅษีกับลิง ๔ ตอนอยู่อย่างลิง
๑๑. สมบัติล้ำค่าของตายาย
ระดับชั้นมัธยมศึกษา
กลุ่มสถาบันพระมหากษัตริย์
๑. คนและเหตุการณ์ของไทยที่ยูเนสโกยกย่อง
๒. ในหลวงของเรา
๓. สมเด็จพระนวมินทราธิราช
๔. อัครศิลปินแห่งแผ่นดินสยาม
- กลุ่มประวัติศาสตร์ไทย**
๑. กว่าไทยจะคงดินแดนรูปขวาน
ภาคดอกสร้อย รอยตำนาน
๒. พัฒนาการของธงชาติไทย
๓. วิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ป้อมพระจุลจอมเกล้า
กับการรักษาเอกราชของชาติ
๔. คีท ๙ ทัพ อารมรัฐ พิพัฒนสยาม
๕. สงครามมีดวันฉี่ปูนบุกไทย
- กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญา**
๑. ๑๐๐ เรื่องเมืองใต้
๒. การศึกษาสาระตถะข้อมูลวัตถุของจริง
ประเภทเครื่องประดับ
๓. เครื่องทองเหลืองพื้นเมืองภาคใต้
๔. เงินตราภาคใต้
๕. ช ช้าง กับ ค คน
๖. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
ปราสาทหินในถิ่นอีสาน
๗. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย :
พุทธศิลป์ในดินแดนภาคใต้
๘. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดในรัตนโกสินทร์
- นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
- นางศรีปัญญา พงศ์สุวรรณ
- รองศาสตราจารย์กุลวรา ชูพงศ์ไพโรจน์
- นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
- นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง
- นางสาวอรอร ฤทธิ์กลาง
- นายเฉลิมชัย พันธุ์เลิศ
- นางระวีวรรณ ภาคพรต
- นางระวีวรรณ ภาคพรต
- นายประยงค์ อนันท์ทวงค์
- นางระวีวรรณ ภาคพรต
- นายประยงค์ อนันท์ทวงค์
- นายชะเอม แก้วคล้าย
- นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ
- นางสายไหม จบกมลศึก
- นายชะเอม แก้วคล้าย
- นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ
- นางสายไหม จบกมลศึก
- นางสายไหม จบกมลศึก
- นางสายไหม จบกมลศึก

๙. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : วัดและวังในกรุงเก่า *นางสายไหม จบกลศึก*
๑๐. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : *นางสายไหม จบกลศึก*
เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย
๑๑. ชุดแผนที่ความรู้เมืองไทย : *นางสายไหม จบกลศึก*
ศาสนศิลป์บนแผ่นดินล้านนา
๑๒. ซ่อนไว้ในสิม ก - อ ในชีวิตอีสาน *นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์*
๑๓. บูหงาปัตตานี *นายชะเอม แก้วคล้าย*
๑๔. ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ภาคใต้ *นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์*
๑๕. ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้ *นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์*
๑๖. พระอริยสงฆ์ภาคใต้ *นายชะเอม แก้วคล้าย*
๑๗. ภูมิปัญญาในครัวไฟป่าใต้ *นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์*
๑๘. เรือยาว *นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ*
๑๙. เรือพระราชพิธี และเห่เรือมาจากไหน? *นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ*
๒๐. วัฒนธรรมศาสตร์ราชวาทภาคใต้ *นางสุวคนธ์ ศิริวงศ์วรรณ*
๒๑. สมุดภาพศิลปกรรมรามเกียรติ์ ฉบับยาวชน *นางสายไหม จบกลศึก*
๒๒. เหล็กชุดของชาวใต้ *นางสายไหม จบกลศึก*
๒๓. อีสานบ้านเฮา *นายประจักษ์ วัฒนานุสิทธิ์*

กลุ่มหน้าที่พลเมือง

๑. ความสุขผลิบในทุเช้า *นางวันเพ็ญ สุทธาทาศ*
๒. จะเล่าให้คุณฟัง *นางสาวเกื้อกมล นิยม*
๓. ชุด กินตามน้ำ เรื่อง เธอคือความหวังของแผ่นดิน *นางวันเพ็ญ สุทธาทาศ*
๔. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๑ *รองศาสตราจารย์มัลลิกา ตัณฑนันทน์*
๕. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๒ *รองศาสตราจารย์มัลลิกา ตัณฑนันทน์*
๖. ชีวิตงามตามคำสอนของพระเจ้าอยู่หัว เล่ม ๓ *รองศาสตราจารย์มัลลิกา ตัณฑนันทน์*
๗. วันอังคารแห่งความทรงจำกับครุฑมอริรี *นางสาวเกื้อกมล นิยม*
๘. อาม่าบนคอนโด *นางวันเพ็ญ สุทธาทาศ*
๙. แอนิมอล ฟาร์ม *นางสาวเกื้อกมล นิยม*

บรรณาธิการ

นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ
นางสาวอรุณวรรณ ผู้ธนต์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว นายสมมาตร มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๕๘